

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ**

**GELENEKSEL KONUTLARDA MEKAN VE DONATI KURGUSU
AÇISINDAN DEPOLAMA BİRİMLERİNİN TİPOLOJİ ARAŞTIRMASI:
AKSEKİ, İLVAT KÖYLERİ ÖRNEĞİ**

Mikail AÇIKEL

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İÇ MİMARLIK

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MAYIS 2021

ANTALYA

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GELENEKSEL KONUTLARDA MEKAN VE DONATI KURGUSU
AÇISINDAN DEPOLAMA BİRİMLERİNİN TİPOLOJİ ARAŞTIRMASI:
AKSEKİ, İLVAT KÖYLERİ ÖRNEĞİ**

Mikail AÇIKEL

İÇ MİMARLIK

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Bu tez
Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından
FYL-2020-5158 nolu proje ile desteklenmiştir.**

MAYIS 2021

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GELENEKSEL KONUTLARDA MEKAN VE DONATI KURGUSU
AÇISINDAN DEPOLAMA BİRİMLERİNİN TİPOLOJİ ARAŞTIRMASI:
AKSEKİ, İLVAT KÖYLERİ ÖRNEĞİ**

Mikail AÇIKEL

İÇ MİMARLIK

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez 17/05/2021 tarihinde jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Zuhale KAYNAKÇI ELİNÇ (Danışman)

Doç. Dr. Şebnem ERTAŞ BEŞİR

Doç. Dr. Mustafa KÜÇÜKTÜVEK

ÖZET

GELENEKSEL KONUTLARDA MEKAN VE DONATI KURGUSU AÇISINDAN DEPOLAMA BİRİMLERİNİN TİPOLOJİ ARAŞTIRMASI: AKSEKİ, İLVAT KÖYLERİ ÖRNEĞİ

Mikail AÇIKEL

Yüksek Lisans Tezi, İç Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Zuhul KAYNAKÇI ELİNÇ

Mayıs 2021; 149 sayfa

Geleneksel dokuda yerel mimarinin rolü ve önemi büyüktür. Yerel mimari içerisindeki geleneksel konutlar; o yörede yaşayan insanların aile yapısı, din, kültür, sosyal ilişkileri, iklim ve topoğrafyanın etkisiyle şekillenmektedir. Geleneksel konutlarda önemli bir hizmet eylemini tanımlayan depolama kavramı da mekan ve donatı kurgusu açısından hem sosyo-kültürel hem de doğal çevreden ilham alan yöresel bir yaklaşıma sahiptir. Günlük yaşantının önemli bir göstergesi olan konut yapılarında depolama birimlerinin işlevi, yapım tekniği, malzeme, süsleme vb. niteliklerin diğer araştırmalara kaynak oluşturması için tespit edilmesi ve bunlara ait tipoloji araştırması çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırma 6 aşamadan meydana gelmektedir.

Birinci bölümde; çalışmanın problemi, amacı ve kapsamının anlatıldığı bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde; depolama kavramı, tarihsel gelişimi, mekan-eylem ilişkisinde depolama oluşumu, geleneksel Anadolu konutu iç mekanı ve depolama birimleri, Akseki Bölgesi ve geleneksel konutu hakkında bilgiler incelenmiştir. Üçüncü bölümde; Akseki İlvat Bölgesi, araştırma yöntemi hakkında bilgiler verilmiştir. Sonrasında geleneksel konutlara ait kimlik kartları oluşturularak çalışma alanına ait veriler toplanmıştır. Dördüncü bölümde, elde edinilen bilgiler ışığında konutların iç mekan depolama birimleri; işlevsel, donatı, yapım tekniği, malzeme ve süsleme özellikleri açısından analiz edilmiştir. Beşinci bölümde; depolama birimleri mekan ve donatı kurgusu açısından sınıflandırılmış ve bu birimlere ait tipoloji incelenmiştir. Son bölümde ise yapılan literatür ve alan çalışmasının genel sonuçları yapılmakta ve önerilere değinilmektedir. Yapılan envanter çalışmaları ışığında, Akseki, İlvat Köyleri geleneksel konutlarında bulunan mekan ve donatı kurgusu açısından depolama birimlerinin tipolojileri ortaya konmuş ve donatı açısından depolama birimlerinin rolünün daha nitelikli olduğu görülmüştür.

ANAHTAR KELİMELELER: Akseki İlvat Bölgesi, Geleneksel Konut, İç Mekan, İç Mekan Depolama Birimleri, Tipoloji

JÜRİ: Prof. Dr. Zuhul KAYNAKÇI ELİNÇ

Doç. Dr. Şebnem ERTAŞ BEŞİR

Doç. Dr. Mustafa KÜÇÜKTÜVEK

ABSTRACT

TPOLOGY RESEARCH OF STORAGE UNITS IN TRADITIONAL DWELLING IN TERMS OF SPACE AND FURNITURE: AKSEKİ, İLVAT VILLAGES EXAMPLE

Mikail AÇIKEL

MSc Thesis in the Department of Interior Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Zuhul KAYNAKÇI ELİNÇ

May 2021; 149 pages

The role and importance of local architecture in the traditional texture is great. Traditional dwellings in local architecture; the family structure of the people living in that region is shaped by the influence of religion, culture, social relations, climate and topography. The storage concept, which defines an important act of service in traditional dwellings, has a local approach inspired by both socio-cultural and natural environment in terms of space and equipment setup. The function of storage units, construction technique, materials, decorations, etc. in residential buildings, which are an important indicator of daily life, are identified to fund other researches and their typology research constitutes the main purpose of the study. In this context, the research consists of 6 stages.

In the first part; the information about the problem, purpose and scope of the study is included. In the second part; The concept of storage, its historical development, storage formation in the space-action relationship, traditional Anatolian dwelling interior and storage units, Akseki Region and information about its traditional dwelling were examined. In the third part; Information about the Akseki İlvat Region, research method was given. Afterwards, identity cards of traditional residences were created and data on the study area were collected. In the fourth chapter, in the light of the information obtained, indoor storage units of the houses; It has been analyzed in terms of functional, reinforcement, construction technique, material and decorative features. In the fifth part; The storage units are classified in terms of space and reinforcement setup and the typology of these units has been examined. In the last section, the general results of the literature and the field study are made and the recommendations are mentioned. In the light of the inventory studies, the typologies of the storage units have been revealed in terms of the space and equipment set up in the traditional dwellings of Akseki and İlvat Villages, and it has been observed that the role of the storage units is more qualified in terms of reinforcement.

KEYWORDS: Akseki İlvat Region, Traditional Dwelling, Interior, Interior Storage Units, Typology

COMMITTEE: Prof. Dr. Zuhul KAYNAKÇI ELİNÇ

Assoc. Prof. Dr. Şebnem ERTAŞ BEŞİR

Assoc. Prof. Dr. Mustafa KÜÇÜKTÜVEK

ÖNSÖZ

“Geleneksel Konutlarda Mekan ve Donatı Kurgusu Açısından Depolama Birimlerinin Tipoloji Araştırması: Akseki, İlvat Köyleri Örneği” adlı bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı’nda hazırlanmıştır.

Öncelikle, tez konu seçimimden başlayarak proje çalışma süreci ve yüksek lisans eğitimimin her aşamasında bilimsel önerilerini benden esirgemeyen, beni yönlendiren, çalışmaya teşvik eden çok kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Zuhale KAYNAKÇI ELİNÇ’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Proje çalışma sürecinde hoşgörölü çalışma ortamı ve tüm destekleri için tez jürimde yer alan değerli hocam Doç. Dr. Şebnem ERTAŞ BEŞİR’e, tez jürimde yer alan Doç. Dr. Mustafa KÜÇÜKTÜVEK’e, her daim yardım ve desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Kemal Reha KAVAS’a teşekkürlerimi sunarım.

Proje sürecinde, alan araştırması çalışmalarımda beni yalnız bırakmayan, yardımlarını esirgemeyen arkadaşım Mimar Eyüp DOĞAN, Akseki Meslek Yüksek Okulu Öğr. Gör. Meydan Palalı, Belenalan Köyü muhtarı Hatice UZ, Bucakalan Köyü muhtarı Hüseyin KURTEL, Büyükalan Köyü muhtarı Hüseyin DEĞİRMENCİ, Sarıhacılar Köyü yerleşiminde ikamet eden Fatma GENÇ’e, yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen hocalarıma ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Eğitim hayatıma şekil veren, her zaman, her konuda desteklerini hissettiğim, annem Hayriye AÇIKEL, babam Abdullah AÇIKEL ve çok kıymetli abim ve ablam Sermin BİTİK, Yasin AÇIKEL’e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, hayatıma girdiği günden beri ihtiyacım olan tüm huzuru ve mutluluğu veren, bu zor süreçte çalışmalarımın her anını güzelleştirerek keyiflendiren ve uygun çalışma ortamı oluşturabilmem de gösterdiği üstün hassasiyet için eşim Feyza AÇIKEL’e sonsuz sevgimi ve teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
AKADEMİK BEYAN	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	viii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK TARAMASI	5
2.1. Depolama Kavramı.....	5
2.1.1. Depolamanın tarihsel gelişimi	6
2.1.2. Mekan oluşumunda depolama kavramı	10
2.2. Geleneksel Anadolu Konutu ve İç Mekan Özellikleri	14
2.2.1. Geleneksel Anadolu konutu depolama birimleri	25
2.2.1.1. Depolama birimlerinde işlevsel kurgu (mekan-eylem ilişkileri)	27
2.2.1.2. Depolama birimlerinin donatı özellikleri.....	28
2.2.1.3. Depolama birimlerinde yapıım tekniği ve malzeme kullanımı.....	33
2.2.1.4. Depolama birimlerinin süsleme özellikleri.....	35
2.3. Akseki Bölgesi ve Geleneksel Konut Özellikleri.....	37
2.3.1. Bölgenin tarihi, coğrafyası ve sosyo-ekonomik durumu.....	39
2.3.2. Akseki bölgesi geleneksel konut ve iç mekan özellikleri.....	42
3. MATERYAL VE METOT	56
3.1. Akseki, İlvat Bölgesi Köyleri Genel Özellikleri ve Örneklem Seçimi	56
3.2. Metot	63
3.2.1. İlvat bölgesi geleneksel konutlarına ilişkin verilerin toplanması	67
3.2.1.1. Büyükşehir köyünde incelenen geleneksel konutlara ilişkin veriler.....	67
3.2.1.2. Belenalan köyünde incelenen geleneksel konutlara ilişkin veriler	69
3.2.1.3. Bucakalan köyünde incelenen geleneksel konutlara ilişkin veriler	75
3.2.1.4. Sarıhacılar köyünde incelenen geleneksel konutlara ilişkin veriler.....	77
4. BULGULAR.....	81
4.1. İlvat Bölgesi Geleneksel Konutlarında Depolama Birimlerinin Analiz	

Edilmesi.....	81
4.1.1. Depolama birimlerinin işlevsel kurgu (mekan-eylem ilişkileri) açısından analizi.....	81
4.1.2. Depolama birimlerinin donatı özellikleri açısından analizi.....	85
4.1.3. Depolama birimlerinin yapım tekniği ve malzeme kullanımı açısından analizi.....	97
4.1.4. Depolama birimlerinin süsleme özellikleri açısından analizi.....	97
4.2. İlvat bölgesi Geleneksel Konutlarında Depolama Birimlerine Ait Tipolojinin Oluşturulması	98
5. TARTIŞMA	100
5.1. İlvat Bölgesi Geleneksel Konutlarındaki Depolama Birimlerine Ait Değerlendirme	100
5.1.1. Mekan kurgusu açısından depolama birimlerine ait değerlendirme.....	100
5.1.2. Donatı kurgusu açısından depolama birimlerine ait değerlendirme	104
5.1.2.1. Sabit depolama birimlerine ait değerlendirme.....	104
5.1.2.2. Hareketli depolama birimlerine ait değerlendirme	109
6. SONUÇLAR	111
7. KAYNAKLAR	116
8. EKLER.....	126
ÖZGEÇMİŞ	

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Geleneksel Konutlarda Mekan ve Donatı Kurgusu Açısından Depolama Birimlerinin Tipoloji Araştırması: Akseki, İlvat Köyleri Örneği” adlı bu çalışmanın, akademik kurallar ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını belirtir, bu tez çalışmasında bana ait olmayan tüm bilgilerin kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

17/05/2021

Mikail AÇIKEL

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

m² : Metrekare

km² : Kilometrekare

Kisaltmalar

A. B. : Akseki Belediyesi

ÇEKÜL : Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı

AKVKBM : Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

TDK : Türk Dil Kurumu

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Girit'ten ele geçen farklı tip ve boyutlarda depolama kapları (Christakis 2011).....	7
Şekil 2.2. Hattuşaş Büyük Tapınak Depolama Kapları (Kudret 2018).....	7
Şekil 2.3. a) M.Ö. 3. ve 2. binyıla ait hane içi (depo, mutfak ve yaşam odaları) depolama birimlerinden örnekler; b) Merkezi, büyük çaplı depo yapıları; kuyu silolar (Ünar 2020)	8
Şekil 2.4. Andriake Granarium ve liman agorası (Çevik ve Bulut 2010).....	9
Şekil 2.5. Charlez Chipiez'in 1890 yılına ait karşılaştırmalı Likya kaya mezarı ile tahıl ambarı çizimi (Chipiez 1890)	9
Şekil 2.6. a) Akseki, Zılalciler Konağı hane içi hareketli tahıl ambarı (Açıkel ve Elinç 2020); b) Elmalı, Karamuk Köyü hane dışı tahıl ambarı Prof. M. Melling arşiv (Melling 1994)	10
Şekil 2.7. Göçebe çadırı ve geleneksel Türk odası kuruluş prensibi arasındaki benzerlik (Küçükerman 1985).....	16
Şekil 2.8. a) Tipik bir geleneksel Türk evi odası (Günay 1998); b) Türk evinde "Faydalı Alan" sınırı (Küçükerman 1985).....	20
Şekil 2.9. Geleneksel bir Türk evi odasının gündüz ve gece kullanımı (Günay 1998) ..	22
Şekil 2.10. a) Türk evinde odanın seki altı ve seki üstü görünümü (Küçükerman 1985); b) Saraçlar şehir evinde yer alan sedirler, Safranbolu (Günay 1989)	24
Şekil 2.11. a) Öztaşçı Evi sofasındaki yüklük ve gilveler, Kayseri (İmamoğlu 1992); b) Emirhocazade Ahmet Bey Bağ Evi'ndeki ocak, Safranbolu (Günay 1989)	24
Şekil 2.12. Givle/tembeldeliği/takçagöz örnekleri (Günay 1989; Esin vd. 2008).....	24
Şekil 2.13. a) Altıntaş evi sergen ve raflar, Akseki; b) Akman evi musandırallı yüklük, gusülhane, takçagözler, Akseki (Orijinal 2020).....	25
Şekil 2.14. Altıntaş evi tavan süsleme ve göbeği, Akseki (Orijinal 2020)	25
Şekil 2.15. Akseki Etnoğrafya Müzesi taşlık ve hizmet mekanları (Orijinal 2020)	27
Şekil 2.16. a) Bilginoğlu evi kiler odası, Akseki; b) Akman evi çatı arası kullanımı, Akseki (Orijinal 2020)	28
Şekil 2.17. a) Dolap, yüklük ve nişlerden oluşan yüklük duvarı (Küçükerman 1985); b) Kapalı kafesli musandıra bölgeleri, Hayrullah Tiftik Evi, Develi (Dinçbaş 2019)....	29
Şekil 2.18. a) Dokur evi odası cam raflı dolap, Uşak (Sayan 1997); b) Harem ile selamlık arasında servis sağlayan dönme dolap (Anonim 1); c) Akman evi odası çift kapaklı dolap, Akseki (Orijinal 2020)	30
Şekil 2.19. a) Tembel deliği/Takçagöz (Anonim 1); b) Altıntaş evi odası ağzıaçık kullanımı, Akseki; c) Akman evi yüklük üstünde ağzıaçıklar, Akseki (Orijinal 2020).....	31

Şekil 2.20. a) Sergen profil detayı (Akok 1951); b) Türk odasında sergen (Küçükerman ve Güner 1995); c) Oda kullanımında raf ve sergenler, Akseki (Orijinal 2020).....	32
Şekil 2.21. a) 20. yüzyılın başlarına ait Edirne işi çeyiz sandığı (Cömert 2002); b) Akseki Etnoğrafya Müzesi sergileme odası küpler (Orijinal 2020)	32
Şekil 2.22. Akseki Etnoğrafya Müzesi hareketli tahıl ambarı ve sepetler (Orijinal 2020).....	33
Şekil 2.23. Geleneksel konutlardaki duvar yapım teknikleri (Naumann 1975).....	34
Şekil 2.24. a) Yığma kagir yapı örneği (Karaman ve Zeren 2010); b) Ahşap dikme-kiriş sistemleri (Zamankhanı 2010)	34
Şekil 2.25. a) Toprak malzemeden çömlek örnekleri; b) Kadife kaplama sandık örneği; c) Metal malzemeden yapılmış güğüm, çanak örnekleri; d) Bitki sapından örülmüş hasır sepet örneği (Orijinal 2020)	35
Şekil 2.26. a) Kündekarili dolap; b) Ahşap oyma örnekleri; c) Dolap üstü takçagöz yontma örneği (Pamuk 2010).....	35
Şekil 2.27. Geleneksel konutlarda geometrik form örnekleri (Koç 2019).....	36
Şekil 2.28. Geleneksel konutlarda bitkisel süsleme örnekleri (Koç 2019)	36
Şekil 2.29. a) Geleneksel konutlarda simgesel süsleme örnekleri (Bayram 2014); b) Anadolu Selçuklu simgesi sekiz köşeli yıldız figürü (Akbaş 2015).....	37
Şekil 2.30. Antalya-Akseki bölgesinin coğrafi konumu.....	38
Şekil 2.31. Düğmeli evlerin görüldüğü bölge (Bakışlı 2019).....	39
Şekil 2.32. a) Akseki Bölgesi Antik Dönem Yerleşmeleri (Kunduracı 1995); b) Akseki Bölgesi Yerleşimi (A. B. Arşivi 2020).....	40
Şekil 2.33. a) Kuru duvar örme tekniği (Kavas 2011a); b) Geleneksel duvar örgüsü (Tayla 2007)	43
Şekil 2.34. a) Akseki konutunda taş ve ahşap kullanımı (Şenocak 2016); b) Bahçe duvarı semarkandi örneği (Sağiroğlu vd. 2016).....	44
Şekil 2.35. a) Boyalı tavan süslemesi (Şenocak 2016); b) Kapı bezeme ve süslemesi (Karabulut 2017)	45
Şekil 2.36. a) Akseki konutunda çıkma örneği (Sağiroğlu vd. 2016); b) Akseki konutunda cephe örneği (Karayazı 2015)	46
Şekil 2.37. a) Borta giriş kapısı cepheden ve evöğünden görünüş (Çelebi 2012); b) Merdiven “basak” görünüş (Karabulut 2017)	46
Şekil 2.38. Traka/tıfraz örneği (Şenocak 2016).....	47
Şekil 2.39. a) Çıkma penceresi örneği (Şenocak 2016); b) Ahşap ocağın her iki yanındaki pencereler (Karayazı 2015); c) Zemin kattaki pencere örneği (Şenocak 2016).....	47
Şekil 2.40. a) Zemin kat tavan kaplaması bölümü; b) Oda tavan örneği (Şenocak 2016).....	48

Şekil 2.41. Akseki ve İlvat Bölgesi köyleri plan tipolojisi (Akkaya 2005)	49
Şekil 2.42. Ev öğün ve ağır görünümü (Karayazı 2015).....	50
Şekil 2.43. a) Samanlık görünümü (Alim 2017); b) Merdiven görünümü (Şenocak 2016).....	50
Şekil 2.44. a) Aralık görünümü (Şenocak 2016); b) Çantılıçukur köyü ayazlık örneği (Sağıroğlu vd. 2016)	50
Şekil 2.45. a) Kafesönü görünümü; b) Hela görünümü (Şenocak 2016)	51
Şekil 2.46. a) Oda görünümü; b) Kiler odası görünümü (Şenocak 2016).....	51
Şekil 2.47. a) Sofa örneği; b) Çatı arası kullanım örneği (Şenocak 2016).....	52
Şekil 2.48. Yüklük ve musandıra örneği (Şenocak 2016)	53
Şekil 2.49. Ahşap niş örneği (Şenocak 2016).....	53
Şekil 2.50. a) Ahşap ocak görünümü-1 (Şenocak 2016); b) Ahşap ocak görünümü-2 (Orijinal 2020).....	54
Şekil 2.51. a) Terek görünümleri-1 (Sağıroğlu vd. 2016); b) Terek görünümleri-2 (Orijinal 2020).....	54
Şekil 2.52. Sabit tahıl ambarı görünümleri (Orijinal 2020).....	54
Şekil 2.53. a) Sandık örneği; b) Kaplar, sepetler ve sini örnekleri (Orijinal 2020).....	55
Şekil 2.54. a) Testi örnekleri; b) Beşik örneği (Orijinal 2020)	55
Şekil 2.55. a) Hareketli tahıl ambarı örneği; b) Sepet örnekleri (Orijinal 2020).....	55
Şekil 3.1. İlvat bölgesi köyleri görünümü (Anonim 2).....	56
Şekil 3.2. a) Bucakalan genel yerleşimi (Alim ve Sağıroğlu 2015); b) Bucakalan Köyü Kentsel Sıt Alanı Paftası, Tescilli ve İncelenen Konutların Yerleşimi (AKVKBM Arşivi 2020).....	58
Şekil 3.3. a) Belenalan genel yerleşimi (Alim ve Sağıroğlu 2015); b) Belenalan Köyü Kentsel Sıt Alanı Paftası, Tescilli ve İncelenen Konutların Yerleşimi (AKVKBM Arşivi 2020).....	59
Şekil 3.4. a) Büyükalan genel yerleşimi (Demir 2018); b) Büyükalan Köyü Kentsel Sıt Alanı Paftası, Tescilli ve İncelenen Konutların Yerleşimi (AKVKBM Arşivi 2020).....	61
Şekil 3.5. Antik yolun konumu ve Sarıhacılar Köyü'nden geçen bölümü, Antik yolun görünümü (Bakışlı 2019)	62
Şekil 3.6. a) Sarıhacılar genel yerleşimi ve yaşam müzesi (Anonim 4); b) Sarıhacılar Köyü Kentsel Sıt Alanı Paftası, Tescilli ve İncelenen Konutların Yerleşimi (AKVKBM Arşivi 2020).....	63
Şekil 3.7. Araştırma yöntem ve teknikleri modeli	64
Şekil 3.8. Yapı kimlik kartı örneği.....	66
Şekil 3.9. Ahmet Sarıgül evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	67
Şekil 3.10. Ahmet Aksoy evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	68

Şekil 3.11. Mustafa Sağıroğlu evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	68
Şekil 3.12. Fatma Kayhan/Hatice Duran evi cephe ve iç mekan fotoğrafları.....	69
Şekil 3.13. Yusuf Uz/Hatice Uz evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	70
Şekil 3.14. Kamil Gür / Yeliz Babacan evi cephe ve iç mekan fotoğrafları.....	70
Şekil 3.15. Hasan Baykara / Yaşar Güzel evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	71
Şekil 3.16. Zübeyde Metin evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	71
Şekil 3.17. Hasan Uz evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	72
Şekil 3.18. Kerim Çobanoğlu evi cephe ve iç mekan fotoğrafları.....	72
Şekil 3.19. Hasan Arıcı evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	73
Şekil 3.20. Mehmet Arıcı evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	74
Şekil 3.21. Ahmet Arıcı evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	74
Şekil 3.22. Hüseyin Arıcı evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	75
Şekil 3.23. Raşit Altıntaş evi cephe ve iç mekan fotoğrafları.....	76
Şekil 3.24. Mustafa Akman/Lütfiye Akman evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	76
Şekil 3.25. Mehmet Duruk/Hilal Duruk evi cephe ve iç mekan fotoğrafları.....	77
Şekil 3.26. Orhan Can evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	78
Şekil 3.27. Fuat Bilginoğlu evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	78
Şekil 3.28. İrfan Çömezoğlu evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	79
Şekil 3.29. Fatma Genç evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	79
Şekil 3.30. İhsan Alanyalı evi cephe ve iç mekan fotoğrafları	80
Şekil 4.1. a) Mermer-granit gibi malzeme kullanımı örnekleri; b) Taş ve ahşap malzemenin kullanımı.....	97
Şekil 4.2. a) Ahşap kök boyama örnekleri; b) Ahşap malzeme kullanım örnekleri.....	97
Şekil 4.3. a) Bitkisel motif örnekleri; b) Geometrik motif örnekleri.....	98
Şekil 5.1. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki odunluk örneği.....	101
Şekil 5.2. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki samanlık örneği.....	101
Şekil 5.3. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki depo-ambar örneği	101
Şekil 5.4. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki kiler odası örneği.....	102
Şekil 5.5. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki muhdes ek (kiler) örneği	102
Şekil 5.6. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki çatı arası kullanım örneği.....	103
Şekil 5.7. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki yüklük kullanım örneği-1	104
Şekil 5.8. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki yüklük kullanım örneği-2.....	105
Şekil 5.9. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki dolap kullanım örneği-1	105
Şekil 5.10. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki dolap kullanım örneği-2.....	105

Şekil 5.11. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki sergen-raf kullanım örneği-1.....	106
Şekil 5.12. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki sergen-raf kullanım örneği-2.....	106
Şekil 5.13. a) C köyü 15 No’lu konuta ait tahıl ambarı; b) C köyü 16 No’lu konuta ait tahıl ambarı.....	106
Şekil 5.14. a) B köyü 11 No’lu konuta ait tahıl ambarı; b) B köyü 9 No’lu konuta ait tahıl ambarı.....	107
Şekil 5.15. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki sandık örnekleri.....	109
Şekil 5.16. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki sepet örnekleri.....	110
Şekil 5.17. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki testi örnekleri	110
Şekil 5.18. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki hareketli ambar örnekleri	110

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1. Çalışmanın aşamaları.....	3
Çizelge 2.1. Konutun bir eylem sistemi olarak açılımı (Arcan ve Evci 1999).....	12
Çizelge 2.2. Geleneksel Türk Konutunda Mekan Organizasyonu (Avcı 2005)	18
Çizelge 2.3. Eldem (1987)'in plan şemalarına göre geleneksel konutun yaşanan kata göre plan tipolojisi (Sezgin 2006)	19
Çizelge 2.4. Geleneksel konutlarda yapım tekniği ve malzeme kullanımı (Koç 2019)	33
Çizelge 4.1. İlvat Bölgesi A köyü geleneksel konutları işlevsel kurgusundaki depolama birimlerinin analiz tablosu.....	82
Çizelge 4.2. İlvat Bölgesi B köyü geleneksel konutları işlevsel kurgusundaki depolama birimlerinin analiz tablosu	83
Çizelge 4.3. İlvat Bölgesi C köyü geleneksel konutları işlevsel kurgusundaki depolama birimlerinin analiz tablosu	84
Çizelge 4.4. İlvat Bölgesi D köyü geleneksel konutları işlevsel kurgusundaki depolama birimlerinin analiz tablosu	84
Çizelge 4.5. İlvat Bölgesi A köyü geleneksel konutları yüklüklerinin analiz tablosu....	86
Çizelge 4.6. İlvat Bölgesi B köyü geleneksel konutları yüklüklerinin analiz tablosu	86
Çizelge 4.7. İlvat Bölgesi C köyü geleneksel konutları yüklüklerinin analiz tablosu	88
Çizelge 4.8. İlvat Bölgesi D köyü geleneksel konutları yüklüklerinin analiz tablosu....	89
Çizelge 4.9. İlvat Bölgesi A köyü geleneksel konutları dolaplarının analiz tablosu	90
Çizelge 4.10. İlvat Bölgesi B köyü geleneksel konutları dolaplarının analiz tablosu	90
Çizelge 4.11. İlvat Bölgesi C köyü geleneksel konutları dolaplarının analiz tablosu	92
Çizelge 4.12. İlvat Bölgesi D köyü geleneksel konutları dolaplarının analiz tablosu	92
Çizelge 4.13. İlvat Bölgesi A köyü geleneksel konutları sergen-raflarının analiz tablosu	93
Çizelge 4.14. İlvat Bölgesi B köyü geleneksel konutları sergen-raflarının analiz tablosu	94
Çizelge 4.15. İlvat Bölgesi C köyü geleneksel konutları sergen-raflarının analiz tablosu	95
Çizelge 4.16. İlvat Bölgesi D köyü geleneksel konutları sergen-raflarının analiz tablosu	96
Çizelge 4.17. İlvat Bölgesi geleneksel konutları depolama birimlerine ait tipoloji grafiği	99
Çizelge 5.1. İlvat Bölgesi geleneksel konutları mekan kurgusunda yer alan depolama birimlerine ait tipoloji değerlendirme grafiği.....	103

Çizelge 5.2. İlvat Bölgesi geleneksel konutları donatı kurgusunda yer alan sabit depolama birimlerine ait tipoloji değerlendirme grafiği	107
Çizelge 6.1. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarının mekan kurgusunda yer alan depolama birimlerinin yoğunluk grafiği.....	113
Çizelge 6.2. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarının donatı kurgusunda yer alan sabit depolama birimlerinin yoğunluk grafiği	114

1. GİRİŞ

İnsanlığın gelişim sürecinde iki kırılma noktası yaşam alanlarımızın biçimlenmesinde büyük rol oynamıştır (Meder 2001; Ünal 2009). Bunlardan ilki tarımın yapılması ile yerleşik düzene geçilmesi (Willcox et all. 2012), ikincisi ise endüstri devrimi ile gelen teknoloji, malzeme ve üretim çeşitliliğidir. Yerleşik düzene geçilmesi ile mekan kavramı belirginleşmiş ve mimari faktörler ortaya çıkmıştır. İnsanoğlu mekanı saklanmak ve korunmak dışında yaşamsal eylemlerle geliştirerek günümüzde konut olarak tanımladığımız sistemlerin temelini oluşturmuştur. Endüstri devrimine kadar gelişen konut sistemi bu dönemden günümüze kadar birçok değişime uğrayarak günümüz konutlarının oluşmasına olanak sağlamıştır. Konut aslında toplumların sosyal, ekonomik ve kültürel kimliklerinin de bir göstergesidir. Konutu; gelenek, kuşaktan kuşağa aktarılan ve saygı duyulan her türlü alışkanlığın birleştiği nokta olarak tanımlayabiliriz. Kısaca her toplumun kültür yapısı konuta farklı şekilde yansımıştır.

İnsanların ve toplumların değişen, gelişen ve çeşitlenen ihtiyaçlara bağlı olarak sosyokültürel hayatlarındaki evrim, yaşadıkları fiziki çevreye de yansımaktadır. Bir topluma ait mimari çevre ve yaşam biçimi o toplumdaki bir bütünün kültürel değişiminin bir parçasıdır. Bu mimari çevre içinde öne çıkan ve bir bölgede yerel olarak bulunan, bir yöreye özgü, yöresel anlama gelen yapılar değişimin tanımlayıcı unsurlarından biridir. Yerel mimari içinde yörenin ve toplumun kültürünü, bireyselliğini yansıtan önemli unsurdan biri de geleneksel konutlardır. Geleneksel konutların oluşumu; yer aldığı toplumun kültürel birikimlerinden meydana gelir ve yapının oluşumundan itibaren nesilden nesile aktarılır. Bu süreçte ortaya çıkan yapılar birçok unsur yönünden birbirine benzerler. Bu benzeyiş ve ölçü yakınlığı; yapılar arası mesafe, yapı iç mekanları, yapı bütünlüğü gibi birçok faktörde uyumu meydana getirir. Bu uyumlardan biri de yapı iç mekanında insanların günlük eylemlerini karşılayan mekan ve donatı oluşumlarıdır.

Bireylerin gerçekleştirdikleri bir tek eylem, eylem alanlarını; eylem alanları mekanları, mekanlar bölümleri ve bölümler de konutu oluşturmuştur (Arcan ve Evci 1999). Bu eylem alanlarından biri de depolama eylemidir. Depolama alanları tarımsal ürünlerin saklanması ve korunması amacı ile ortaya çıkmıştır. Sonrasında bu alanlar mekan kavramının oluşması ile insanların kışlık kıyafetleri, yiyecek-içecekleri ve yatak-yorgan gibi eşyalarını saklayıp koruduğu birimlere dönüşmüştür. İnsanların depolama gereksinimi çok eskilere dayanmakta olup; silo, kiler odası, çömlek, küp vb. gibi ilk depo ünitelerini de koruma amacıyla kullanmışlardır. Depolama gereksinimini karşılamak amacıyla oluşturulan depo birimleri, ilk yaşama mekanlarından günümüz konutlarına kadar sosya-kültürel bağlamda varlığını devam ettirmiştir. Bu üniteler, hareketli öğeler olmak dışında aynı zamanda yerleşik hayata geçilmesi ve mekan kavramının olgunlaşması ile yaşam alanlarımızın içine de girmiştir. Konutlarda depolama birimleri çoğunlukla mutfak mekanında kullanılan kültürel bir obje, mekan içinde yüzeylerin oluşumunu sağlayan mobilya olabildiği gibi bir mekanı da tanımlayabilmektedir.

Gelişmekte olan ülkemizde her alanda günden güne değişim yaşanmakta, insanların yaşam şekilleri, ihtiyaçları, beklentileri, alışkanlıkları sürekli değişmekte ve bu değişim yaşam alanlarımıza da yansımaktadır. Yaşam mekanlarımıza yansıyan ihtiyaçlardan biri de depolama eylemidir. Günümüz konutlarına kadar geçen süreçte depolama eylemi gelişerek yaşam mekanlarımızı şekillendirmiştir. Kültürel kimliğimizin

bir parçası olan geleneksel konutların, mekan ve donatı oluşumları da depolama alanları konusunda bizlere birçok veri sağlamaktadır.

Geleneksel dokuda yerel mimarinin rolü ve önemi büyüktür. Yerel mimari yöreye özgü karakteristik özellikleri yansıtmaktadır. Yerel mimari içerisindeki geleneksel konutlar; o yörede yaşayan insanların aile yapısı, din, kültür, sosyal ilişkileri, iklim ve topoğrafyanın etkisiyle şekillenmektedir. Bu kapsamda, geleneksel konutların iç mekan kurgusunu oluşturan mekan ve donatı oluşumları da kültürel miras bileşenlerimiz olarak yerel mimarinin bir parçasıdır. Yerel mimari öğeler yöreye özgü gereksinimleri karşılamak amacıyla sosyo-kültürel yapının bir yansıması olarak doğal çevreden ilham alan, yapım malzemelerini doğal malzemelerden seçen geleneksel bir yaklaşıma sahiptir. Geçmişin izlerini taşıyan yöresel kültürün geleneksel sanatla buluşması sonucunda meydana gelen bu ürünler, bu yörede yaşayan insanlarla ürünü ortaya koyan ustaların gündelik yaşamındaki kültürünü, sosyal ilişkilerini ve alışkanlıklarını yansıtmaları bakımından özgün nitelikler taşımaktadır.

Kültürel kimliğimizin içinde yer alan geleneksel konutlar, kırsal bütünlüğünü korumuş bölgelerde geçmişten günümüze özgün nitelikleri ile varlığını sürdürmüştür. Bu kapsamda geleneksel konutlardaki özgünlüğün ortaya çıkarılması ve belgelenmesi, ileride yapılacak koruma çalışmalarına da büyük katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda Anadolu coğrafyası; barındırdığı doğa, tarih, kültür zenginliği ve çeşitliliği ile birçok alanda bilimsel çalışma yapılmasını olanak sağlamaktadır. Bu alanların hemen hemen hepsinde kültürel kimliğimizi yansıtan geleneksel mimari yapılar ve bu yapıların şekillendirdiği oluşumlar bulunmaktadır. Geleneksel yapıların yaşam alanlarını şekillendiren mekanlar ve donatılarda bu oluşumların içinde yer almaktadır. Geleneksel konutların mekan ve donatı kurgusunu oluşturan önemli eylem alanlarından biride depolama kavramıdır.

Geleneksel konutların plan kurgusunda yer edinmiş olan depolama birimlerinin; işlevi, yapım tekniği, malzeme, süsleme vb. niteliklerinin araştırılması kültürel miras bileşenlerimizin tespiti açısından oldukça önemlidir. Bu doğrultuda geleneksel yapıların mekan ve donatı kurgusunu oluşturan bu birimlerin tespiti; kültürel niteliklerinin belirlenmesinde, sürdürülebilirliğinde, gelecek kuşaklara aktarılmasında ve kültür envanterine arşiv oluşturulmasında veri sağlayacaktır.

Çalışmanın genel amacı, geleneksel konutlardaki depolama birimlerinin tespiti, özgün niteliklerinin belirlenmesi, korunması ve sürdürülebilirliğidir. Tez çalışması son yıllarda özellikle ilgi odağı olan kırsallık ve yerellik unsurları temelinde bulunan geleneksel mimari yapılar ve iç mekan unsurları kapsamında değerlendirilmiştir.

Bu doğrultuda, kültür mirasına sahip koruma alanlarının düzenleme esaslarının oluşturulmasında sadece geleneksel konutlar değil bu konutların eylem alanları ile şekillenen mekan ve donatı oluşumlarının da yer alması hedeflenmiştir. Bu bağlamda çalışmada geleneksel konuttaki önemli eylem alanlarından biri olan depolama birimlerinin; mekan-donatı kullanımları, yapım tekniği, malzeme, süsleme vb. niteliklerinin tespiti ve bu birimlere ait tipoloji çıkarımı yapılmıştır. Yapılan tespit ve çıkarımlar ile geleneksel dokuya; yerel mimari yapılar ile bu yapıların oluşumundaki eylem alanlarının farkındalığı ve sürdürülebilirliği ile değer katmak, kırsal mimarinin bir parçası olan bu ürünler ile tarihi, doğal ve kültürel mirasımızı geliştirmek, araştırma

bölgesinin doğal, tarihi kültürel ve anlamsal değerleri ile ilgili farkındalığını arttırmak, belediyeler gibi kamu kurum ve kuruluşlara, geleneksel konutların mekan ve donatı birimlerinin korunması ve Anadolu geleneksel konutuna envanter oluşturulması gibi konularda katkıda bulunmak, bilimsel bir araştırma olarak, diğer araştırmalara kaynak oluşturmak amaçlanmıştır. Bu amaçlarla tez, altı ana başlık ve bu başlıkları kapsayan altı aşamadan oluşmaktadır (Çizelge 1.1).

Çizelge 1.1. Çalışmanın aşamaları

1. Aşama	PROBLEMİN BELİRLENMESİ - Geleneksel konutların mekan ve donatı kurgusunda yer edinmiş depolama birimleri ve nitelikleri nelerdir? - Geleneksel konutların depolama alanlarına ait bir tipoloji tanımlanabilir mi? - Kültürel miras bileşeni olan bu birimlerin bilinirliği, sürdürülebilirliği ve gelecek kuşaklara aktarılması için neler yapılmaktadır?
2. Aşama	KURAMSAL BİLGİLER ve LİTERATÜR ARAŞTIRMASI - Depolama kavramı, Mekan oluşumunda depolama, Anadolu geleneksel konutu iç mekan özellikleri ve depolama alanlarına dair kuramsal bilgilerin sunumu - Akseki Bölgesi ve geleneksel konutlarına ait kaynak taraması
3. Aşama	YÖNTEM SEÇİMİ, VERİ ANALİZİ - Örneklem alanı incelemesi - Araştırma sorularının cevaplanabilmesine olanak sağlayan yöntemin seçimi: “dış gözlem” yöntemi - Örneklem alanı içerisindeki geleneksel konutlara ait bilgilerin toplanması - Nitel araştırma verileri: dış gözlem araştırması, içerik analizi, tipoloji çıkarımı, sınıflama, betimsel analiz
4. Aşama	BULGULARIN SUNUMU - Örneklem alanında incelenen geleneksel konutlar kapsamında tespit edilen depolama birimlerinin analizi - Analiz edilen depolama birimlerine ait tipoloji çıkarımı
5. Aşama	DEĞERLENDİRME - Analiz edilen depolama birimlerinin mekan ve donatı kurgusu açısından sınıflanması ve örneklem alanı kapsamında değerlendirilmesi - Bu değerlendirilmelerin yazın ışığında tartışılması
6. Aşama	SONUÇ ve ÖNERİLER - Elde edilen sonuçların sunumu - Sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilerin sunumu

Belirlenen amaçlara ulaşmak için tez çalışmasında; “Geleneksel konutların mekan ve donatı kurgusunda yer edinmiş depolama birimleri ve nitelikleri nelerdir? Geleneksel konutların depolama alanlarına ait bir tipoloji tanımlanabilir mi? Kültürel miras bileşeni

olan bu birimlerin bilinirliği, sürdürülebilirliği ve gelecek kuşaklara aktarılması için neler yapılmaktadır?” sorularının cevabı araştırılmıştır.

Bu amaçla tez konusu ile ilgili literatür; depolama kavramının tanımı ve gelişimi, mekan oluşumunda depolama ve geleneksel konutlarda depolama alanlarının belirlenmesi konularını içermektedir. Literatür araştırması ve çalışma alanında yapılan gözlemler, geleneksel konutların depolama alanlarının yapısını anlamak ve alan araştırması için bilgi kaynağı oluşturmıştır. Çalışma alanının seçiminde; antik dönemden günümüze zengin kültürel birikime sahip Antalya İli için kültürel mirasa sahip olan yöreye has düğmeli kuru duvar tekniği ile inşa edilen yapıları, bölgeye özgü geleneksel mekan öğeleri, ahşap işçiliği ve malzeme kullanımı ile önemli olduğu düşünülen Akseki İlçesi çalışma alanı olarak seçilmiştir. Çalışma evreninin seçiminde bölgenin ilk sit alanı olarak tescil edilen İlvat Bölgesi ve yakın çevre köyü belirlenmiştir. İlvat bölgesi Akseki İlçesi’nin üç köyünü ve yakın çevrede bulunan bir köyünü kapsayan bir bölgedir. Eski isimleri ile İlvat Bölgesi olarak isimlendirilen köyler ve yakın çevre köyü; Büyükalan (Büyükilvat), Belenalan (Belenilvat), Bucakalan (Bucakilvat) ve yakın çevresinde yer alan Sarıhacılar köyüdür.

Araştırma soruları doğrultusunda geliştirilen hipotezler, “dış gözlem” yöntemi çerçevesinde, nitel verilerin bir arada kullanılmasıyla incelenmiştir. Nitel verilerin kullanımında, örneklem alanından yola çıkarak evrenin özellikleri hakkında çıkarımlar yapmaya ve hipotezlerin test edilmesine imkan sağlayan, katılımcı gözlem araştırması ve içerik analizi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin belirli temalara göre sınıflaması yapılarak tipoloji tablosu çıkarılmış ve betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.

Altı aşamadan oluşan çalışmanın giriş bölümü; amaç, kapsam ve çalışma aşamalarının anlatıldığı bilgileri kapsamaktadır. İkinci bölümde kaynak taraması ve kuramsal bilgilere yer verilmiştir. Bu bölümde, depolama kavramının tanımı ve gelişimi, mekan ve konut oluşumunda depolama, Anadolu geleneksel konutu ve depolama birimleri, Akseki Bölgesi genel özellikleri ve geleneksel konut yapısına ait kaynak taraması yapılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümü materyal ve metot bölümüdür. Materyal bölümünde örneklem alanı ve evreni olarak belirlenen Akseki İlvat Bölgesi hakkında bilgilere yer verilmiştir. Metot bölümünde ise çalışmanın yöntemi belirtilmiş ve örneklem alanında incelenen geleneksel konutlara ait bilgiler toplanmıştır.

Dördüncü bölümde çalışmadan elde edilen bulgular yer almaktadır. Bulgular; İlvat Bölgesinde incelenen geleneksel konutlara ait toplanan bilgiler ışığında, konutta yer alan depolama birimlerinin analizini ve bu birimlere ait tipoloji çıkarımını kapsamaktadır.

Beşinci bölümde çalışmadan elde edilen bulgulara yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmeler, İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki depolama birimlerinin mekan ve donatı kurgusu açısından sınıflanması, İlvat Bölgesi ve Anadolu geleneksel konutu yazınına göre okunmasından oluşmaktadır. Bu okumaların yazın ışığında tartışılması da bu bölümde yapılmaktadır.

Son olarak altıncı bölümde çalışmadan elde edilen sonuçlar ve sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler yer almaktadır.

2. KAYNAK TARAMASI

2.1. Depolama Kavramı

Depolama; herhangi bir zaman veya yerde ürün, mal, para veya bilginin (yazılı kayıtlar) çok geniş zaman diliminde ulaşım ve kullanımını sağlayan davranış ve teknolojik mekanizmadır. Tanyaş ve Başkak (2012)'da depolama kavramının kökü olan depo tanımını; tedarik zinciri içinde, malzemelerin, çeşitli amaçlarla ve değişik dönemlerde kullanılmak üzere korunması ve stoklanması amacıyla istiflendiği, saklandığı ve malzeme tipine göre tasarlanmış, farklı boyutlarda ve özelliklerde olabilen, kapalı veya açık alanlar olarak tanımlamıştır. Kelime anlamı olarak *“depo etmek, biriktirmek, bir bellek cihazına veriyi yerleştirmek veya saklamak, ambarlamak”* anlamına gelmektedir (TDK 2020a).

İnsanlığın tarihi kadar eski kavram olan depolama, uzun süre yalnızca ailelerin gereksinimine yönelik olarak ileride tüketilmesi düşünülen malların saklanması şeklinde anlaşılmıştır (Karaman vd. 2009). Avcı toplayıcı yaşam düzeninin ardından tarım devrimini başlatan insanoğlu, tarımsal ürünlerinin artışıyla beraber bu ürünlerin bir süre sonra bozulduğunu fark etmiş ve bunun çarelerini aramaya başlamıştır. İnsanoğlu elde ettiği tarımsal ürünleri daha sonraki günler, haftalar ve aylar içerisinde tüketebilmek veya ticari anlamda değerlendirebilmek için ürünlerin saklanmasına, korunmasına ve depolanmasına büyük önem vermiştir (Sargın ve Okudum 2014).

Christakis (1999) ve Woodburn (1982) depolama işlemini; kendi doğal yetiştirme ve kullanım dönemlerinin ötesinde tarım ürünlerinin uzun veya kısa vadeli korunmasını sağlamak için tasarlanmış tarımsal ürünlerin üretimi ve bunların dağıtım ve / veya tüketim arasında bir ara aşama olarak görmektedir. Bu açıdan bakıldığında depolama kavramı ve bunu sağlayan ürünlerin ortaya çıkmasında tarımsal ürünlerin korunma stratejileri etken olmuştur.

Ürünlerin depolanması, antik dönemde basit bir şekilde hazırlanmış kapların, kuyuların ve mahzenlerin içerisinde gerçekleştirilmiştir. Daha sonraları insanlar temel ihtiyaçlarını çevre ve iklim koşullarından korumak amacıyla hane içi ve hane dışı silo, kiler odası, çömlek, küp vb. gibi depo üniteleri ve alanları tasarlamıştır. Depolama gereksinimi karşılamak amacıyla oluşturulan depo birimleri, ilk yaşama mekanlarından günümüz yaşam alanlarına kadar sosyo-kültürel bağlamda varlığını geliştirerek devam ettirmiştir.

Depolama sistemleri toplulukların örgütlenme biçimleri, ekonomik stratejileri ve çevresel faktörler gibi oldukça kapsamlı bir işleyişle ilgilidir ve bu sebeple konuya geniş bir perspektiften bakmayı gerektirir. Depolama yöntemi, kapasiteleri, yoğunluğu, depolama birimlerinin inşası, konumu ve tedarik sisteminin işleyişi için harcanan çabanın boyutu vb. tüm unsurlar toplumların sosyo-ekonomik organizasyonları hakkında önemli çıkarımlarda bulunmayı sağlar. Ayrıca depolanmış ürünün niteliği, değeri, nerede, ne kadar, nasıl ve hangi amaçla depolandığı da söz konusu sistemin işleyişini belirleyen unsurlardır (Ünar 2020). Bu yönüyle depolama sistemleri sosyo-ekonomik, kültürel ve çevresel organizasyonlar üzerinde yönlendirici bir etkiye sahiptir.

2.1.1. Depolamanın tarihsel gelişimi

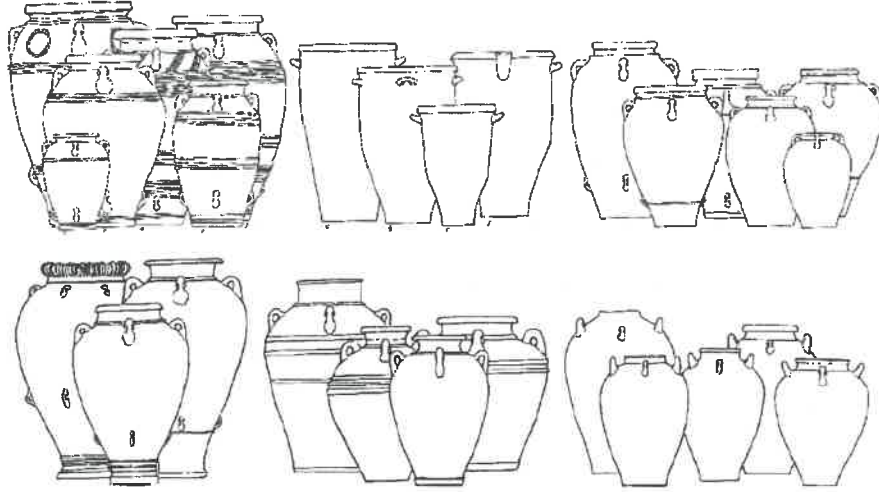
Amerikan coğrafyasının önemli isimlerinden Semple (1911), “Influences of Geographical Environment” isimli eserinde insanoğlunu yeryüzünün sunduğu bir ürün olarak görmektedir. Bu insanın yeryüzünün sadece bir çocuğu olduğu anlamında değil aynı zamanda yerin ona bir annelik yaptığı, onu beslediği, ona görevler verdiği, düşüncelerini yönlendirdiği, ona vücudunu ve aklını güçlendirecek zorluklar verdiği, ona denizlerde seyahat ve yeryüzünde sulama gibi problemleri ve zaman zaman da bunların çözümü için ipuçları verdiği anlamındadır (Holt-Jensen 2017). Nitekim insanoğlu, doğada birçok zorlukla mücadele etmiş ve bunlara çözümler üretmiştir. Bu sorunlardan biri ve belki de en önemlisi yiyeceklerin ve eşyaların daha sonra kullanabilmek için depolanması ve korunmasıdır. Bu çözümler, saklanacak ürüne göre değişiklik gösterirken saklanacak bölgenin doğal özellikleri de çözümler üzerinde belirleyici olmuştur.

Tarımla uğraşan ilk topluluklardan bu yana insanlar mevsimlik üretimlerini özellikle kış aylarında kullanabilmek için koruma ve depolama stratejileri geliştirmiştir. Gıdaları her mevsim erişilebilir hale getirmek için konutlar; depolar, ev atölyeleri, fırınlar ve kuyularla donatılmıştır. Bu alanlar, tahılların ve diğer temel gıda maddelerinin üretildikten sonra yılın zor dönemlerinde kullanılmasını sağlamak için işlenmesi ve saklanması için kullanılmıştır. (Dipasquale vd. 2014). Özet olarak depolama kavramının oluşması ve gelişmesi insanoğlunun en temel gereksinimi olan gıda ihtiyaçlarını karşılama içgüdüğü ile oluşmuştur.

Özellikle yerleşik yaşamla birlikte artan nüfus karşısında toplulukların gıda ihtiyaçlarını ve eşyalarını karşılayabilecek bir organizasyonun var olması beklenir. Bu durum çoğunlukla uygun çevresel ve iklimsel koşullar ile tedarik sisteminin (depolama) işletilmesiyle mümkündür (Ünar 2020). Bu organizasyonu karşılayacak kavram olan depolama geleneğinin, bir bölgede ya da yerleşmede çevresel koşullardan ve o yerleşmede yaşayan insanların belki nesiller öncesinden gelen yaşam pratiğinden kaynaklandığı akla gelmektedir.

İlk çağlarda insanlar tüketilmeyen ürünleri karlar altında, toprak derinlerinde ya da serin mağaralarda saklama eylemini gerçekleştirilmekteydi. M.Ö 9000’li yıllarda ilk olarak tahıllar yer altında ve serin bölgelerde saklanmış ve ilerleyen süreçte yiyecekleri saklamak üzere salamura, turşu, tuzlama, kurutma gibi yöntemler kullanılmaya başlanmıştır (Akgül 2020). Mekan, yerleşme ve aidiyet duygularının gelişmesi ile bu ürünleri saklayacak koruyacak depolama alanları ortaya çıkmıştır.

Arkeolojik veriler kapsamında Anadolu coğrafyasında, ilk yerleşim biriminden ilk gelişen toplum ağı ve şehirleşme bölgelerine kadar tüm alanlarda depolama kavramı ve depo alanları tespit edilmiştir. Yerel depolama sistemi olarak tanımlanabilecek bu alanları Christakis (1999) kırsaldaki köyler ve çiftliklerde üretilen artı ürünün ihtiyaçlar oranında depolanmasını sağlayan en basit saklama ve yeniden kullanma yöntemi olarak tanımlamıştır. Bu sistemler tarımsal faaliyetlerin başladığı ve artı ürünün ortaya çıktığı Neolitik dönemden beri görülen bir sistemdir. Tüm antik dönem depolama alanlarında tespit edilen en yoğun grup pithos kaplarıdır (Kudret 2018) (Şekil 2.1).

Şekil 2.1. Girit'ten ele geçen farklı tip ve boyutlarda depolama kapları (Christakis 2011)

Özellikle Tunç Çağından itibaren merkezi krallıklara ait saray yapıları içerisinde çok geniş depo yapıları veya daha küçük yerleşimler içerisinde tespit edilen depolama kapları; binlerce yıl içinde fonksiyonları, sosyo-ekonomik ve sembolik önemleri, formları, boyutları ve dekorasyonları bakımından çok az değişiklik göstererek kullanılmaya devam etmişlerdir (Kazenwadel 1995). Anadolu'da daha teokratik otoriter Hitit ve Urartu (Burney 1998; Belli 2001) Krallıkları gibi merkezi yönetime ait saray ve tapınak komplekslerinde de geniş kapasiteli depolama alanlarına rastlanmıştır (Şekil 2.2).

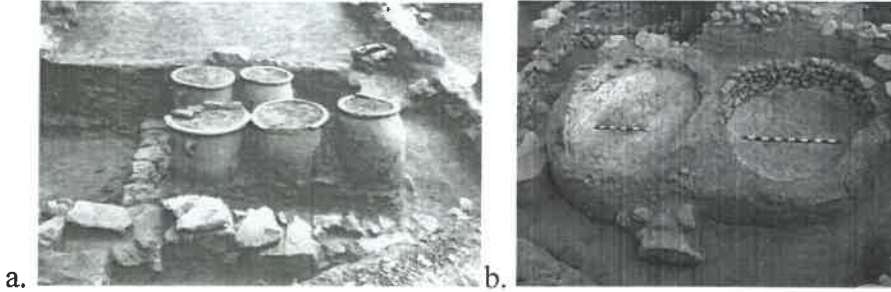

Şekil 2.2. Hattuşaş Büyük Tapınak Depolama Kapları (Kudret 2018)

Bu kaplar farklı formlarda veya kültürlerde de görülse Neolitik Dönem'den günümüze kadar tüm Akdeniz ve Yakın Doğu coğrafyasında kullanım görmüştür. Her ne kadar temel olarak gıda maddelerinin saklanmasıyla yönelik ortaya çıkmış bir form olsa da aynı zamanda başka işlevlerde de kullanılmıştır.

Tunç Çağı'na ait depolama tesislerinin açığa çıkarıldığı Acemhöyük, Ahlatlıbel, Alacahöyük, Alishar Höyük, Çadırhöyük, Çayyolu, Çengeltepe, Etiyokuşu, Göltepe, Resuloğlu, Yumurtatepe, Kaman Kalehöyük, Kültepe, Polatlı Boğazköy, Kuşaklı /Sarissa

(Maslow 1996) gibi merkezlerden elde edilen bulgulara göre depolama yapıları tespit edilmiştir. Referans alınan yerleşimlerdeki depo yapıları yöntemleri açısından; hane içi ve kamusal alan/merkezi depolama (Şekil 2.3) olmak üzere iki tip özellik göstermektedir (Ünar 2020).

Şekil 2.3. a) M.Ö. 3. ve 2. binyıla ait hane içi (depo, mutfak ve yaşam odaları) depolama birimlerinden örnekler; **b)** Merkezi, büyük çaplı depo yapıları; kuyu silolar (Ünar 2020)

Orta Anadolu’da büyük bir çoğunluğunun tahılların oluşturduğu ürünler hane içinde depo odaları ile mutfak ve yaşam odalarında muhafaza edilmiştir (Maslow 1996). Orta Anadolu’ya ait yerleşimlerde depolama birimleri genellikle yaşam alanlarının bir parçasıdır. M.Ö. 2. binyıldan itibaren ise depolar, konutların bir parçası ya da ayrı alanlar olarak düzenlenmiş daha tanımlı birimlerdir. Hane içi tahıl depolama; günlük ya da kısa süreli tüketime yönelik olarak küpler, çömlek tipi küçük ölçekli kaplar, kil kutular, ekin kapları ve kuyu ve küp silolar vasıtasıyla yapılmıştır (Diamond 2010). Etnografik kayıtlar çuval, sepet ve deri torbalar gibi organik malzemeler içerisinde de depolama yapıldığını göstermektedir.

İncelenen arkeolojik veriler kapsamında depolamanın hane içi olarak çeşitli araç gereç veya malzemelerle yapıldığı tespit edilmiştir. Gelişen malzeme ve yöntem çeşitliliği mimariyi şekillendirmiş mekan oluşumunda depo/kiler odası alanları oluşmuştur. Ünar (2020) çalışmasında Resuloğlu Güneydoğu arkeolojik yerleşiminde tespit edilen komplekste yaşam alanları ile ilişkisi olan oda niteliğinde depo alanları tespit edildiğini söylemiştir. Bu yerleşimlerde dikkat çeken unsur yaşam odaları ve mutfak mekanı olarak düşünülen alanların depolama amacı ile şekillenmesidir.

Neolitik Çağ’da depolama kutuları olarak tanımladığımız taşınmazların, bazı nesnelerin ve kapların saklanması için dolap ya da sandık şeklinde bir elemana rastlanmadığı görülmüştür. İlerleyen süreçte sosyal-toplumsal organizasyonların gelişmesi yapılar üzerinde oldukça etkili olmuştur. Umurtak (2007) Bademağacı, Höyücek ve Hacılar arkeolojik alanlarında bulunan konutlarda duvar içi nişleri, basit dolap yerleri ve küçük kutular olduğunu söylemiştir. Daha sonraları arkeolojik yerleşimlerdeki küçük depolama alanları gelişerek hane dışında silo-ambar olarak isimlendirdiğimiz büyük yapı ve alanlara dönüşmüştür. Bu yapılardan biri olan doğal kaya ya da ana toprağın kazılmasıyla oluşturulmuş silolar; şekilleri, derinlikleri, çapları ve inşa teknikleri farklılık gösterse de etnografik veriler kapsamında “kuyu” olarak isimlendirilmiştir (Makal 2008; W. Peters 1979; Schmidt 1928, 1929).

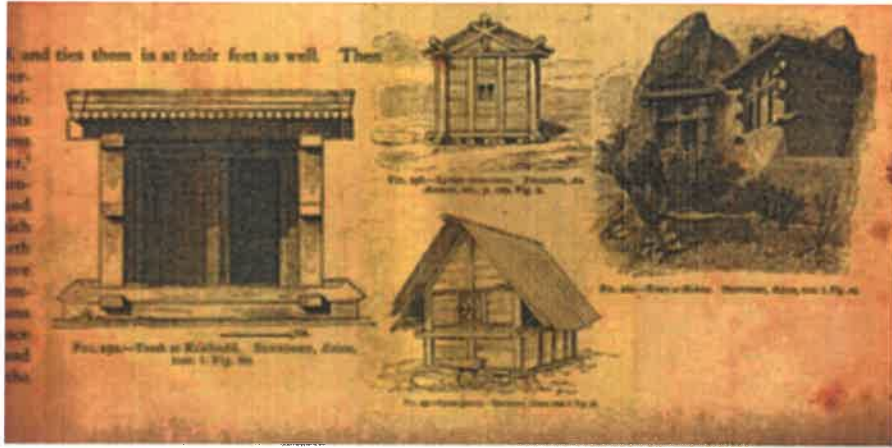
Antik kent yerleşimlerinde görülen ambar örneklerinden biride Roma dönemi ambarlarıdır. Hububatın saklandığı büyük ölçekli bu ambarlar granarium olarak

isimlendirilmiştir. Çevik ve Bulut (2010)' da az sayıda örneği bulunan yapılardan Anadolu'da sadece Myra'nın Limanı Andriake'de ve Patara'da bulunduğunu söylemiştir (Şekil 2.4). Bu bakımdan depolama amaçlı yapılan bu organizasyonlar dönemlerin sosyo-ekonomik, kültürel ve çevresel biçimleri hakkında önemli ipuçları barındırmakta dahası toplumsal değişimi belirgin bir şekilde yansıtmaktadır.

Şekil 2.4. Andriake Granarium ve liman agorası (Çevik ve Bulut 2010)

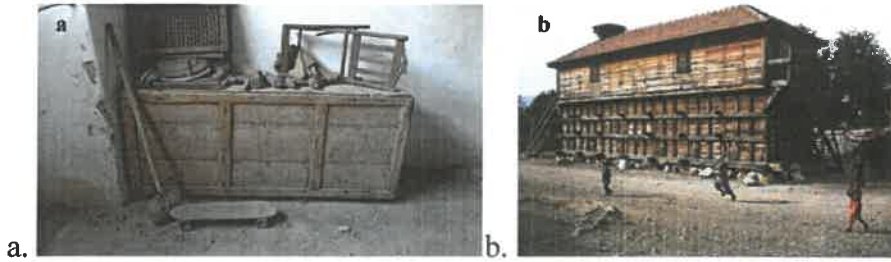
Antik çağlardan beri çok farklı uygarlıklara ev sahipliği yapan Akdeniz coğrafyasında depolama amaçlı oluşturulan çeşitli organizasyonlar olduğu görülmektedir. Bölge kırsalında tespit edilen tahıl ambarları, bölgede yaşayan Likya Uygarlığı'na ait kaya mezarları ile oldukça benzerlik göstermektedir (Açıkel ve Elinç 2020) (Şekil 2.5).

Şekil 2.5. Charlez Chipiez'in 1890 yılına ait karşılaştırmalı Likya kaya mezarı ile tahıl ambarı çizimi (Chipiez 1890)

Akdeniz kırsalında tespit edilen depolama amaçlı bu ambarlar geçmişten günümüze aktarılan tecrübelerin, bilgi birikiminin ve doğal çevre ile uyumun en ilginç örneklerini sunmaktadır. Bölgede 100-150 yıllık olduğu düşünülen hane içi ve hane dışı tahıl ambarları; tarihsel işlevleri ve kültürel özellikleriyle yapıldıkları dönemlere ışık

tutmakta ve görsel, ekolojik, mimari vb. özelliklerin belirlenmesinde önem taşımaktadır (Şekil 2.6). Temel gıda maddesi olan tahılların saklanabilmesi için başlayan depolama süreci, dünyanın her coğrafyasında gelişerek benzer yapı ve nitelikleri ortaya çıkarmıştır. Anadolu coğrafyasındaki görülen ambar yapılarının benzerlerine İspanya’da “horreo”, Portkeiz’de “espiqueiros”, Slovenya’da “Cbazo”, Norveç’te “loft”, İngiltere’de “staddle”, Yeni Zelanda’da “pataka” gibi isimlerle rastlanmaktadır (Kaya 2020).

Şekil 2.6. a) Akseki, Zilalciler Konağı hane içi hareketli tahıl ambarı (Açıkel ve Elinç 2020); **b)** Elmalı, Karamuk Köyü hane dışı tahıl ambarı Prof. M. Melling arşivi (Melling 1994)

Sosyal yaşam, içinde bulunduğu dış şartlar ve içerisinde barındırdığı bütün dinamiklerin etkisiyle şekillenir. Sosyal yaşamın bir parçası olan iktisadi yaşam ise toplumsal dinamiklerin bu karşılıklı etkileşimiyle ilişkilidir. Tabiat ve iklim şartları, demografik ve siyasi yapı, din ve kültür bu dinamiklerin bir bölümünü oluşturmaktadır (Açıkgöz 2005). Toplulukların iç ve dış şartlar taşıyan kültürel dinamikleri, farklı iktisadi gelişmeleri de beraberinde getirmiştir. Bu süreçlerde tarımla yerleşik hayata geçilmesi; konut ve mekan kavramlarının gelişmesini sağlamış ve insanların ihtiyaçları karşılayacak olan yapıların mekan ve donatı oluşumlarını ortaya çıkarmıştır. Endüstri devrimine kadar gelişen mimari ve iç mimari oluşumlar bu dönemden sonra teknoloji, malzeme ve yöntem çeşitliliğinin artması ile gelişip, dönüşüp ve büyüyerek sosyal yaşamımızın bir parçası olmuştur. Yapıların mekan ve donatı oluşumlarına yansıyan eylemlerden biri de depolama kavramıdır.

Depolama eylemi toplumsal yapıda sosyo-ekonomik ve politik anlamda meydana gelen değişimi tetiklemekle birlikte, antik dönemden günümüze toplumların yaşam biçimleri, üretim teknikleri ve sosyal organizasyonları hakkında değerli veriler sunmaktadır. Özellikle tarım ve endüstri devrimi ile değişen sosyal ve ekonomik düzen, karmaşık toplumsal yaşam içinde gelişen yapıların mekan ve donatı kurgusunda yer alan depolama birimlerine yansıdığı görülmektedir.

2.1.2. Mekan oluşumunda depolama kavramı

Mekanın Türkçe sözlükte bulunan üç anlamı; “1. Yer, bulunulan yer 2. Ev, yurt, 3. Uzay” şeklindedir (TDK 2020b). Ayrıca mekan; yer, mahal, ev, oturulan yer ayrıca bulunulan çevre, ortam, kainat anlamlarına gelmektedir (Gür 2010). Mekan kelimesinin kökeni Arapça “kane” fiilinden ve “kevn” mastırından türemektedir. Olmak, var olmak, oluşmak anlamları taşımaktadır. Kevn, insanla mekan arasında "olmak" kadar önemli bir bağı ifade etmektedir. Bu bağı, görmezden gelmek, insanı mekandan ayrı düşünmek mümkün olmamaktadır (Göka 2001).

Ansiklopedik mimarlık sözlüğündeysen mekan “insanı çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli olan boşluk, boşun” olarak tanımlanmıştır. Hasol (2005) mimari bir mekanı; “geniş anlamdaki doğadan veya peyzaj mekanından insanın kavrayabileceği bir bölümü sınırlamaktır” olarak tanımlamıştır.

Taşcıoğlu (2013)’da mimari mekanın oluşumunu; “mimari mekanın tasarımcı tarafından üretilmesi sadece başlangıcı ifade etmektedir” olarak tanımlamıştır. Pallasmaa (2011)’da mimari mekanı; “fiziksel mekandan ziyade yaşanan mekandır ve yaşanan mekan geometriyi ve ölçülebilirliği aşar” olarak ifade etmiştir. Tanımlarda da ifade edildiği gibi mekan; standart ve uygun ölçülerde inşa edilen işlevsel boşluktan ziyade yaşamla varlık kazanmaktadır. Bu oluşum sürecinde, mekanın hissedilen yanı oluşmaktadır.

Tanımlanan her boşluk, toplumun belirli bir gereksinimine cevap vermek üzere, çağın gelişimine dayalı olarak belirli bir fiziki mekanın çevrilmesiyle oluşmuştur. İnsanın fiziksel mekana yönelip orda belirli alanları belirginleştirmesi, sınırlandırması ile mimari mekan oluşmuştur. Mimaride mekandan söz edilince, üstten, alttan veya yanlardan kapatılmış bir yapıt akla gelmekle birlikte bugün mekan deyince duvarlarla kesin sınırlandırılmış bir şeyi de anlayabiliyoruz. Mekan; yalnızca insanları değil, aynı zamanda yaşanmışlıkları da barındırır ve yaşanmışlıklar ile anlam kazanır. Bununla birlikte bu yaşanmışlıklar; insanların bedenleri ile mekanı yaşamasının aracı olmaktadır. Diğer taraftan, insan topluma bağımlı bir varlık olarak toplumsal yapı içinde mekanı deneyimlemektedir (Özbek 2016).

Gerçekten mimarinin özü olan toplumsal yaşantı insanoğlunun sınırlarını belirleyerek yarattığı her hacimde devam etmektedir. Sınırlanan bu hacimlerden, toplumun en küçük yapı taşı olan ailenin veya bir arada yaşayan bireylerin uyuma, dinlenme, yemek vb. yaşam eylemlerini gerçekleştirdiği yerleşme birimi olarak konut tanımı ortaya çıkmaktadır.

Konut, en genel tanımıyla insanların korunma, barınma ve güvenlik gereksinimlerini karşılayan bir yapı türü ve yerleşim alanıdır. Konut, insanoğlunun en ilkel çağlarından itibaren, insanların kendilerini yırtıcı hayvanlardan, düşmanlardan, hava koşullarından korumak amacıyla sığındıkları, saklandıkları ve hayatlarını sürdürdükleri, günün olanak ve koşullarına göre şekillenen yaşama birimleridir (Üst 2015).

Ertürk vd. (1992)’ne göre konut; toplumların sosyal, ekonomik ve kültürel kimliklerinin bir göstergesidir. Bireyler kendi fiziksel ve ruhsal özelliklerinin yanında ait olduğu grubun kültürel özelliklerini de yaşadıkları mekana, o mekanın kullanım biçimine yansıtırlar. Alsaç (1993)’a göre; gelenek, kuşaktan kuşağa aktarılan ve saygı duyulan her türlü alışkanlık olarak tanımlanmaktadır. Geleneklerin yaşamı yönlendirmekte ve yönetmekte olduğu düşünülürse gelenekler, normlar ve değerlerin konuta farklı yansımaları olacağı kabul edilmektedir.

Kırşan ve Çağdaş (2004)’a göre, konutla ilgili çalışmalar, sosyal anlam ve kültürel değerlerin büyük ölçüde konutların mekan organizasyonları aracılığıyla yansıtıldığını, böylece farklı kültürlerin farklı mekan modelleri ile kendilerini ifade ettiğini ortaya koymaktadır. Konut; iletişim, etkileşim, mekan, zaman ve anlamın örgütlü bir örüntüsüdür. Bir yandan ait olduğu kültür ya da etnik bir grubun karakteristiklerini, yaşam

biçimini, davranış kurallarını, çevresel tercihlerini, imgelerini, zaman ve mekan taksonomilerini yansıtırken, öte yandan kullanıcısının özüyle ilgili imgelerini, kendini kanıtlama ve anlatma eğilimini, böylece tasarım, donatım ve biçimi ile bireyin kişilik ve ayrıcalığını yansıtır (Gür 2000).

Mekan organizasyonunun amacı, mekanı oluşturan bileşenlerin boyutlarının farklılaşarak mekan oluşturma şartını sağlayacak düzenlemeler yapmaktır. Bu düzenlemeler farklı mekanlar için ayrı ayrı olabileceği gibi birden fazla mekan için de olabilmektedir. Mekanın bütünü oluşturan parçalardan ve bu parçaların ilişkilerinden oluştuğu yönündeki tanımı düşünüldüğünde içerilen anlam daha da güç kazanmaktadır. (Dinçer 2004). Mekan organizasyonu ile ortaya çıkan mekan örüntüleri, insan davranışlarına zemin oluşturmanın yanında toplumların kültür ve kimlik kodlarını taşımaktadır.

Bir mekanda insanların yaşam biçim ve etkinliklerine olanak veren donatı elemanları yer almaktadır. Bu donatı elemanlarının düzenlenişi, nitelik, yoğunluk ve görünüşleri mekan algılamasında etken olurlar (Altan 1983). Belirli bir eyleme yönelik oluşan yaşama birimleri, kullanılan donatılar ile korunmanın dışında oluşan ihtiyaçlarına da cevap verebilecek şekilde giderek farklı niteliklere sahip mekanlardan oluşarak gelişmeye başlamıştır. Bireylerin gerçekleştirdikleri bu yaşam eylemlerinden her bir tek eylem, eylem alanlarını; eylem alanları, mekanları; mekanlar, bölümleri ve bölümler de konutu oluşturmuştur (Arcan ve Evci 1999). Çizelge 2.1.'de bir konutun bölümleri, mekanları ve eylem alanları gösterilmektedir.

Çizelge 2.1. Konutun bir eylem sistemi olarak açılımı (Arcan ve Evci 1999)

Bina	Bölüm	Mekan	Eylem Alanı
Konut	Yaşama Bölümü	Yaşama Mekanı	Oturma Eylemi Çalışma Eylemi Dinlenme Eylemi Boş vakitleri değerlendirme (Hobi Eylemi)
		Mutfak	Yemek hazırlama eylemi
		Yemek Mekanı	Yemek yeme eylemi
	Ortak Bölümler	Wc - Lavabo	Temizlik-tuvalet eylemi
		Giriş Holü	Giriş – çıkış – bağ eylemi
		Depo Mekanı	Depolama Eylemi
	Yatma Bölümü	Yatma Mekanı	Uyuma Eylemi
		Banyo Mekanı	Temizlik – tuvalet – bakım eylemi

Arcan ve Evci (1999)'nin belirtmiş olduğu eylem alanlarından da görüldüğü gibi depo mekanları konut sisteminin bir parçasıdır. Bu eylem alanlarına depolama eylemi sadece bir mekan ile sınırlandırılması mümkün değildir. Diğer eylem alanları ve

oluşturduğu mekanlar içerisinde de insanların depo etme (depolama) gibi temel ihtiyacını karşıladığı donatılar bulunmaktadır. Ching (2007)'e göre bu donatılar; mimari ve mekan kullanıcıları arasında aracılık eder, iç mekan ve birey arasında biçim ve ölçek bazında geçişi sağlar, iç mekan etkinliklerine konfor ve kullanışlılık katarak, bu mekanları kullanışlı kılar.

“Konut kullanıcısının belirli zamanlarda kullandığı eşyaların konut içinde kısa bir süre korunması veya uzun bir müddet için saklanması amaçlayan mahaller veya bir mahal içinde oluşturulan mekanlar ile mobilyaların tümü” şeklinde tanımlanabilen konut depolama amaçlı donatılar; gardırop raflı dolap, çekmeceli dolap gibi çeşitli şekillerde adlandırılan, açık veya kapalı, sabit veya hareket edebilen elemanları kapsamaktadır (Kansu 1976; Anon 1953; Anon 1962). Depolama faaliyeti, maksimum düzeyde kullanım kolaylığı sağlayacak şekilde depo alanlarına konulacak ve gerektiğinde tekrar alınacak eşyaların organizasyonunu ve planlanmasını gerektiren zihinsel çalışmanın yanı sıra, büyük ölçüde zaman, enerji, hüner, beceri gibi insansal kaynakların kullanılmasıyla gerçekleştirilen bir faaliyettir (Agan ve Lunhisingen 1965; Steidl 1972).

Konut donanımları planlanırken tasarımda önem kazanan unsur, mekan kullanacak olan insanların yaşantılarını sürdürebilmek için yürüttükleri faaliyetlerdir. Depo alanı gereksinmesi için ayrılacak olan mekan tasarımının oluşturulmasında, kullanıcı ihtiyaçları ile depolanacak eşyanın nitelikleri önemli veri grubunu oluştururlar (Kansu 1976). Bu nedenle konut depo alanı standartlarına esas olan verilerin oluşturulması için konutta yürütülen faaliyetler çerçevesinde; kullanıcı ihtiyaçlarının belirlenip analiz edilmesi gerekir (Arcan ve Erdoğan 1987). Kansu (1976)' da konut içi tüm depolama alanlarını; “konut içi faaliyetlere bağlı olarak gerekli yer ve konumlarda tasarlanmalı ve tasarlanacak depolama mahalleri ise depolama amaç ve içeriğine uygun olarak ele alınmalı” olarak tanımlamıştır.

Konutta çeşitli faaliyetlerin yürütülmesi sırasında insanlar bir takım araç-gereç ve makine kullanır veya mobilya gibi donanım ve döşem elemanlarından yararlanırlar (Baytın 1988). Bu eşyaların tümü aynı anda gerekli olmayıp, farklı durum ve zamanlarda kullanılmayı gerektirebilir (Salman 1967). Yararlanılan bu eşyaların sayısı ve çeşidi aileden aileye ve aynı ailenin farklı yaşam dönemlerine ve yürütülen alana göre de farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle insanların pek çoğu konutta eşya biriktirme ve depolama ihtiyacı hissetmektedirler (Agan ve Lunhisingen 1965; Salman 1967). Örneğin yiyecek hazırlama, temizleme, pişirme ve servis araç-gereç, malzemeler ile çeşitli gıda maddeleri ve günlük giysi ve çamaşırlar konutta sık kullanılan eşyalar arasındadır. Bu eşyaların konut içinde depo edilmesi gerekmektedir (Anon 1953; Prizeman 1966).

Konutta depo edilen bu eşyalar, yukarıda belirtildiği gibi konut kullanıcıları ile doğrudan doğruya ilgili olanlar ve ev içi donanımı için gerekli olanlar biçiminde sınıflandırılabilir gibi, oturma eyleminde, yatma eyleminde, yemek yeme eyleminde, temizlik eyleminde kullanılmak üzere konuttaki çeşitli alanlarda kullanılan eşyalar olarak da sınıflandırılabilir.

Konutlarda depolama hacimleri ihtiyacı ailedeki birey sayısı ile ilgili olduğu gibi konut tasarımı ve büyüklüğü ile de yakından ilgilidir. Bir konutta zihinsel güç gerektiren ve işin yapılmasını en fazla zorlaştıran etkenlerin başında uygun ve yeterli olmayan depolama alanları gelmektedir (Steidl 1972). Konut donanımları planlanırken tasarımda

önemli nokta, mekanı kullanacak olan insanların yaşantılarını sürdürebilmek için yürüttükleri faaliyetlerdir. Bu nedenle, konut depolama alanı standartlarına esas olan verilerin oluşturulması için konutta yürütülen faaliyetler çerçevesinde; kullanıcı ihtiyaçlarının analiz edilip belirlenmesi önem gerektiren bir husustur. Asatekin (1995)' de depolama gereksinimi çözümünün mimari bir öge olmaktan çıkarılarak bir mobilya ögesi haline getirildiği, bunun da çözümlerin verimliliğini ve kullanıcıya maliyetini önemli biçimde etkilediği belirtilmiştir.

Sanayi ve teknolojiye hızlı ilerlemeyle birlikte piyasaya çok fazla çeşit ve sayıda eşyanın çıkması ve bunların konutlara yansması konutlarda depo alanına olan ihtiyacı ve bu eşyaların nerede nasıl depo edileceği konusundaki sorunun da artmasına neden olmaktadır. Konutlarda mekan büyüklükleri ve mekan organizasyonu, zaman içerisinde aile kompozisyonu ve teknolojik gelişmeye ayak uyduramamaktadır (Gürçınar 1996). Yapılan pek çok araştırmada (Asatekin 1995; Bakır 1987; Kansu 1976; Sönmez ve Yıldırım 1996, 1999; Uzun, 2011; Yıldırım, 1995), kullanıcıların konutlarında bulunan donatı elemanlarının depolama kapasitelerinin yetersizliği konusu tespit edilmiştir.

Bugün ülkemizdeki konutlar giderek küçülmekte ve konut tasarımında da depo alanlarına gereken önem verilmemektedir (Bakır 1987). Bu durum, depo alanının bulunmaması, yeterli büyüklükte olmaması veya iç tasarımın yeterli olmaması nedeniyle depolanması gereken eşyaların depolanmamasına, eşyaların ihtiyaçlara uygun olmayan yerlerde depolanmasına veya eşyanın sürekli olarak depolandığı yerin aranmasına, ailelerin konutlarında depo alanı ilavesi gibi değişiklik yapma ihtiyacı hissetmesine ve balkon gibi mekanların depo alanı olarak kullanılmasına, böylece gerek evin içinin gerekse dış cephesinin düzensiz ve göze hoş gelmeyen bir görünüme sahip olmasına neden olmaktadır (Nelson 1954; Kansu 1976).

Gelişmekte olan ülkemizde her alanda günden güne değişim yaşanmakta, insanların yaşam şekilleri, ihtiyaçları, beklentileri, alışkanlıkları sürekli değişmektedir. İçinde yaşanan konutlar, bu konutlardaki mekanların kullanım amacı ve şekli, mekanlarda yer alan donatı elemanlarıyla yaşayanların ilişkileri, kişilerin ait olduğu sosyal sınıfa göre farklılıklar gösterebilmektedir. Araştırmacılar, yapma çevrenin bir yandan kültürü yansıtırken, bir yandan da onu etkileyip şekillendirdiği görüşü üzerinde birleşmektedirler. Bu nedenle de kültürel etkenlerin yapma çevrenin kurgusunda saklı olduğu fikri giderek önem kazanmaktadır (Kırşan ve Çağdaş 2004). Yapma çevrede yer alan ve geçmişten günümüze yüzyıllar süren deneyimin meyvesi olan geleneksel konutlar, kültürel etkenleri barındıran önemli yapılar olarak dikkat çekmektedir. Bu bakımdan geleneksel yapıların incelenmesi, kayıt altına alınması, korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması kültürel kimlik açısından oldukça önemlidir.

2.2. Geleneksel Anadolu Konutu ve İç Mekan Özellikleri

Halk mimarisi olgusu içerisinde incelenen yapı tipleri arasında geleneksel konutun kendisine has bir yeri bulunmaktadır. Konut insanların yaşam biçimlerini, davranış biçimlerini, çevresel tercihlerini, imgelerini, zaman-mekan ilişkilerini, kullanıcısının özeye ilgili imgelerini, kendini kanıtlama ve anlatma eğilimini, tasarım, donatım ve biçimi ile bireyin kişilik ve ayrıcalığını belirten insan yaşamıyla kenetlenmiş bir olgudur (Gür 2000). Geleneksel kavramı "toplumların, üretim ve tüketim bağları başta

olmak üzere tüm hayat şekillerini yönlendiren ananeler; nesilden nesile aktarılan bilgi, beceri, görgü ve kazanımlar olarak tanımlanabilir” (Eyüce 2005).

Geleneksel mimari coğrafi konum, iklim, gelenek-görenekler, üretim-tüketim biçimleriyle şekillenen ve deneyimle inşa edilmiş yapılardır. Geleneksel mimarinin özgünlüğünü belirleyen en önemli unsurlar bulunduğu coğrafyaya bağlı olarak kullanılan özgün yapı malzemesi ve yapım tekniğidir (Muşkara 2017). Özellikle kırsal alanda, geleneksel mimari miras içinde bulunduğu coğrafya ve yaşayan halkın tarihi, kültürü ve gelenekleri ile korunabildiğinde özgün değerini bütünsel olarak koruyabilir.

Örnek olarak mimari mekanın geleneksel yerleşkedeki bir ev olarak seçilme nedeni üretilme ve yaşanma sürecindeki izlerde görülebilmektedir. Geleneksel yerleşmede ev mekanı;

- İnsanların gündelik yaşam biçimine
- İnsanların gündelik yaşam ihtiyaçlarının nesnelere
- Aile yapısı ve toplum gerekliliklerine
- Doğa, çevre ve yerel malzeme koşullarına
- Kültürel ve sosyal bilince göre şekillenmektedir (Adıgüzel 2016).

Tarih boyunca çeşitli medeniyetlerin birbiri üzerine eklenerek geliştiği, sürekli bir yerleşim yeri olan Anadolu coğrafyasında bu kültürlerin sentezi sonucunda oluşan geleneksel Anadolu konutu tarihsel, belgesel ve simgesel değerlere sahiptir. Binlerce yıllık yaşam biçimin ve geleneklerin yansıması olan bu konutlar Anadolu kültürünün en önemli ürünlerindendir. Bu nedenle de birçok farklı çalışmaya konu olmuştur (Şahlan 2018).

Anadolu’daki geleneksel konut mimarisi birçok çalışmada farklı yönleriyle ele alınıp incelenmiştir. Yapılan bu araştırmalar sonucunda da geleneksel Anadolu konutu ile ilgili farklı yaklaşımlar gösterilerek çeşitli sınıflandırmalar ve tanımlamalar oluşturulmuştur. Bektaş (2001)’ın sanayi öncesi Anadolu mimarisi için belirlediği yaşama ve doğaya uygunluk, gerçekçilik, tutumluluk, kolaylık, iklime uygunluk ve gereçlerin en yakından seçilmesi gibi 10 özellik aslında geleneksel mimarinin dünyanın her yerinde geçerli belirleyici özelliklerindendir. Kuban (1982) da çevresel faktörlere bağlı olarak kullanılan malzeme ve uygulanan tekniğe göre Anadolu ev mimarisini Karadeniz Sahili, İstanbul ve Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmak üzere 7 bölgeye ayırmıştır. Batur ve Gür’e göre (2005) Anadolu kırsal mimarisini oluşturan başlıca 4 etken;

- İklim, topoğrafya gibi çevresel etmenler
- Yaşama biçimi, çevre/meکان-konut kullanımı gibi kültürel etkenler
- Ailenin büyüklüğü ve sosyo-ekonomik yapısı gibi sosyal etkenler
- Bireysel yaşama yoğunluğu ve benlik algısı gibi bireysel etkenlerdir.

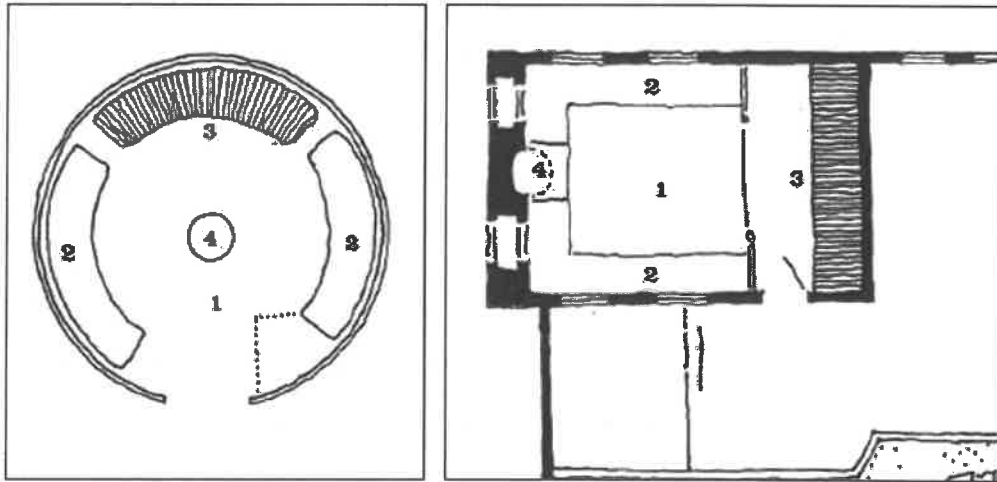
Geleneksel Türk Konutu kavramının oluşumu incelendiğinde;

Türklerin Anadolu’daki iskan süreci, Orta Asya’dan, Anadolu’ya göçü ile başlamaktadır. Anadolu’da Türklerin göçünden sonra bir süreç içinde işleyen barınma

probleminin çözümü, göçebe hayatta kullanılan çadır kültürünün, yerleşik düzene geçtiklerinde kalıcı barınma birimlerine yansıtılmasıyla çözülmüştür. Bunun yanında işleyen süreç içinde, kullanılan ahşap ve kerpiç kültürünün yaygınlaşmasında geldikleri topraklarda yaşayan uygarlıkların bilgi birikimlerinden yararlandıkları ve barınma birimlerini kendi barınma pratiklerine özgü olarak geliştirdikleri görülmektedir. Hareketli birim olan çadır hayatından, kalıcı birim olan oda arasındaki ilişki bu durumun bir göstergesidir. Geleneksel Türk odası ile eski Türk çadırı arasında temel benzerlikler vardır ve bu benzerlikler, Türk odasını biçimlendiren ilkelerin çadır yaşamından kaynaklandığını göstermektedir (Kafesçioğlu 1955; Tunçdilek 1960; Köse 1991; Sözen ve Eruzun 1992; Kafesoğlu 2004; Kaynak 2005; Sözen 2006).

Göçebelik dönemindeki çadırlar gibi, her oda; oturma, yemek yeme, çalışma, yatma gibi eylemlerin gerçekleştiği bir ortamdır ve Türk evindeki oda organizasyonu ile çadır arasındaki benzerlikler şu şekilde sıralanabilmektedir (Şekil 2.7);

- Çok amaçlı orta alan,
- Oturma için biçimlenen çevresel alan,
- Kapalı kullanma alanları, sekiler, sandıklar, yükler,
- Isıtma, çadırdaki ortada olan ocak yapıda yana kaymıştır (Küçükerman 1985).

Şekil 2.7. Göçebe çadırı ve geleneksel Türk odası kuruluş prensibi arasındaki benzerlik (Küçükerman 1985)

Türk evi kavramının oluşmasını sağlayan bu kavramı ilk kez ortaya koyan Eldem (1954), “15 ve 16. yüzyıllarda kendine has özelliğini göstermesi açısından Türk evinin bir kimliğe büründüğünü” söyleyerek bir tanımlama yapmıştır.

Kuban (1982, 1976) ‘da Türk evi tanımında “Geleneksel Türk ailesinin yaşam kültürü ve törelerine uygun şekil ve plan özelliklerini gösteren, asırlarca Türk insanının gereksinimlerine cevap vermiş bir konut tipi” ve “kırsal bir yaşam sürdüren Türk ailesinin yaşam biçimini yansıtan özgün bir yaşam kültürünün ürünü” olarak tanımlanmaktadır.

Küçükerman ve Güner (1995) Türk Evi’ni, “Anadolu insanının yüzyıllar boyunca oluşturduğu mekanlardan biri ya da belki başka bir deyişle, Türklerin Anadolu’da

yüzyıllar boyunca gerçekleştirmiş oldukları etkili bir yaşama çevresi düşüncesi” olarak ifade etmektedir.

Cansever (2002) 'in tanımına göre ise, “Anadolu’da, hareketli göçebe kültür geleneğinin izlerini taşıyan hafif ahşap iskelet yapı tekniği ile vücuda getirilen Türk Evi, Osmanlı Devleti’nin geniş sınırları içerisinde yer alan Balkanlar, Kafkaslar, Hazar Bölgesi ve Kırım’ı kapsayan, uygun yapı malzemesinin kolayca temin edilebildiği geniş bir coğrafi alanda yaygın şekilde uygulanmıştır” olarak ifade etmiştir.

Bu bağlamda Türklerin Anadolu’dan önce yaşamış oldukları Asya bölgesinin coğrafi yapısı incelendiğinde, yerleşik bir yaşam şeklinin mümkün olmadığı görülecektir. Bu nedenle Türkler Anadolu öncesinde yaşadıkları bu bölgede göçebe yaşam şeklini benimsemişlerdir. Doğal olarak, yaşam alanları olan çadırlardaki düzenden ve her türlü işlev ve yaşam şeklinden, yerleşik düzene geçildikten sonraki yaşam alanları olan konutlarda etkilenmiştir. Bununla beraber Anadolu’ya geçiş öncesinde İslam’ın kabul edilmesi de yaşam şekli ve dolayısıyla yaşam alanlarının düzenini etkilemiştir. Ayrıca Anadolu’nun farklı bölgelerinde bulunan farklı iklimsel özellikler Türk evinin yapım şekli ve kullanılan malzemeler açısından kendi aralarında farklılıklar göstermesine neden olsa da temel özellikler değişmemiştir. Buna göre, Türk evinin oluşumunda Türklerin Asya’daki göçebe yaşam şekilleri, İslam dininin yaşam tarzına etkisi ve bölgenin coğrafi koşulları ile iklimsel özellikleri etkili olmuştur denilebilmektedir.

Bektaş (2007) Türk evi tarifini, "Türk evinin en önemli özelliklerinden biri tasarlanmalarının içten başlaması, içten dışa doğru gelişmesidir" şeklinde açıklamıştır. Buna göre Türk evinde önce yaşam fonksiyonları çözümlenmekte, yaşamsal gereksinimler karşılanmakta ve bu oluşum dış kabuğa yansımaktadır. Estetik bir kaygı yerine gerçekçi bir yaklaşımla pratik ve fonksiyonel çözümler üretilmiştir.

Anadolu’da Türk evi olarak nitelendirilen tarihsel bir arka plan eşliğinde günümüze kadar ulaşmış ya da ulaşmamış konutların biçimlenme esasları hakkında pek çok analiz çalışması yapılmıştır. Bu açıdan bakıldığında tekrar bir sınıflandırma yapılması gerekliliği ortadan kalkmaktadır.

Anadolu’da konut dokusu incelendiğinde, hemen her bölgenin kendine özgü bir yapısal farklılık içerdiği görülmektedir. Eldem (1954, 1987)’in, Türk evi üzerinde yapılmış en kapsamlı çalışmasına göre Türk evi; Karadeniz sahili evi, Rize evi, Kuzey Anadolu evi, Ankara evi, İstanbul ve Marmara Bölgesi evi, Ege ve Batı Anadolu Bölgesi evi, Ege sahili ve Adalar evi, Akdeniz evi, Rodos evi, Alanya Evi, İç Anadolu Kerpiç evi, Kayseri evi, Doğu Anadolu evi, Güneydoğu Anadolu evi, Diyarbakır evi olmak üzere on beş türde incelenmiştir. Burada evlerin farklılaşması, gösterdiği bölgesel özellikten öte biçimlenme esasları ve kullanılan yapı malzemesinin değişiminden de kaynaklanmaktadır.

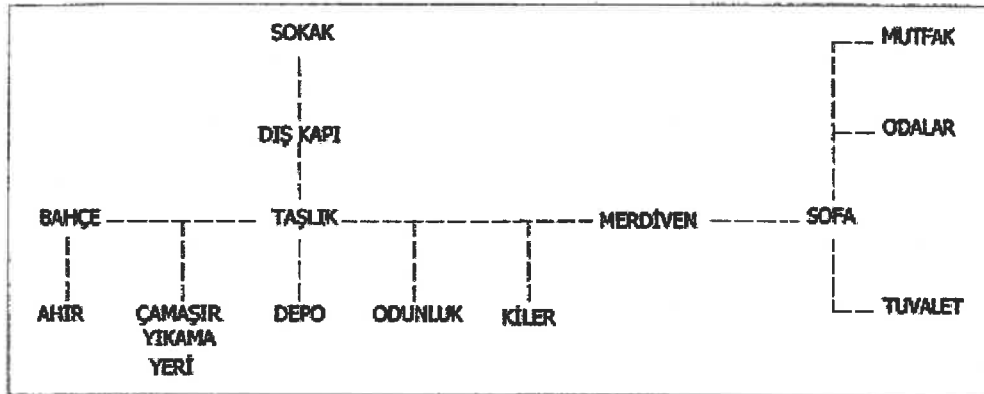
Bu kadar kapsamlı bir dağılımda incelenen konut tipolojisi, iklimsel yapının ve biçimlenme esaslarının benzerliğine göre, Karadeniz Sahili, İstanbul ve Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmak üzere yedi ana bölümde de incelenmektedir (Bektaş 1996).

Ancak unutulmaması gereken bir nokta da Türkiye genelinde bölgelere göre tasnif edilecek konut tipolojilerinin yanında benzerlik gösteren Rumeli ve Balkanlarda başka örnekler de mevcuttur. Bölgeleme yapılan yerlerdeki konut gruplarının eş değerlilik göstermemesi, Anadolu'daki Türk evi genel karakteristiğini oluşturmaktadır. Burada tarif edilen Anadolu Türk evi karakteristiğinin, Balkanlardaki ev karakteristiğiyle uyum göstermesi, Türk evinin kendi içinde bölgelere göre çeşitlilik gösterse de belirli birtakım prensiplerin etrafında şekillendiğinin göstergesidir. Tarif edilen uygunluğun, oda karakteristiği ve donatı çeşitliğinde belirli esaslar etrafında şekillendiği görülmektedir (Akın 2001).

Türk evi genellikle az katlıdır. Buna bağlı olarak temel düzen tek kat için uygulanmıştır. Zamanla kat sayısı artsa da temel düzen üst katta oluşturulmuş; bu kat her zaman esas kat olmuştur. Işık, güneş, hava ve manzara unsurlarından olabildiğince fazla yararlanmak amacıyla zeminden yükseltilecek olan esas katın altı, evin bulunduğu yere veya arsanın büyüklüğüne göre tamamen ya da kısmen boşaltılmıştır. Evlerin zemin katları genellikle depo, kiler, mutfak, ahır, ambar, arabalık, samanlık, hizmetçi odaları ve kimi evlerde taşlık olarak biçimlenmiştir (Eldem 1976).

Konutun zemin katında bulunan odunluk, kiler, depo gibi mekanların kapıları taşlığa açılmaktadır. Taşıktan çıkan merdivenle evin üst katında bulunan sofaya ulaşılmaktadır. Yatak odaları, oturma odaları, tuvalet, mutfak gibi mekanların giriş kapıları genellikle sofaya açılmaktadır. Bazı konutlarda tavan arası bölümlerde depo, kiler olarak kullanılmaktadır (Avcı 2005) (Çizelge 2.2).

Çizelge 2.2. Geleneksel Türk Konutunda Mekan Organizasyonu (Avcı 2005)

Türk evi plan ve görünüşte birçok unsurdan meydana gelen karmaşık bir yapı görünümündedir. Cerasi (2001) Türk evinin üç bölümden oluştuğunu belirtmiştir. Bunlar;

- Giriş katı
- Oturma katı
- Bağlayıcı mekan'dır.

Zemine genellikle sıkıştırılmış, toprak ya da taş kaplı alan giriş katıdır. Bu katta evin girişi, hizmet alanları, depolar ve ahırlar bulunur. İkinci kısım oturma katıdır. Bu katta genel yaşam fonksiyonu kapsayan odalar bulunmaktadır. Odaların sayısı konumu yönleri plan tiplerinin oluşmasında etkindir. Üçüncü kısım bağlayıcı mekanları kapsar,

sofa olarak adlandırılan bölüm hayat, sergi, divanhane, sergah, çardak veya sayvan da denilmektedir.

Anadolu'daki Türk evi olarak nitelendirilen konut tipolojisinin mekan kurgusu açıklanmadan önce plan tiplerinin tarifinin yapılması gerekmektedir. Bu tariflenme aşamasında Türk evinin plan şemasını gösteren en küçük-basit tipe, en büyük-zengin tip arasında bir benzerlik bulunmaktadır (Eldem 1987).

Eldem (1987)'e göre, 1500 ev rölövesi kullanarak oluşturduğu plan tipoloji çalışması Türk evleri üzerinde yapılmış en geniş çalışmadır. Eldem'in tipoloji çalışması için incelediği ve rölövesini aldığı evlerin genel manada tüm Türk evlerinin plan tiplerinin genellemesi açısından altyapı niteliğindedir.

Eldem (1987)'e göre evler "dört esaslı tipe" ayrılır. Bu tiplerin sıralanışı, evlerin plan şeması açısından oluşumunu da göstermekte aynı zamanda bir önceki tipolojiyi kapsamakta ve ilerletmektedir. Sıralamada ortaya çıkış sırası gözetilerek yerleştirilmiştir. Buna göre:

- Sofasız plan tipi
- Dış sofalı plan tipi
- İç sofalı plan tipi
- Orta sofalı plan tipi olarak sıralanmıştır (Çizelge 2.3).

Çizelge 2.3. Eldem (1987)'in plan şemalarına göre geleneksel konutun yaşanan kata göre plan tipolojisi (Sezgin 2006)

Sedad H. Eldem'in Tanımlamasına Göre Geleneksel Türkiye Evinin Planimetrik Tipolojisi				
Oda				
Oda ve Eyvan				
Oda ve Köşk oda				
Oda, eyvan ve köşk oda				
	Sofasız ev tipi	Dış sofalı ev tipi	İç sofalı ev tipi	Orta sofalı ev tipi

Mekan içindeki eylem alanları, mekan-eylem ilişkileri, genel olarak ait olduğu bölge içindeki mekan ve ait olduğu fonksiyon ile buna ne sıklıklarda hizmet ettiği, işlevsel kurgunun içinde yer almaktadır (Arat 2011).

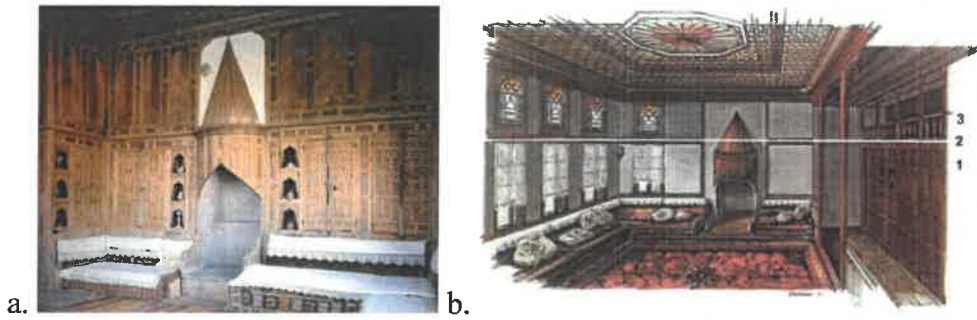
Geleneksel Türk evinin mekan parçaları ve mekana dayalı eylemler genel olarak birimler ile birimlerin bağlı bulunduğu katlara göre isimlendirilmiştir. Ev içi bölümlenme esaslarının farklılaşması veya kullanılan mekanların biçimsel farklılığı bu çeşitlenmenin temel belirleyicileri olarak düşünülmektedir (Arat 2011).

Türk evinin oluşturduğu tipolojide bağımsız olarak, evin mekan parçaları:

- Sofa,
- Avlu / Hayat,
- Merdivenler,
- Hizmet mekanları (mutfak, depolama amaçlı mekanlar),
- Oda,
- Çatı gibi birimlerden oluştuğu görülmektedir (Arat 2011).

Türk evinde odaların en önemli ve etkin özelliği, bu mekanların yalnız başlarına, bulunduğu yapı içerisindeki birçok işlevi, kendi içerisinde bir şekilde yoğunlaştırarak karşılayabilmesidir. İşlevsel açıdan zenginlik gösteren odanın, “oturma, yemek yeme, çalışma, yatma” gibi birçok işlevlere yanıt veren başarılı kurgusunun altında, çadır zamanından kalma, “taşınır mekan” olma özelliği yatmaktadır. Bu özelliklerin yanı sıra, Türk evinin her odasının çevresinde, çok yönlü kullanılabilecek bir servis alanı olan “hizmet alanı”nın varlığı görülmektedir. Bu hizmet alanı odalarla birlikte, arasında veya ortasında bulunan “sofa ve ekleri” olmaktadır (Küçükerman ve Güner 1995).

Günün belli saatlerinde farklı işlevsel yapılara dönüşebilen Türk odası, sabit mobilyaların bir düzen içinde ve oda içerisindeki fonksiyonel değişikliğe cevap verebilecek şekilde konumlanması, birden fazla fonksiyona hizmet eden odanın düzenini, bünyesinde barındırdığı sabit donatılara dayandığı görülmektedir (Ünver 1976; Bertram 2008) (Şekil 2.8a).

Şekil 2.8. a) Tipik bir geleneksel Türk evi odası (Günay 1998); **b)** Türk evinde “Faydalı Alan” sınırı (Küçükerman 1985)

Genel olarak oda içerisine bakıldığında, oda duvarlarını dolaşan bir raf ile mekan kurgusu açıdan yere paralel yatay bir çizgiyle/sınırla düşey yönde ikiye ayrılmış olduğu, bu da oda kullanım alanlarının düşey yönde olduğunu göstermektedir. Odayı çepeçevre dolanan raf, insanın oda içerisinde yardımcı bir araç kullanmadan uzanabileceği en uç

noktayı belirleyen en yüksek noktadır ve bu yüksekliğin altı odanın kullanılmasıyla ilgili faydalı alanı belirtmektedir. İnsanın günlük yaşantısında her an kullanabileceği donatılar bu sınırın altında son bulmaktadır. Bu sınırın üzerinde ise erişim açısından her an kullanmaya olanak vermeyeceği için depolama ve sergileme amaçlı olarak kullanıldığı görülmüştür. Şekil 2.8b’de görülen, faydalı yüksekliğin üst sınırı olan rafın üzerinde tepe pencereleri, alçı işlemler ve süslemelerle odanın tavanına geçiş sağlanmaktadır (Küçükerman 1985; Kuban 1995; Kahraman 1997).

Bu kapsamda odanın, tüm yaşamsal fonksiyonlara sahip ev içinde kendi başına bir birim olması, ailenin günlük temel gereksinimlerinin karşılanması ve her türlü konfor şartını sağlaması gibi bütün fonksiyonlara cevap verecek bir şekilde düzenlendiği görülmektedir (Arat 2011).

Geleneksel konutta donatı kurgusu; tavan, duvar ve döşeme ile yüzeyleri oluştururken aynı zamanda bunlardan bağımsız hareketli donatılarda da genel ihtiyaçlar karşılanmaktadır. Böylelikle sabit ve hareketli olmak üzere iki farklı biçimde Türk evinde donatı kullanımı görülmektedir.

Hareketli donatı elemanları kapsamında incelendiğinde;

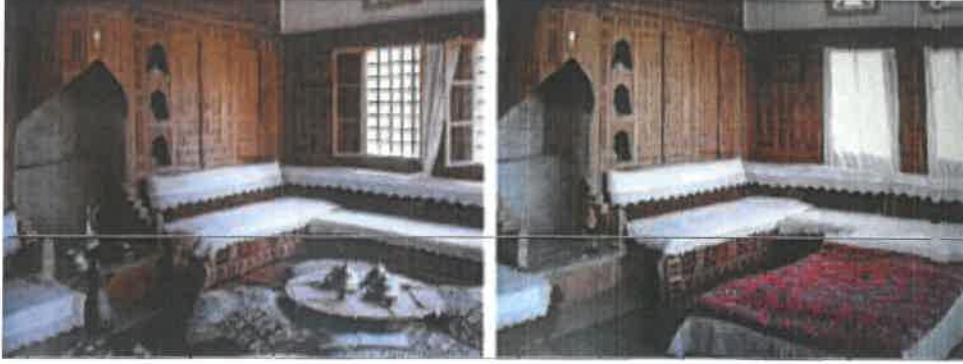
Göçebe yaşam tarzının bir ürünü olan çadır tasarımı, içinde yer alan hareketli mobilya ve eşyaları ile geleneksel Türk evindeki oda düzeni ve sabit mobilyaların öncüsü olmuştur. Çadırdaki yer alan kilim, kerevit, sandık ve ateşlik gibi hareketli mobilyalar zamanla yerlerini, göçebelik geleneklerini sürdürmeye devam eden Türklerin evlerinde yer alan sedir, yüklük ve ocak gibi sabit mobilyalara bırakmıştır. Bunların dışında donatı elemanları olarak nitelendirilebilecek yardımcı elemanlarda yerleşik düzenin oluşması ile kullanılmaya başlanmıştır. Bu yardımcı elemanlar mekan ve donatı kurgusunun içinde kullanılan; sepet, küp, sandık gibi ögesel birimlerdir. Bu öğeler yaşamsal eylemler olan yiyecek-içecek, eşyaların vb. faaliyetlerin korunmasına ve saklanmasına olanak sağlayan hareketli donatı elemanları olarak da isimlendirilmektedir.

Geleneksel konutların iç mekanlarında kullanılan hareketli donatılarda tekstil ürünlerinden; perde, halı, kilim, şilte, minder, yastık, örtü gibi donatıların önemli bir yer tutmaktadır (Alsaç 1992). Cam malzemenin yoğun olarak kullanıldığı lambalık, gaz lambası, fincanlık ve ayna, geleneksel konutlardaki önemli hareketli donatılar arasında yer almaktadır (Kuşcuoğlu 1987). Bakır malzemenin kullanıldığı, sosyo-ekonomik etkenlere göre işlemeli ve süslü güğüm, helke, havan ve sini, hareketli donatılar arasında yer almaktadır (Aydın 2007).

Sabit donatı elemanları kapsamında incelendiğinde;

Geleneksel Türk evinde sabit donatı elemanlarının yoğun kullanım alanı odalardır. Geleneksel Türk evinin odalarının en önemli özelliği olan yapı içindeki kendi başına belirli eylemleri oturma, yemek yeme, çalışma, yatma, uyuma, depolama gibi karşılayabilmesine olanak sağlayan oda içi donatımı yapılmıştır (Şekil 2.9). Türk evinde odaların birer yaşama birimi olarak çok amaçlı kullanılmasından dolayı, hareketli mobilyalar yardımcı fonksiyon olarak az sayıda, bunun yanında birden çok fonksiyona cevap verebilen odanın eşyalarının konulduğu sabit donatılar bulunmaktadır. Bu yerler bulunduğu mekana ait ihtiyaç duyulacak eşyaların, sabit ahşap mobilya ile yapılan,

kapağı olan ya da olmayan bağımsız niş veya rafların yanında dolap, yüklük ve hücre gibi donatılardan oluşmaktadır. Yüklük, dolap, raf ve hücreler çeşitli fonksiyona ait görev üstlenmenin yanında kullanılan eşyanın hareketine dayalı kullanılmaktadır (Küçükerman 1985).

Şekil 2.9. Geleneksel bir Türk evi odasının gündüz ve gece kullanımı (Günay 1998)

Geleneksel Türk odasının kare ya da kareye yakın dörtgenden oluşan biçimi, duvarlarının ise kendine özgü donatım elemanları ve fonksiyonları vardır. Buna göre oda duvar (lar)ı, üzerinde bulunan asıl donatının/donatıların özelliğine göre şekillenmektedir. Duvar üzerinde bulunan donatılar, odanın bir ya da birkaç duvarının şekillenmesinde etkin rol oynaması, o duvara özgü donatı olarak bir karakteristiği yansıttığı düşünüldüğünde, oda duvarı genel manada beş özelliği içermektedir (Küçükerman 1973, 1985; Kuban 1982; Küçükerman ve Güner 1995; Bektaş 2007, Bertram 2008). Bu özellikler incelendiğinde:

Giriş, giriş duvarı ve odaya geçiş; bütün bir duvar çeşitli işlevlere hizmet eden dolap kombinasyonu ve odaya giriş işlevini sağlayan kapıyla birleşir. Hayattan veya sofadan odaya/odalara geçiş, girişi sağlama kapı ve dolap kombinasyonunun birlikte bulunduğu seki altından oluşmaktadır.

Bu duvarda yer alan dolap kombinasyonunun en önemli ögesi, dış duvara gelen kısımda çeşitli genişliklere sahip yüklük ve yüklüğün altındaki kapağın kaldırılmasıyla oluşan gusülhane donatısıdır. Kimi zaman yüklük donatısı gusülhane olarak kullanılan yerin diğer yanında yer alır. Bu dolabın altındaki kısma genelde yakacak ve diğer malzemelerin koyulması için ayrılmıştır. Çiçeklik, takçagöz(ler) ve kapaklı dolaplar bu duvarda kullanılan diğer donatılardandır (Arat 2011).

Ocak duvarı; çok yaygın olmamakla birlikte bir duvarın ocak ve ocakla ilgili donanımlara ayrılmıştır. Bazı bölgelerde de davlumbaz olarak isimlendirilmektedir. Ocağın iki yanında ahşap kapaklı dolaplar, oyma ya da gömme dolaplar, kibritlikler, lambalıklar yer almaktadır. Ocaklar biçimsel olarak oda içerisindeki ahşap süslemenin ağırlığına göre vurgulanarak ön plana alınmıştır.

Sedir duvarı; Türk evi odalarında gelenekselleşmiş oturma biçiminde (bağdaş kurma) önemli bir yeri olan yükseltilmiş döşeme parçası sedirler, odanın cepheye ya da bahçeye açılan kısmı olan pencerelerin önünde çıkmanın üzerinde konumlanırlar. Sedirler oturma alanı olarak yapıldıkları için odanın içinde I, L ve U şeklinde

düzenlenebilmektedir. Buradan hareketle sadece sedir ve oturmaya ayrılmış bir duvar yoktur. Aynı zamanda sedirlerin alt kısmının kapaklı yapılarak dolap olarak kullanıldığı örnekler de mevcuttur (Sönmezer 1999).

Pencere duvarı; pencereler oturanın ve ayakta duranın görüşünü engellemeyecek şekilde düzenlenmiştir. Raf/sergenlerin altında odanın aydınlığını yeterince sağlamak üzere birden çok ve büyük pencereler, sokağa ve hayata bakacak şekilde düzenlenmiştir. Odanın yüksekliği fazla olan evlerde raf/sergenin üzerinde ise tepe pencereleri bulunmaktadır (Arat 2011).

Dolaplara ayrılmış duvar; oda içerisinde ihtiyaca göre ahşap kapaklı dolaplar, ağzıaçıklar, takçagözler gibi dolapların duvara gömme şeklinde yerleştirilmesiyle duvar üzerinde çeşitli kombinasyonlar oluşturulmuştur. İhtiyaca göre oda içerisinde diğer duvarlarda konumlanmış dolaplardan ayrı olarak takçagöz/ağzıaçık ve kapaklı veya camlı dolaplar en çok kullanılan donatılardandır. Odayı çepeçevre saran, ev sahibinin ya da evi yapan ustanın el erişimi için son nokta olarak belirlediği, aynı zamanda faydalı alan tarifi yapan raf veya sergenlerde oda duvarlarında görülen bir donatı elemanıdır (Arat 2011).

Türk Evi iç mekan donatı elemanlarının bir tipoloji içerisinde sınıflandırması yapıldığında, yukarıda bahsi geçen donatılar ve bağlı olduğu yapı bileşeni ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir (Yürekli 1983). Bu kapsamda, Arat (2011) Türk evi iç mekanı oluşturan elemanları, onu oluşturan yapı elemanları ve sabit donatıları şekillendiği duvar, döşeme, tavan ve bunları tamamlayan bitirme elemanlarına göre sınıflamıştır. Bu sınıflamaya göre;

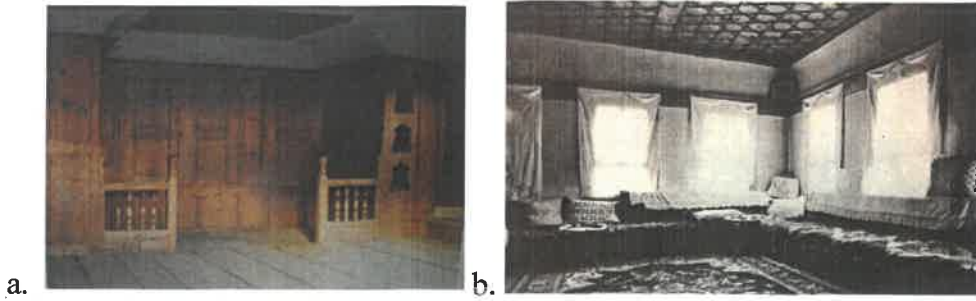
İç mekanda bulunan donatı ve bitirme elemanları;

- Döşemeye ait donatılar ve bitirme elemanları
- Duvara ait donatılar ve bitirme elemanları
- Tavan yüzeyinde kullanılan donatılar ve bitirme elemanlarıdır.

Arat (2011)'ın yapmış olduğu sınıflamada Türk evi iç mekan sabit donatıları yapı elemanları üzerinden fonksiyonlarına göre detaylandırılırsa;

Döşeme kaplamaları ve döşemeye ait donatılar;

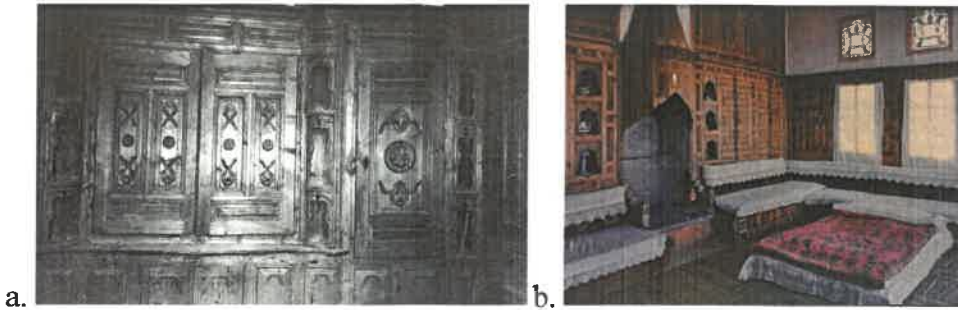
- Seki altı (pabuçluk): Giriş bölümünden yükseltilmiş alan (ana fonksiyon)
- Seki üstü: Çok yönlü kullanıma ait orta alan (ana fonksiyon) (Şekil 2.10a).
- Sedir: Oturma alanlarından (ana fonksiyon) oluşmaktadır (Şekil 2.10b).

Şekil 2.10. a) Türk evinde odanın seki altı ve seki üstü görünümü (Küçükerman 1985); **b)** Saraçlar şehir evinde yer alan sedirler, Safranbolu (Günay 1989)

Duvar kaplamaları ve duvar yüzeyinde kullanılan donatılar;

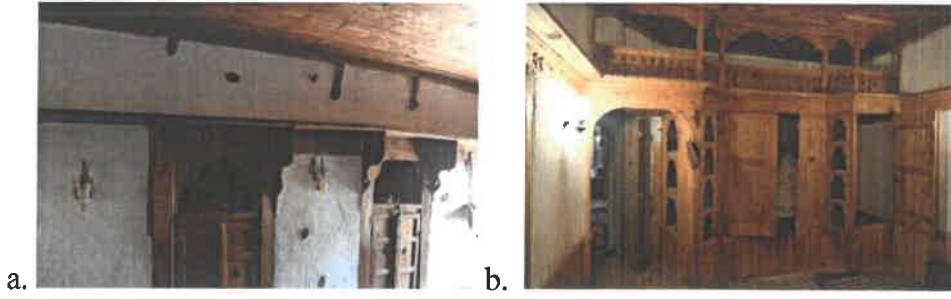
- Ocak: Mekanın ısıtılması ve yemek yapımı için (ana fonksiyon) (Şekil 2.11b).
- Dolaplar: Dolaplar (ana fonksiyon), kapalı yüklükler gibi depolamaya yönelik hacimler (musandıra vb.) ve bunların içinde yanında yer alan gusülhaneler (yardımcı fonksiyon) (Şekil 2.11a).
- Ağzıaçıklar: Açık depo ya da sergilemeye yönelik raflar, çiçeklikler ve takçagözler (yardımcı fonksiyon) (Şekil 2.12).
- Sergen ya da raflardır (yardımcı fonksiyon) (Şekil 2.13)

Şekil 2.11. a) Öztaşçı Evi sofasındaki yüklük ve gilveler, Kayseri (İmamoğlu 1992); **b)** Emirhocazade Ahmet Bey Bağ Evi'ndeki ocak, Safranbolu (Günay 1989)

Şekil 2.12. Givle/tembeldeliği/takçagöz örnekleri (Günay 1989; Esin vd. 2008)

Şekil 2.13. a) Altıntaş evi sergen ve raflar, Akseki; **b)** Akman evi musandırallı yüklük, gusülhane, takçagözler, Akseki (Orijinal 2020)

Tavan kaplamaları ve yüzeyinde kullanılan donatılar;

- Tavan süslemeleri (yardımcı fonksiyon)
- Tavan göbeklerinden (yardımcı fonksiyon) oluşmaktadır (Şekil 2.14).

Şekil 2.14. Altıntaş evi tavan süsleme ve göbeği, Akseki (Orijinal 2020)

Geleneksel Anadolu konutu ve iç mekan özellikleri incelendiğinde, bölge yerleşimlerine özgü nitelikler bulunsa da aynı işlev ve kullanıma hizmet eden yapısal biçimlenmelerin olduğu görülmektedir. Bu yapısal biçimlenmelerden biri de depolama amacı ile kullanılan mekanlar ve donatılardır.

Koç (2019) çalışmasında, Anadolu'nun zengin coğrafyası, çeşitli fiziksel etmenlerle Türk evindeki biçimlenmeyi etkilediğini söylemiştir. Bu biçimlenmedeki çeşitlenmeler; plan, cepheyi etkilediği gibi iç mekan kurgusuna da etki ederek donatı ve yapım tekniklerini oluşturduğunu belirterek çalışmasını; plan, yapım tekniği ve malzeme, donatı ve süsleme özellikleri açısından dört başlıkta ele almıştır. Bu kapsamda incelendiğinde depolama amaçlı kullanılan mekan ve donatılarda fiziksel biçimlenmelerin birer unsurudur. Bu nedenle depolama birimleri; mekan oluşumu olarak işlevsel kurguda, mobilya kullanımı olarak donatı özellikleri ile bu birimlerin oluşumunu kapsayan yapım tekniği-malzeme ve süsleme özellikleri açısından dört başlıkta ele alınmaktadır.

2.2.1. Geleneksel Anadolu konutu depolama birimleri

Geleneksel Anadolu Konutu incelemesinde öne çıkan kavramlardan biri bağımsız mekan kavramıdır. “Bağımsız Mekan” kavramının göçebelikten yerleşik düzene geçildiğinde devam ettiği görülmektedir. Mekan içerisindeki yaşam alanı topraktan koparılmıştır. Bunun yansıması olarak yapı içerisindeki yaşama birimleri olan odalar,

birinci katta düzenlenmiştir. Göçebelik düzenin Türk Evi odalarının iç düzenine direkt olarak yansıyan diğer özellikleri, taşınabilen, halı, kilim, keçe gibi alt örtü; yatak, sandık, sedir gibi iç mekan elemanlarının organizasyonunda yansımasını bulmuştur. Bu düzenlemeler aynı ortamın gün içinde farklı eylemler için kullanılabilmesi gibi esneklik olarak betimlenebilir (Turgut 1990).

Geleneksel Türk Evi'nde, gündüz toplanıp gece serilen yataklar, sedirlerin üzerine ya da yere yerleştirilen minderler, mekanı en etkili bir şekilde kullanmanın bir yansıması olması ile, bu özelliklerin biçimsel sonuçlarıdır. Çadırda, sandıkların, yatakların bulunduğu alan, odada kapalı kullanım alanı olan dolap ve yüklüklere dönüşmüştür. Nitekim yerleşik hayata geçmiş olsa bile, "Taşınabilen bir mekan" düşüncesi, Türk evinin temelini oluşturur (Turgut 1990).

Bir yerleşmenin örüntüsünü ve biçimini belirleyen ana etmenlerden birisi, bu yerleşmenin kurulduğu alanın doğal nitelikleridir. İnsan yapısı çevrenin doğal çevre ile ilişkileri, coğrafi ve topoğrafik karakterler, iklim koşulları, doğal kaynaklar ve doğal ulaşım yolları, oluşturulan mimari yapıların mekan biçimlenişini belirlerler (Günay ve Selman 1994).

Gelişim süreci içerisinde Türk evi plan tipleri, aynı kavramlardan çıkışlı olarak değişime uğramış ama geleneksel yaşam kültürü ve mahremiyet esaslı mekansal özelliklerini kaybetmemiştir. Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde yapım yöntemleri ve malzemeleri farklılıklar göstermekle birlikte, iç mekan kurgusunda, sofa ve odalardan oluşan hacimler ön plana çıkmaktadır. Odalar arasındaki bağlantıyı sağlayan bir merkez olan sofa, bulunduğu konuma göre geleneksel Türk evlerinin sınıflandırılmasında da rol almaktadır. Oturma, yemek hazırlama, yeme-içme, uyuma, yıkanma, depolama gibi işlevleri bünyesinde bulunduran odalar ise geleneksel yaşam şeklinin izlerini taşımaktadır. Geleneksel Türk evi iç mekanları bulundukları bölgelere göre yapım malzemesi, uygulama yöntemi, süsleme ve işlevsel kullanım olarak farklılıklar gösterse de planlama olarak genellikle ortak özellikler taşımaktadır.

Bu ortak özellikler kapsamında geleneksel Türk Evi eylem ve fonksiyonlardan biri depo-depolama mekanları ve depolama amaçlı donatı elemanlarıdır. Mekansal kurguda depolama alanlarına hizmet mekanları içinde kiler odaları, yaşam katında depolama amaçlı çatı arası kullanımı, giriş katında samanlık, ahır, depo ve ambar gibi mekanlar; donatı olarak depolama birimlerini hareketli mobilyalar olarak sandık, küp, sepet, testi, güğüm, ambar vb. kullanımlar, sabit depolama alanları ise yüklük, dolaplar (açık ya da kapalı çiçeklik ve takçagözler), sergen ve raflar oluşturmaktadır.

Bu öğeler kültürel anlamda geçmişten geleceğe aktarılan miras bileşenlerimizi oluşturmaktadır. Bu yapıları ve yapıların günümüze ulaşan birçok niteliklerini unutmak ve bunları göz ardı etmek; kültürel birikimin yok olmasına ve geleceğin inşasında büyük bir yanlışın içine düşmemize sebep olacaktır.

Kavas (2011b)'da geleneksel yerleşimler ve buradaki evlerle ilgili diğer yanlışlığı mekanları tarihe hapsederek ömrünü tamamlamış olarak ele alınması olarak değerlendirmiştir. Bu nedenle "donmuş bir mekan" olarak korunmaya çalışıldığı belirtmiştir. Doğru bir şekilde tarihsel bağlamına oturtularak günümüz ihtiyaçları çerçevesinden incelenen geleneksel Anadolu konutu mekan ve donatı oluşumları,

barındırdıkları tasarım ilkeleri ile gelecekteki yerleşimler için birer rehber konumundadırlar.

2.2.1.1. Depolama birimlerinde işlevsel kurgu (mekan-eylem ilişkileri)

Geleneksel Türk Konutu incelenmesinde depolama amaçlı mekanlar hizmet mekanları olarak belirtilmiştir. Eldem (1987) hizmet mekanlarını, zemin katta genellikle yükseltilmiş, mahremiyet ve güvenlik amaçlı dış çevreden yalıtılmış yüzeylere sahip olduğu için genel yaşama ait fonksiyonlar içermeyen bir yapıda olduğunu söylemiştir. Bu kat genel yaşamı sürdürmeye yönelik ihtiyaçların yanı sıra, depolama gibi her zaman kullanılmayan mekanları da içermektedir. Bu mekanlar zemin katta bulunan en önemli fonksiyonlar; mutfak ve tuvalet birimleri, bunlara ilave müstemilat, ahır gibi diğer fonksiyonları içermektedir. Topoğrafya açısından düz olmayan eğimli arazilerde zemin kata ek olarak bir ara kat daha olduğu görülmektedir.

Depolama alanları da yerel kimlik ve bileşenlerinden etkilenerek biçimlenme göstermiş, tarım ve hayvancılıkla uğraşan konut sakinleri için oluşturulmuş birimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, yiyecek, yakacak ve eşya depolama birimleri de hizmet mekanları arasında önemli bir yer teşkil etmektedir (Eldem 1954) (Şekil 2.15).

Şekil 2.15. Akseki Etnoğrafya Müzesi taşlık ve hizmet mekanları (Orijinal 2020)

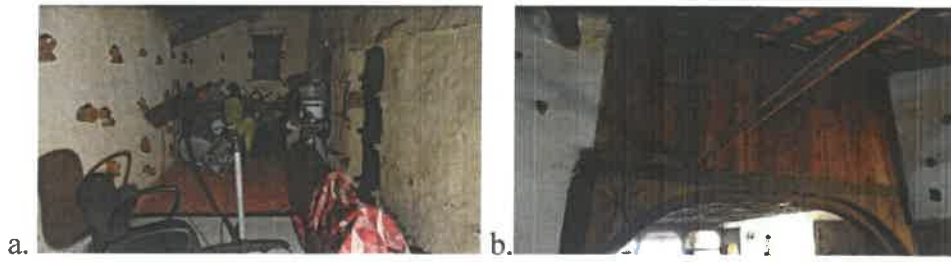
Türk evi genellikle tek katlıdır. Ancak zaman ile kat adedi fazlalaşmıştır. Öyle olmakla beraber, daima esas kat tektir. Bu esas kat ise birkaç katlı evlerde, mutlaka en yukarıdadır. (Eldem 1954). Zemin kat, oturmak için kullanılmaz. Bu kat bahçe duvarları ve binayı taşıyan dikmelerden ibarettir. Zamanla bu zemin kat duvarlarla kapatılarak depo, ahır, samanlık ve taşlık olarak kullanılmıştır. Zemin katın duvarları, kagir ve penceresizdir.

Asatekin (1994)'de Geleneksel Türk Evi zemin katlarını; bahçe, samanlık, ahır, kümes, odunluk, örtme, fırın, tandır, ocak, misafirhane, bekar odası ve hizmetçi odası gibi mekanlardan oluştuğunu belirtmiştir. Bu mekanlar sebze yetiştirme, hayvancılık, yakacak hazırlığı, yemek pişirme, çamaşır yıkama, temizlik ve barınma gibi işlevlere sahiptir.

Dinçbaş (2019) da "Germir Geleneksel Konutlarına" yönelik çalışmasında; odaların katlar arasındaki dağılımına bakıldığında, zemin katlarda, Türk Evindeki uygulamaların tersine, çoğunlukla "baş oda, yatak odası, tokana (mutfak), hela ve

kullanım amaçları belirlenemeyen “odalar” bulunduğu; bodrum katlarda ise in, ambar, mahzen, ahır, depo gibi mekanların yer aldığını belirtmiştir.

Ailenin ekonomik durumunu belirleyen geçim kaynağı doğrultusunda gerekli ihtiyaçlar ve istekler mimarlığı yönlendirmiş, evin biçimine ve büyüklüğüne tümüyle yansımıştır. Tarım ve el sanatları ile uğraşılan bölgelerde tarım ürünlerinin depolanması ve kullanılan tezgahların konabilmesi için mekanlara olan ihtiyaç evlerin tasarımını etkilemiştir. Hayvancılıkla uğraşılan bölgelerde ise hayvanların barınması ve bakımı için ahırlara ihtiyaç duyulmuş ve evlerin zemin katı bu iş için ayrılmış, üst katları ise yaşam katı olarak kullanılmıştır (Güngör 2019).

Şekil 2.16. a) Bilginoğlu evi kiler odası, Akseki; **b)** Akman evi çatı arası kullanımı, Akseki (Orişinal 2020)

Baş ve Arapacıoğlu (2019)’da çoğunlukla kırsaldaki evlerden ayrı bir yapı olarak inşa edilmiş olan ahır, samanlık ve ambar gibi mekanların birçok evde de zemin katta yer aldığını belirtmiştir. Kırsalda yer alan Türk evlerinde bu alanlar evlerin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu bölgelerde yaşayan insanların birçoğu tarım ve hayvancılıkla uğraştığı için hayvanların bakımı beslenmesi için ahır, samanlık ve mahsullerini saklamak için de ambarı kullanmaktadırlar.

Geleneksel konutta önemli hizmet alanlarından biri de kiler odalarıdır. Kiler odaları yaşam katında sofa ve odalarla bağlantılı veya ayrı bir mekan olarak yiyecek-icecek ve çeşitli eşyaların saklandığı bölümler olarak görülmektedir. Anadolu coğrafyasında özellikle yazlık-kışkık kullanımının etkin olduğu bölge konutlarında bu birimlere rastlanmaktadır. Diğer bir kullanımda bazı konutlarda çatı boşluğu bölümü depo mekanı olarak kullanım görmektedir. Geleneksel Anadolu konutunda her bir boşluk verimli bir şekilde kullanılmıştır. Konutta yapı eleman ve mekan bölümlerinden arta kalan her alan depolama amaçlı değerlendirilmiştir (Şekil 2.16a, b).

Depolama mekanları yiyecek, yakacak ve eşya depolama işlevine sahiptir. Kiler, sırahan, tahıl ambarı, gibi mekanlara ve dolap ve raf gibi mimari elemanlara sahip olup yiyecek depolamakta kullanılırlar. Sosyal ilişki açısından depolama birimleri; ailenin ekonomik durumu ve sosyo-kültürel konumuna göre bir yapılanma arz etmektedir (Gögebakan 2015).

2.2.1.2. Depolama birimlerinin donatı özellikleri

Geleneksel konutta donatı kurgusu; tavan, duvar ve döşeme ile yüzeyleri oluştururken aynı zamanda bunlardan bağımsız hareketli donatılarda da genel ihtiyaçlar karşılanmaktadır. Böylelikle sabit ve hareketli olmak üzere iki farklı biçimde Türk evinde

donatı kullanımı görülmektedir (Koç 2019). Bu kapsamda depolama donatıları da sabit ve hareketli olmak üzere iki kısımda incelenmiştir.

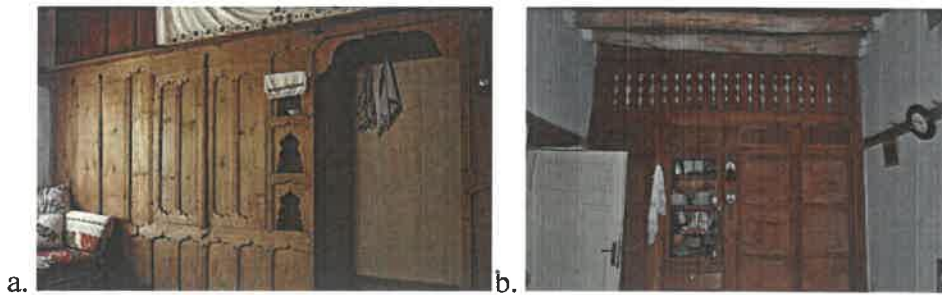
Depolama birimlerinde sabit donatı özellikleri incelendiğinde;

Geleneksel konutlarda sabit donatı elemanlarının biçimlenmesinde odalar etkin unsur olmaktadır. Türk evinde odanın fonksiyonel çeşitliliği, yemek yeme mekanından, uyuma mekanına kadar geniş bir açılımda uzanabilen mekansal esnekliği, bu mekanın sabit donatıları olan dolap, yüklük, sergen gibi birimlerle, bu birimlere ait depolama-koruma-sergileme fonksiyonları sağlamaktadır (Eldem 1987; Küçükerman 1985).

Yüklük; odada bulunan en büyük kapalı ve geniş dolabın adıdır. Bu dolap uyuma eylemi için gerekli eşyaların (yatak, yastık, çarşaf gibi) saklandığı en geniş dolaptır. Bu dolapların derinliği ile genişliği evlerdeki odalardaki konumuna ve yapı sistemine göre değişmektedir. Yüklüklerin bir bölümünün içinde çoğu zaman gusülhane bulunması da yine odanın çok fonksiyonlu olmasından ileri gelmektedir. Yüklüğün kapıları çift kapıdan oluşmakta ve ocak, peç (büyük yerli sobalar) veya normal soba ile kombine edilmiş örnekleri de bulunmaktadır (Küçükerman 1985; Kahraman 1997; Sönmezer 1999; Bektaş 2007).

Bektaş (2001)' da yüklük tanımında "İki bölümden oluşan odanın bir yeri olan sekinin yanında gömme dolaplar düzenlenmiştir. Dış duvarlara bitişik ucunda "yunmalık" denilen yıkanma yeri vardır. Dolabın bir bölümü yüklüktür. Yüklükte yataklar, yorganlar, yastıklar durur. Akşam olunca odaya serilip yatan yataklar yorganlar, sabahları havalandırılıp gene yüklüğe kaldırılır. Yüklüğün yanında açık raflar, kapaklı dolaplar vardır. Lambalık, fincanlık vb. bütün gün gerekecek her şey buradadır" diyerek tanımlamıştır (Şekil 2.17a).

Yüklüğün üst kısmında bulunan ağzı açık kısımlarına musandıra adı verilmektedir. Buraya da bazı az kullanılan eşyalar konulmaktadır. Dolabın üst kısımlarının kullanılması amacıyla yapılmış bu girintilerin önüne direklikler, kapaklar veya kafesler konularak musandıranın, "meyvelik" gibi farklı işlevlere dönüşmesi sağlanmıştır. Ancak genelde süslemenin önde olduğu odalarda bu alanlar dekoratif anlamda öne çıkan görsel zenginliği yüksek alanlara dönüşmektedir (Sönmezer 1999). Musandıra en eski Türk evlerinde yerden yükseltilmiş, çevresi siperli tahta direklerin oluşturduğu yatma yeri olarak da açıklanmaktadır (Ünver 1976) (Şekil 2.17b).

Şekil 2.17. a) Dolap, yüklük ve nişlerden oluşan yüklük duvarı (Küçükerman 1985); **b)** Kapalı kafesli musandıra bölgeleri, Hayrullah Tiftik Evi, Develi (Dinçbaş 2019)

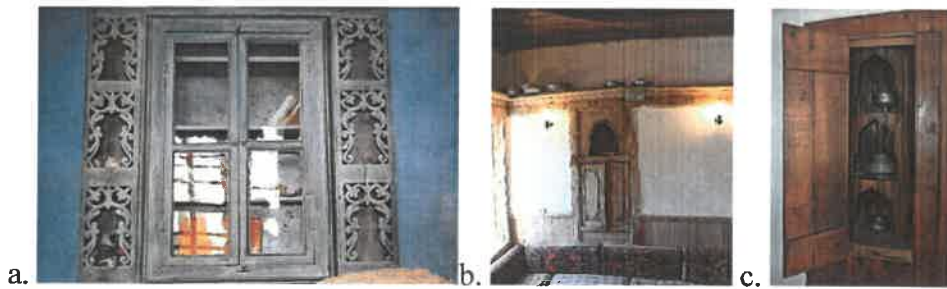
Dolaplar; Geleneksel Türk evinde oda oluşumunu etkileyen önemli öğelerden biri olan dolaplar, genel manada duvarın “Kapalı ve Açık Kullanma Alanları”dır. En basit anlamda dolapların ana işlevi odalarda bulunan günlük kullanıma yönelik eşyaların muhafazasına yöneliktir (Küçükerman 1973).

Eşyanın ismine göre isim alan dolapların yanında, elaltı diye tabir edilen günlük eşyaların saklanması, oda içerisinde tembel deliği adı verilen göz dolaplarla sağlanmaktadır. Bu dolapların biçimlenmesi içine koyulan eşyanın durumuna göre şekillendiği, aynı zamanda boyutlarını ve yüksekliğini en uygun kullanmayı sağlayacak şekilde oda içinde konumlandığı görülmektedir (Küçükerman 1973; Küçükerman ve Güner 1995).

Yatak ve yorgan gibi yatma fonksiyonuna ait olmayan dolaplarda genişlik ve yükseklik yüküğe göre daha az tutulmuştur. Bununla birlikte dolaplar yüklerdeki gibi çift kanatlı veya tek kanatlı kapılara sahip olabilmektedir. Bu dolapların yüksekliği rafa/sergene kadar gelmektedir. Dolapların içlerinde büyüklüğüne göre sıralı raflar bulunur. Bu rafların içine odasına göre gerekli ev eşyası konulmaktadır. Mutfaktaki dolaplarda mutfak malzemesi ve kilerde yiyecek maddeleri saklanmaktadır. Bunun yanında dolabın bulunduğu mekan içinde gıda ve ihtiyaç maddeleri (üzüm dolabı, çubuk dolabı gibi) konulmaktadır (Küçükerman 1973; Bektaş 2007).

Küçükerman (1985)’da eski örneklerde dolabın kesinlikle tanımlanmış bir işlevi olduğuna değinmiştir. Bu nedenle kuruluşuna gereksiz biçimsel davranışlar ve özen olmadığını, temel amacın belirli araç ve gereci içinde bulundurmak olduğunu söylemiştir. Çoğu örnekte, açık alanların, değerli araç ve gereci açık sergilemek için düzenlenmiş boşluklara dönüştüğünü belirtmiştir (Şekil 2.18a).

Türk evine özgü bir başka detay ise “dönme dolap” adı verilen, içi boş olarak tahtadan yapılmış, bir tarafı açık, duvar içine dik olarak ve bir eksen etrafında dönecek şekilde yerleştirilmiş, haremlikteki kadınların selamlıktaki erkekler tarafından görülmeden her şeyi evin diğer taraflarına geçirmesine olanak sağlayan bir mekanizma bulunmaktadır (Kahraman 1997) (Şekil 2.18b).

Şekil 2.18. a) Dokur evi odası cam raflı dolap, Uşak (Sayan 1997); **b)** Harem ile selamlık arasında servis sağlayan dönme dolap (Anonim 1); **c)** Akman evi odası çift kapaklı dolap, Akseki (Orişinal 2020)

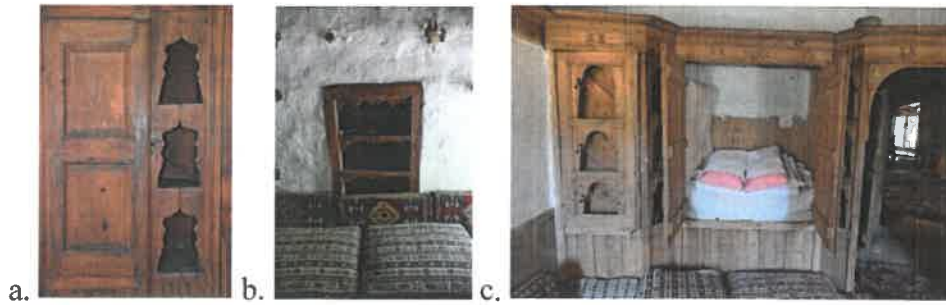
Dolaplar oda içinde, Türk odasının birden fazla fonksiyonuna hizmet ettiği için eşya ihtiyacı değışmekte, ihtiyacı duyulan eşyaların depolanmasını ve korunmasını sağlamaktadır. Yüklük, kavukluk, tembel deliği, çubukluk, peşkirlik, lambalık, cezvelik,

fincanlık, çiçeklik, feslik, değneklik, testilik gibi isimler alan bu depolama-koruma-sergileme birimleri boyutlarını ait olduğu eşyadan ve en uygun kullanmayı sağlayacak ergonomiden almaktadır (Eldem 1987; Kahraman 1997; Bektaş 2007) (Şekil 2.18c).

Ağzıaçıklar (çiçeklik, raf, takçagöz vb.): Açıkagöz hücrelerin (oymaların) iki yanında bulunduğu duvar içine, duvarın yüzeyinde bir içbükey düzenlemeyle oluşturulan girintilere çiçeklik ismi verilmiştir. Alt tarafında iç bükeyliği tamamlayan bir altlık bulunur. Oda girişine yakın yerlerde konumlanmıştır. Asıl maksadı süs esası oluşturulmuş olsa da eşya koyulmasına hizmet etmektedir. Çiçeklikler bazı örneklerde, yüklük dolaplarının ortasında ya da yan tarafında bulunmaktadır. Yüklüklerin ortasında bulunan çiçeklik örnekleri, ahşap oyma motifli bordürlerle süslenmiştir (Küçükerman 1985).

Genellikle ocağın, çiçekliklerin, oda girişlerinin ya da dolapların yanlarında bir düşey eksen üzerinde üçer adet bulunan, üzeri süslü kemer şeklinde oyulmuş, eşya koymaya ayrılmış, açıkagöz küçük hücrelere veya gözlere oyma adı verilir. Bu tür hücreler; duvar yüzeyindeki mobilyada genel itibarıyla bir bütünlük sağlamak amacıyla yerleştirilir, hemen ulaşılması istenen küçük ev eşyalarının da muhafaza edildiği nişlerden ibarettir. Bazı ocakların davlumbaz kısımlarında, yatayda bir ya da iki sıra olmak üzere yapılmış olanları da mevcuttur (Arat 2011).

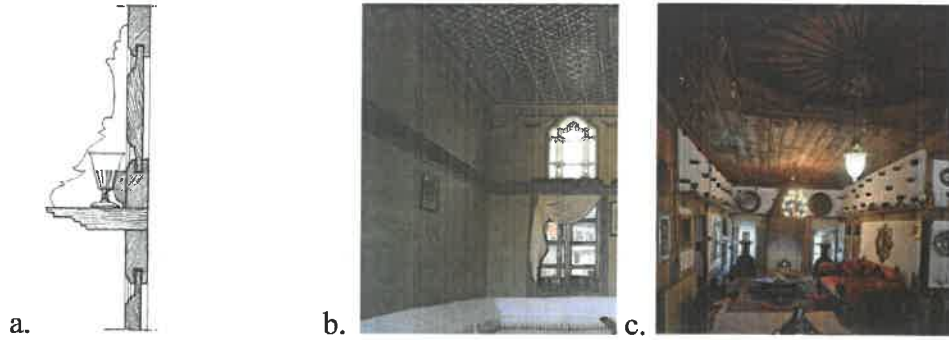
Aynı zamanda yemek odasına dönüşebilen Türk odasında yemek yenecek veya hazırlanacak kapların konulması/muhafaza edilmesi yine bu hücrelerin adları bulunduğu yerlere göre “katlı raf”, “tembel gözleri” gibi isimler almaktadır (Bektaş 2007). Yüklük dolaplarının bulunduğu duvar üzerinde ahşapla kaplanmak suretiyle, duvar içinde gömülmüş nişler de aynı kapsamda değerlendirilmektedir. Yüklüklerin bulunduğu duvarda dolap ve hücreler, simetrik düzende veya simetrik olmasa da bir bütün oluşturacak şekilde düzenlenmektedir (Şekil 2.19).

Şekil 2.19. a) Tembel deliği/Takçagöz (Anonim 1); **b)** Altıntaş evi odası ağzıaçık kullanımı, Akseki; **c)** Akman evi yüklük üstünde ağzıaçıklar, Akseki (Orijinal 2020)

Raf ve Sergenler: Pencere ve kapıların bittiği noktadan başlayarak tavana belirli bir mesafede bırakılan erişilmesi mümkün, eşya konulmasına hizmet eden odayı da çepeçevre dolaşan bir raf niteliğindedir. Derinliği konulması düşünülen eşyanın niteliklerinden alınarak, genelde 12-18 cm aralığında değişmektedir. Sergenin altı aktif olarak kullanılan oturma ve çalışma alanı olan sedir, pencereler, kapılar ve dolaplar gibi alanlar tariflerken, diğer kısımlar daha az kullanılan veya hiç kullanılmayan alanları tepe pencerelerini, musandıraları ve duvar yüzeylerini ayırmaktadır. Bu oda içinde yükseklik

olan faydalı alanında boyutsal olarak tarifinde oluşmaktadır (Küçükerman 1985; Kahraman 1997; Sönmezer 1999).

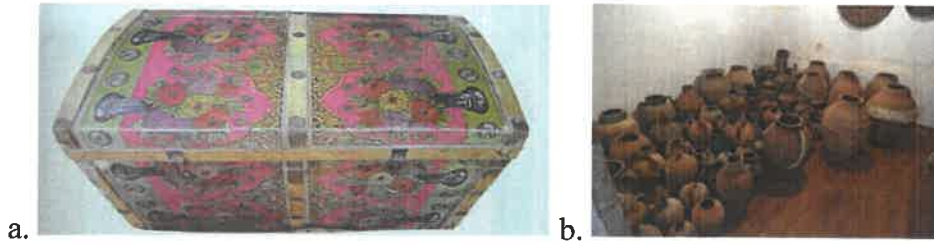

Şekil 2.20. a) Sergen profil detayı (Akok 1951); **b)** Türk odasında sergen (Küçükerman ve Güner 1995); **c)** Oda kullanımında raf ve sergenler, Akseki (Orijinal 2020)

Raf ve sergenler, “Kullanım Açısından Oda” konu başlığı altında belirtilen faydalı alanı tarif etmesinin yanında yukarıda belirtilen tüm elemanların bağlayıcı, bitim noktasını belirten bir kontur gibi odayı çepeçevre sarmaktadır. Sergenin bir görevi de süs amaçlı kullanılmasının yanında, koku vermek amaçlı çeşitli meyve ve bitkilerin ya da kitapların konulduğu depolandığı bir alan olmasıdır (Şekil 2.20).

Depolama birimlerinde hareketli donatı özellikleri incelendiğinde;

Geleneksel konutta sabit depolama birimlerinin yanında yardımcı fonksiyon olarak kullanılan depolama birimleri bulunmaktadır. Bu birimler mutfak, kiler odası gibi mekansal birimlerin içinde ve sabit donatı elemanı olan dolap gibi birimlerin içinde kullanılmaktadır. Anadolu coğrafyasında bölgesel olarak farklı kullanımlar gözüktse de işlev ve kullanım amacı açısından benzer nitelikler taşıyan bu birimler; sandık, küp (testi, güğüm vb.), sepet, hareketli dolaplar, hareketli ambarlar olarak isimlendirilebilir. Bölgesel olarak farklı kullanım ve özellikte birimler de bulunmaktadır. En geniş kullanımı ve ortak işlevleri bakımından sandık, küp, sepet, hareketli dolap ve ambarlar olarak hareketli depolama birimlerini sınıflandırabiliriz (Şekil 2.21).

Şekil 2.21. a) 20. yüzyılın başlarına ait Edirne işi çeyiz sandığı (Cömert 2002); **b)** Akseki Etnoğrafya Müzesi sergileme odası küpler (Orijinal 2020)

Konutun hemen hemen her odasında rastlanılabilen, yerel kültür, malzeme, sosyo-ekonomik ve sosyal statü özellikleriyle biçimlenen hareketli donatılar hem estetik hem de işlevsel bir özellik göstermektedir. Geleneksel konut birimleri ve sabit donatıların yanı sıra, hareketli donatılarında da her yöreye özgü fiziksel biçimlenme unsurları net

görülebilmektedir. Geleneksel konutlardaki yalın ve fonksiyonel tasarım anlayışının bir parçası olan hareketli donatılar, yer aldığı mekana dair birçok kimlik ipuçlarını barındırmaktadır (Koç 2019).

Şekil 2.22. Akseki Etnoğrafya Müzesi hareketli tahıl ambarı ve sepetler (Orijinal 2020)

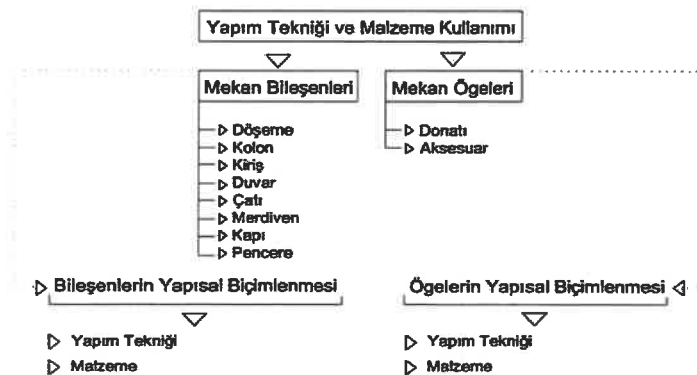
Yöreye özgü fiziksel biçimlenmeye örnek olarak hareketli ambarlar gösterilebilir. Akdeniz coğrafyası geleneksel konut biçiminde görülen konut içi hareketli ve sabit tahıl ambarları, coğrafyanın getirmiş olduğu sosyal ve beşeri birçok faktörü açıklamaya veri sağlamaktadır (Şekil 2.22).

2.2.1.3. Depolama birimlerinde yapım tekniği ve malzeme kullanımı

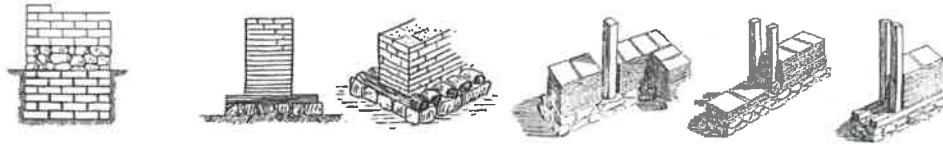
Mimari yapının oluşumu bölgesel özelliklere ve malzemenin bulunabilirliğine bağımlı olarak gelişmiştir. İklimsel koşullar, yörenin bitki örtüsü, teknik kısıt, gelenekler, yapım malzeme ve tekniği en belirleyici etkenler olarak ortaya konmuştur. Ahşap, kerpiç, tuğla ve taşın kullanıldığı kargir yapım tekniği ile dolgu malzemesi kullanılmayan, ahşap dolgu, kerpiç dolgu, tuğla dolgu ve taş dolgu olarak kullanılan ahşap iskelet sistemi arasında değişen ürünler ortaya çıkarılmıştır. Çoğunlukla bu türlerin birlikteliği çok yaygındır (Küçükerman ve Güner 1995; Asatekin 1994).

Özdemir (1994) mekanı oluşturan bileşenleri; döşeme, kolon, kiriş, duvar, çatı, merdiven, kapı, pencere, mekan öğelerini ise; donatı ve aksesuar olarak ele almaktadır. Bu bağlamda depolama birimlerinin yapım tekniği-malzeme kullanımı da aşağıda gösterilen şemadaki gibi mekan ve donatı kapsamında incelenebileceği görülmüştür (Çizelge 2.4).

Çizelge 2.4. Geleneksel konutlarda yapım tekniği ve malzeme kullanımı (Koç 2019)

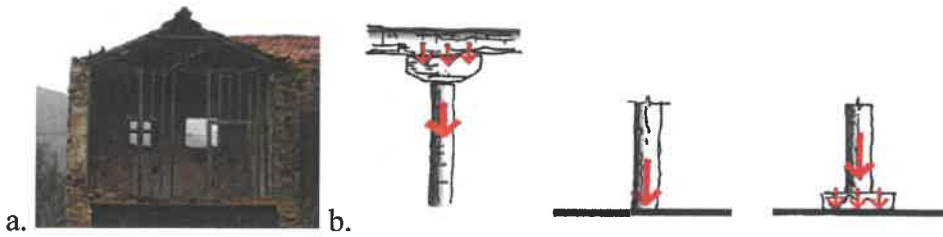

Mekan bileşeni olarak depolama alanlarının yapısal biçimlenmesi ele alındığında; geleneksel konutlardaki döşeme, kolon, kiriş, duvar, çatı, merdiven, kapı ve pencere geleneksel yapım teknolojisine göre çeşitlilik gösterse de sistem; basit ve kolay uygulanabilir niteliktedir. Bu yapısal biçimlenmede malzeme faktörü önemli bir etkindir (Koç 2019). Yöreden yöreye değişiklik gösteren malzeme kullanımı, duvarların konstrüksiyon özelliklerinin yanı sıra uygulama tekniğinde de değişikliklere neden olmaktadır. Örneğin bağdadi yapım tekniği İç Anadolu, kurtboğaz ve göz dolma teknikleri Doğu Karadeniz, balıksırtı teknikleri ise Güneydoğu Anadolu, yığma ve karkas teknikler Akdeniz bölgesinde uygulanmaktadır. Böylelikle uygulanan farklı duvar yapım teknikleri çeşitliliğe neden olmakta bu da konutun diğer bileşenlerini etkileyerek yapısal biçimlenmeyi değiştirmektedir. Duvar malzemesi iklim ve çevresel faktörlere göre değişiklik göstermekte; tuğla, taş, kerpiç, ahşap ve karma malzemeler kullanılmaktadır (Şekil 2.23).

Şekil 2.23. Geleneksel konutlardaki duvar yapım teknikleri (Naumann 1975)

Türk evlerinin büyük bir çoğunluğunu oluşturan ahşap yapım sistemleri; ahşap yığma, ahşap karkas ve karma olmak üzere üç başlık altında toplanmaktadır (Bozkurt 2013). Geleneksel konutlarda malzemenin yakın çevreden getirme zorunluluğu, çoğunlukla zemin kat döşeme tabanını sıkıştırılmış toprak veya taş malzemeden yapmalarına neden olmuştur. Üst katlarda ise döşeme malzemesi genellikle ahşaptır (Şekil 2.24).

Şekil 2.24. a) Yığma kagir yapı örneği (Karaman ve Zeren 2010); b) Ahşap dikme-kiriş sistemleri (Zamankhanı 2010)

Mekan ögeleri olarak depolama birimleri ele alındığında; yapım teknikleri, insan ölçü ve oranları göz önünde bulundurularak çözümlenmiştir. Yapı içinde belirli eylemleri karşılayabilmesine olanak sağlayan beşik, kilim, sandık, sini vb. “oda içi eşyalar” yani mobilyalar ile aksesuarlar yöreden yöreye farklılık göstermektedir. Çoğunlukla malzeme ve işçiliklere göre şekil alır. Kullanılan metal, ahşap, taş ve bitkisel lif gibi malzemelerin yapısı gereği teknikleri değişmektedir (Koç 2019).

Mekan ögelerinin büyük bir çoğunluğu ahşap malzemeden oluşmaktadır. Hareketli depolama birimleri olan sandık, ambar, testi, sepet vb. eşyaların malzeme kullanımlarında yöreden yöreye değişmekle birlikte kumaş, deri, metal, boya, toprak

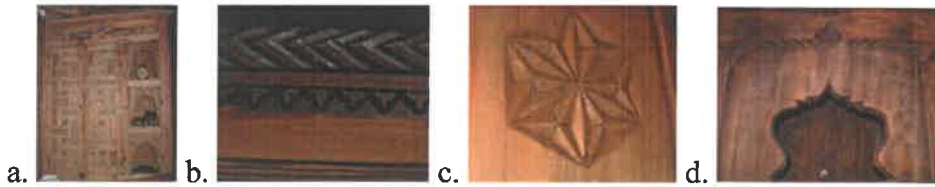
bitkisel sapları ve gövdeleri (hasır) vb. malzeme kullanımları da görülmektedir (Şekil 2.25).

Şekil 2.25. a) Toprak malzemeden çömlek örnekleri; b) Kadife kaplama sandık örneği; c) Metal malzemeden yapılmış güğüm, çanak örnekleri; d) Bitki sapından örülmüş hasır sepet örneği (Orijinal 2020)

Bu öğelerin yapım teknikleri çeşitlilik gösterse de ahşap malzemenin kullanımında; ahşap geçme sistemler (kündekari, oyma, yontma, çakma vb.), ahşap çivileme, yaygın veya özgün olmamakla birlikte yapıştırma ve 18. yüzyıl sonrası yapılan birimlerde makine (torna) kullanım teknikleri görülmektedir. Hasır sepetlerin yapımında örme teknikleri, çömlek yapımlarında toprak işçiliği; güğüm, çanak gibi elemanların yapımında metal işçilik; kadife, deri ve kumaş işçiliği; boyama işçiliği gibi el işçiliği gerektiren yapım teknikleri de bulunmaktadır.

Öney (2000) ‘Kündekari’ adı verilen ahşap işleme tekniğinin tanımını; “Selçuklu döneminin mirasıdır. Kündekari bir çatma tekniğidir. Hakiki ve taklit Kündekari olarak iki sınıfa ayrılır. Sekizgen, baklava ve yıldız şeklindeki kabartmalı ahşap parçalar, kenarları ahşap çubuklar ile çivi veya tutkal kullanılmadan birbirine bağlanmıştır” sözleriyle tanımlamıştır (Şekil 2.26a).

Şekil 2.26. a) Kündekarili dolap; b) Ahşap oyma örnekleri; c) Dolap üstü takçagöz yontma örneği (Pamuk 2010)

Kuban (2008)’ da oyma tekniğini; “Ahşap bezemeyi diğer malzemelerle yapılan bezeme ile aynı yaratıcı kategoriye sokan asıl teknik oyma tekniğidir. Bu teknik, taşta olduğu gibi, ağaç yüzüne istenen desen çizildikten sonra yüzeyin desene göre oyulmasıdır. Oyma teknikleri kendi içinde gruplara ayrılır” olarak ifade etmiştir (Şekil 2.26b, c)

2.2.1.4. Depolama birimlerinin süsleme özellikleri

Türk Evi’nde süsleme iki türlü olur. Birincisi; duvar örgüsü sırasında yapı elemanlarına bağlı olarak yapılan süslemedir. Taş ve duvar örgülerindeki dekoratif diziler, dolma göz duvar gibi geometrik bazen bitkisel motiflerin ortaya konması gibi. İkincisi bu yapı elemanları ve mimari unsurlar üzerine bağımsız olarak yapılan süslemelerdir. Dolap ve tavan süslemelerindeki nakışlar, manzara resimleri gibi (Gögebakan 2015).

Dış süsleme olarak nitelendirilen mekan oluşumlarında taş ve tuğla duvarların örgüsü, köşe pahları, derzlerle yapılan süslemelerdir. Bağımsız taş süslemelerde kapı ve pencere kemerlerinde, kat silmelerinde, konsollarda, kitabelerde rastlanmaktadır. Madeni süslemeler mekanların kapıların üzerlerinde, pencere parmaklıklarında, menteşelerde, demir kuşak, kapı tokmakları vs. gibi alanlarda görülmektedir. Depolama birimleri olarak oluşan mekanlarda süslemeler genellikle taş, tuğla veya ahşabın kullanımında oluşan örme sistemlerde veya duvar yüzeyinde oluşturulan alçı sıva üzerine geometrik, bitkisel bordür, süslemeli pano ile oluşturulan figürler olarak görülmektedir.

Geleneksel konutlardaki iç mekan süsleme özellikleri; mekan bileşen ve öğeleri üzerinden incelenebilmekte, bu bileşen ve öğeler biçimsel ve simgesel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Koç 2019). Bu kapsamda ögesel bir bileşen olan depolama donatılarındaki süsleme özellikleri de biçimsel ve simgesel olarak incelenebilir.

Biçimsel süsleme; malzeme, boyut ve yapım tekniğine bağlı olarak, biçim ve rengin ön planda olduğu süslemeleri ele almaktadır. Geleneksel konutlarda süslemeler yerel kimlik unsurlarından; kültür, inanç ve toplum yapısı ile doğrudan etkilidir. Bu bağlamda biçimsel süslemeler; bitkisel, geometrik, motif, figür, yazı ve yöresel süslemeleri kapsamaktadır. Geleneksel konuttaki bu süslemelere tavan ve duvar yüzeylerinde daha fazla rastlanmaktadır (Küçükerman 1985). Tavan, ocak, lambalık, çiçeklik ve dolap yüzeyi gibi geniş yelpazede kendini gösteren bu süsleme çeşiti, iç mekanda hem fonksiyonel hem estetik görünüm ile dekoratif öğeler arasında yer almaktadır (Şekil 2.27).

Şekil 2.27. Geleneksel konutlarda geometrik form örnekleri (Koç 2019)

Bitkisel süslemeler ele alındığında; ahşabın geleneksel olan oyma, kabartma, ajur, kalem işi vb. tekniklerle işlendiği ve bitkisel motiflerin oluşturulduğu görülmektedir. Bitkisel motifler hem mekan bileşenlerinde hem öğelerinde görülmektedir. Mekan ögesi olarak depolama birimlerinde bu tekniklerin kullanıldığı kimi süslemelerde rengin kullanımıyla zengin bezemeler ortaya çıkmaktadır (Şekil 2.28).

Şekil 2.28. Geleneksel konutlarda bitkisel süsleme örnekleri (Koç 2019)

Simgesel süsleme; geleneksel konutlardaki sosyal unsurların ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Şaman inancından gelen kuş figürleri, koruyucu bir ruhu temsil etmekte; bektaşî geleneğinden gelen karanfil figürleri, 12 imamı temsil ederek ocak, çiçeklik ve

dolap yüzeylerinde simgelenmekte, tavan ve duvar yüzeylerindeki arapça harfler ise bu geleneğin var olduğu konutlarda pekiştirilmektedir (Azezli 2009). Bunlar dışında Anadolu Selçuklularının simgesi haline gelen sekiz köşeli yıldız figürü, İslamiyet'i simgeleyen hayat ağacı ve Osmanlı'yı simgeleyen tuğra motifleri, mekan öğeleri olan depolama donatılarında görülmektedir (Şekil 2.29).

Şekil 2.29. a) Geleneksel konutlarda simgesel süsleme örnekleri (Bayram 2014); **b)** Anadolu Selçuklu simgesi sekiz köşeli yıldız figürü (Akbaş 2015)

Geleneksel konutların depolama birimlerinde yer alan süsleme özellikleri, Türk Evinin, mekan bileşen ve öğelerinde bulunan süsleme nitelikleri yansıtmaktadır. Bunun yanı sıra, estetik ve fonksiyonel özellik gösteren süslemeler; malzeme ve yapım teknikleri açısından çeşitlilik göstererek iç mekana karakteristik bir unsur kazandırmaktadır (Koç 2019).

2.3. Akseki Bölgesi ve Geleneksel Konut Özellikleri

Akseki Antalya İlinin bir ilçesidir. Batı Torosların güney eteğine kurulan ve Alanya'dan sonra bölgenin en eski yerleşim birimi olan ilçenin doğusunda Bozkır, kuzeyinde Seydişehir, güneydoğusunda Gündoğmuş, güneybatısında Manavgat ilçeleri yer almakta ve çok eskilere dayanan bir tarihi geçmişi bulunmaktadır (Yıldız 2000).

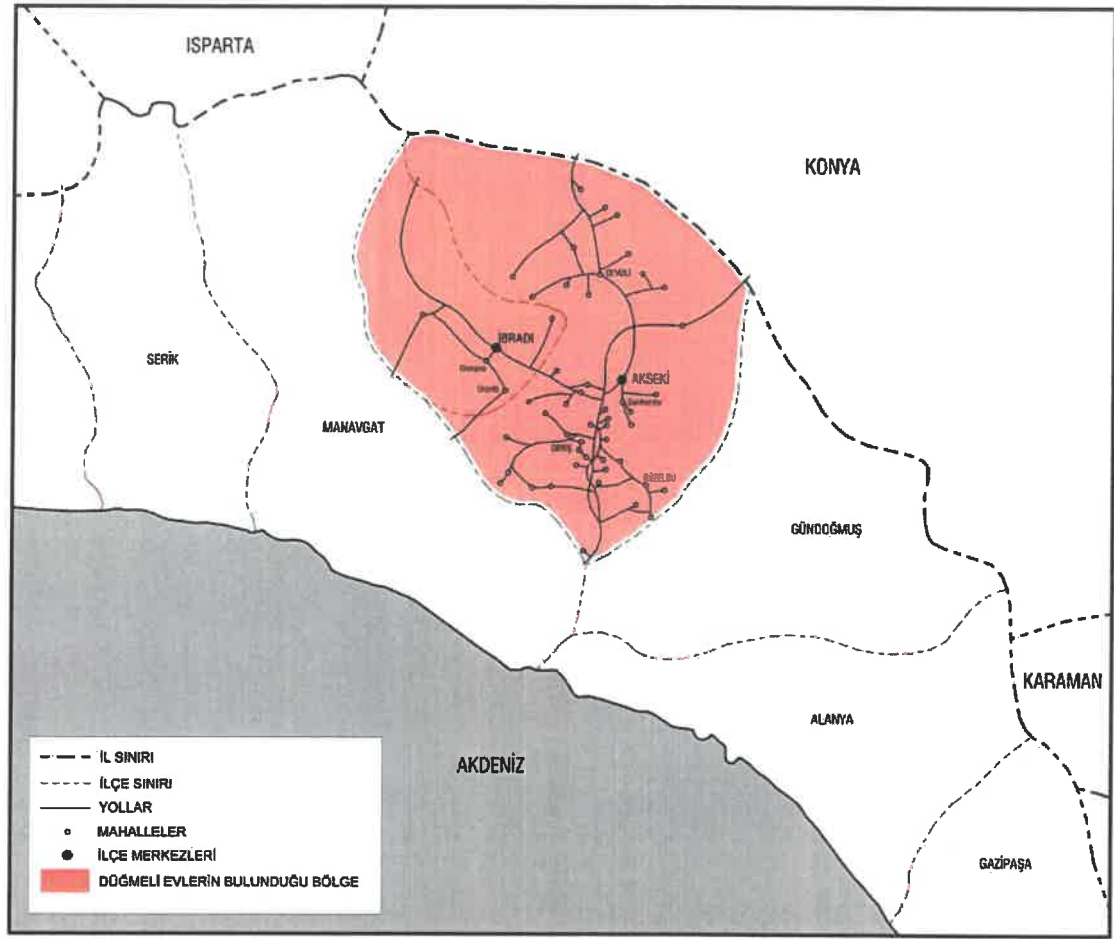
Akseki ve çevresi, tarih boyunca ticaret yollarına ev sahipliği yapmanın yanı sıra, iklimatik özellikleri bakımından da bir geçiş yöresidir. Bu çevrenin Akdeniz'in ılıman ve iç kesimlerin soğuk karasal iklimleri arasında geçiş alanı olması da bu özgün mimari tekniğin keşfine yardımcı olmuştur. Zamanla belirli tarzları temsil eden mimari çalışmaların bir yerde yığılması bir kültür sistemini ve dolayısıyla da bir kültür bölgesini karakterize eden bir bölgesel tarz ortaya çıkarabilmektedir (Tümertekin ve Özgüç 1997). Özgün örneklerine sadece Torosların batı kesiminde rastlanan "düğmeli evler" in dağılışı özellikleri de yöresel bir çerçevede; Antalya ilinin "Akseki Dağlık Çevresi" içinde görülmektedir.

Şekil 2.30. Antalya-Akseki bölgesinin coğrafi konumu

Akseki'nin zor coğrafyası geleneksel konut dokusunun şekillenmesindeki en büyük etken olmuştur. Yöre insanı yüzyıllardan beri devam eden bir gelenekle yapılarını inşa etmişlerdir. Bölgede evlerin yapımında sadece ahşap ve taş kullanılmıştır. Kerpiçten yapılmış konutlara rastlanmamaktadır (Kaya ve Güvenç 2001). Akseki'de yapılan çalışmalar eski dönem yapılarının Rum ve Ermenilerden kaldığı belirlenmiş ve bu yapıım tekniği Türk ustalar tarafından da devam ettirilmiştir (İşkan ve Çevik 2000). Esengil (2001)'e göre Akseki evleri "Akdeniz Yöresi Klasik Ev Planı"nı yansıtan geleneksel mimarlık örnekleridir.

"Düğmeli evler", geleneksel halk mimarisinin giderek silikleşmeye başladığı günümüzde, iyi korunmuş özgün örnekleriyle, bir yörenin mimari mirasını sergilemeyi sürdürmektedir (Manav ve Çalışkan 2017). Kırsal bir çevrenin geleneksel mesken mimarisini temsil eden "düğmeli evler", aynı zamanda yerel bir kültürün doğal çevre koşullarıyla bağlantısını en açık şekilde gözler önüne sermektedir. Yerel ve geleneksel bu mesken tipinin mimari ve iç mimari unsurları ilgi çekici bir örnek durumundadır. Yakın çevrelerle ulaşımın sınırlı olması neticesinde etkileşimi sınırlayan bu özellik, çağdaş inşaat malzemelerinin ve yapı tekniklerinin yöreye taşınmasını da engellemiştir. Bu faktörlerin etkisi altında "düğmeli evler", bozulmaya uğramadan geleceğe bir miras değer olarak günümüze taşınabilmiştir. Kuşkusuz bu tür örneklerin geleceğe kültürel mimari miras olarak taşınması onların yakından tanınmasını gerektirmektedir (Manav ve Çalışkan 2017).

Şekil 2.31. Düğmeli evlerin görüldüğü bölge (Bakışlı 2019)

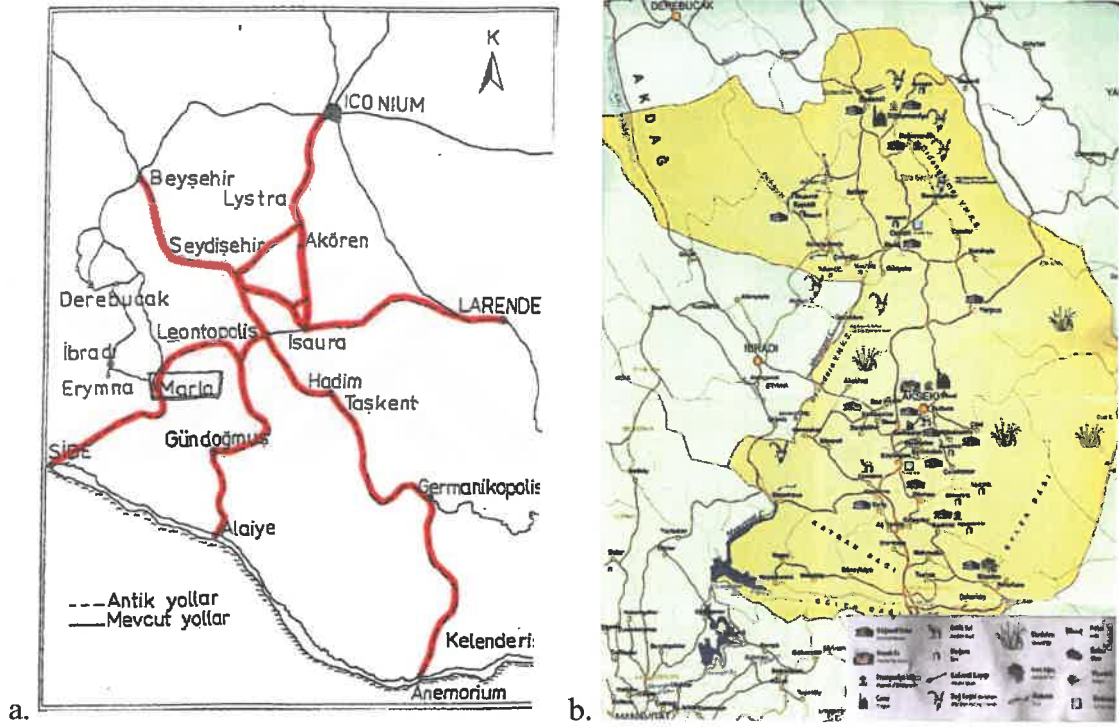
Akseki-İbradı Havzası'ndaki mimari, kültürel ve çevresel değerlerin yok olmaya başlaması nedeniyle bölgeyi korumak, sorunları çözmek ve tanıtmak için 1996 yılında Antalya Mimarlar Odası öncülüğünde atölye çalışmaları yapılmaya başlanmıştır. 1998 yılında yapılan çalışmalar sonucu Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından Akseki Kent Merkezi "Kentsel Sit Alanı" ilan edilmiştir (Esengil 2000). Hemen ardından ÇEKÜL'ün "7 bölge 7 kent projesi" kapsamında Batı Akdeniz bölgesinden Akseki ilçesi seçilmiştir. Kamu kurumlarının da dahil olmasıyla proje "Akseki-İbradı Havzası Gelişim Projesi"ne dönüşmüştür (Esengil 2002).

2.3.1. Bölgenin tarihi, coğrafyası ve sosyo-ekonomik durumu

Bölge tarihi incelendiğinde; Akseki antik dönemde doğuda İsauria (Ramsay 1960), batıda Pisidya (Özsait 1980), kuzeyde Lykonía (Ramsay 1960) ve güneyde Pamfilya (Ercenk 1992) bölgelerinin kesiştiği bir alanda kalmış, Yunan ve Roma dönemlerinde de önemli yerleşim merkezi haline gelmiştir (Enhoş 1974). Bizanslılar tarafından Alanya'ya bağlanan Akseki ve çevresinin bir müddet Kıbrıs hakimiyetine girdiği ve sınırlarının Manavgat'a kadar uzandığı anlaşılmaktadır (Özkaynak 1954). Eski dönemlerde adı, Marla, Marola, Marulya, Marulye olarak bilinmektedir (Umar 1993).

Bölgedeki Türk hakimiyeti XI. yüzyılın sonlarına doğrudur. Anadolu Selçuklu Devletinin kurucusu Süleyman Şah tarafından fethedilen ve zaman zaman da tekrar Bizans hakimiyetine geçen Akseki yöresi 1221 yılında I. Alaeddin Keykubat tarafından bir daha değişmemek üzere Türk yurdu haline gelmiştir (Demir 2004).

Selçuklulardan sonra Karamanoğlu Beyliği sınırlarına dahil olan (1373) Akseki, 1422 yılında Gedik Ahmet Paşa tarafından Alanya ile zapt edilerek Osmanlı topraklarına katılmıştır (Bilim 2004). Karaman'ın Osmanlılara bağlı bir eyalet olmasından sonra, Kanuni Sultan Süleyman devrinde vergi ile idari taksimat yapılırken Alanya ile bu sancağa, 1571 yılından itibaren de fethedilen Kıbrıs'a bağlanmıştır. Karaman bu sıralarda Osmanlı'nın XIII sancağından biri durumundaydı (Anonim 1967). 1872'de Alanya'dan ayrılarak nahiye haline gelen Akseki, 1901 yılında yapılan bir idari değişiklikle Antalya-Konya Eyaleti dahilinde bağımsız bir sancak olmuştur (Enhoş 1974).

Şekil 2.32. a) Akseki Bölgesi Antik Dönem Yerleşmeleri (Kunduracı 1995); b) Akseki Bölgesi Yerleşimi (A. B. Arşivi 2020)

Bölge coğrafyası incelendiğinde; Akseki, Antalya iline bağlı Batı Toroslar'ın güney yönünde kurulmuş bir ilçedir. Alanya'dan sonra Antalya bölgesinin en eski ilçesidir. Doğusunda Bozkır, kuzeyinde Seydişehir, güney doğusunda Gündoğmuş, güney batısında Manavgat, ilçeleri yer alır (Yıldız 2000).

Antalya kentine 165 km uzaklıkta yer alan Akseki ilçesinin yüzölçümü 2.537 km² dir. Antalya'nın kuzey doğusunda yer alan Akseki ilçesi Antalya Mersin yolunun 88 km'sinden ayrılan Antalya-Konya yolu üzerindedir (Anonim 1982).

Tamamen Manavgat çayı havzasına giren Akseki bölgesi çok engebeli ve dağlık bir arazi yapısında sahiptir. İlçede kayda değer bir ova yoktur.

İlçe Akdeniz iklim bölgesi içindedir. Akseki bölgesi sahiller kadar yağmurlu sayılmasa da Bozkır, Beyşehir ve Seydişehir kadar da kurak değildir. Bölge Akdeniz'den gelen bulutların ve ormanların etkisi altında yıllık yağış miktarını karşılamaktadır. Bölgenin yüksek kesimlerinde temmuz ayına kadar kar görülebilmektedir.

Akseki ilçesi Türkiye'nin ve dünyanın belli başlı boksit mıntıklarından biridir. Maden, irili ufaklı yataklar halinde 70 kadar farklı yerde görülmektedir. En önemli maden bölgesi Yarpuz'dur. En geniş boksit sahası ise İbradı Seyran bölgesindedir (Özkaynak 1954).

Ormanlık bir bölge olan Akseki'de görülen ağaç cinsleri şu şekilde sıralayabiliriz; Ak ve kızılçam, sedir, katran, ladin, dişbudak ve meşe Akdeniz iklimine yakın yerlerde ise keçiboynuzu ve yabani zeytin ağaçları bulunmaktadır (Esengil 2000).

Bölgenin sosyo-ekonomik durumu incelendiğinde; Akseki yöresinde kurulu günümüzde bir sanayi kuruluşu yoktur. Eskiden önemli bir uğraş olan deri tabakçılığı, dokumacılık ve demircilik körelmiş ve yavaş yavaş kaybolmuştur. İkinci Dünya savaşı sonrasında dışarıya göçü önlemek amacıyla dokumacılık kooperatifi kurulmuş ancak zamanla başarısız olmuş ve göç önlenememiştir. Çoğu köylerde köy kalkınma kooperatifi ve buna benzer kooperatifler kurulmuştur (Anonim 1982).

Son yıllarda anavatanı Akseki olan Kardelen soğanı çalışmaları bölgeye kazanç sağlamakla birlikte bilinçsiz sökümler Kardelen neslinin tehdit etmektedir. Kardelen soğanları ilaç sanayinde kullanılmak üzere yurt dışına ihraç edilmektedir (Esengil 2002). Yine son yıllarda kurulmuş olan kültür mantarı tesisi üretim maliyeti yüksek olduğundan yenilenmekte ve kompost tesisi ilavesi yapılmaktadır. Kültür mantarının yanı sıra özellikle bahar aylarında "Kuzu Göbeği Mantarı" ticareti yörenin en önemli kaynaklarından biridir. Bunların dışında defne yaprağı, kekik ve kekik yağı ticareti de yeni kazanç kapısı olmaya başlamıştır (Enhoş 1974).

Ekonomik uğraşlardan birisi de tarımdır. Coğrafi sahanın engebeli ve tarıma az elverişli olması bu kaynağı içe dönük yapmıştır. Toprağın azlığı hububatın dışarıdan alınmasını zorunlu kılmaktadır. Diğer kazanç getiren tarım ürünleri üzüm ve incirdir (Özkaynak 1954).

Bölge hayvancılık faaliyetleri açısından da çok şanslı değildir. Coğrafi yapı nedeniyle büyük baş hayvancılığın gelişmesi zordur. Keçi besleyiciliği bölgede oldukça yaygındır. Mahallelerin çoğunda peynir ve hayvan gübresi ticareti yapılmaktadır. Tulum peyniri oldukça ünlüdür. Bölgenin en önemli gelir kaynaklarından birisi de arıcılıktır (Özkaynak 1954).

Akseki erkeklerinin çok azı tarımla uğraşmaktadır. Tarım kadınların işi olarak görülmektedir. Son yıllarda kekik tarımı ve kapari yetiştiriciliği alanlarında bazı çalışmalar yapılmıştır. Tarımın geliri bölgede çok az ve geçim için yetersizdir. Dolayısıyla Akseki'de el sanatları oldukça gelişmiştir. Kunduracılık, bakırcılık, seramikçilik ve ağaç oymacılığı bu uğraşların başında gelir (Anonim 1982). Akseki'nin Bademli köyü kaşıkları, Konya, Kastamonu, Bursa, Eskişehir kaşıkları gibi isim yapmış yerler kadar meşhur kaşıklara sahiptir (Kunduracı 1997).

Akseki'den ayrılmayanlar için hayvancılık, ağaç ticareti, kardelen ticareti, arıcılık, sahlep ticareti, kekik ve andız yağı ticareti, peynir ve tereyağı ticareti başlıca geçim kaynaklarıdır. Bir kısım halk ise Akseki içi olmak üzere serbest ticaret yapmaktadır (Akkaya 2005).

2.3.2. Akseki bölgesi geleneksel konut ve iç mekan özellikleri

Akseki geleneksel konutu “Düğmeli Evler” olarak bilinmektedir. “Düğmeli evler” in ilk örneklerinin hangi tarihe kadar uzandığı kesin olarak bilinmese de kullanılabilir durumda ve günümüze ulaşan en eski örneklerin yapım tarihleri günümüzden 330 yıl öncesine tarihlenmektedir. En eski örneklerin temsilcisi durumundaki meskenler hala yaygın olarak kullanılmaktadır (Manav ve Çalışkan 2017).

“Düğmeli evler” in sadece Toroslarda Akseki-İbradı yöresinde sınırlı bir dağılışı özelliği göstermesi bu geleneksel mesken örneğini oldukça ilgi çekici kılmaktadır. Antalya ilinin deniz seviyesinden en yüksekte yer alan iki yerleşmesinde, genellikle orman alt sınırına komşu alanlarda kurulu yerleşmelerde gözlenen bu geleneksel meskenlerin günümüze değin ayakta kalabilmesinin en büyük nedeni yine yörenin coğrafi özelliklerinde saklıdır. Yörenin yüksek ve engebeli arazi koşulları ulaşım olanaklarını olumsuz etkileyerek, yörenin modern inşaat malzemeleri ve yeni-modern yapım teknikleriyle geç tanışmasına yol açmıştır. Doğal çevre koşulları böylece yöreye özgü mesken geleneğinin uzun yıllar boyunca korunmasına yardımcı olmuştur. Yöre insanı, çevre şartlarının etkisi altında gelişen kültürüyle yörenin sunduğu doğal kaynak ve malzemelerden seçimini yaparak, kendi ihtiyaçları için en iyi uyarlamayı yapmayı ve en iyi yararlanma yolunu keşfetmeyi bilmiştir (Manav ve Çalışkan 2017).

Yapım tekniği ve yapı malzemesi olarak incelendiğinde;

Akseki ve çevresinde coğrafi şartlar ve bölgede kullanılan geleneksel malzeme, yapım tekniği konusunda belirleyici olmuştur. Akseki’de iklimin kış aylarında sert geçmesi bu ilçeyi Antalya’dan ayırmış ve Akdeniz sahilinden farklı olarak bölgeye has bir mimari yaklaşımın gelişmesini sağlamıştır. Bundan dolayı Akseki evleri Antalya evlerinden yapım tekniği bakımından farklılıklar gösterir.

Bölgedeki yapıların temelleri fazla derinde değildir. Toprak zemin 50-60 cm derinliğinde kazılır ve temeli oluşturacak kuru duvar örülür. Temel tamamlandığı zaman duvarların arası su basman seviyesine kadar çakıl veya toprakla doldurulur (Yeşildal 2008).

Yapıların taşıyıcı duvarları, temel duvarları üzerinde yükselir. Temel duvarları tamamlandıktan sonra duvarlar boyunca içte ve dışta yerleştirilen hatıllar üzerine yapının duvarları örülür. Duvarlar örülürken harç kullanılmaz. Kuru duvar tekniği ile örülen bu taşıyıcı duvarlara her 40-60 cm’de bir duvar boyunca içte ve dışta ahşap hatıl yerleştirilir. İki hatıl arasına yörede “destur” adı verilir (Başarır 2001). Hatıllar birbirlerine “dügme” olarak adlandırılan ahşap elemanlarla bağlanır. Düğmeler, hatılla kesiştikleri noktalarda oyularak hatıla sabitlenir. Duvar boyunca gerekli görüldüğü kadar kullanılan düğmeler duvardan yaklaşık 15-20 cm kadar dışarıda bırakılır. Bu sayede duvar örülürken iskele kurmaya gerek kalmaz. Duvar ustaları, duvar yükseldikçe bu düğmelere basarak üst kotlara ulaşabilirler (Kaya ve Güvenç 2001).

Duvarlarda pencere ve kapı açıklıklarını geçmek için; boşluğun üzerine, lento görevini üstlenen 6-7 tane ahşap eleman yerleştirilir. Bu elemanlara “dökkü” adı verilir (Çelebi 2012).

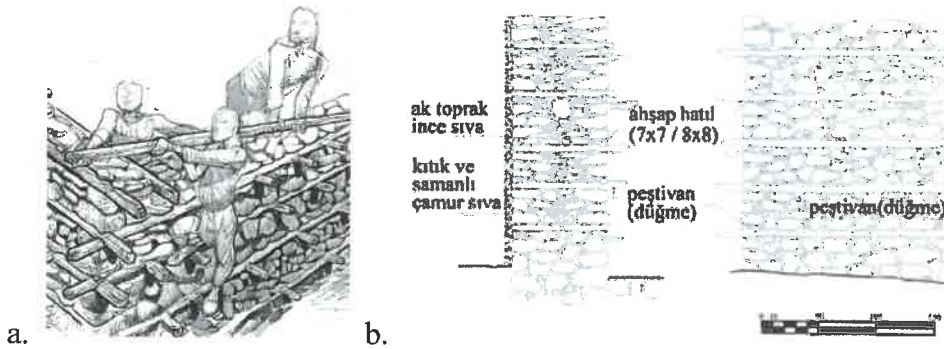
Geleneksel Akseki evlerinde duvarların dışa bakan yüzeylerinin sıvalı olduğu örneklerle fazla rastlanmaz. Kimi yapıların kuru taş duvarları “sakar sıva” olarak adlandırılan kireç esaslı harç kullanılarak sıvanmıştır. Yapılarda taşıyıcı kagir duvarların dışında bölücü ahşap duvarlar da bulunmaktadır. Bazı odaların sofaya bakan duvarları ile yapılarda bulunan çıkmaların duvarları bu şekildedir. Yörede ahşap bölücü duvarlara “daraba” adı verilmektedir (Çelebi 2012).

Akseki evlerinin zemin kat döşemesi taş zemin ve sıkıştırılmış toprak bırakılmıştır. Yapıların birinci katında ahşap kirişli döşeme yapılmıştır. Mekanların kısa kenarına taşıyıcı olarak duvardan duvara uzanan kirişler döşeme strüktürünü oluşturur.

Geleneksel Akseki evlerinin birçoğunda ahşap çıkmalara rastlanır. Bu çıkmalar dikme veya eli böğründelerle taşılmıştır. Çıkmanın üzeri çatıdan bağımsız olarak kiremitle kaplanır (Çelebi 2012).

Evlerde bulunan çardaklar sedir ağacından yapılmış ahşap dikmelerle taşılmıştır. Dikmeden dikmeye uzatılan ahşap kirişlerin üzerine ahşap elemanlar kısa aralıklarla yerleştirilir. Bu elemanlar üzerine döşeme tahtaları çakılarak ahşap çardaklar oluşturulur. Akseki evlerinde çatılar beşik çatı veya kırma çatı şeklinde biçimlenmektedir. Yörede düz dama rastlanmaz (Çelebi 2012).

Akseki evlerinin bahçeleri taş kaplıdır. Bahçeyi çevreleyen duvarlar ise ahşap hatıllı taş duvar tekniğiyle örülmüştür. Bahçe duvarları üzerine yörede “semerkandi” olarak adlandırılan ahşap elemanlar yerleştirilir. Bu elemanlar mahremiyeti sağlamak içindir (Çelebi 2012).

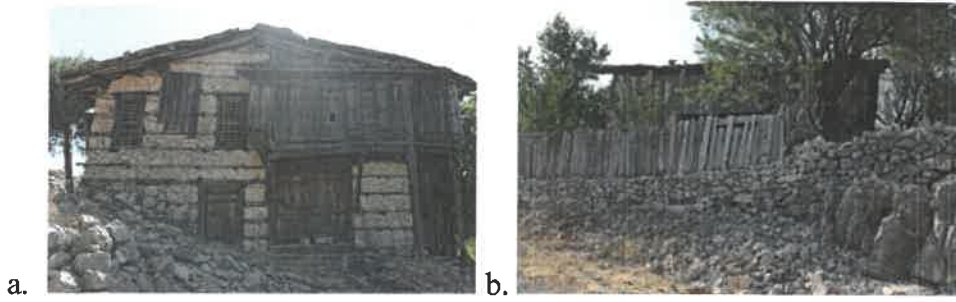

Şekil 2.33. a) Kuru duvar örme tekniği (Kavas 2011a); b) Geleneksel duvar örgüsü (Tayla 2007)

Akseki geleneksel mimarisinde ana malzemeler taş ve ahşap malzemeden oluşmaktadır. Toros Dağları’nın eteklerinde kurulu Akseki’de taş, coğrafya etkisi ile kullanılmıştır. Aynı coğrafyada yer alan geniş alanlara yayılmış çam ve sedir ormanları da ahşap malzemenin kaynağını oluşturmaktadır. Taş ve ahşap malzemenin uyumlu birlikteliği Akseki’deki geleneksel mimarının en belirgin özelliklerindendir (Çelebi

2012). Taş malzeme beden duvarları, bahçe duvarları ve belirli yerlerde zemin ve bahçede döşeme kaplaması olarak kullanılmaktadır.

Ahşap malzeme yapının tüm bileşenlerinde kullanılmaktadır. Hatıl, düğme, kiriş ve dikme olarak taşıyıcı sisteme katılan ahşap, merdiven, pencere, kapı, dolap ve niş gibi yapı bileşenleri ile bezeme öğelerinde de kullanılmıştır. Yörede, yapıların taş duvarlarında bulunan hatıllarda malzeme olarak çam veya “katran”¹ ağaçlarının keresteleri kullanılmıştır. Hatılları birbirine bağlayan düğmeler ise yörede “andız” olarak bilinen ardıç ağacındandır. Yapılardaki çıkmaları ve çardakları taşıyan dikmeler ile yapıların döşeme kirişleri “katran” ağacındandır.

Şekil 2.34. a) Akseki konutunda taş ve ahşap kullanımı (Şenocak 2016); **b)** Bahçe duvarı semarkandi örneği (Sağıroğlu vd. 2016)

Bezeme ve süsleme özellikleri açısından;

Akseki evleri bezeme özellikleri bakımından oldukça zengindir. Özellikle ahşap işçiliği Akseki evlerinin bezeme programında önemli bir yer tutar. Bunun yanında kalemişi süslemeler ile alçı işçiliği de bölgede yer yer bezeme unsuru olarak kullanılmıştır. Bezeme öğeleri ev sahiplerinin zevkine ve ekonomik gücüne göre farklılık göstermektedir. Bezeme özellikleri bakımından bölgenin kendine has üslubunun yanı sıra bazı konaklar ve dini yapılarda barok mimarinin etkilerine de rastlanmaktadır. (Başarır 2001).

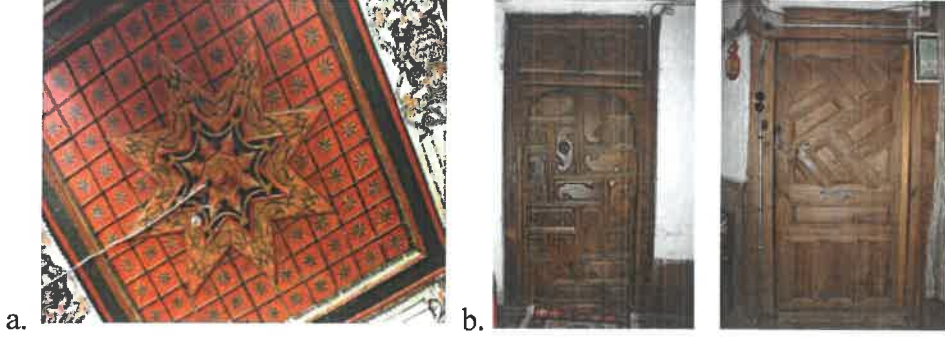
Akseki evlerinin iç mekanlarında ahşap işçiliği oyma ve kakma olmak üzere iki farklı teknikle uygulanmıştır. Bunlar arasında ağırlıklı olarak oyma tekniği uygulanmış, kakma tekniği daha çok tavanlarda kullanılmıştır (Yıldız 1999).

Odalarda; Kare, sekizgen ve oval biçimli kademeli, çıtalı ahşap tavan; Dairesel, kare ya da dikdörtgen biçimli, çıtalı, yıldız göbekli ahşap tavan, örneklerine rastlanmaktadır. Bazı tavanların orta noktasında yörede bereketi simgeleyen nar motifi üç boyutlu olarak yer alır (Yıldız 1999).

Akseki evlerinde dolap ve pencere kapakları ile nişlerde de ahşap işçiliği örneklerini görmek mümkündür. Genel olarak evlerin tümünde bitkisel ve geometrik motiflerle işlenmiş ahşap dolap ve pencere kapaklarına rastlanır. Bazı yapılarda üzeri kök boyasıyla boyanmış ahşap dolap kapakları da bulunmaktadır (Başarır 2001).

¹ Toros ve/veya Lübnan sedirinin odunundan elde edilen özüte, Türkiye’de halk arasında verilen isim.

Alçı işçiliği Akseki’de konak olarak nitelendirebileceğimiz yapılarda karşımıza çıkmaktadır. Konaklarda alçı işçiliği ve kalemşi bezemeler birlikte kullanılmıştır (Yıldız 1999).

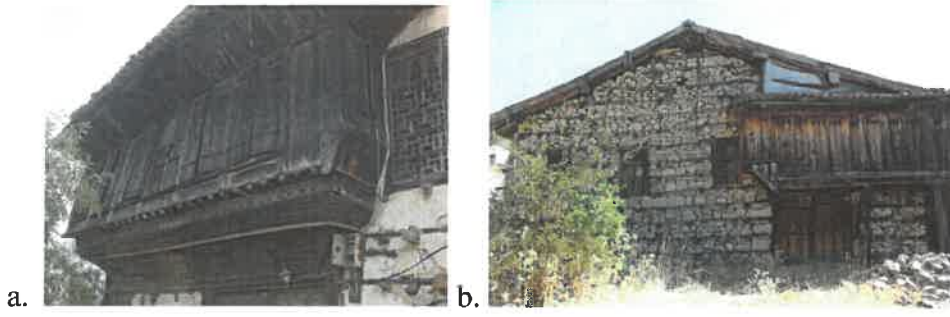
Şekil 2.35. a) Boyalı tavan süslemesi (Şenocak 2016); **b)** Kapı bezeme ve süslemesi (Karabulut 2017)

Cephe özellikleri açısından;

Akseki kent merkezi ve kırsal yerleşmelerinde bulunan konutlarda cepheyi oluşturan ana unsur çıkmalardır. Bunun yanında ahşap hatıllı kuru taş duvar örgüsü de cephe dokusunu oluşturan belirleyici etkindir. Evlerde manzaraya hakim ve dış çevreye en çok açılan cephe güney cephesidir. Yapılardaki ahşap çıkmalar da genellikle bu cephede yer alır. Bunun yanında batı ve doğu cephelerinde çıkma olan yapılara da rastlanmaktadır. Yapıların hemen hepsinde çıkma vardır. Çıkma bulunmayan yapılarda ise sofanın cepheye yansıdığı bölüm yine ahşapla kapatılmıştır (Başarır 2001). Yapılarda çıkma boyunca pencere bulunduğu için çıkmanın olduğu mekan aydınlıktır. Çıkmalar bazı konutlarda cephe ortasında tekil olarak yer alsa da birçok konutta cephenin bir yanına yaslanmış şekildedir. Bu tür yapılarda çıkmalar diğer cephedeki ahşap duvarla birleştirilmiştir. Yapıların çıkmaları eli böğründe ve dikmelerle taşınmıştır.

Geleneksel Akseki evinin zemin katında hemen hemen hiç pencere bulunmaz. Bu katta geleneksel duvar örgüsü cephe dokusu olarak öne çıkmaktadır. Kuru duvar örgüsü, 40-60 cm’de bir tekrar eden hatıllar ve 20 cm’ye kadar duvar dışına taşan düğmeler bölgeye özgü cephe dokusunu oluşturur. İlçe merkezinde yer alan kimi yapılarda bu dokunun üzerine bir sıra daha taş örülmüş, düğme ve hatılların algılanması engellenmiştir (Başarır 2001).

Yapılar kuzey cephesinden tek katlı olarak algılanır. Bu cepheler genellikle yamaca baktığı için pencere ve kapı açıklıklarına çok nadir rastlanır (Başarır 2001). Yapıların kuzey cephesinde çıkma bulunmaz. Akseki’nin kırsal yerleşmelerindeki yapıların birçoğunda çardak da yer alır. Özellikle iki katlı çardaklar düşey taşıyıcılarıyla birlikte cephede farklı bir etki yaratırlar.

Şekil 2.36. a) Akseki konutunda çıkma örneği (Sağiroğlu vd. 2016); **b)** Akseki konutunda cephe örneği (Karayazı 2015)

Mimari elemanlar açısından;

Merdivenler; Bölge konutlarında zemin kat ile üst kat arasındaki ulaşımı ahşap “basaklar”² sağlamaktadır. Merdivenin bir yanı taş duvar iken diğer yanı ahşap bölücü duvar bulunmaktadır.

Kapılar; Akseki konutlarının kapılarında kullanılan malzeme ahşaptır. Konutların ana giriş kapısının ve bahçe kapısının çift kanatlı olduğu görülmektedir. Ana giriş kapılarına yörede “borta” adı verilir. Bu kapılar genellikle sade bırakılmışlardır. Tablalı olanların bazılarında geometrik desenlere rastlanabilir (Yeşildal 2008).

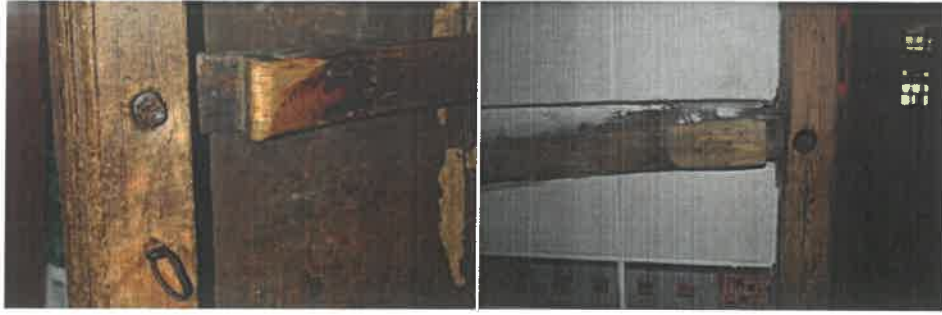
Bölge konutlarında oda kapıları tek kanatlı olup, oldukça zengin süslemelere sahiptir. Bu süslemeler geometrik ve bitkisel motiflerden oluşturulmuştur. Bazı konutların oda kapıları ise tablalara ayrılmış ve tablaların içerisi bazen boş bırakılmış ve bazen de süslenmiştir (Akkaya 2005). Oda kapılarının arkasında tablalar, iki veya üç kuşak ile birbirine bağlanmaktadır. Ahşap oda kapılarında yöreye has “traka”³ denen düzenek bulunmaktadır.

Şekil 2.37. a) Borta giriş kapısı cepheden ve evöğünden görüntü (Çelebi 2012); **b)** Merdiven “basak” görüntü (Karabulut 2017)

² Yörede merdiven basamaklarına verilen isim

³ Yörede kapı ve pencere kasalarındaki kapak ve kanatları kilitlemek veya açmak için tasarlanmış, ahşap mekanizmalı kilit sistemi.

Şekil 2.38. Traka/tıfraz örneği (Şenocak 2016)

Pencereler; Bölge konutlarının pencerelerine bakıldığı zaman yoğun olarak ahşap malzeme kullanımı görülmektedir. Pencereler, ahır ve samanlık mekanlarının bulunduğu zemin katlarda küçük boyutlarda yapılmıştır. Geleneksel Akseki konutunda pencere oranları 1/2 olsa da çıkma pencerelerinde bu oran değişebilir (Yıldız 1999).

Üst katta “kafesönü”⁴ mekanındaki pencereler ise büyük boyutlarda ve oldukça sık olduğu görülmektedir. Çıkma pencereleri içten kafesli dıştan kepenklidir. Aynı zamanda bu pencerelerin ahşap veya 19. yüzyılda kullanılmaya başlayan demir parmaklıkları vardır (Başarır 2001). Üst kattaki odalarda davlumbazın her iki tarafında da ahşap pencereler mevcuttur. Bu pencereler ise dıştan kafesli içten kepenkli özgün pencerelerdir. Kiler odalarında da dışarı açılan özgün ahşap pencereler bulunmaktadır.

Konutlarda hela’ya giden koridor da bulunan pencereler ise tepe penceresi şeklinde ve kafeslidir. Bölgedeki bazı konutlarda sofaya veya odalara açılan kafesli pencerelerde vardır. Bölge konutlarının bir özelliği davlumbazlı ocağa açılan tütünlük adı verilen aydınlatma pencereleridir. Bu pencereler oldukça küçük tutulmuş ve özellikle Sarıhacılar köyü konutlarında yaygın olarak uygulanmıştır (Akkaya 2005).

Şekil 2.39. a) Çıkma penceresi örneği (Şenocak 2016); **b)** Ahşap ocağın her iki yanındaki pencereler (Karayazı 2015); **c)** Zemin kattaki pencere örneği (Şenocak 2016)

Döşemeler; Konutlarda, avlusunda ve zemin katlarında toprak ve taş döşemeler vardır. Toprak zeminli bazı konutların tabanı sonradan çakıllarla kapatılmıştır. Konutların üst kat döşemeleri ise tamamen ahşaptandır. Bu döşemeler ise yuvarlama ağaçlarının üzerine düz tahta çakılmasıyla oluşturulmuştur (Akkaya 2005).

Geleneksel konutlarda tavan, mekana değer katan öğelerden biridir. Bölge konutlarında genel olarak zemin katında tavan kaplaması mevcut değildir. Zemin katın tavanında, daire kesitli ahşap kirişleri ve döşeme tahtaları görülür. Üst kat odalarında ise

⁴ Yörede sofanın bir bölümünü oluşturan, aynı zamanda sekiyi barındıran ahşap çıkma bölümü. Etrafı ahşap lokmalı pencerelerle çepeçevre kapatıldığı için bu isimle belirtilmiştir.

özgün ahşap işçiliği görülen özgün ahşap tavanlar vardır. Ahşap tavanların nadiren boyanmış örnekleri de vardır. Çoğunlukla alttan çakmalı düz tavan şeklinde olup tavanın bütün yüzeyleri birbirini dik kesen çıtalar ile karelere bölünmüş ve ortasına göbek yerleştirilir. Akseki bölgesinde farklı özgün ahşap tavanlar görülmektedir (Şenocak 2016).

Şekil 2.40. a) Zemin kat tavan kaplaması bölümü; b) Oda tavan örneği (Şenocak 2016)

Mekan kurgusu kapsamında incelendiğinde;

Kırsal konutlar iki katlı tasarlanmıştır. Genelinin girişi zemin kattan olup, topoğrafyaya bağlı olarak her kattan giriş alacak şekilde tasarlananları da mevcuttur (Karayazı 2015). Genellikle bahçe ortasında veya bahçenin bir veya iki kenarında, sokağa cephe verecek şekilde oluşturulmuşlardır.

Konutlarda zemin kat, hayvanlara ve depolama bölümlerine ayrılmıştır. Zemin katın girişinde, diğer mekanları birleştiren ve üst kattaki sofanın izdüşümünde oluşturulan mekana yörede evöğün veya ahıraltı adı verilmektedir. Bu kısımda samanlık, kiler, odunluk, nadiren kümes, ağıl ve ahır kısımları mevcuttur. Bu mekanda aynı zamanda merdiven girişi veya merdivenin kendisi de yer alır.

Evöğün mekanının içinden merdiveni olan konutlarda merdiven yaşam katındaki sofaya” açılmaktadır. Diğer tip konutlarda ise yaşam katı, “aralık”⁵ adı verilen; sofa, ayazlık ve hela bölümlerine ulaşımı sağlayan mekan ile başlamaktadır.

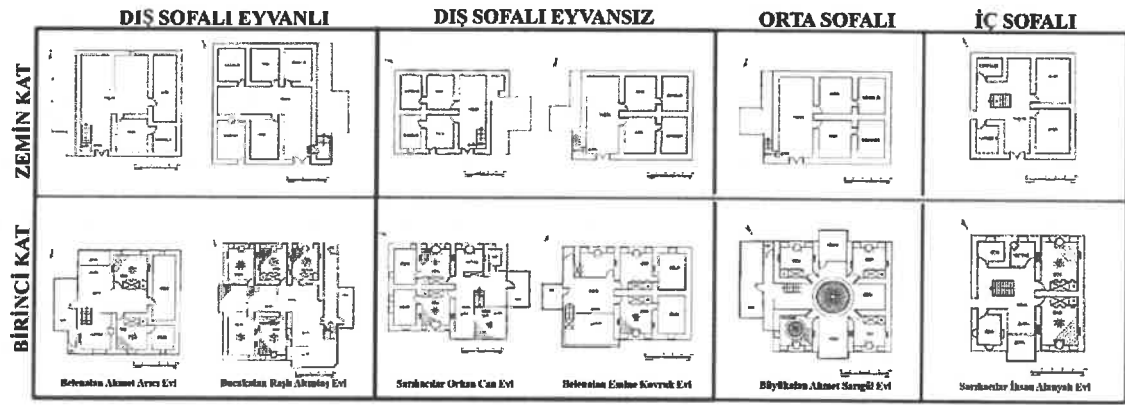
Yaşam katındaki odalar, kiler ve odalar olmak üzere 2 şekilde kurgulanmıştır. Yaşam katında sofanın bir kenarında seki ile yükseltilmiş kafesönü mekanı bulunur. Sofa mekanından odalara dağılım sağlanmaktadır. Odalar özgün kırsal mimari özellikler taşımaktadır. Odalara geçerken kapı aralıkları mevcuttur. Kilerlerde tek bir pencere ve zaman zaman terek mevcuttur. Yaşam katındaki diğer odaların her biri, bir çekirdek ailenin yaşamını idame ettirebileceği, başmak (ocak), dolap, yüklük, musandıra, gusülhane, lambalık ve tereği kapsamaktadır. Çok nadir örneklerde mutfak, oda gibi kapalı olarak tasarlandığı görülmekte ise de (Akkaya 2005), bu bölümün sonradan kapatılmış olma olasılığı düşünülmektedir.

Odalar, içinde bir ailenin yaşamını sürdürdüğü, mahremiyet alanı bulunan mekanlardır. Odalarda yüklük, gusülhane, musandıra, ocak, dolap gibi ihtiyaçları karşılamaya yönelik elemanlar bulunmaktadır. Kiler olarak kullanılan birimler, odalar gibi özelleşmemiş, tek pencerenin bulunduğu sade mekanlardır.

⁵ Yöredeki kırsal konutlarda merdiven, sofa, ayazlık ve hela bağlantısını kurgulayan, ön hol olarak bilinmektedir.

Eldem (1954)'in Türk evi plan tipleri üzerine yaptığı sınıflandırma dikkate alınarak bir gözlem yapıldığında, Akseki ilçe merkezindeki konutlarda dış sofalı, iç sofalı ve orta sofalı olmak üzere üç tip plan şeması ortaya çıkmaktadır. Sofasız plan tipine günümüzde Akseki ilçe merkezinde rastlanmamaktadır (Başarır 2001). Kırsal yerleşmelerdeki bağlarda bulunan tek odalı ve çardaklı bağ evleri bu tipe örnek olarak gösterilebilir (Kunduracı 1995).

Köylerdeki konutların geneli dış sofalı kurgulanmıştır. Bu sofa dikdörtgen veya 'L' şeklinde olabilmektedir. Akkaya (2005), "L" şeklinde oluşturulan dış sofalı kurguya 'eyvanlı dış sofa' adını vermekte ve eyvan olup olmamasına göre bu tür sofaları iki ayrı grupta değerlendirmektedir.

Şekil 2.41. Akseki ve İlvat Bölgesi köyleri plan tipolojisi (Akkaya 2005)

İşlevsel kurgu kapsamında incelendiğinde;

Geleneksel konutların çoğunlukla iki katlı oluşundan mekanlar zemin kat ve yaşam katı olarak iki kısımda incelenebilir.

Zemin katta bulunan mekanlar;

Evöğün-ahıraltı: Birinci kattaki sofanın alt kattaki izdüşümünü oluşturan mekandır. Borta adı verilen kapı ile konutun girişi sağlanır. Zemin katta bulunan mekanlara ve konutun üst katına ulaşımı sağlayan merdivenlere ulaşım evöğünden sağlanır. Geniş ve uzun olan mekanda pencere bulunmaz ve sağırdır.

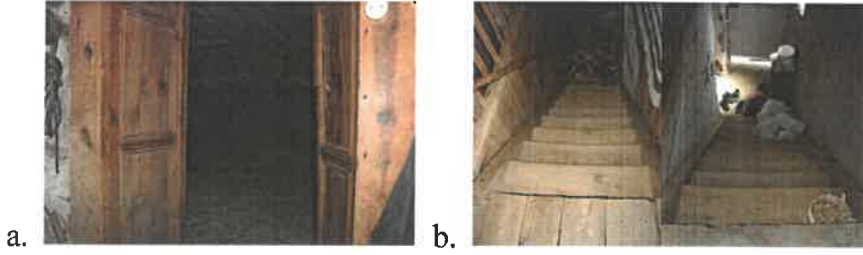
Ağıl-Ahır: Penceresi olmayan, tavanı daire kesitli ahşap kirişlerden oluşan mekanın, bir köşesinde bahna adı verilen yemlik- yalak mevcuttur. Hayvanların barındığı yer olarak görev üstlenen ağıl'a üst kattaki kapılara göre daha geniş ve kısa kapılardan ulaşılır.

Merdiven; Bölge konutlarında zemin kattaki evöğün ile üst kattaki yaşam mekanları arasında ulaşımı sağlar. Genellikle bu merdivenlerin bir yanı taş duvara yaslanmış, diğer yanı ise ahşap duvar ile kaplıdır. Bazı yapılarda merdivenin bir kenarı taş duvara yaslanmışken, diğer kenarı "duraklama" adı verilen ahşap korkulukla sınırlandırılmıştır. Merdivenin evöğünde bulunduğu bazı yapılarda merdivene geçişte "pabuçluk" adı verilen ahşap bir sahanlık yer almaktadır (Demir 2018).

Şekil 2.42. Ev ögün ve ağıl görünümü (Karayazı 2015)

Samanlık: Zemin katta büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar için samanların depolandığı “samanlık” adı verilen mekanlar bulunmaktadır. Samanlık mekanlarına doğrudan evöğünden veya ahır mekanlarından geçiş sağlanabilir. Samanlık mekanlarının duvarları sıvalı veya sıvasız örnekleri mevcuttur. Mekanın zemin döşemesi sıkıştırılmış topraktır, tavanı ise daire kesitli ahşap kirişlerdir.

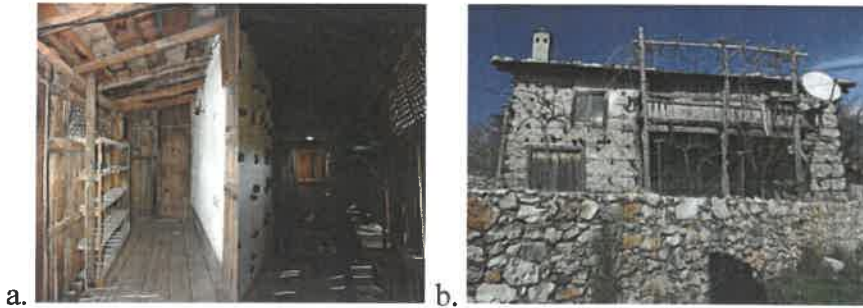

Şekil 2 43. a) Samanlık görünümü (Alim 2017); **b)** Merdiven görünümü (Şenocak 2016)

Yaşam katında bulunan mekanlar;

Aralık: Zemin kattan ahşap merdivenler ile üst katta çıkılan mekan olup, sofa mekanına geçişi sağlayan birimdir. Genellikle konutlarda Aralık mekanının sonunda hela mekanı bulunur. Aralık mekanının bir yanı özgün taş duvar iken diğer yanı ahşap bölücü duvardır. Aralık mekanı havalandırmak için sabit kafesli pencere bulunur.

Ayazlık: Etrafı ahşap korkuluklar ile çevrili olan Ayazlık, evin yazlık olarak kullanılan birimidir. Konutun üst katta açık bölümünü oluşturan Ayazlık, kendine özgün ahşap direkler ile taşınmaktadır.

Şekil 2.44. a) Aralık görünümü (Şenocak 2016); **b)** Çantılıçukur köyü ayazlık örneği (Sağiroğlu vd. 2016)

Hela: Konutlarda hela üst katta yer alır. Genellikle “Hela”, “Aralık” mekanın ucunda bulunur. Bir duvarı özgün duvara yaslanmış olan mekanın diğer duvarları ahşap malzemeden oluşur.

Kafesönü: Üst katta sofa, mekanın bir ucuna yaslanan ve sedir ile 15-20 cm yükseltilmiş olan mekan, sofa ile günlük yaşamın geçtiği mekandır. Kafesönü mekanının etrafını çeviren ahşap lokmalık şebekeli pencereler, aydınlatma ve havalandırma görevini üstlenir.

Şekil 2.45. a) Kafesönü görünümü; b) Hela görünümü (Şenocak 2016)

Oda: Tek bir çekirdek ailenin tüm ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde kurgulanmış olan, 'yaşam odaları' olup; bir aile için "ev" anlamına gelmektedir (Şenocak 2016). Bu oda da duvarın ortasında konumlanan ocak ve ocağın her iki tarafında simetrik pencereler bulunmaktadır. Odanın duvarlarında özgün ahşap nişler bulunur. Oda mekanında, ahşap nişler, yüklük ve gusülhane yer almaktadır.

Kiler: Yaşam odalarından ulaşılan mekan, oldukça sade olup iki adet pencere ile aydınlatılmaktadır. Fonksiyon olarak kiler-depo görevi üstlenir.

Şekil 2.46. a) Oda görünümü; b) Kiler odası görünümü (Şenocak 2016)

Sofa: Yapının en geniş bölümü olup, evöğün mekanın üstünde yer almaktadır. Üst kat oda diğer mekanlara geçisi sağlayan bölümdür. Günlük hayatın yaşandığı bölüm olup, yazlık ve kışlık olarak kullanılan alandır. Genellikle mekanın döşeme ve tavanında ahşap malzeme kullanılmıştır (Şenocak 2016).

Çatı arası kullanım: Bazı sofalarda ahşap elemanlarla oluşturulan ve asma kat gibi işlev gören bölüm, çatı arası olarak adlandırılmaktadır. Çatı arası, kat yüksekliğinin yüksek olduğu yapılarda bulunmaktadır. Ahşap işçilikli ve boşluklu elemanları sayesinde hava sirkülasyonu sağlayan bu bölüm, eskiden çeşitli yiyeceklerin kurutulup, uzun süre saklanması gibi işlevlere sahiptir.

Şekil 2.47. a) Sofa örneği; b) Çatı arası kullanım örneği (Şenocak 2016)

İç mekan özellikleri ve donatı elemanları kapsamında incelendiğinde;

Akseki geleneksel konutunda iç mekan donatı elemanları, genelde sabit elemanlar olup duvara sabitlenmiş ve ana mekan olan sofa da konumlanmış şekilde bulunmaktadır. Bu birimler yüklük, dolaplar (niş), ambarlar, raf-sergenler, ocaklar vb. birimleri kapsamaktadır. Sofa, oda, kiler odası ve depo mekanlarında içinde kullanılan hareketli donatılar da yer almaktadır. Bunlar sandık, ambar, güğüm, testi, sepet, sini, beşik vb. eşya ve yiyecek koyulan saklanan birimlerdir.

Sabit donatı elemanları;

Yüklük: Akseki konutlarında yüklükler odanın bir duvarına yaslanmış şekilde konumlanmıştır. Yüklüklerin bir ucunda gusülhane diğer ucunda ise odanın giriş kapısı yer alır. Gusülhane bölümünün eni genişletilmiştir. Gusülhaneler ahşap yüklüklerin içerisinde çözümlenmiştir. Gerekli su ihtiyacı sarnıç veya kuyudan sağlanmaktadır. Yüklüklere yatak, yorgan, minder gibi eşyalar konur. Kimi yüklüklerin alt bölümünde çekmeceler yer alır. Bazı yüklüklerin alt kısımları tahıl ve yakacak odun depolamak içinde kullanılmaktadır. Dolap kapaklarının bezemeli olduğu örneklerle rastlanmaktadır (Çelebi 2012). Dolaplar odanın tavanına kadar ulaşmazlar. Dolapların üzerinde “musandıra”⁶ denilen bölüm bulunmaktadır.

Oda sofa arasında kalan duvarda iki mekan arası iletişimi sağlayan bir veya birden fazla pencere ile çift taraflı dolaplarını kapsayan bir sistemde bulunmaktadır. Bu sistem halk arasında haremlik-selamlık penceresi olarak da isimlendirilir. Kafesönü mekanın bulunduğu köşe duvar ve merdiven arkası kısımlarda, yere serilen minderlerin depolandığı açık ya da kapalı kapak sistemi bulunan dolap biçimlenmesi de görülmektedir.

⁶ Yörede yüklüğün üzerinde tasarlanmış, önünde ahşap ızgara olan veya olmayan, eşya depolamak veya meyve kurutmak amacı ile tasarlanmış, kapaksız yüklük bölümü.

Şekil 2.48. Yüklük ve musandıra örneği (Şenocak 2016)

Dolaplar (Nişler): Nişler, gerek görülen her duvarda oda, sofa veya kilerlerde bulunmaktadır. Odalarda bulunan nişler odanın iki duvarında karşılıklı olarak yer alabileceği gibi tekil olarak da bulunabilirler. Nişlerin çift kapaklı kapalı bölümlerinin yanı sıra kapaksız açık bölümleri de vardır. Açık bölümleri “lambalık nişi”⁷ olarak tanımlanmıştır.

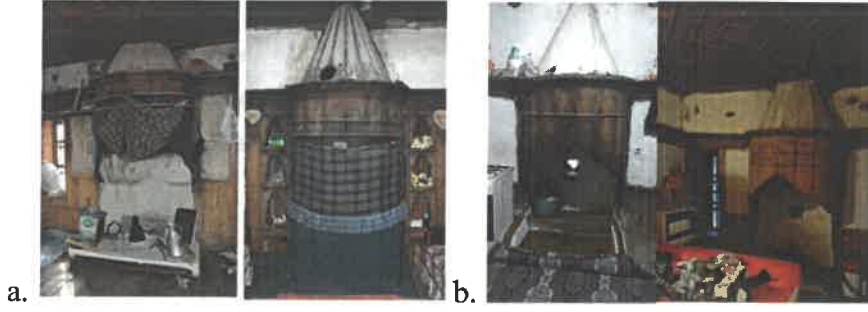
Şekil 2.49. Ahşap niş örneği (Şenocak 2016)

Ocaklar: Yemek pişirmek ve ısınmak amacıyla kullanılan ocaklar, üst katta yoğun olarak bulunmaktadır. Ocaklar genellikle “başmak”⁸ olarak yapılsa da davlumbazsız, kapaklı ocak örnekleri de vardır (Akkaya 2005). Bazı ocakların içinde tütünlük adı verilen küçük açıklıklar bulunur (Yeşildal 2008). Ocakların önünde “küllük”⁹ bulunmaktadır. Ocakların üst bölümünden hizalanan ve tüm odayı dolanan terek bulunur.

⁷ Yörede şamdan, gaz lambası, mum veya ela tında olması gereken küçük süs veya eşyaları koymak için kullanılan, duvarda tek başına, dolap içinde veya yüklüğün bir kısmı olarak tasarlanmış, önünde oymalı bir yağmak tahtası bulunan ahşap niş.

⁸ Yörede ocağın üstünde yer alan ahşap davlumbaza verilen isim

⁹ Yörede ocak önünde bulunan küllerin sönmesi için bırakıldığı yaklaşık 1-1,5 m²lik alan. Genellikle odadan 10-15 cm yüksekliğinde ahşap veya taş elemanlarla ayrılır.

Şekil 2.50. a) Ahşap ocak görünümü-1 (Şenocak 2016); **b)** Ahşap ocak görünümü-2 (Orijinal 2020)

Sergen ve raf (Terek): Yapıların yaşam katında bulunan, çekirdek ailenin yaşamı için ayrılan odalarda dolap hariç olmak üzere duvarlarının tümünü boydan boya kapsayacak şekilde kurgulanmışlardır. Tereklerin bazıları geometrik desenlerle süslenerek renklendirilmiştir.

Şekil 2.51. a) Terek görünümüleri-1 (Sağiroğlu vd. 2016); **b)** Terek görünümüleri-2 (Orijinal 2020)

Sabit tahıl ambarları; Yapıların sofasında konumlandırılmış ambarlar evin tahıl ürünlerini depolamak amacıyla kullanılmaktadır. Bölgeye özgü bir kullanım olan tahıl ambarları yörede varlıklı ailelere ait konak tipi konutlarda daha yoğun görülmektedir. Bölge coğrafyasının tahıl ekimi için yetersiz oluşu bu ambarların yapılmasındaki etkenlerden biridir. Ahşap geçme sistemlerle sedir ağacından yapılan ambarlarda süslemeye rastlanmaz. Konutta yaşayan insanların kışlık ihtiyaçlarına yönelik yeterli miktarda tahılı depolayacak ölçek ve boyutlarda tasarlandığı görülmektedir. Konumları olarak genellikle ortak kullanım alanı olan sofada kuzey yönlü yerleştirilmişlerdir.

Şekil 2.52. Sabit tahıl ambarı görünümüleri (Orijinal 2020)

Hareketli donatı elemanları;

Bölge konutlarında hareketli donatı elemanı olarak sandık, güğüm, tel kafes dolaplar, testi, sepet, sini, beşik vb. elemanlar bulunmaktadır. Ayrıca bölgeye özgü

kullanılan kare veya dikdörtgen biçimli tahıl ambarları da bulunmaktadır. Bu ambarların içinde genellikle hububat depolandığı nadirde olsa un ve tuz depolandığı bilinmektedir.

Şekil 2.53. a) Sandık örneği; b) Kaplar, sepetler ve sini örnekleri (Orijinal 2020)

Şekil 2.54. a) Testi örnekleri; b) Beşik örneği (Orijinal 2020)

Bölge evlerindeki sandıklar her coğrafya ve dönemden izleri taşımaktadır. Süsleme açısından kadife kaplamalı işleme ve bezemesi olan ve bölgeye cumhuriyet döneminden önce getirildiği düşünülen sandık çeşitleri de görülmektedir. Bölgede kullanılan testiler Akdeniz coğrafyasında birçok yerde görülen türleri kapsamaktadır. Kullanımlarına göre zeytinyağı, turşu, su, pekmez gibi yiyecek içeceklerin konulduğu testi türleri görülmektedir. Anadolu coğrafyasında görülen örgü sepetler kullanımına göre şekillenmektedir.

Şekil 2.55. a) Hareketli tahıl ambarı örneği; b) Sepet örnekleri (Orijinal 2020)

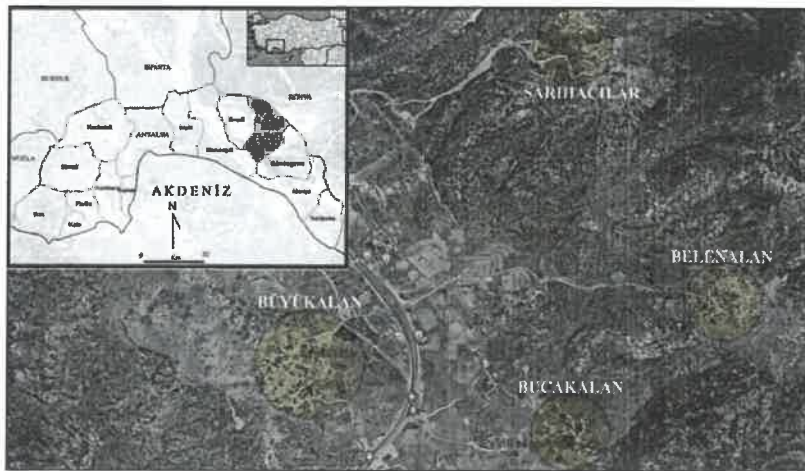
3. MATERYAL VE METOT

3.1. Akseki, İlvat Bölgesi Köyleri Genel Özellikleri ve Örneklem Seçimi

Akseki İlvat Bölgesi ve çevresindeki Geleneksel Türk evlerini içine alan bu çalışma, Büyükalan, Belenalan, Bucakalan ve Sarıhacılar köyü¹⁰ evleri ve iç mekan unsurları olan depolama birimlerini kapsamaktadır.

İlvat bölgesi, (Akseki-İbradı havzası) Osmanlı imparatorluğu zamanında Alaiye (Alanya) Sancağına bağlıdır. Kanuni devrinde Akseki, Nevahi-i Alaiye adı ile Alaiye'nin 10 nahiyesinden birisidir. Alaiye sancağı Kıbrıs'ın fethinin akabinde Kıbrıs beylerbeyliğine, 1717 yılı sonrasında Adana Eyaletine, 1855 yılından itibaren ise Karaman eyaletine bağlanmıştır. 1856 yılında Alaiye, Cumhuriyetin ilanına kadar Akseki, İbradı Senir ma'a, Düşenbe ve Manavgat ile 5 kazası olan bir liva olarak ilan edilmiştir. Akseki 1868 yılında ayrı bir kaza olarak ilan edilmiş, cumhuriyetin ilanına kadar köylerinin sayısında olan çeşitli değişiklikler dışında idari durumunu korumuş; cumhuriyetin ilanı ile ise, Antalya'nın bir ilçesi olarak kaydedilmiştir (Sağiroğlu vd. 2016). Bucakalan köyü ile kuzeyindeki Belenalan ve batısındaki Büyükalan köylerinin üçünün isimlerinin sonundaki 'alan' ekleri; cumhuriyetin ilanı sonrasında 'ilvat' eki değiştirilerek eklenmiştir. Bu sebeple bu üç mahalleye halk arasında "İlvat köyleri" olarak anılmaktadır.

İlvat kelimesi Anadolu'da Hititlerden önce yaşamış olan Luvilerden gelmektedir. Kelime anlamı Luvice 'geçiş yeri' demektir (Dursun 2012). Cumhuriyetin ilanından sonra 'ilvat' eki değiştirilerek, İlvat isminin yerine 'alan' eki eklenmiştir. Enhoş (1974), köyü anlatırken köye 300 yıl önce Abdulley'n torunları ve Bayraktar oğulları Hatay'ın Belen kasabasından geldiğini, 3 kardeşin Büyükilvat, Belenilvat, Bucakilvat'a yerleştikleri, soy isimlerinin de İlvat olduğu ve bu 3 köye yerleşerek bu isimleri taktıklarını söylemektedir. Bunun dışında köylerle ilgili herhangi bir tarihi veriye rastlanmamıştır (Karayazı ve Sağiroğlu 2016).

Şekil 3.1. İlvat bölgesi köyleri görünümü (Anonim 2)

¹⁰ Ülkemizde 2012 yılında çıkan 6360 Sayılı Kanun kapsamında 2014 yılı Nisan ayından itibaren köyler aynı adla mahalleye dönüştürülmüştür (Demirkaya ve Mesut 2017).

Çalışma alanı olarak belirlenen İlvat Bölgesi köylerinde incelenen konutlar, aşağıda belirtilen aşamalar doğrultusunda belirlenmiştir;

- 1. aşamada, tescilli ve tescil durumu bulunan konut yapıları tespit edilmiştir.
- 2. aşamada, tespit edilen konutlardan iyi durumda olan yapılar seçilmiştir.
- 3. aşamada, bu yapılardan iç mekan özellikleri bakımından nitelikli ve alan araştırması sürecinde ulaşılabilen konutlar belirlenerek incelenmiştir.

Bu kapsamda incelenen geleneksel konutların bulunduğu; Bucakalan, Belenalan, Büyükalan ve Sarıhacılar köyleri genel özellikleri ve bu konutların köylerdeki konumları incelendiğinde;

Bucakalan köyü, Antalya'nın Akseki ilçesine bağlı İlvat Köyleri'nden biridir. Akseki merkezinin güneybatısında yer alan köy, merkeze 5,27 km uzaklıktadır. Eski adı Bucakilvat olan Bucakalan, diğer iki İlvat Köyü olan Büyükalan ve Belenalan'ın tam ortasında yer almaktadır. Büyükalan'a olan uzaklığı 3,06 km iken, Belenalan'a 2,33 km uzaklıktadır.

Aşınım yüzeyine kurulu olan Bucakalan 950 m yükselikte olup, Belenalan ve Büyükalandan daha alçak ve daha düz bir araziye konumlanmıştır. 6,8 km² bir alana sahiptir ve orman içine kurulmuştur. Doğu ve batısında tarım arazileri ve güneyinde orman arazisi bulunmaktadır (Şenocak 2016). Orman alanlarının en fazla kesintiye uğradığı yerler, Akseki ilçe merkezi ile karayolu boyunca uzanan İlvat köylerinin bulunduğu merkezi kesimdir (Hadimli 2008).

Bucakalan'nın nüfusu 1985 de 59 kişi iken 2000'de 148 ve 2020 verilerinde 34 erkek 25 kadın bireyle toplam 59 kişi olmuştur (TÜİK 2020). Köyde sağlık ocağı bulunmazken, eğitim Akseki merkeze taşınmalı olarak yapılmaktadır. Günümüzde köyde tescilli, tescilsiz ve harabe durumda 34 adet konut tespit edilmiştir.

Köyde dini yapı olarak sonradan konuttan değiştirilmiş bir cami bulunmaktadır. Köyün merkezinde bulunan sarnıçtan su ihtiyaçları giderilmektedir. Küçükbaş hayvancılığın yapılması için uygun olan köyde yeşil alanlar oldukça geniş bir bölüme yayılmıştır. Köyde dükkan veya bakkal yeri bulunmamaktadır. Bucakalan halkı ihtiyaçlarını köyün hemen girişinde bulunan Ömer Duruk Tesisleri veya Akseki ilçesi merkezine giderek karşılamaktadır. Köydeki tek ticaret yapısı, merkezinde bulunan sergi için ayrılmış konut yapısıdır.

Köyde bulunan konutların çoğunluğu çevresindeki kırsal mimarinin izlerini taşıyan nitelikli yapılar olarak dikkat çekmektedir. Zamanla bölgede aktif olan Ömer Duruk Dinlenme Tesislerindeki çalışanların konaklama ihtiyacını gidermek için köy girişine konutlar da yapılmıştır. Fakat bu konutlar, geleneksel nitelikler taşımayan betonarme yapılar olarak dikkat çekmektedir.

Antalya Koruma ve Bölge Kurulu Müdürlüğü tarafından kentsel sit alanı ilan edilen bölgede tescilli 12 konut yapısı ve 4 sarnıç bulunmaktadır (AKVKBK Arşivi 2020). 12 tescilli konuttan 3 yapının harabe durumda olduğu tespit edilmiştir. İncelenebilir 9 konut yapısından 5 yapının, dış ve iç mekan öğeleri bakımından nitelikli olduğu görülmüştür. Bu yapılardan 2 konuta girilememiş ve 3 konut belirlenerek

incelenmiştir. Belirlenen 3 yapı bölge evleri bakımından en nitelikli ve geçmiş yıllarda varsıl ailelerin yaşadığı konaklar olarak da dikkat çekmektedir (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. a) Bucakalan genel yerleşimi (Alim ve Sağiroğlu 2015); **b)** Bucakalan Köyü Kentsel Sit Alanı Paftası, Tescilli ve İncelenen Konutların Yerleşimi (AKVKBM Arşivi 2020)

Belenalan köyü, Akseki İlçesinin güneyinde yer almaktadır. Belenalan'ın batısında Büyükalın, güneybatısında Bucakalan, kuzeybatısında Sarıhacılar, doğusunda Hüsametdin köyü yer almaktadır. Akseki merkeze uzaklığı 8 km'dir. Bucakalan köyüne 3,4 km ve Büyükalın köyüne 2,2 km uzaklıktadır.

Belenalan topoğrafik açıdan incelendiğinde engebeli araziye sahip olduğu görülmektedir. Kuzeyinde Hasan Tepesi, güneyinde Kuru Tepesi, kuzeybatısında Akyokuş Tepesi, güneydoğusunda Bolca Çukuru yer almaktadır.

Köy eğimli bir arazi yapısına sahiptir. Konut yerleşimlerinde de topoğrafyanın etkisiyle ön ve arka cephelerde farklı kat yükseklikleri elde edilmiştir. Eğiminde etkisiyle yerleşim eğimli biçimde gelişmiştir. Konutlar, topoğrafyanın etkisi ile birbirlerinin ışığını, güneşini, manzarasını kesmeyecek, birbirlerine saygılı bir biçimde inşa edilmiş olup hem de eğimli araziye kullanarak güneşten daha fazla yararlanma fırsatını bulmuşlardır.

Adak vd. (2015)'de çalışmalarında, Belenalan çevresindeki eski kalıntıların Roma ve Selçuklu zamanına tarihlendiğini belirtmektedir. Akseki Belediyesi internet sayfasından edinilen bilgilere göre Belenalan eski halkı Bosna-Hersek'ten, Yemen'e kadar uzanmıştır ve önemli kazançlar elde ederek köylerine geri dönmüşlerdir (Anonim 3).

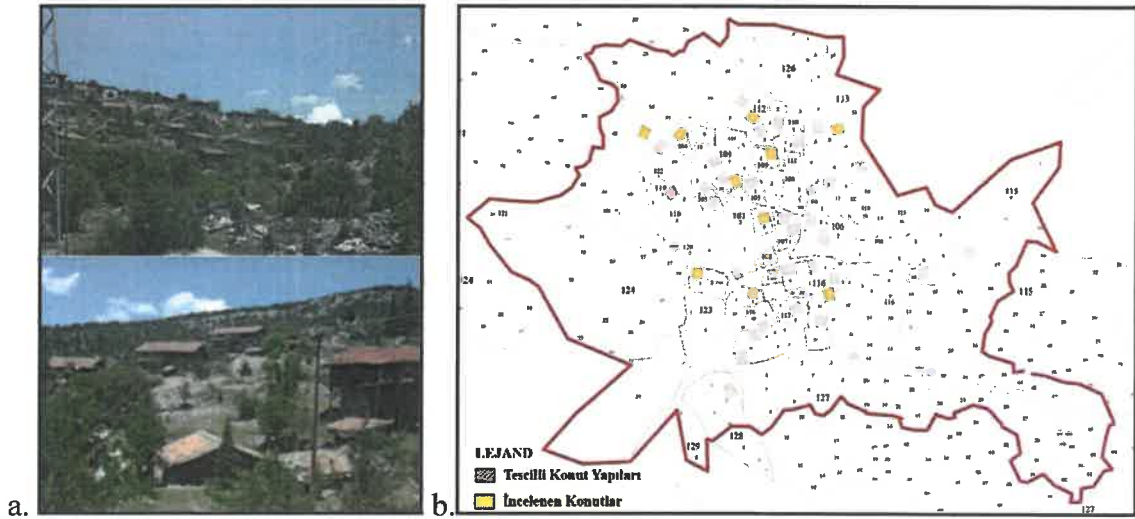
Belenalan'da köy halkı ile birebir yapılan görüşmelere göre köy halkının yaşlı nüfustan oluştuğu tespit edilmiştir. Bu sebeple hayvancılık, tarım gibi faaliyetler çok fazla yapılmamaktadır. Yaşlı nüfus emekli maaşları ile geçimlerini sağlamaktadır. Gençlerin

büyük çoğunluğu çalışmak için yakın şehirlere göç etmişlerdir. Ömer Duruk Tesisinde dönemlik çalışan köy nüfusundan kişiler de bulunmaktadır.

Mahallede 50 adet yapı bulunmakla birlikte bunlardan bir tanesi harap durumdadır. 49 adet yapıdan 45 tanesi özgün malzeme ve düğmeli yapım tekniğiyle, 4 tanesi betonarme teknikle inşa edilmiştir. Yapılardan 41 tanesi konut, 2 tanesi cami, 1 tanesi okul ve 5 tanesi depo olarak kullanılmaktadır. Okul cumhuriyet döneminden kalma yöreye özgü düğmeli yapı niteliğinde ve aktif olarak kullanılmamaktadır. Eğitim Akseki merkeze taşınmalı olarak yapılmaktadır.

Belenalan'da yapılan çalışmada köyde bulunan 49 adet yapının 17 tanesinin günümüzde aktif olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Yapılardan 2 tanesi cami 1 tanesi ilkokul, 14 tanesi konuttur. Konut sahipleri çevre illerde ev sahibi oldukları için köye genelde yaz aylarında gelmeyi tercih etmektedirler. Kullanılan konutlardan 2 tanesi yöreye özgün, dokuya uyumlu fakat modern malzemelerle onarım görmüş yapılar olarak dikkat çekmektedir. Günümüzde inşa edilmiş olan betonarme yapılar okul ve caminin bulunduğu köy meydanı etrafında bulunmaktadır.

Antalya Koruma ve Bölge Kurulu Müdürlüğü tarafından kentsel sit alanı ilan edilen bölgede 41 konut, 7sarnıç, 1 okul ve 1 cami tescillenmiştir (AKVKBM Arşivi 2020). Bölgede yapılan incelemelerde tescilli 41 konut yapısından kullanımda olan 14 yapıya ulaşılmıştır. Bu yapılar arasından, dış ve iç mekan öğeleri bakımından nitelikli 11 yapı belirlenmiştir. Belirlenen yapılardan 1 yapıya girilememiş ve 10 yapı incelenmiştir (Şekil 3.3).

Şekil 3.3. a) Belenalan genel yerleşimi (Alim ve Sağiroğlu 2015); **b)** Belenalan Köyü Kentsel Sit Alanı Paftası, Tescilli ve İncelenen Konutların Yerleşimi (AKVKBM Arşivi 2020)

Büyükalın köyü, Antalya ili Akseki ilçesinin güneyinde yer almaktadır. Bölgenin kuzeydoğusu mezarlık, doğusu Konya-Antalya karayolu, güneyi ve batısı ise eğimli araziler ile sınırlıdır. Büyükalın, yakınında bulunan Bucakalan ve Belenalan köyleri ile görsel açıdan ilişkilidir, kuzeyinde Sarıhacılar, güneyinde Dikmen, doğusunda Bucakalan ve Belenalan, batısında ise Sarıhaliller köyü yer almaktadır.

Büyükalan köyü, Akseki'ye 8 km uzaklıktadır. Birlikte İlvat Köyleri olarak adlandırıldığı Belenalan ve Bucakalan köylerinin her ikisine ise 1,9 km mesafededir.

Köye, 500 m uzaklıktaki Antalya-Konya karayolundan iki giriş bulunmaktadır. Bu girişlerden birisi bölgenin önemli bir ticaret noktası olan Ömer Duruk tesisleri tarafından, diğeri ise Belenalan köyü tarafından. Bucakalan köyü tarafından olan giriş günümüzde kullanılmamaktadır.

Büyükalan köyü, topografik açıdan dağlık ve engebeli bir arazi üzerinde yer almaktadır. Köy, aşınım yüzeyi denilen belli jeolojik devirlerde, belli seviyeye göre arazinin aşınması ile oluşan düz alanlar üzerine kurulu olup, denizden yüksekliği 1000 m'dir. Kuzeyinde Işıklar çukuru bulunmaktadır.

Toros dağları eteklerinde eğimli bir arazi üzerinde konumlanan Büyükalan köyündeki yapılar; topografyanın doğal yapısına uyumlu, eğime paralel bir şekilde konumlanmış ve bu paralellikten dolayı kuzeydoğu-güneybatı şeklinde yönlenme oluşturmuştur. Ayrıca topografyanın yapısından dolayı yükseltinin fazla, su kaynaklarının ise az olması yerleşmelerin toplulaşmasına neden olmuştur.

Bir dağ köyü olmasına rağmen köy civarında katran, sedir, göknar, ardıç gibi ağaçlar yetişmektedir (Gölcü 2009). Büyükalan köyünün kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Enhoş (1974), Defter-i Hakani kayıtlarında yerle karyesinin bir köyü olarak görüldüğünü, yerle karyesinin dağılmasından sonra büyük bir köy olarak varlığını sürdürdüğünü belirtmektedir.

Köy muhtarı Hüseyin Değirmenci'den edinilen bilgilere göre, Büyükalan Köyü, 1931 ve 1934 yıllarında iki büyük yangın geçirmiştir.¹¹ İkinci yangının yaşanmasından sonra köy halkının büyük çoğunluğu Antalya, Manisa, İzmir, İstanbul gibi Türkiye'nin çeşitli bölgelerine göç etmişlerdir. Köy, yangın felaketleri ile ciddi derecede zarar görmüş ve yangın sonrasında yeniden yapılanma meydana gelmiştir. Özgün yapıların yıkılan bölümleri yeni yapılan eklerle tamamlanmış, tamamen yıkılan yapıların yerine ise betonarme yapım sistemi ile yeni yapılar inşa edilmiştir.

Akseki ilçe merkezinin etki bölgesinde olması sebebiyle Büyükalan Köyünde ticaret gelişmemiştir. Tarımsal faaliyet alanının az, tarım toprağının yetersiz olması ise tarımın geçim kaynağı olmasını engellemiştir. Mahallede coğrafi yapı nedeniyle büyük baş hayvancılık gelişmemiştir. Küçükbaş hayvancılık olarak ise az sayıda keçi besiciliği yapılmaktadır.

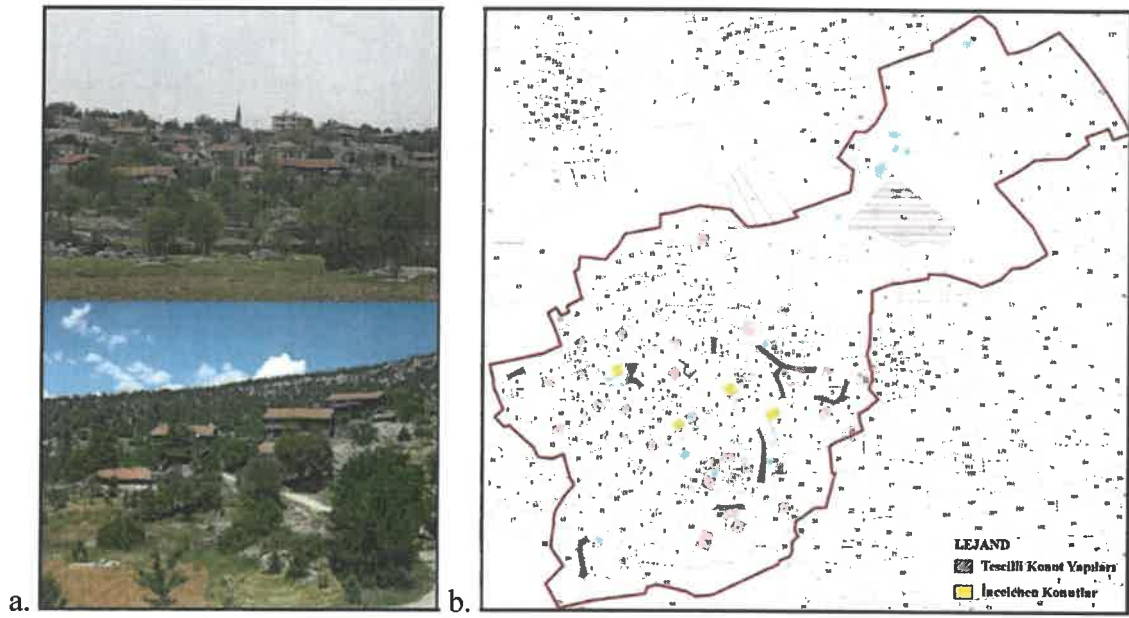
Büyükalan köyü arazi çalışmasında, kullanılır durumda olan 85 yapının, 79 tanesi konut, 1 tanesi tabuthane, 1 tanesi okul, 1 tanesi çok amaçlı salon, 1 tanesi misafirhane, 2 tanesi ise cami olarak kullanıldığı, 21 adet yapının ise harabe durumda olduğu tespit edilmiştir.

Büyükalan köyünde tespit edilen 79 adet konutun, 25 adedini günümüzde inşa edilmiş olan betonarme yapılar oluştururken, 54 adet yapıyı ise bölgenin geleneksel

¹¹ Büyükalan Köyü muhtarı Hüseyin Değirmenci ile yapılan sözlü görüşme.

yapım sistemi ile inşa edilmiş olan özgün “düğmeli ev” olarak nitelendirilen yapılar oluşturmaktadır.

Büyükalan köyü, Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 08.06.2015 tarih ve 115 sayılı kararı ile Kentsel Sit Alanı olarak ilan edilmiş, köyde bulunan 60 adet özgün yapıdan 33 adet konut ile 13 sarnıç, kuyu ve mezarlıklar tescillenmiştir (AKVKBM Arşivi 2020). Tescillenen yapılar arasında camiler de bulunmaktadır. Alan incelemesinde konut olarak kullanılan tescillenmiş 33 yapıdan 11 yapı harabe, 3 yapı çökmüş ve 1 yapının yangın geçirerek yıkıldığı belirlenmiştir. Mevcutta bulunan 18 yapı arasından, dış ve iç mekan öğeleri bakımından nitelikli 10 konut tespit edilmiştir. Bu yapılardan 6 yapıya girilememiş ve 4 konut incelenmiştir (Şekil 3.4).

Şekil 3 4. a) Büyükalan genel yerleşimi (Demir 2018); **b)** Büyükalan Köyü Kentsel Sit Alanı Paftası, Tescilli ve İncelenen Konutların Yerleşimi (AKVKBM Arşivi 2020)

Sarihacılar köyü yaklaşık olarak 980 yılında kurulmuştur ve Defter-i Hakani’de (Tapu Kadastro Müdürlüğü) bağımsız olarak kayıtlı değildir (Özkaynak 1954). Türkistan’dan gelen 5 aşiretin bir kolu tarafından kurulduğu söylenmektedir. Sarihacılar ile aynı zamanda kurulduğu rivayet edilen Sarihalliler köyü de bu aşiretten gelmektedir. Köyün yakınlarında, eski Doyular ve Sariabbas köylerinden kalma ev yıkıntıları ve mezarları bulunmaktadır. Tekelioğullarından bir kolun da köye geldiği söylentiler arasındadır (Enhoş 1974).

Köy tarihi hakkında bilgi veren en önemli yapı köy camisidir. Cami bölgedeki bilinen en eski ahşap camidir. Cami içindeki zengin ahşap işçiliği yöredeki ahşap ustalarının yeteneklerini gözler önüne sermektedir (Çetin 2017).

1900’lü yıllara kadar köyde 160 civarı hane olduğu söylenmektedir. Bu yıla kadar önemli bir ticaret aksı üzerinde bulunan köyde kervan yolu üzerinden alışveriş yapılmıştır. Ancak 1950’li yıllarda araç yollarının açılmaya başlamasıyla kervan yolu

önemini kaybetmeye başlamıştır. Ticari faaliyetlerinin azalması ve ekonomik problemler nedeniyle köyden göçler başlamıştır¹²

Köy yerleşimi etkileyen önemli faktörlerden tarihi Kervan Yolu'dur. Akseki ve çevresine bakıldığında birçok farklı dönem yol izlerine rastlanmaktadır. Bu yol izleri ticari hayatın aktifliği hakkında bilgi vermektedir. Akseki ve Sarıhacılar'ı birbirine bağlayan yol ağı Belenalan yönünde devam etmektedir. Bu yolların Osmanlı döneminde Akseki ve çevre köyleri birbirine bağlamak amacıyla yapıldığı tahmin edilmektedir (Tercan 2017). Yolun Akseki-Sarıhacılar arasındaki kısmı Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 17.11.2009 tarih ve 3590 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Sarıhacılar-Belenalan arasındaki bölümü ise 26.04.2016 tarih ve 4881 sayılı kurul kararı ile tescillenmiştir.

Şekil 3.5. Antik yolun konumu ve Sarıhacılar Köyü'nden geçen bölümü, Antik yolun görünümü (Bakışlı 2019)

Sarıhacılar Antalya İli'nin Akseki İlçesi'ne bağlı bir köydür ve Konya-Manavgat karayolundan 2,5 km içeride yer almaktadır. Sarıhacılar köyü Akseki merkeze 8 km mesafededir.

Sarıhacılar köyü, Divrik dağının eteğinde kurulmuş bir dağ köyüdür. Dağları; pınar ve çam ormanları ile kaplıdır (Enhoş 1974). Köydeki evlerin de yapımında kullanılan özel bir sedir (katran) koruluğu bulunmaktadır. Köy halkının oluşturduğu bu orman yöre için önemli bir örnektir (Esengil 2002).

Köyde az miktarda buğday, arpa, nohut, pamuk ve susam yetiştirilmektedir. Bunun yanında badem oldukça fazladır. Toprağın azlığı köyde ekonomik bir canlılık getirecek tarımsal faaliyetlere imkan vermemektedir. Kılkeçisi yetiştiriciliği yapılmaktadır ancak yapılan hayvancılık da içe dönük ihtiyaçları karşılamaktadır (Enhoş 1974). Köydeki yerleşik nüfus günümüzde 17-24 kişi arasındadır. Köyde 4 aile yerleşik olarak yaşamaktadır¹³.

Sarıhacılar köyü özgün mimari dokusunu büyük oranda korumuş bir köydür. Köy büyük oranda göç verdiği için yapıların büyük bir bölümü kullanılmamaktadır. Ancak bu sebeple özgün taş sokak dokuları ve yapıları günümüze ulaşabilmiştir. Sarıhacılar köyü engebeli bir arazide yer almaktadır. Az miktardaki düz alanın tarım faaliyetlerinde

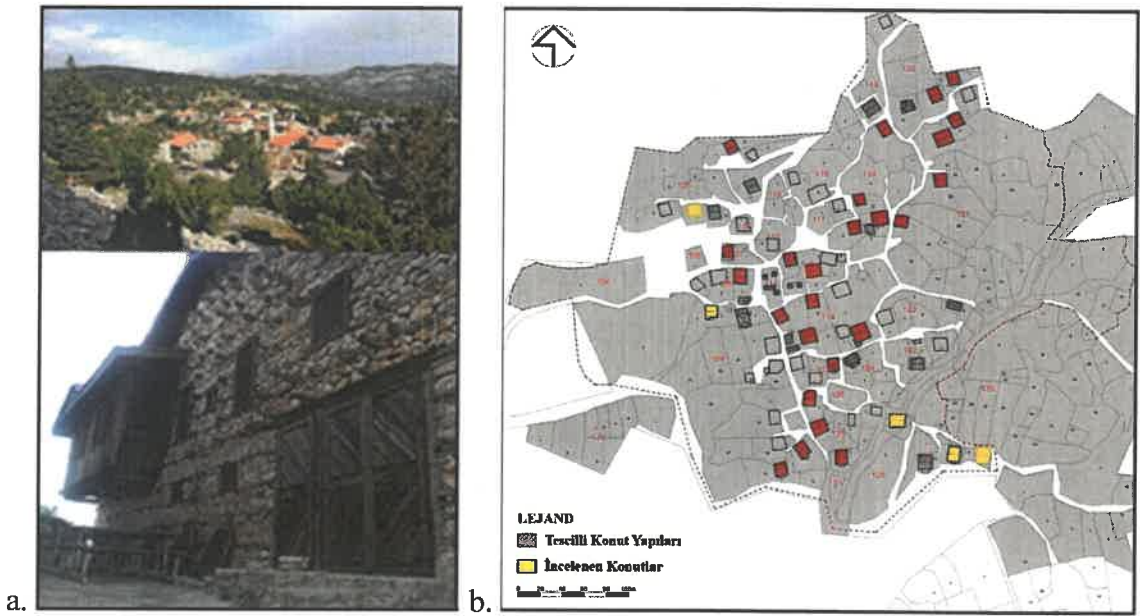
¹² Bilgiler köydeki çalışmalar sırasında cami imamından edinilmiştir.

¹³ Bilgiler köy yaşayanlarından elde edilmiştir.

değerlendirilmesi amacıyla evler yamaçlara inşa edilmişlerdir. Köydeki yapılar bir cami ve köy odası etrafında oluşmuştur. Tarım alanlarının az olması nedeniyle konut dokusu fazla dağınık göstermemiştir.

Sarıhacılar köyünde 2001 yılında Mimarlar Odası-ÇEKÜL iş birliği ile atölye çalışması düzenlenmiştir. Bu atölye kapsamında köyde alan çalışması yapılmış, yıkılabilecek yapılar belgelenmiş, köylü ile anketler yapılmıştır (Esengil 2002).

Sarıhacılar köyü, Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 11.10.2011 tarih ve 65 sayılı kararı ile Kentsel Sit Alanı olarak ilan edilmiş, köyde bulunan 1 han, 1 köy odası, 1 okul, 29 konut ve 10 sarnıç tescillenmiştir (AKVKBM Arşivi 2020).

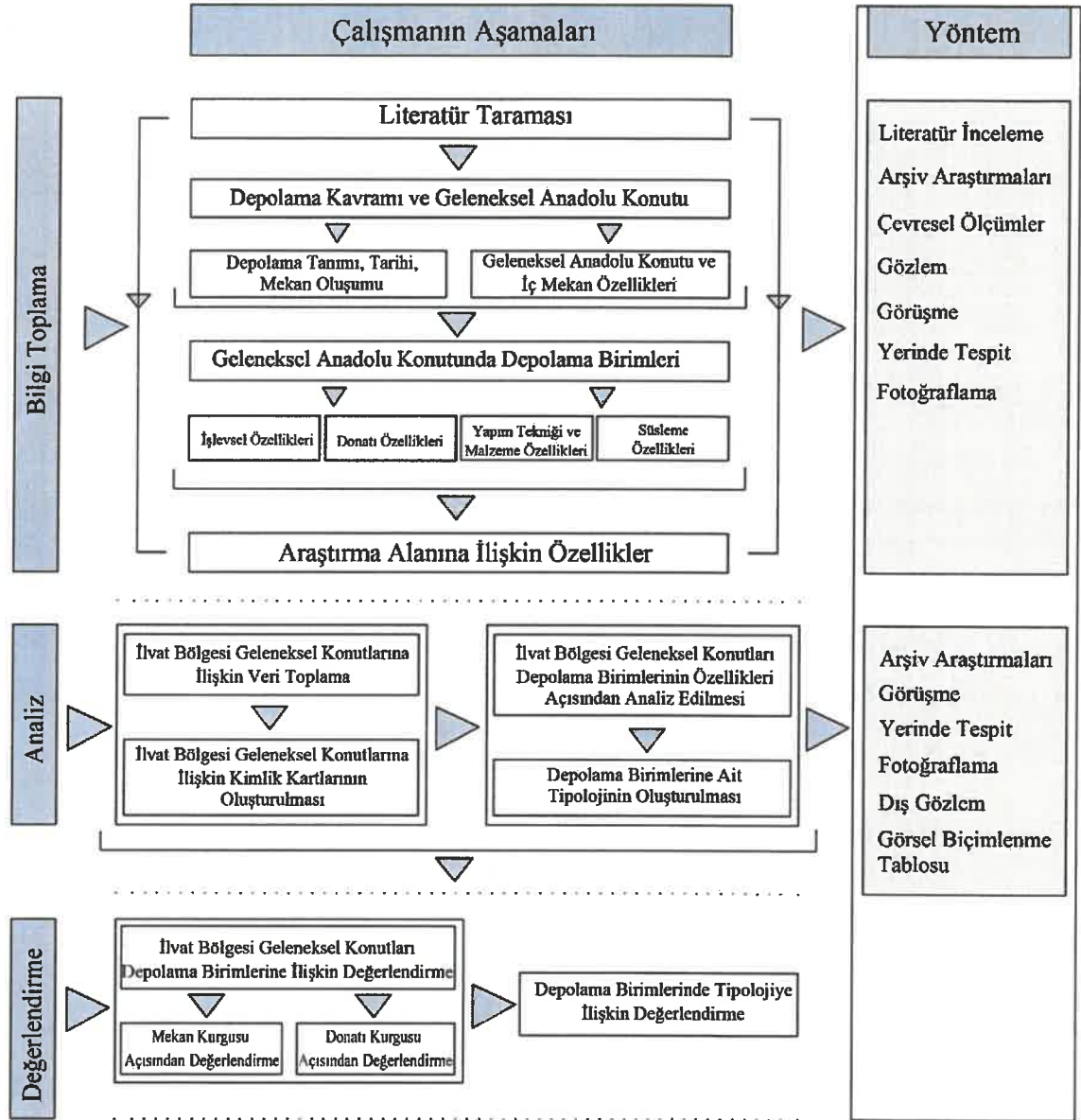
Şekil 3.6. a) Sarıhacılar genel yerleşimi ve yaşam müzesi (Anonim 4); **b)** Sarıhacılar Köyü Kentsel Sit Alanı Paftası, Tescilli ve İncelenen Konutların Yerleşimi (AKVKBM Arşivi 2020)

Sarıhacılar köyünde tescilli 29 konut arasından, 16 konut yıkılmış ve 13 konutun iyi durumda olduğu belirlenmiştir. 13 konuttan; 1 yapı kafe, 1 yapı müze, 1 yapı otel-restaurant ve 10 yapı konut kullanımındadır.

Konut kullanımında olan 10 yapıdan, yapı dış ve iç mekan öğeleri bakımından nitelikli 7 konut tespit edilmiş, 2 yapıya girilememiş ve 5 konut incelenmiştir (Şekil 3.6).

3.2. Metot

Geleneksel konutlarda, insan gereksinimlerine bağlı olarak şekillenen ve farklı kullanım alanları oluşturan depolama birimlerini saptamak amacıyla gerçekleştirilen araştırma, üç aşama kapsamında incelenmiştir. Bu aşamalar sonucunda depolama birimleri mekan ve donatı kurgusu açısından sınıflandırılmıştır (Şekil 3.7).

Şekil 3.7. Araştırma yöntem ve teknikleri modeli

Çalışmanın ilk aşamasında geleneksel Anadolu konutu depolama birimlerinde; işlevsel kurgu, donatı özellikleri, yapım tekniği-malzeme kullanımı ve süsleme özellikleri göz önünde bulundurularak, İlvat Bölgesi ve çevre köyü hakkında genel bilgilere ulaşılmıştır. Ardından İlvat Bölgesinde incelenmek için belirlenen 4 köye ait geleneksel mimari yapıların tespit çalışması yapılmıştır. Bu köylerde yapılan alan çalışması 2019-2020 yılları arasında, 2 farklı dönemde, 15 şer gün olarak gerçekleştirilmiştir. Alan çalışmasını; fotoğraflama, yerinde gözlem ve tespit, kapsamlı araştırma ve yarı yapılandırılmış görüşmeler oluşturmaktadır.

Çalışmanın ikinci aşamasında, İlvat Bölgesi ve geleneksel konutları ele alınarak, dört köy üzerinden irdelenen 22 adet ikinci dereceden tescilli ve tescil durumu bulunan konut yapılarına ait veriler toplanmıştır. Bu kapsamda dört mahalleye ait geleneksel konutların yapı dış ve iç mekan özellikleri belirlenerek; yerleşimlere ait yaşam biçimleri

ve normlar hakkında bilgiler elde edilmiştir. Sonrasında 22 konuta ait yapı dış ve iç mekan biçimlerine ilişkin genel karakterlerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla; fotoğraflamalar ile Brunskill'in kullandığı 'dış gözlem' yöntemi kullanılarak (Brunskill 2000), görsel değerlendirme yapılmıştır. Bu süreçte toplanan veriler plan şemaları olarak CAD ortamına aktarılmış ve bu konutlara ait genel özellikleri gösteren kimlik kartları oluşturulmuştur.

Taş (2015)'ın çalışmasında geleneksel konutları incelediği bilgiler referans alınarak yapı kimlik kartları geliştirilmiştir. Geliştirilen yapı kimlik kartları; katalog niteliği taşıyarak dört farklı kategori ile şematize edilmiştir. Birinci kategori, incelenen yapılar ve bulunduğu köylere ait kod, tescil-parcel numarası, adresi ve konut sahibini içeren bilgiler, ikinci kategori yapının durumu, kat adedi ve kullanıcı durumuna ilişkin verileri sağlamaktadır. Aynı zamanda yerleşim özelliklerinin belirlendiği vaziyet planı, parsel içindeki konumu ve kullanılan işlevlerine ilişkin bilgiler ile mimari özelliklerin belirlendiği; plan tipi, yapım tekniği ve tescil durumu yer almaktadır. Üçüncü kategoride, konutun dış ve iç mekanına ait görseller yer almaktadır. Dördüncü kategori; plan kurgusunun gösterildiği zemin kat ve birinci kat plan şemalarının bulunduğu çizimlerden oluşmaktadır (Şekil 3.8).

Çalışmanın üçüncü aşamasında ise Bucakalan köyünde 3 konut, Belenalan köyünde 10 konut, Büyükalın köyünde 4 konut ve Sarıhacılar köyünde 5 konut içinde yer alan depolama birimleri; işlevsel kurguda, donatı birimleri olarak, yapım tekniği-malzeme kullanımı ve süsleme özellikleri olarak dört aşamada irdelenmiş, her köy için ayrı ayrı analizler yapılarak bu birimlere ait tipoloji çıkarılmıştır.

- İşlevsel kurgu kapsamında analizler, Eldem (1987), Asatekin (1994), Dinçbaş (2019), Güngör (2019) ve Baş ve Arpacıoğlu (2019)'nun çalışmalarında ifade ettiği gibi hizmet mekanları olarak kullanılan; odunluk, samanlık, depo, kiler odası ve çatı arası depolama birimleri ve özellikleri kat yerleşim konumları üzerinden ele alınmıştır.
- Donatı elemanları olarak depolama birimleri hareketli ve sabit depolama birimleri olarak iki kısımda değerlendirilmiştir. Hareketli donatılar kullanım yeri, yerel özgünlük ve bulunabilirlik özelliklerinin değişkenlik göstermesi bakımından sınıflandırılmamış, genel nitelikleri belirlenerek incelenmiştir. Sabit donatı elemanlarının analizinde; Küçükerman (1973, 1985), Güner (1995), Bektaş (2007), Eldem (1987)'in çalışmalarında; yüklük, dolaplar ve raf-sergenlerin ifade ettikleri görsel biçimlenmeler üzerinden ele alınmıştır.
- Yapım tekniği ve malzeme kullanımı, Özdemir (1994) ve Koç (2019)'un mekan bileşenleri ve mekan öğeleri kapsamında sınıflandırdığı nitelikler üzerinden incelenmiştir.
- Süsleme özellikleri de Küçükerman (1985) ve Koç (2019)'un çalışmasında ifade ettiği süsleme sınıflaması üzerinden ele alınmıştır.

Yapılan analizler kapsamında, Akseki İlbat Bölgesi coğrafyasındaki geleneksel konutların işlevsel kurgu ve donatı kullanımındaki depolama birimlerine ait tipoloji, görsel biçimlenme tablosu ile saptanmıştır.

Köy Kodu	İl - İlçe / Köy			
	Kapı - Parsel / Ada No			
	K.No:....		Yapı Sahibi	
Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu		Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş		Geleneksel	1 Katlı
	Kiracı		Yeni	2 Katlı
	T.v Sahibi		Geleneksel+Yeni	3 Katlı
	Diğer.....		Diğer.....	Diğer.....
Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı		Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
			Sokağa Cephe	Konut
			Bahçe İçinde	Ticaret
			Boş Parsel	Konut+Ticaret
			Diğer.....	Diğer.....
Mimari Öz.	Plan Tipi		Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı		1. Der. Tescilli	Yığma+Karkas
	Dış Sofalı Eyvanlı		2. Der. Tescilli	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız		Tescili Bulunmayan	Betonarme+Yığma
	Orta Sofalı		Diğer.....	Bet.+Yığma+Karkas
Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan		İç Mekan	
Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat		Birinci Kat	

Şekil 3.8. Yapı kimlik kartı örneği

Çalışma, İlvat Bölgesinde incelenen geleneksel konutların yapı kimlik kartları, bu mimari yapılara ait depolama birimlerinin tespiti ve görsel biçimlenme tablolarının analizinden oluşmuştur. Bu doğrultuda bulgular değerlendirilmiş ve çalışmanın sonucunda; geleneksel konutlardaki depolama birimlerine ait tipolojinin bölgeyle ve Anadolu geleneksel konutu ile ilişkileri, depolama birimlerindeki mekan ve donatı kurgusu sınıflamasına bağlı olarak okunmuştur.

3.2.1. İlbat bölgesi geleneksel konutlarına ilişkin verilerin toplanması

3.2.1.1. Büyükalan köyünde incelenen geleneksel konutlara ilişkin veriler

Bölgede incelenen 18 yapıdan 10 yapıya ulaşılabilmiş ve bu yapılar arasından 8 nitelikli yapı tespit edilmiştir. Tespit edilen 8 yapıdan 4 yapıya girilememiş ve 4 yapı incelenmiştir. Büyükalan köyünde incelenen 4 konut ve özellikleri;

No: 1 (Ahmet Sarıgül Evi);

Konut aktif olarak kullanılmamaktadır. Atıl durumda bulunan konut özgün nitelikleri bakımından değişime uğramamıştır. Gün geçtikçe iklim şartları ve diğer etkenlerden yapı bozulmakta ve çökmektedir.

İncelenen plan şemaları bakımından tek orta sofalı konut tipidir (Ek-1). Konutun zemin katında taşlık mekanından yaşam katına çıkılmaktadır. Zemin katta 2 ahır odası, bir odunluk ve samanlık bölümleri yer almaktadır. Yaşam katında sofa haçvari biçimde odalara açılmaktadır. 4 odası bulunan konutta odaların biri mutfak alanı olarak kullanılmıştır. 2 köşk bölümü bulunan konutta bir köşk alanı bölünerek kiler odası olarak bölümlenmiştir. Aralık bölümünde hela alanı bulunmaktadır. Yine aralık bölümünde çardak kısmına geçiş kapısı yer almaktadır.

İç mekan donatı elemanları olarak yapı içi özgün durumdadır. Ev zemin katında hareketli olarak nitelendirebileceğimiz bir ambarı da bulunmaktadır. İç mekan da dolap, yüklük ve sergenlerde çeşitli süslemelere de rastlanılmaktadır. Bölge coğrafyasının geçmiş yıllarında varlıklı bir ailenin yaşadığı yapı olarak düşünülmektedir.

Şekil 3.9. Ahmet Sarıgül evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 2 (Ahmet Aksoy Evi);

Konut aktif olarak kullanılmamaktadır. Konutta özgün nitelikler bulunsa da müdahale edilen bölümler yer almaktadır. Yapı özgünlük bakımından iyi durumdadır. Geniş bir yapı niteliği ile geçmişinde varlıklı bir aile tarafından kullanıldığı düşünülmektedir.

Konutun zemin katında taşlık-evöğünden çıkan merdiven ile yaşam katına geçilmektedir. Evöğün alanı taş zemin kaplama ve niteliği bozulmamıştır. Zemin katında 2 ahır ve 2 samanlık-depo yer almaktadır.

Plan tipi bakımından dış sofalı plan tipindedir (Ek-2). Yaşam katında sofa, 3 oda, 2 kiler odası yer almaktadır. Kiler odalarına sofadan geçilmektedir. Sofanın sonunda kafesönü alanı yer almaktadır. Sofadan ayazlık kısmına geçiş bulunmaktadır. Ayazlık

alanında da hela yer almaktadır. Yaşam katında çatı arası bölümü de depolama amaçlı kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır.

Konut iç mekan bileşen ve öğeleri olarak iyi durumdadır. Yerinde yapılan gözlemlerde donatı olarak; yüklük, dolaplar, sergenler ve mekan bileşenleri olarak kapı, pencere, döşeme, çatı gibi elemanların özgün olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 3.10. Ahmet Aksoy evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 3 (Mustafa Sağıroğlu Evi);

Konut aktif olarak yaz-kış kullanımdadır. Yapı özgünlük bakımından orta derece olarak sınıflandırılabilir. Cephede ve iç mekanda özgün nitelikler dışında müdahaleler bulunmaktadır. Yapının zemin katında evöğün mekanından yaşam katına çıkılmaktadır. Zemin katında 4 ahır, 1 samanlık-depo yer almaktadır.

Plan tipi olarak dış sofalı plan tipindedir (Ek-3). Yaşam katında sofa, 4 oda, 1 mutfak alanı yer almaktadır. Sofadan ayazlık mekanına geçilmektedir. Ön cephede çıkma alanı yıkıldığından yapı duvarı içeri alınmıştır. Ayazlık mekanından helaya geçilmektedir.

Yapı iç mekanında da özgün dışı müdahaleler görülmüştür. Özellikle mekan bileşenleri olan pencere, döşeme ve çatı kısımlarında özgün nitelikleri bozulmuştur. Yapı iç mekan öğeleri olarak iyi durumdadır. Yüklük, dolaplar, ocak ve sergenler özgünlüğünü korumaktadır. Yapı içinde nitelikli durumda olan yerel bir hareketli donatı ögesine rastlanılmamıştır.

Şekil 3.11. Mustafa Sağıroğlu evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 4 (Fatma Kayhan/Hatice Duran Evi);

Konut yazın kullanımda kışın ise kullanılmamaktadır. Yapı iç mekanı oldukça özgündür. Yapı cephesinde çıkma ve yola gelen bölümde olan göçmelerden dolayı özgün yapı nitelikleri dışında müdahaleyle onarılmıştır.

Konutun girişi arka cepheden yaşam katına açılan kapı ile sağlanmaktadır. Yapının asıl girişi bahçe bölümü tarafında batı cephesindedir. Zemin katında L şeklinde bir taşlık bölümü ve 3 ahır yer almaktadır.

Yapı planı dış sofalı plan tipindedir (Ek-4). Yaşam katında sofadan geçişi olan 3 oda yer almaktadır. Sofanın ucunda kafesönu çıkması bulunmaktadır. Odanın birinden girişi bulunan kiler mekanı bulunmaktadır. Sofada da küçük bir kiler alanı yer almaktadır. Bu kısım özgün plan haricinde sonradan eklenmiştir. Sofadan aralık mekanına, aralık mekanından küçük bir ayazlık bölümüne geçiş sağlanmaktadır. Aralık mekanında da hela yer almaktadır.

Konut iç mekan bileşen ve öğeleri olarak iyi durumdadır. Yapılan incelemelerde ocak, sergen, yüklük ve dolapların özgünlüğünü koruduğu görülmüştür. Yapı iç mekanında yerel bir hareketli donatı elemanına rastlanılmamıştır.

Şekil 3.12. Fatma Kayhan/Hatice Duran evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

3.2.1.2. Belenalan köyünde incelenen geleneksel konutlara ilişkin veriler

Bölgede yapılan incelemelerde 41 konut yapısından kullanımda olan 14 yapı tespit edilmiştir. Bu yapılar arasından, dış ve iç mekan bileşenleri bakımından nitelikli 11 yapı belirlenmiş, 1 yapıya girilememiş ve 10 konut incelenmiştir. Belenalan köyünde incelenen 10 konut ve özellikleri;

No: 5 (Yusuf Uz / Hatice Uz Evi);

Yapı yazın kullanımda kışın ise kullanılmamaktadır. Cephe ve iç mekan olarak oldukça özgün bir durumdadır. Konut girişi parsel alanı içinde ön cephenin baktığı bahçeden sağlanmaktadır. Girişte taşlık mekanı yaşam katına çıkan merdiven ve 2 ahır ve bunlara bağlı 2 samanlık bölümlerinden oluşmaktadır.

Yapı plan olarak dış sofalı plan tipindedir (Ek-5). Yaşam katında sofadan 2 odaya ve çardak kısmına geçiş bulunmaktadır. Sofa mekanının ön cephe kısmında kafesönu bölümü yer almaktadır. Her iki odadan bağlantısı olan 2 kiler odası görülmektedir.

Konut iç mekan bileşen ve öğeleri olarak iyi durumdadır. Konut içinde sabit donatı birimleri olarak ocak, yüklük, sergen, dolaplar özgünlüğünü korumuştur. Hareketli donatı birimleri olarak sandık, testi, sepet ve çeşitli aksesuarlar da tespit edilmiştir.

Şekil 3.13. Yusuf Uz/Hatice Uz evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 6 (Yeliz Babacan / Kamil Gür Evi);

Yapı aktif olarak kullanılmamaktadır. 2020 yılında el değiştirmesi ile küçük ebatlarda onarım ile yazlık olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Yapıya daha önce hiçbir müdahale olmadığı için özgün niteliğini korumuştur.

Yapı plan tipi olarak dış sofalı plan tipindedir (Ek-6). Konutun zemin katında taşlık mekanından 2 ahıra geçiş bulunmaktadır. Ahır mekanlarından da 2 samanlık mekanına bağlantı yer almaktadır. Ayrı bir geçiş alanı olarak merdiven alanından yaşam katına bağlantı sağlanmıştır.

Yaşam katında sofadan 2 odaya geçiş yer almakta, 2 odanın da kiler odaları ile bağlantısı bulunmaktadır. Sofa mekanında sonradan bölümlenme ile mutfak mekanı oluşturulmuştur. Sofadan çardak mekanına geçiş yer almaktadır. Merdiven bağlantısının bulunduğu aralık mekanının sonunda hela bulunmaktadır.

Konut iç mekan bileşen ve öğeleri de dış mekanı gibi iyi durumdadır. Konut içinde bulunan sabit donatı elemanları özgünlüğünü korumuştur. Yapıya ait hareketli donatı birimleri olarak testi, sandık, sepet, beşik vb. birçok aksesuar özgün nitelikleri ile yer almaktadır.

Şekil 3.14. Kamil Gür / Yeliz Babacan evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 7 (Hasan Baykara / Yaşar Güzel Evi);

Yapı yıl boyunca kullanımdadır. Yapı cephe ve iç mekanları özgün nitelikler taşımaktadır. Yapıya müdahale oldukça azdır.

Yapı plan tipi dış sofalı plan tipindedir (Ek-7). Konut zemin katında taşlık mekanından 2 ahır mekanına geçiş bulunmaktadır. Ahır kısımlarından da samanlık mekanına geçiş yer almaktadır. Yaşam katına çıkan merdiven alanı ayrılmıştır. Yaşam katında sofadan 2 odaya bağlantı vardır. Sofada sonradan ayrılmış bir mutfak alanı yer

almaktadır. Zodadan bağlantısı olan kiler odaları bulunmaktadır. Sofadan aralık mekanına, aralık mekanından da çardak alanına geçiş yer almaktadır.

Konut iç mekan bileşen ve öğeleri olarak iyi durumdadır. Konut içinde sabit donatılar olarak ocaklar, yüklükler, dolaplar, sergenler özgün halleri kullanılmakta ve korunmaktadır. Hareketli donatı elemanları olarak çeşitli aksesuar ve sandıkların yapı içinde korunduğu tespit edilmiştir.

Şekil 3.15. Hasan Baykara / Yaşar Güzel evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 8 (Zübeyde Metin Evi);

Yapı atıl durumdadır. 2020 yılı kapsamında restorasyon projesi yapılarak konaklama evi haline getirilmesi planlanmaktadır. Yapının bu zaman dilimindeki hali özgün niteliklerini iç mekan kapsamında kaybetmemiştir. Cephede yapıya bozmayacak şekilde müdahaleler tespit edilmiştir.

Yapı plan tipi dış sofalı plan tipindedir (Ek-8). Konutun zemin katında 2 ahır ve 2 samanlık yer almaktadır. Taşlıktan yaşam katına çıkan merdiven aralık mekanına çıkmaktadır. Aralıktan çardak kısmına ulaşılmaktadır. Yaşam katında sofa mekanından 2 odaya geçiş yer almaktadır. Odalardan bağlantılı kiler odaları bulunmaktadır. Kafesönü mekanı bahçe kısmına bakan güney cephede yer almaktadır.

Konut iç mekan bileşen ve öğeleri olarak özgünlüğünü korumuştur. Konut donatı elemanları olarak ocak, yüklük, dolaplar, sergenler niteliğini korumuş ve süslemeleri ile öne çıkmaktadır. Yapılan incelemelerde herhangi bir hareketli donatı elemanına rastlanılmamıştır.

Şekil 3.16. Zübeyde Metin evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 9 (Hasan Uz Evi);

Yapı kullanım olarak atıl durumdadır. Yapıya önceden özgün müdahalelerle onarımlar yapılmıştır. Kullanım olmasa da ev sahibinin bölgede yaşayan yakınları vasıtasıyla konutun bakımı yapılmaktadır.

Yapının plan tipi dış sofalı palan tipindedir (Ek-9). Zemin katta taşlık mekanından 2 ahır alanına ve iki ahırın sonunda bütünsel halde samanlık mekanı yer almaktadır.

Merdiven alanı sofa mekanına çıkmaktadır. Yaşam katında sofa dan 2 odaya geçiş yer almaktadır. Odalardan da tek bir kiler odasına kapı açılmaktadır. Sofa mekanından çardak mekanına geçiş bulunmaktadır. Kafesönü mekanı ön cephede bahçeye bakmaktadır.

Konut iç mekanında sofa kısmında müdahaleler bulunmaktadır. Sofa kısmının ocak duvarı bölümü mutfak alanı olarak bölünmüştür. Ocak kaldırılmamış özgünlüğünü korumaktadır. Yapı içindeki sabit donatı elemanlarının özgünlüğünü koruduğu belirlenmiştir. Herhangi bir hareketli donatı elemanına rastlanılmamıştır. Yüklük, dolaplar, sergenler, ocaklar oldukça gösterişli ve süslemeli olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 3.17. Hasan Uz evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 10 (Kerim Çobanoğlu Evi);

Yapı yıl boyunca aktif kullanılmaktadır. Konutta cephede ve iç mekanda müdahaleler bulunmamakta ve özgün niteliğini korumaktadır. Yapının ön cephede kafesönü kısmında bozulmalar ve çökmeler meydana gelmiştir.

Yapı plan tipi olarak dış sofalı plan tipindedir (Ek-10). Zemin katında taşlık mekanından 2 ahır alanına kapı açılmaktadır. Ahırlardan kapısı açılan 2 odunluk mekanı bulunur. Yaşam katında merdiven aralık mekanına çıkmaktadır. Sofa mekanından 2 odaya geçiş yer almaktadır. Odalardan birinden bağlantılı bir oda mekanı ve diğer odadan bağlantılı kiler odası bulunmaktadır. Sofa mekanında sonradan bölünmüş mutfak alanı tespit edilmiştir. Aralık mekanında hela yer almakta ve ayazlık mekanına geçiş görülmektedir.

Konut iç mekan ve bileşenleri olarak iyi durumda olduğu söylenebilir. Mekan bileşenlerine çeşitli müdahaleler olsa da mekan öğeleri olarak yüklük, ocak, sergen, dolaplar özgün niteliğini korumaktadır. Yapı içinde hareketli donatı elemanına rastlanılmamıştır.

Şekil 3.18. Kerim Çobanoğlu evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 11 (Hasan Arıcı Evi);

Yapı yaz kış olarak aktif kullanılmaktadır. Yapıda küçük onarım ve müdahaleler bulunmaktadır. Yapı cephe ve iç mekan olarak oldukça özgündür. Bölgede iç mekan unsurları kapsamında yapı oldukça bezeme ve süsleme unsurlarını barındırmaktadır.

Yapı zemin katında taşlık mekanında küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Zemin katında 2 ahır ve ahır mekanlarından ulaşılan 2 samanlık bulunur. Yaşam katına çıkan merdiven alanı taşlıktan girilen ayrı bir bölüm ile sağlanmaktadır.

Yapı plan tipi dış sofalı plan tipindedir (Ek-11). Yaşam katında sofa mekanından 2 odaya geçiş vardır. Odalardan bağlantısı olan 2 kiler odası bulunmaktadır. Sofa mekanında sonradan bölümlenmiş mutfak alanı yer almaktadır. Merdiven aralık kısmına çıkmaktadır. Aralık mekanından çardak kısmına ulaşılmaktadır.

Konut iç mekan bileşen ve öğeleri olarak iyi durumdadır. İç mekanda donatı elemanları bakımından özgünlüğünü korumuş ve oldukça süslemeli yüklük, dolap, sergen, ocak birimleri görülmüştür. Konut içi hareketli donatı elemanları olarak testiler, sandık, sepet vb. aksesuarlar tespit edilmiştir.

Şekil 3.19. Hasan Arıcı evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 12 (Mehmet Arıcı Evi);

Yapı aktif olarak kullanılmaktadır. Yapıda küçük onarımlar bulunmaktadır. Konut iç mekanı özgün niteliği bakımından oldukça iyi durumdadır. Konut girişi ön cephe kısmı olan bahçeden sağlanmaktadır. Girişte taşlık mekanından 2 ahır odasına geçiş vardır. Ahır odalarından girişi bulunan 2 samanlık yer almaktadır. Taşlık mekanından çıkan merdiven yaşam katında sofaya açılmaktadır.

Yapı plan tipi olarak dış sofalı plan tipidir (Ek-12). Yaşam katında sofadan 2 oda bağlantısı bulunmakta ve odalardan geçilen 2 kiler odası yer almaktadır. Sofa alanında bölünmüş mutfak mekanı oluşturulmuştur. Sofadan çardak kısmına geçiş bulunmaktadır.

Konut iç mekan bileşen ve öğeleri olarak onarım gördüğü tespit edilmiştir. İç mekan öğeleri olarak yüklük, dolaplar, raf-sergenler, ocaklar özgünlüğünü korumaktadır. Yapı içi hareketli donatı elemanlarına rastlanılmamıştır.

Şekil 3.20. Mehmet Arıcı evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 13 (Ahmet Arıcı Evi);

Yapı yaz kış aktif olarak kullanımdadır. Konutta küçük çaplı onarımlar bulunmakta ama büyük çaplı bir müdahale tespit edilmemiştir. Konutun belli bölümlerinde bozulma ve çökme gibi durumlar görülmüştür. Giriş kısmın olan zemin katında taşlık mekanı L şeklinde bölünmüş ve geniş yer kaplamaktadır. Taşlık mekanından geçilen 2 ahır odası bulunmaktadır. Ahır mekanının 1 tanesinden samanlık mekanına geçiş yer almaktadır. Taşlık mekanından yaşam katına çıkan merdiven sofa mekanına çıkmaktadır.

Yapı plan tipi olarak dış sofalı plan tipindedir (Ek-13). Yaşam katında sofa mekanı diğer planlardan farklı olarak T şeklinde planlanmıştır. Sofa mekanından 2 oda ve 1 kiler odasına geçiş yer almaktadır. Odanın 1 tanesinden geçişi olan 1 kiler odası bulunmaktadır. Sofa mekanında kafesönü bölümü göçmeden dolayı yıkılmış ve bölüm ahşapla kapatılmıştır. Sofa mekanından çardak bölümüne de geçilmektedir.

Konut iç mekan bileşen ve öğeleri olarak onarım gördüğü tespit edilmiştir. Konut içi ocak bölümlerinin söküldüğü tespit edilmiştir. Yüklük, raf-sergen ve dolaplar olarak özgünlüğünü korumuştur. Konut içi hareketli elemanlar olarak sandık, testi ve bazı aksesuar birimleri görülmüştür.

Şekil 3.21. Ahmet Arıcı evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 14 (Hüseyin Arıcı Evi);

Yapı yaz kış aktif olarak kullanılmaktadır. Yapıda küçük onarımlar bulunmakta ama geniş çaplı bir müdahale görülmemiştir. Cephede bozulma ve yıkılmalar görülmektedir. Yapı girişi bahçe mekanından sağlanmaktadır. Girişte taşlık mekanı 2 ahır odasına açılmaktadır. Ahır odalarından bağlantılı 2 ahır odası daha bulunmaktadır. Konutun yaşam katına çıkan merdiven sofaya bağlanmaktadır.

Yapı dış sofalı plan tipindedir (Ek-14). Konut yaşam katında sofa mekanı 2 odaya bağlanmakta ve odalardan 2 kiler odasına geçiş bulunmaktadır. Sofa mekanında sonradan

bölündüğü düşünülen mutfak mekanı yer almaktadır. Kafesönü bölümü bahçe mekanına bakmaktadır. Sofa bölümünden ayazlık mekanına geçiş yer almaktadır. Sofanın ayazlık bölümüne bağlanan sol kısmında hela mekanı bulunmaktadır.

Konut iç mekan bileşen ve öğeleri olarak iyi durumdadır. Konut donatı birimlerinin özgünlüğünü koruduğu belirlenmiştir. Konut içi hareketli donatı elemanları da tespit edilmiştir.

Şekil 3.22. Hüseyin Arıcı evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

3.2.1.3. Bucakalan köyünde incelenen geleneksel konutlara ilişkin veriler

Köyde incelenebilir 9 konut yapısı tespit edilmiş olup, 5 yapının, dış ve iç mekan bileşenleri bakımından nitelikli olduğu görülmüştür. Bu yapılardan 2 konuta girilememiş ve 3 konut belirlenerek incelenmiştir. Belirlenen 3 yapı bölge evleri bakımından en nitelikli ve geçmiş yıllarda varıl ailelerin yaşadığı konaklar olarak da dikkat çekmektedir. Bucakalan köyünde incelenen 3 konut ve özellikleri;

No. 15 (Raşit Altıntaş Evi);

Konut aktif olarak kullanılmamaktadır. Yapı günümüzde konaklama ve turistik faaliyetler kapsamında kullanılmaktadır. Yapının restore edilmesi Bölgenin ileri gelen iş adamı Ömer Duruk tarafından restore edilmiştir.

Konut konumu ve özellikleri bakımından konak niteliği bulunan bir yapıdır. Konutun parseli kapsamında geniş bir bahçe alanı bulunmaktadır. Bahçe mekanından giriş kısmına ulaşılmaktadır. Konutun zemin katında L şeklinde taşlık mekanı yer almaktadır. Taşlık mekanından 2 ahır, 1 odunluk ve 1 samanlık mekanına geçilmektedir. Zemin katta ayrıca selamlık olarak isimlendirilen, konut dışından ulaşılan misafir odası yer almaktadır.

Yapı plan tipi olarak dış sofalı (Eyvanlı) plan tipindedir (Ek-15). Yaşam katında sofa mekanı L şeklinde bir forma sahiptir. Sofanın bir ucunda eyvan yer almaktadır. Kafesönü mekanı oldukça işlemeli pencereleri ile bahçe kısmına doğru konumlandırılmıştır. Sofadan 3 oda ve 2 kiler odasına geçiş bulunmaktadır. Merdiven bağlantısının bulunduğu aralık mekanından çardak kısmına geçilmekte ve aralık mekanı sonunda hela yer almaktadır. Yapı iç mekan bileşen ve öğeleri olarak oldukça gösterişli ve süslemeli olduğu tespit edilmiştir.

Yapı geleneksel konutların iç mekan unsurlarının teknolojik veriler kapsamında tespiti ve korunması amacıyla Lazer-scanner ölçümleri ile taranmıştır. Bu kapsamda konut iç mekan bileşen ve öğelerine ait süsleme, yapım tekniği-malzeme gibi detaylı verilere ulaşılabilmektedir.

Şekil 3.23. Raşit Altıntaş evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 16 (Mustafa Akman/Lütfiye Akman Evi);

Yapı aktif olarak kullanılmamaktadır. Yapı Raşit Altıntaş Evi gibi konaklama ve turistik faaliyetler kapsamında onarım ve bakım görmüştür. Yapı, nitelik olarak bölgenin önde gelen konak yapılarından biridir. Cephe ve iç mekan süsleme özellikleri bakımından oldukça özgün niteliktedir. Yapı parseli oldukça geniş olup bahçe kısmından konut girişi sağlanmaktadır. Konut girişinde taşlık mekanı T şeklinde planlanmıştır. Taşlık mekanından 2 ahır ve 2 samanlık mekanına geçiş bulunmaktadır.

Yapı plan tipi olarak dış sofalı (Eyvanlı) plan tipindedir (Ek-16). Yaşam katına taşlıktan ayrılan merdiven alanı ile çıkılmaktadır. Yaşam katında sofa mekanı T biçimlenişe sahiptir. Sofanın ucunda eyvan kısmı yer almaktadır. Kafesönü mekanı bahçe kısmına bakan oldukça işlemeli pencerelere sahiptir. Sofa mekanı 2 kiler odası ve 2 odaya açılmaktadır. Merdiven alanının çıktığı aralık kısmında hela ve banyo kısımları bulunmaktadır. Aralık mekanından çardak kısmına geçiş yer almaktadır.

Konut bölge evleri arasında en nitelikli yapılardan birisidir. İç mekan bileşen ve öğeleri olarak özgün durumdadır. Konut içi donatı elemanları olarak yüklük, ocak, dolaplar ve sergenler süsleme özellikleri açısından oldukça gösterişlidir. Konut içi çeşitli hareketli donatı elemanları ve bir tahıl ambarı da tespit edilmiştir.

Şekil 3.24. Mustafa Akman/Lütfiye Akman evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 17 (Mehmet Duruk/Hilal Duruk Evi);

Yapı aktif olarak kullanılmamakta ve çalışma safhasında restorasyon projesinin uygulandığı tespit edilmiştir. Yapı Hilal Duruk tarafından özgün niteliğine uygun bir biçimde konaklama evi olarak restore edilmektedir. Yapının restorasyon öncesi durumunda çökme ve bozulmalar olduğu bilgisine ulaşılmıştır.¹⁴

Yapı daha önceki dönemlerde proje araştırması olarak incelenmiş ve restorasyon projeleri çıkarılmıştır. Yapının kuzey yönlenmeye sahip geniş bir bahçesi bulunmaktadır. Bahçeye giriş güney yönlenme olan arka kısımda yer almaktadır. Yapı girişi doğu

¹⁴ Bilgiler Restorasyon Projesi sorumlusu Mimar Mine Kaya'dan edinilmiştir.

cephesinde yer almaktadır. Zemin katında taşlık mekanı 1 depo ve 1 ağıl mekanına açılmakta ve bu odalardan açılan 2 depo mekanı daha yer almaktadır. Taşıktan ayrılan merdiven alanı yaşam katında aralık kısmına çıkmaktadır.

Yapı plan tipi olarak dış sofalı plan tipindedir (Ek-17). Sofa mekanı 2 odaya açılmakta odalardan da 2 kiler odasına geçiş bulunmaktadır. Yapı kafesönü mekanı doğu-güney yönünde konumlandırılmıştır. Aralık mekanının sonunda hela yer almaktadır.

Yapı iç mekan bileşen ve öğelerinin restorasyon projesi kapsamında özgün yapım tekniği ve malzeme ile yeniden yapıldığı görülmüştür. Yapı iç mekan donatı elemanları olan yüklü dolaplar, sergenler, ocaklar restorasyon projesi kapsamında özgünlüklerini kaybetmemiştir. Yapı iç mekan incelenmesinde hareketli donatı elemanlarına rastlanılmamıştır.

Şekil 3.25. Mehmet Duruk/Hilal Duruk evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

3.1.2.4. Sarıhacılar köyünde incelenen geleneksel konutlara ilişkin veriler

Bölgede konut kullanımında olan 10 yapıdan, yapı dış ve iç mekan bileşenleri bakımından nitelikli 7 konut tespit edilmiş, 2 yapıya girilememiş ve 5 konut incelenmiştir. Sarıhacılar köyünde incelenen 5 konut ve genel özellikleri;

No: 18 (Orhan Can Evi);

Yapı aktif olarak kullanılmamaktadır. 2019 yılı içinde sahibi tarafından restore edilen yapının 1 yıldan beri yazlık olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Konut incelemesinde, giriş katı taş ve yapı içi ahşap malzeme kullanımında özgün niteliğinin dışına çıkıldığı görülmüştür. Konut girişi yol kotuna bağlanan kuzey bölümden sağlanmaktadır. Zemin katında taşlık mekanından 2 ahır mekanına geçiş yer almakta ve ahır mekanlarından da samanlık kısımlarına geçiş bulunmaktadır. Konut merdiven alanı yaşam katında sofa mekanına çıkmaktadır.

Yapı plan tipi olarak dış sofalı plan tipindedir (Ek-18). Yaşam katında Sofa mekanı 2 odaya, 1 mutfak alanına ve 1 köşk odaya açılmaktadır. Mutfak alanı sonraki dönemlerde sofadan ayrılmış olduğu düşünülmektedir. Restorasyon aşamasında da bu bölüm kaldırılmıştır. Köşk oda mekanı kafesönü bölümünden ayrılmış şekilde konumlanmıştır. Sofa mekanından çardak kısmına geçiş ve bu alanda bir tane de hela yer almaktadır.

Konut iç mekan bileşen ve öğelerinin restorasyon projesi kapsamında yenilendiği belirlenmiştir. Bu kapsamda konut iç mekan donatı elemanlarından bir kısmının özgünlüğünü kaybettiği görülmüştür. Konut içi hareketli donatı elemanlarına da tespit edilmiştir.

Şekil 3.26. Orhan Can evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 19 (Fuat Bilginoğlu Evi);

Yapı yaz kış aktif olarak kullanılmaktadır. Yapıda yaşayan hane halkı bölgede küçükbaş hayvancılık yapmaktadır. Yapı zemin katında küçükbaş hayvanlar tutulmamakta ve ayrı bir ahır alanları da bulunmaktadır. Yapının küçük bakım ve onarımlar geçirdiği belirlenmiştir. Konutun giriş kısmı yola cephe olan bölümden sağlanmaktadır. Zemin katında taşlık mekanı 2 ahır odasına ve bu odalardan tek bir samanlık mekanına geçiş yer almaktadır. Yaşam katına çıkan merdiven alanı sofaya çıkmaktadır.

Yapı plan tipi olarak dış sofalı plan tipindedir (Ek-19). Yaşam katında sofadan 2 oda, 1 mutfak alanını geçiş vardır. 2 odadan girişi bulunan 1 tane kiler odası yer almaktadır. Sofa mekanından çardak kısmına geçiş bulunmaktadır. Sofanın çardak kısmına bağlanan ucunda hela yer almaktadır. Kafesönü mekanı güneye bakan cephede konumlandırılmıştır.

Konut iç mekan bileşen ve öğeleri olarak iyi durumdadır. Konut içi donatı elemanları olan dolap, yüklük, ocak, sergenler özgünlüğü korumuştur. Konut içi çeşitli hareketli donatı elemanları da tespit edilmiştir.

Şekil 3.27. Fuat Bilginoğlu evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 20 (İrfan Çömezoğlu Evi);

Yapı aktif olarak kullanılmamaktadır. Yapıya 2020 yılı kapsamında restorasyon projesi çizilmiş ve ilerleyen süreçte uygulanacağı bilgisine ulaşılmıştır. Yapının özgün nitelikleri bakımından oldukça az müdahale geçirdiği belirlenmiştir. Az müdahalelere rağmen yapıda bozulma ve çökmeler tespit edilmiştir. Konut konumu olarak yüksek bir kesimde konumlanmış ve giriş kısmı üst kot hizasından yer alan bahçe mekanından sağlanmaktadır. Konut zemin katında taşlık mekanı 2 ahır mekanına açılmaktadır. Merdiven alanı taşlıktan yaşam katında sofaya çıkmaktadır.

Yapı plan tipi olarak dış sofalı plan tipindedir (Ek-20). Yaşam katında sofadan girişi sağlanan 2 oda, 1 kiler odası yer almaktadır. Sofa mekanından çardak kısmına geçiş

bulunmaktadır. Çardak ucunda hela mekanı konumlanmıştır. Sofa mekanında çıkması bulunmayıp seki kısmı ahşap kaplıdır.

Konut iç mekan bileşen ve öğeleri olarak iyi durumda olup özgünlüğünü korumuştur. Konut içi özgün hareketli donatı birimlerine rastlanılmamıştır.

Şekil 3.28. İrfan Çömezoğlu evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 21 (Fatma Genç Evi);

Yapı yazın kullanımdadır. Konut sahibinin kendi imkanları ile özgün niteliklerine uygun olarak restore ettirdiği yapının oldukça iyi durumda olduğu belirlenmiştir. Yapı alanında güney yönlenmeli geniş bir bahçe alanı bulunmaktadır. Konut girişi yol bölümündeki kot hizasından sağlanmaktadır. Bahçe alanına zemin katında doğu cephesi duvarından da geçiş yer sağlanmaktadır. Zemin katında taşlık mekanı 2 ahır odasına açılmakta ve ahır odalarından samanlık mekanına geçiş bulunmaktadır. Yaşam katına çıkan merdiven sofaya çıkmaktadır.

Yapı plan tipi olarak dış sofalı plan tipindedir (Ek-21). Sofa mekanı 2 odaya açılmakta ve odalardan 2 kiler odasına geçiş bulunmaktadır. Sofa mekanında seki alanında köşk oda yer almaktadır. Sofa mekanından çardak kısmına geçiş yer almakta ve buranın uç kısmında hela konumlandırılmıştır.

Konut iç mekan bileşen ve öğelerinin küçük onarımlar görmüş olduğu tespit edilmiştir. Yapılan onarımlara rağmen konut içi donatı birimleri olan ocak, yüklük, sergen ve dolapların özgünlüğünü koruduğu görülmüştür.

Şekil 3.29. Fatma Genç evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

No: 22 (İhsan Alanyalı Evi);

Yapı yaz kış aktif kullanımdadır. Yapının küçük bakım ve onarımlar geçirdiği tespit edilmiştir. Yapılan müdahaleler kapsamında konut iç mekan bileşen ve öğelerinden bir kısmının özgünlüğünü kaybettiği görülmüştür. Konut, konumu dolayısıyla köydeki önemli bir tescil alanı ve tarihi geçmişi oldukça eski olan Sarıhacılar Camine yakın konumdadır.

Konut kullanıcısı, bölgede küçükbaş hayvancılık yapan az sayıda besiciden biridir. Küçükbaş hayvanlar için konut zemin katının kullanılmadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda kullanılan ahır ve kümes alanları yapı bahçesinde yer almaktadır. Konuta giriş, yol cephesinden bağlanılan bahçe mekanından sağlanmaktadır. Zemin katta taşlık mekanı 2 ahır ve 2 samanlık mekanına açılmaktadır. Yaşam katına bağlanan merdivenin iç sofaya çıktığı belirlenmiştir.

Yapı plan tipi olarak bölgede tek bulunan iç sofalı plan tipindedir (Ek-22). Sofa mekanının bahçeye bakan kuzey-doğu yönünde kafesönü mekanı yer almaktadır. Sofa mekanı 2 büyük, 2 küçük odaya açılmaktadır. Sofa bölümünde sonradan bölündüğü düşünülen mutfak alanı yer almaktadır. Yine sofa alanından çardak mekanına geçiş bulunmaktadır.

Konut iç mekan bileşenleri olarak kapı, pencere, döşemeler de herhangi bir onarım yapılmadığı görülmüştür. Yapı öğeleri olarak bazı donatı elemanlarının ise onarım görmüş olduğu tespit edilmiştir. Onarım görmüş veya görmemiş diğer sabit donatı birimleri olan yüklük, ocak, sergen ve dolaplar, onarımlara rağmen bir kısmının özgünlüğünü koruduğu görülmüştür. Konut iç mekanında bölgeye özgü hareketli donatı birimlerine rastlanılmamıştır.

Şekil 3.30. İhsan Alanyalı evi cephe ve iç mekan fotoğrafları

4. BULGULAR

4.1. İlbat Bölgesi Geleneksel Konutlarında Depolama Birimlerinin Analiz Edilmesi

Çalışmada; 22 geleneksel konuta ait bilgileri içeren kimlik kartları hazırlanmış ve bu bilgiler kapsamında geleneksel konutların iç mekan eylemlerinden biri olan depolama kavramını karşılayan mekan ve donatılar tespit edilmiştir. Tespit edilen depolama birimleri; işlevsel kurguda kat yerleşim konumuna göre ve sabit donatı kullanımında ise ön görünümünü oluşturan niteliklerine göre analiz edilerek tipolojileri çıkarılmıştır. Bu kapsamda depolama birimlerini;

- İşlevsel kurguda; odunluk, samanlık, depo-ambar, kiler odası, çatı arası kullanım, muhdes ek (kiler odası) mekanları,
- Sabit donatıları ise; yüklük, dolap (nişler), raf-sergen ve tahıl ambarları oluşturmaktadır.

Çalışmada donatı kullanımı olarak hareketli depolama birimleri olan küp, sepet, sandık ve bölgede görülen tahıl ambarları; özgünlük ve bulunabilirlik açısından belirli bir kriterlere göre analiz edilmemiştir. Bu birimlerin tespitleri yapılarak fonksiyon, kullanım yerleri, yapım-teknik malzemesi ve yöreye göre özgünlük durumları incelenmiştir.

İşlevsel kurguda ele alınan mekanlar plan şemaları üzerinden irdelenmiştir. Bu kapsamda kat yerleşimleri zemin kat, 1. kat (yaşam katı) ve çatı katı kullanımı olarak üç bölümde sınıflandırılmıştır. Depolama mekanı olarak bu birimlerin; kat yerleşim konumları, yoğunlukları ve birbirleriyle ilişkileri saptanarak İlbat bölgesi geleneksel konut kullanımındaki tipolojisi çıkarılmıştır. Sabit donatı kullanımında ele alınan depolama birimleri olan yüklük, dolap (nişler) ve raf-sergenler ön görünüşüne göre incelenmiştir. Depolama birimlerinden biri olan tahıl ambarı kullanımı, bölgeye özgü oluşu ve az sayıda konut da bulunması açısından belli bir kriter kapsamında sınıflandırılmamış ama kullanım yeri, kullanım amacı, yapım tekniği ve malzemesi gibi özellikleri bakımından incelenmiştir. Böylece İlbat bölgesi geleneksel konutu sabit depolama birimlerinin görsel karakterini oluşturan tipoloji tespit edilmiştir. Depolama birimlerinin oluşumunda önemli olan malzeme kullanımı, her işlevsel kurguda yer alan depolama mekanı ve sabit donatı kullanımı için birer parametre olarak değerlendirilmiştir. Depolama birimlerindeki süsleme özellikleri işlevsel kurgu kapsamında mekan oluşumlarında bulunmamakta, sabit donatı kullanımlarında ise biçimsel süslemeler kapsamında ele alınmıştır.

4.1.1. Depolama birimlerinin işlevsel kurgu (mekan-eylem ilişkileri) açısından analizi

İşlevsel kurgu açısından analizi kat yerleşim konumları oluşturmaktadır. Bu kapsamda zemin kat yerleşiminde odunluk, samanlık, depo-ambar; 1. kat yerleşiminde kiler odası, muhdes ek (kiler) ve çatı katı yerleşiminde çatı arası kullanım yer almaktadır. Bu mekanların konut yerleşim şemaları dört mahalle kapsamında ayrı ayrı analiz edilmiştir.

Kat yerleşim konumu tablosuna ait açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

- Zemin kat yerleşiminde samanlık sarı renk, odunluk turuncu renk, depo-ambar koyu mavi renk ile,
- 1. Kat yerleşiminde kiler odası açık mavi renk, muhdes ek (kiler) koyu pembe renk ile,
- Çatı katı yerleşiminde çatı arası kullanımı yeşil renk ile şematize edilmiştir.

Bu kapsamda dört mahalleye ait kat yerleşim konumu tabloları incelendiğinde;

Çizelge 4.1. İlvat Bölgesi A köyü geleneksel konutları işlevsel kurgusundaki depolama birimlerinin analiz tablosu

A	Kat Yerleşim Konumu		
	Zemin Kat	1. Kat	Çatı Katı
Katalog No	1		
	2		
	3		
	4		
Lejand		Kiler odası Çatı arası Samanlık Odunluk Depo-ambar Muhdes ek (Kiler)	

A köyünde incelenen 4 konut kapsamında; zemin kat yerleşiminde depolama birimleri olarak 1 odunluk + 1 samanlık, 1 samanlık + 1 depo-ambar, 1 samanlık kullanımı ve hiç depolama mekanı bulunmayan bir konut olduğu tespit edilmiştir. 1. kat yerleşiminde muhdes ek (kiler), iki kiler odalı ve hiç depolama mekanı bulunmayan bir plan şeması olduğu belirlenmiştir. Çatı katı depolama mekanı olarak kullanım tek bir konutta tespit edilmiştir.

Çizelge 4.2. İlvat Bölgesi B köyü geleneksel konutları işlevsel kurgusundaki depolama birimlerinin analiz tablosu

B	Katalog No	Kat Yerleşim Konumu		
		Zemin Kat	1. Kat	Çatı Katı
	5			
	6			
	7			
	8			
	9			
	10			
	11			
	12			
	13			
	14			

Lejant Kiler odası Çatı arası Samanlık Odunluk Depo-ambar Muhdes ek (Kiler)

B köyünde incelenen 10 konut kapsamında; zemin kat yerleşiminde depolama birimleri olarak 2 samanlık, 2 odunluk mekanı kullanımlarının olduğu tespit edilmiştir. 1. kat yerleşiminde bir veya iki kiler odalı plan şemalarının bulunduğu belirlenmiştir. Çatı katı depolama mekanı kullanımı hiçbir konutta rastlanılmamıştır.

Çizelge 4.3. İlvat Bölgesi C köyü geleneksel konutları işlevsel kurgusundaki depolama birimlerinin analiz tablosu

C		Kat Yerleşim Konumu					
		Zemin Kat	1. Kat	Çatı Katı			
Katalog No	15						
	16						
	17						
Lejant		Kiler odası	Çatı arası	Samanlık	Odunluk	Depo-ambar	Muhdes ek (Kiler)

C köyünde incelenen 3 konut kapsamında; zemin kat yerleşiminde depolama birimleri olarak 1 odunluk + 1 samanlık, 2 samanlık ve 1 samanlık + 2 depo mekanı kullanımlarının olduğu tespit edilmiştir. 1. kat yerleşiminde iki kiler odalı plan şemalarının bulunduğu belirlenmiştir. Çatı katı depolama mekanı kullanımı 2 konutta tespit edilmiştir.

Çizelge 4.4. İlvat Bölgesi D köyü geleneksel konutları işlevsel kurgusundaki depolama birimlerinin analiz tablosu

D		Kat Yerleşim Konumu					
		Zemin Kat	1. Kat	Çatı Katı			
Katalog No	18						
	19						
	20						
	21						
	22						
Lejant		Kiler odası	Çatı arası	Samanlık	Odunluk	Depo-ambar	Muhdes ek (Kiler)

D köyünde incelenen 5 konut kapsamında; zemin kat yerleşiminde depolama birimleri olarak 1 samanlık, 2 samanlık ve hiç depo mekanı olmayan kullanımlarının olduğu tespit edilmiştir. 1. kat yerleşiminde 1 veya 2 kiler odalı, 1 muhdes ek (kiler) kullanımı ve depolama mekanı bulunmayan plan şemalarının bulunduğu belirlenmiştir. Çatı katı depolama mekanı kullanımına hiçbir konutta rastlanılmamıştır.

4.1.2. Depolama birimlerinin donatı özellikleri açısından analizi

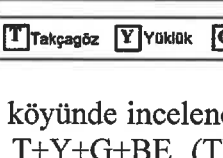
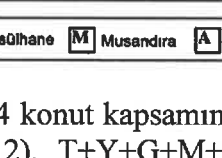
İlvat Bölgesi geleneksel konutlarında depolama birimi olarak donatı elemanları sabit ve hareketli donatılar olarak iki kapsamda incelenmiştir. Hareketli donatı elemanlarında belirli bir sınıflama yapılmadan tespiti yapılan öğelerin özgünlük değeri, yapım tekniği-malzeme, kullanım alanları ve işlevleri analiz edilerek tartışma bölümünde değerlendirilmiştir. Sabit donatılar olan yüklük, dolap (nişler), raf-sergenler ve tahıl ambarları ise ön görünümünü oluşturan nitelikler kapsamında sınıflandırılarak analiz edilmiştir. Bu donatıların analiz tabloları dört mahalle kapsamında ayrı ayrı oluşturulmuştur.

Depolama birimi olarak kullanımı olan yüklük, dolap (nişler), raf-sergenlerin ve tahıl ambarlarının analiz tablosuna ait açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

- Genel kullanım ismine göre yüklük biçimlenmesi literatürden elde edilen veriler kapsamında, gusülhane, takçagöz (oymalar), yüklük alanı, musandıra, bölgeye özgü kullanım olan yüklük altı ambar ve yüklük ön yüzündeki bezeme varlığı açısından analiz edilmiştir. Analiz tablosunda bu birimler; yüklük alanı (Y), gusülhane (G), takçagöz (T), musandıra (M), yüklük altı ambar (A), bezeme bulunan (B) ve bezeme bulunmayan (BE) ifadeleri ile kodlanmıştır.
- Dolaplar (nişler), literatür kapsamında gömme dolap kullanımı olarak görülmektedir. Bu birimlerin biçimlenmesi, kapaksız rafli sistem, kapaklı, takçagöz (oymalar), kapaksız, ön yüzeylerindeki bezeme unsuru ve bölgeye özgü kullanımı olan kafesönünde sekiden yükseltmiş olarak değerlendirilmiştir. Analiz tablosunda bu birimler; kapaksız-raflı (KR), takçagöz (T), kapaklı (KA), kapaksız (KS), sekiden yükseltmiş (SY), bezeme bulunan (B) ve bezeme bulunmayan (BE) ifadeleri ile kodlanmıştır.
- Sergen-rafların incelenmesinde, sergen kullanımı, raf kullanımı, sergen-raflı ayağının bulunması ve sergen alt kuşağında bezeme varlığı açısından analiz edilmiştir. Analiz tablosunda bu birimler; sergen (S), raf (R), raf-sergen ayağı (AY), sergen kuşaklarında bezeme bulunan (B) ve bezeme bulunmayan (BE) ifadeleri ile kodlanmıştır.
- Bölgeye özgü kullanım olan tahıl ambarları tek bir tipoloji olarak değerlendirilmiştir.

Bu kapsamda dört köye ait yüklüklerin analiz tabloları incelendiğinde;

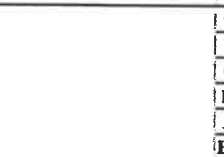
Çizelge 4.5. İlvat Bölgesi A köyü geleneksel konutları yüklüklerinin analiz tablosu

A		Yüklük Çeşitleri Görsel Biçimlenme			
Katalog No	1		T Y G M A BE B		T Y G M A BE B
	2		T Y G M A BE B		T Y G M A BE B
	3		T Y G M A BE B		T Y G M A BE B
	4		T Y G M A BE B		T Y G M A BE B
	5		T Y G M A BE B		T Y G M A BE B

Lejant T Takçagöz Y Yüklük G Gusûlhanesi M Musandıra A Ambar BE Bezemesiz B Bezemeli

A köyünde incelenen 4 konut kapsamında, yüklük biçimlenmeleri; Y+G+A+BE (TİP 1), T+Y+G+BE (TİP 2), T+Y+G+M+BE (TİP 3), T+Y+G+A+BE (TİP 4), T+Y+G+B (TİP 5) kodları içeren 5 tipoloji tespit edilmiştir.

Çizelge 4.6. İlvat Bölgesi B köyü geleneksel konutları yüklüklerinin analiz tablosu

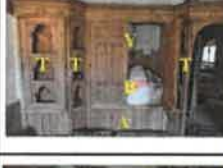
B		Yüklük Çeşitleri				Görsel Biçimlenme			
Katalog No	5		T Y G M A BE B			T Y G M A BE B			T Y G M A BE B
	6		T Y G M A BE B		T Y G M A BE B			T Y G M A BE B	
	7		T Y G M A BE B			T Y G M A BE B			T Y G M A BE B
	8		T Y G M A BE B		T Y G M A BE B			T Y G M A BE B	
	9		T Y G M A BE B		T Y G M A BE B			T Y G M A BE B	
	10		T Y G M A BE B			T Y G M A BE B			T Y G M A BE B
	11		T Y G M A BE B			T Y G M A BE B			T Y G M A BE B
	12		T Y G M A BE B			T Y G M A BE B			T Y G M A BE B

Çizelge 4.6'nın devamı

13		T Y G M A BE B	T Y G M A BE B	T Y G M A BE B
		T Y G M A BE B	T Y G M A BE B	T Y G M A BE B
Lejand T Takçagöz Y Yüklük G Gusûlhanı M Musandıra A Ambar BE Bezemesiz B Bezemeli				

B köyünde incelenen 10 konut kapsamında, yüklük biçimlenmeleri; T+Y+G+A+BE (TİP 4), T+Y+G+M+B (TİP 6), T+Y+G+M+BE (TİP 3), T+Y+G+A+B (TİP 7), T+Y+G+M+A+B (TİP 8), T+Y+G+M+A+BE (TİP 9) kodları içeren 6 tipoloji tespit edilmiştir.

Çizelge 4.7. İlvat Bölgesi C köyü geleneksel konutları yüklüklerinin analiz tablosu

C		Yüklük Çeşitleri			
		Görsel Biçimlenme			
Katalog No	15		T Y G M A BE B	T Y G M A BE B	T Y G M A BE B
	16		T Y G M A BE B	T Y G M A BE B	T Y G M A BE B
	17		T Y G M A BE B	T Y G M A BE B	T Y G M A BE B
Lejand Y Yüklük G Gusûlhanı T Takçagöz M Musandıra A Ambar B Bezemeli BE Bezemesiz					

C köyünde incelenen 3 konut kapsamında, yüklük biçimlenmeleri; T+Y+G+BE (TİP 2), T+Y+A+B (TİP 10), T+Y+G+M+B (TİP 6), T+Y+G+M+A+B (TİP 8) kodları içeren 4 tipoloji tespit edilmiştir.

Çizelge 4.8. İlvat Bölgesi D köyü geleneksel konutları yüklüklerinin analiz tablosu

D		Yüklük Çeşitleri			
		Görsel Biçimlenme			
Katalog No	18		T Y G M A BE B		T Y G M A BE B
	19		T Y G M A BE B		T Y G M A BE B
	20		T Y G M A BE B		T Y G M A BE B
	21		T Y G M A BE B		T Y G M A BE B
	22		T Y G M A BE B		T Y G M A BE B
Lejant		[Y] Yüklük [G] Gusülhane [T] Takçagöz [M] Musandıra [A] Ambar [B] Bezemeli [BE] Bezemesiz			

D köyünde incelenen 5 konut kapsamında, yüklük biçimlenmeleri; Y+G+M+BE (TİP 11), T+Y+G+M+BE (TİP 3), T+Y+G+M+A+BE (TİP 9), T+Y+G+A+BE (TİP 4), T+Y+G+BE (TİP 2) kodları içeren 5 tipoloji tespit edilmiştir.

Dört köye ait dolapların (nişler) analiz tabloları incelendiğinde;

Çizelge 4.9. İlvat Bölgesi A köyü geleneksel konutları dolaplarının analiz tablosu

A		Dolap Çeşitleri					
		Görsel Biçimlenme					
Katalog No	1		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
	2		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
	3		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
	4		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
	5		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
Lejant		KA	T	KR	SY	KS	BE
		Kapaklı	Takçagöz	Kapaklı	Sekiden yükseltme	Kapaklı	Bezemesiz
				Raf			B
							Bezemeli

A köyünde incelenen 4 konut kapsamında, dolap biçimlenmeleri; KR (TİP 1), KA+T+BE (TİP 2), T+KS+SY (TİP 3), KS+SY (TİP 4), KA+T+B (TİP 5), KA+SY+B (TİP 6), KA+B (TİP 7) kodları içeren 7 tipoloji tespit edilmiştir.

Çizelge 4.10. İlvat Bölgesi B köyü geleneksel konutları dolaplarının analiz tablosu

B		Dolap Çeşitleri					
		Görsel Biçimlenme					
Katalog No	5		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
	6		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B

Çizelge 4.10'un devamı

Katalog No	7		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
8		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B	KA T KR SY KS BE B
9		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B	KA T KR SY KS BE B
10		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B	KA T KR SY KS BE B
11		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B	KA T KR SY KS BE B
12		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B	KA T KR SY KS BE B
13		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B	KA T KR SY KS BE B
14		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B	KA T KR SY KS BE B

Lejant

KA Kapaklı T Takçagöz KR Kapaksız Ref SY Sekiden yükseltme KS Kapaksız BE Bezemesiz B Bezemeli

B köyünde incelenen 10 konut kapsamında, dolap biçimlenmeleri; KR (TİP 1), KA+T+BE (TİP 2), KS+SY (TİP 4), KA+T+B (TİP 5), KA+T+SY+BE (TİP 8), KA+SY+BE (TİP 9) kodları içeren 6 tipoloji tespit edilmiştir.

Çizelge 4.11. İlvat Bölgesi C köyü geleneksel konutları dolaplarının analiz tablosu

C		Dolap Çeşitleri							
		Görsel Biçimlenme							
Katalog No	15		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
			KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
			KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
	16		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
			KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
			KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
	17		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
			KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
			KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
Lejand		KA	T	KR	SY	KS	BE	B	
		Kapaklı	Takçagöz	Kapaksız Raf	Sekiden yükseltme	Kapaksız	Bezemesiz	Bezeli	

C köyünde incelenen 3 konut kapsamında, dolap biçimlenmeleri; KA+T+BE (TİP 2), KR (TİP 1), KS+SY+T (TİP 3), KS+SY (TİP 4), KA+T+B (TİP 5), KA+T+SY+BE (TİP 8) kodları içeren 6 tipoloji tespit edilmiştir.

Çizelge 4.12. İlvat Bölgesi D köyü geleneksel konutları dolaplarının analiz tablosu

D		Dolap Çeşitleri					
		Görsel Biçimlenme					
Katalog No	18		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
			KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
			KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
	19		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
			KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
			KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
	20		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
			KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
			KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B

Çizelge 4.12'nin devamı

21		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B
22		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B		KA T KR SY KS BE B

Lejand KA Kapaklı T Takçagöz KR Kapaksız SY Sekiden yükseltme KS Kapaksız BE Bezemesiz B Bezemeli

D köyünde incelenen 5 konut kapsamında, dolap biçimlenmeleri; KA+T+BE (TİP 2), KA+SY+BE (TİP 9), KS+SY (TİP 4), KR (TİP 1) kodları içeren 4 tipoloji tespit edilmiştir.

Dört köye ait sergen-rafların analiz tabloları incelendiğinde;

Çizelge 4.13. İlvat Bölgesi A köyü geleneksel konutları sergen-raflarının analiz tablosu

A	Sergen-Raf Çeşitleri					
	Görsel Biçimlenme					
Katalog No	1		R S AY B BE		R S AY B BE	R S AY B BE
	2		R S AY B BE		R S AY B BE	R S AY B BE
	3		R S AY B BE		R S AY B BE	R S AY B BE
	4		R S AY B BE		R S AY B BE	R S AY B BE

Lejand R Raf S Sergen AY Raf-Sergen Ayağı B Bezemeli BE Bezemesiz

A köyünde incelenen 4 konut kapsamında, sergen-raf biçimlenmeleri; S+BE (TİP 1), S+B (TİP 2), S+AY+B (TİP 3) kodları içeren 3 tipoloji tespit edilmiştir.

Çizelge 4.14. İlvat Bölgesi B köyü geleneksel konutları sergen-raflarının analiz tablosu

B		Sergen-Raf Çeşitleri			
		Görsel Biçimlenme			
Katalog No	5		R S AY B BE		R S AY B BE
	6		R S AY B BE		R S AY B BE
	7		R S AY B BE		R S AY B BE
	8		R S AY B BE		R S AY B BE
	9		R S AY B BE		R S AY B BE
	10		R S AY B BE		R S AY B BE
	11		R S AY B BE		R S AY B BE
	12		R S AY B BE		R S AY B BE

Çizelge 4.14'ün devamı

13		R S AY B BE		R S AY B BE	R S AY B BE	
		R S AY B BE		R S AY B BE	R S AY B BE	
Lejand		R Raf	S Sergen	AY Raf-Sergen Ayağı	B Bezemeli	BE Bezemesiz

B köyünde incelenen 10 konut kapsamında, sergen-raf biçimlenmeleri; S+B (TİP 2), S+BE (TİP 1), S+AY+BE (TİP 4) kodları içeren 3 tipoloji tespit edilmiştir.

Çizelge 4.15. İlvat Bölgesi C köyü geleneksel konutları sergen-raflarının analiz tablosu

C		Sergen-Raf Çeşitleri															
		Görsel Biçimlenme															
Katalog No	15		R S AY B BE		R S AY B BE		R S AY B BE										
	16		R S AY B BE		R S AY B BE		R S AY B BE										
	17		R S AY B BE		R S AY B BE		R S AY B BE										
Lejand		<table><tr><td>R</td><td>Raf</td><td>S</td><td>Sergen</td><td>AY</td><td>Raf-Sergen Ayağı</td><td>B</td><td>Bezemeli</td><td>BE</td><td>Bezemesiz</td></tr></table>						R	Raf	S	Sergen	AY	Raf-Sergen Ayağı	B	Bezemeli	BE	Bezemesiz
R	Raf	S	Sergen	AY	Raf-Sergen Ayağı	B	Bezemeli	BE	Bezemesiz								

C köyünde incelenen 3 konut kapsamında, sergen-raf biçimlenmeleri; R+AY (TİP 5), S+AY+BE (TİP 4), S+B (TİP 2) kodları içeren 3 tipoloji tespit edilmiştir.

Çizelge 4.16. İlvat Bölgesi D köyü geleneksel konutları sergen-raflarının analiz tablosu

D		Sergen-Raf Çeşitleri			
		Görsel Biçimlenme			
Katalog No	18		R S AY B BE	R S AY B BE	R S AY B BE
	19		R S AY B BE	R S AY B BE	R S AY B BE
	20		R S AY B BE	R S AY B BE	R S AY B BE
	21		R S AY B BE	R S AY B BE	R S AY B BE
	22		R S AY B BE		R S AY B BE
Lejant		R Raf	S Sergen	AY Raf-Sergen Ayağı	B Bezemeli BE Bezemesiz

D köyünde incelenen 5 konut kapsamında, sergen-raf biçimlenmeleri; S+AY+BE (TİP 4), S+BE (TİP 1) kodları içeren 2 tipoloji tespit edilmiştir.

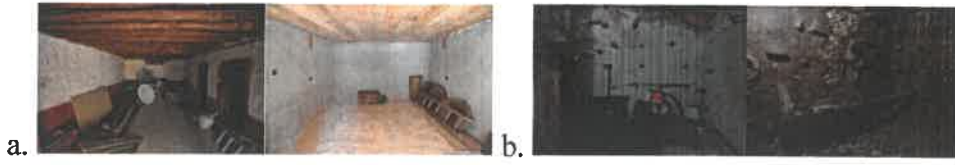
Dört köy kapsamında sabit tahıl ambarı kullanımı incelendiğinde;

Bölge incelemesinde sabit tahıl ambarı kullanımının bölgeye özgü bir nitelik olduğu tespit edilmiştir. Geleneksel Türk Konutu incelenmesinde literatürde bulunmayan kavram, Akdeniz Bölgesi geleneksel konutu iç mekan unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Alan araştırmasında B köyü 2 konutu ve C köyü 2 konutunda tespit edilmiştir. Kullanım yeri olarak yaşam katında aralık mekanı ve sofa mekanını ayıran bölümün önünde konumlandırılmış oldukları görülmüştür. Ambarlar görsel özellikleri bakımından tek bir biçimlenme göstermektedir. Ambarların tipolojisi incelendiğinde; dikdörtgen veya kare formlu, zeminden yüksekliği gövde mesafesinde bulunan ahşap çatkı sistem olarak dikkat çekmektedir.

4.1.3. Depolama birimlerinin yapım tekniği ve malzeme kullanımı açısından analizi

İşlevsel kurgu da incelenen depolama mekanların yapım tekniği ve malzeme kullanımı;

Mekan kullanımı olarak depolama alanlarının duvar oluşumunda yapım tekniği; bölgeye özgü “Düğmeli Ev” olarak isimlendirilmesini sağlayan ahşap hatıllı harçsız kuru duvar örme sistemleridir. Mekanların çatı ve döşemeleri ahşap elemanların çatkı birleşimleri oluşturulduğu görülmüştür. Depolama mekanı olarak kullanılan alanlarda kullanılan yapım malzemeleri; taş, ahşap, duvar sıvası ve restore edilen bazı konutlarda modern kullanım olan mermer-granit gibi malzeme kullanımları tespit edilmiştir. Bu kapsamda incelenen alanların yapım malzemesi değerlendirilmesi 4 tip malzeme kullanımından oluşmaktadır.

Şekil 4.1. a) Mermer-granit gibi malzeme kullanımı örnekleri; b) Taş ve ahşap malzemenin kullanımı

Donatı kapsamında incelenen depolama birimlerinin yapım tekniği ve malzeme kullanımı;

Depolama amacı ile kullanılan donatıların yapım tekniği olarak ahşap geçme, çivileme, süslemelerde çeşitli kakma, oyma ve boyama gibi sistemlerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Tipoloji değerlendirilmesinde bir kriter olan malzeme kullanımı olarak tüm donatılarda ahşap malzemenin yoğun kullanıldığı görülmüştür. Bazı donatıların kullanımında kök boya uygulaması yapıldığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda donatıların malzeme açısından değerlendirilmesi 2 tip malzeme kullanımından oluşmaktadır. Belirli bir kritere göre sınıflanmayan hareketli donatıların yapım tekniği ve malzeme kullanımı tartışma bölümünde değerlendirilmiştir.

Şekil 4.2. a) Ahşap kök boyama örnekleri; b) Ahşap malzeme kullanım örnekleri

4.1.4. Depolama birimlerinin süsleme özellikleri açısından analizi

Depolama birimleri olarak işlevsel kurgu kapsamında incelenen mekanlarda herhangi bir süsleme ögesine rastlanılmamıştır. Mekan duvarlarında süsleme sayılamayacak nitelikte ve bölge evlerinin de “Düğmeli Ev” ismini aldığı, ahşap hatıların 10-15 cm dışarı çıkıntı vermesi ile sağlanan görsel nitelik görülmektedir.

Donatı kapsamında depolama birimlerinde çeşitli süsleme nitelikleri tespit edilmiştir. Literatür incelemesi sonucu elde edilen bilgiler kapsamında değerlendirildiğinde, bölge evlerinde biçimsel süslemelere rastlanılmıştır. İki sınıflamada incelenen biçimsel süslemelerden geometrik ve bitkisel motifler; yüklük, dolap ve sergen kuşaklarında görülmüştür. Diğer bir depolama birimi olan tahıl ambarlarında herhangi bir süslemeye rastlanılmamıştır.

Şekil 4.3. a) Bitkisel motif örnekleri; b) Geometrik motif örnekleri

4.2. İlvat bölgesi Geleneksel Konutlarında Depolama Birimlerine Ait Tipolojinin Oluşturulması

Alan çalışmasına ait geleneksel konut verilerinin elde edilmesi ve oluşturulan kimlik kartları ile konutların depolama birimlerine ait tespitler yapılmış; 22 konut için depolama birimlerinin analiz tablolarından elde edilen verileri ortaya konarak, bunların genel yoğunlukları ve çeşitlilik gösterdiği özellikler belirlenmiştir.

Bu doğrultuda; İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki depolama birimi tipolojisini belirleyen; işlevsel kurgu da kullanılan mekanlar ve donatı kapsamında kullanılan öğeler üzerinden analiz tablolarında ortaya konan unsurların yoğunlukları ve çeşitliliklerine göre depolama birimlerinin şematik çizimlerinin yer aldığı “tipoloji grafiği” hazırlanmıştır. Grafik, her bir mekanın depolama birimlerini barındıran işlevsel kurguda yerleşim yoğunluğu ve donatıların ön görünüşlerinin yer aldığı ifadelerden oluşmaktadır. Grafikte yer alan yatay parametre, unsurların adetlerini gösterirken; dikey parametre unsurları sınıflamaktadır. Bu kapsamda İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki depolama birimlerine ait tipoloji, malzeme ve süsleme özellikleri belirlenmiştir.

Tipoloji grafiğine göre, işlevsel kurguda zemin kat, 1.kat ve çatı katı kapsamında analiz edilen depolama mekanlarında; zemin kat da 6 tip plan yerleşimi, 1. Kat da 4 tip plan yerleşimi ve çatı katı olarak 1 plan yerleşimi tespit edilmiştir. Malzeme kullanımı olarak 4 tip malzeme kullanımı mevcuttur.

Donatı kapsamında incelenen sabit depolama birimlerine göre; 11 yüklük tipi, bu tiplere ait 2 malzeme kullanımı ve 2 süsleme; 9 dolap tipi, bu tiplere ait 2 malzeme kullanımı ve 1 süsleme; 5 sergen tipi, bu tiplere ait 2 malzeme kullanımı ve 1 süsleme; 1 tahıl ambarı tipi, bu tipe ait 1 malzeme kullanımı farklı yoğunluklarda tespit edilmiştir (Çizelge 4.18).

Sonrasında tipoloji grafiğinde belirlenmiş olan depolama birimlerinin, İlvat Bölgesi kapsamında her bir mahalle için çeşitliliği ve bulunma yoğunlukları, Brunskill (2000)’in kullanmış olduğu ‘kayıt kartları’ tablolarından referans alınarak yorumlanmış ve tartışma bölümünde değerlendirilmiştir.

İlbat Bölgesi geleneksel konutları depolama birimlerine ait analizlerden elde edilen tipoloji grafiği aşağıda yer almaktadır (Çizelge 4.17).

Çizelge 4.17. İlbat Bölgesi geleneksel konutları depolama birimlerine ait tipoloji grafiği

TİP	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
İŞLEVSEL KURGUDA DEP. BİRİM.	I ZEMİN KAT										
	II 1. KAT										
	III ÇATI KATI										
	IV İŞLEV. KUR. YAPIM MAL. Z.										
SABİT DONATI KULLANIMINDA DEPOLAMA BİRİMLERİ	V YÜKLÜK										
	VI YÜKLÜK MALZ.										
	VII YÜKLÜK SÜSLEMESİ										
	VIII DOLAP										
	IX DOLAP MALZ.										
	X DOLAP SÜSLEMESİ										
	XI RAF-SERGEN										
	XII RAF-SERGEN MALZ.										
	XIII RAF-SERGEN SÜSLEMESİ										
	XIV TAHİL AMBARI										
	XV TAHİL AMBARI MALZ.										

5. TARTIŞMA

5.1. İlvat Bölgesi Geleneksel Konutlarındaki Depolama Birimlerine Ait Değerlendirme

Anadolu'nun geleneksel konut yapılanması unsurlarından biri olan depolama birimlerini genel olarak Akseki İlvat Bölgesi geleneksel konut yapısında görmek mümkündür. Bilinen özellikler haricinde bölgeye özgü kullanım ve yapılanmalar da mevcuttur. İlvat Bölgesi geleneksel konutu depolama birimleri, yapılan analizlere bağlı olarak aşağıda yer alan başlıklarda ele alınmıştır.

- Mekan Kurgusu Açısından Depolama Birimleri
- Donatı Kurgusu Açısından Depolama Birimleri

Bu başlıklar kapsamında depolama birimlerinin Akseki İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki yoğunlukları, biçimlenmeleri ve bölge coğrafyasına özgü nitelikleri değerlendirilmiştir.

5.1.1. Mekan kurgusu açısından depolama birimlerine ait değerlendirme

İşlevsel kurguda analiz edilen depolama alanları mekansal depolama birimleri olarak sınıflanmıştır. Bu kapsamda konutların plan yerleşiminde analiz edilen mekanlar; zemin kat yerleşiminde odunluk, samanlık, depo-ambar mekanları, 1. kat yerleşiminde kiler odası, sonradan eklenmiş muhdes ek kiler odası ve çatı katı yerleşimi olan çatı arası depolama mekanlarıdır. Bu mekanların oluşumunda bölge coğrafyası ve konut kullanıcısının gereksinimlerinin etkin olduğu söylenebilir. Yapılan analizler kapsamında bu mekanlar incelendiğinde;

Zemin kat yerleşimleri;

Odunluk; zemin katta ağıldan veya taşlık mekanından ulaşılan bölüm konutlarda yakacak ihtiyacının depolandığı bölümdür. Bölge coğrafyasında orman varlığının fazla oluşu ve bu ormanlardan elde edilen ahşabın konut yapımında kullanımı da depolanma ihtiyacını doğurmuştur. Geleneksel konutların bir kısmında görülen bu mekanların oluşumunda özellikle bölgede 'Yörük'¹⁵ kültürünün ve 'Tahtacılar'¹⁶ olarak da bilinen ağaç işleri ile uğraşan bir topluluğun yaşamasının etkin olduğu düşünülmektedir. Genel olarak odunluk mekanı zemini taş döşeme, duvarlarda taş sistem sıvalı veya sıvasız, üst döşeme ahşap çatki sistemle oluşturulmuştur. Bölgede incelenen 3 yapı özelinde bu mekanlara rastlanılmıştır (Şekil 5.1). Eski yerleşim planlarında ağıl veya samanlık olduğu düşünülen bu mekanlar, ihtiyaçlar doğrultusunda odun depolanan mekanlara dönüşmüştür.

¹⁵ Yörük, göçebe yaşam tarzını seçmiş Türk Halklarına denir.

¹⁶ Tahtacılar, genel olarak Ege ve Akdeniz bölgelerinin ormanlık yörelerinde yaşayan, Osmanlı İmparatorluğu döneminde ve kısmen günümüzde ağaç işçiliğiyle uğraşan Alevi Türkmenlerdir.

Şekil 5.1. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki odunluk örneği

Samanlık; bölge coğrafyasında eski zamanlarda küçükbaş hayvancılığın yaygın olarak yapıldığı günümüzde ise birkaç konut sahibinin bu besiciliği devam ettirdiği görülmüştür. Besicilik evlerin genel planını da etkilemiştir. Bu kapsamda zemin katta taşlık, ağıl ve samanlık gibi mekanlar bu amaçla kullanılmıştır. Bölgede günümüz kullanımında küçükbaş hayvancılık 2 ev dışında yapılmamaktadır, bu durumdan dolayı ağıl ve samanlık gibi bölümler çoğu evde atıl durumda veya düzenlenerek eşya depolama amacıyla kullanılmaktadır (Şekil 5.2).

Bölge evleri plan yerleşiminde, samanlık mekanlarına doğrudan taşlık veya ahır mekanlarından geçiş sağlanmaktadır. Samanlık mekanları duvarlarında malzeme kullanımı olarak sıvalı veya sıvasız örnekler mevcuttur. Mekanın zemin döşemesi taş malzeme, tavanı ise daire kesitli ahşap kirişlerdir. Bazı konutlarda bu mekanlar restore edilmiş ve özgün işlevlerinin dışında kullanılmaktadır. Restore edilen mekanlarda yapı malzemesi de özellikle zemin döşemesinde değişmiş, mermer-granit gibi güncel kullanımlar görülmüştür.

Şekil 5.2. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki samanlık örneği

Depo-Ambar; Bölge konutları zemin katlarda bazı alan ve bölümlerin sadece depo amacıyla kullanıldığı görülmüştür. Depo mekanlarına taşlık mekanından geçiş sağlanmaktadır. Bölge konutlarındaki yerleşim planlarında iki konutta görülmüştür. Geçmiş kullanımlarında ağıl veya samanlık olarak düşünülen bu mekanlar, günümüz kullanımında belirli ihtiyaçlar doğrultusunda şekillenmiştir. Bu ihtiyaçlar başlıca; bölgenin en büyük sorunlarından biri olan tahıl depolama yapıları, dokuma tezgahı, sandık, çeşitli tarım aletleri ve bölgeye özgü çeşitli aksesuarların depolanmasıdır (Şekil 5.3).

Şekil 5.3. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki depo-ambar örneği

1.kat yerleşimleri;

Kiler odası; yaşam katında sofadan veya odalardan ulaşılan kiler odaları bölge yapıları plan tipolojisi açısından oldukça önemlidir. Çoğu yapıda bulunan kiler odaları, yoğun olarak iki adet oda veya nadir de olsa tek oda plan yerleşimi olarak konumlanmışlardır. Bu odalar yapıların kuzey cephelerine yerleştirilmiştir. Günümüzde hane halkının kullanmadığı eşyaları depoladığı mekanlar olarak kullanım görmektedir. Eski kullanımda ise bu odaların, hane halkının yiyecek-içecek depoladığı, mutfak kilerleri gibi kullandığı mekanlar olduğu belirlenmiştir. Bu mekanların yapım malzemesi olarak; duvarlarda yağma moloz taş sıvalı veya sıvasız, zemin ve üst döşeme de ahşap malzeme kullanımı görülmüştür. Konak tipi yapılarda kiler odaları daha geniş tutulmuş ve pencere boşluğu gibi yapısal elemanların bırakıldığı tespit edilmiştir (Şekil 5.4).

Şekil 5 4. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki kiler odası örneği

Muhdes ek (Kiler odaları): bölge konutları yaşam katında, mevcut plan haricinde sofadan bölünmüş alanlardır. Az sayıda konutta bulunan bu mekanlar genellikle kiler odası bulunmayan plan yerleşimlerinde görülmüştür. Depolama ihtiyacının konut eylem alanları açısından önemi konutlarda ek kiler odalarının yapılmasından anlaşılmaktadır. Bu mekanlar sofadan ahşap ince duvar sistemi ile bölünmüş, yapım malzemesi olarak da sofa malzemesi ile aynı nitelikler taşımaktadır (Şekil 5.5).

Şekil 5.5. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki muhdes ek (kiler) örneği

Çatı katı yerleşimi;

Çatı arası kullanım; Bazı konutların sofa bölümünün üstünde ahşap elemanlarla oluşturulan ve asma kat gibi işlev gören bölüm, çatı arası olarak adlandırılmaktadır. Çatı arası kullanım plan yerleşimi olarak geniş ve konak tipi yapılarda görülmüştür. Ön yüzünün ahşap işçilikli veya ahşap çıtalama ile kapatıldığı, ön yüzünde boşluklu elemanlar sayesinde hava sirkülasyonu sağlandığı görülmüştür. Geleneksel kullanımında çeşitli yiyeceklerin kurutulup uzun süre saklanması, kışlık erzak depolanması gibi işlevlerde kullanıldığı belirlenmiştir. Bölge evlerinden üç yapı da çatı arası kullanım tespit edilmiştir (Şekil 5.6).

Şekil 5.6. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki çatı arası kullanım örneği

İlvat Bölgesi geleneksel konutu mekan kurgusunda yer alan depolama birimlerinin, dört köy kapsamında yoğunlukları ve bölgeye özgü nitelikleri Çizelge 4.18'deki tipoloji grafiği üzerinden incelendiğinde;

Çizelge 5.1. İlvat Bölgesi geleneksel konutları mekan kurgusunda yer alan depolama birimlerine ait tipoloji değerlendirme grafiği

Büyükalın Köyü (A)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I	✓	✓	✓								
II	✓	✓	✓								
III	✓										
IV	✓	✓		✓							

Belenalan Köyü (B)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I			✓		✓	✓					
II			✓	✓							
III											
IV	✓	✓	✓	✓							

Bucakalan Köyü (C)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I	✓		✓	✓							
II			✓	✓							
III	✓										
IV	✓	✓	✓	✓							

Sarılmacılar Köyü (D)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I				✓	✓						
II	✓		✓	✓							
III											
IV	✓	✓	✓	✓							

Bölge coğrafyasında konutların zemin katları küçükbaş hayvan besiciliği için kullanılmaktadır. Bu kapsamda zemin kat mekanlarında taşlık, ağıl ve samanlık bu amaca hizmet etmektedir. Bu doğrultuda A, B ve C köyünde 3 tip yerleşim, D köyünde 2 tip yerleşim planı tespit edilmiştir. Bu yerleşimler arasında bölgeye özgü olan 1 samanlık (Tip 3) veya 2 samanlık (Tip 5) mekanı bulunan plan yerleşimleri yoğunluktadır.

Özellikle sonradan dönüştürülen odunluk ve depo mekanlarından; A köyünde 1 depo+1 samanlık (Tip 2) mekanı 1 konutta, C köyünde 2 depo+1 samanlık (Tip 4) ve 1 odunluk+1 samanlık (Tip 1) mekanları 1'er konutta, B köyünde 2 odunluk (Tip 6) mekanı 1 konutta belirlenmiştir. Bu mekanların da ihtiyaçlar doğrultusunda samanlık veya ağıl gibi mekanlardan dönüştüğü tespit edilmiştir. A köyü ve D köyünde hiç depolama mekanı bulunmayan 1'er konut görülmüştür.

Konut 1.kat plan yerleşimlerinde 1 kiler odalı, 2 kiler odalı veya muhdes ek kiler odaları belirlenmiştir. Bu doğrultuda A köyünde 3 tip, B ve C köyünde aynı 2 tip yerleşim, D köyünde 3 tip yerleşim planı tespit edilmiştir. 1.kat yerleşiminde bölge konutlarına özgü olan 1 kiler odalı (Tip 4) ve 2 kiler odalı (Tip 3) mekan yerleşimleri oldukça yaygın

olup dört köyde de görülmüştür. 1 muhdes ek kiler odası (Tip 1) A ve C köylerinde 2 muhdes ek kiler odası (Tip 2) sadece A köyünde tespit edilmiştir.

Muhdes ek kiler odaları A köyü 2 konutu, D köyü 1 konutunda tespit edilmiştir. Bu mekanlar depolama ihtiyacı doğrultusunda sofa mekanlarından bölünmüş alanlar olarak dikkat çekmektedir. Kiler odalarına, C köyü büyük ve nitelikli 2 konutunda sofadan diğer konutlarda oda mekanlarından geçiş sağlanmaktadır. A ve D köyleri birer konutunda kiler odasına rastlanılmamıştır.

Çatı katı plan yerleşiminde çatı depolama sistemi A ve C köylerinde görülmüştür. Bu plan yerleşimi varsıl ailelere ait olan 3 konutta tespit edilmiştir. Konak tipi ve işçilikli olan bu konutların iç mekanlarındaki tüm boş alanlar özellikle depolama amacı ile değerlendirilerek bölge coğrafyasına özgü mimari nitelikler taşımaktadır.

Bölge konutları depolama mekanlarında özgün yapım malzemesi olan taş (Tip 1) ve ahşap (Tip 2) kullanımı dört köyde her konutta; modern malzeme kullanımı olan mermer-granit zemin kaplamaları restore edilmiş B ve C köyü 2 konutu, D köyü 1 konutunda ve sıva (Tip 4) malzemesi kullanımı da özellikle restore edilen konutlar kapsamında dört köyde de tespit edilmiştir.

5.1.2. Donatı kurgusu açısından depolama birimlerine ait değerlendirme

Geleneksel konutlarda hareketli ve sabit donatılar olarak sınıflanan mobilyalardan depolama amacıyla kullanılan yüklük, dolap (niş), raf-sergen, ambarlar sabit; sepet, testi, sandık, küçük tahıl ambarı hareketli depolama birimleri olarak değerlendirilmiştir.

5.1.2.1. Sabit depolama birimlerine ait değerlendirme

Yüklükler, İlbat Bölgesi konutlarında odaların bir duvarına yaslanmış şekilde konumlanmıştır. Genellikle yüklüklerin bir ucunda gusülhane diğer ucunda ise odanın giriş kapısı yer alır. Gusülhane bölümü bulunmayan az sayıda yüklük de tespit edilmiştir. Yüklüklere yatak, yorgan, minder gibi eşyalar depolanmaktadır (Şekil 5.7).

Şekil 5.7. İlbat Bölgesi geleneksel konutlarındaki yüklük kullanım örneği-1

Bazı yüklüklerin alt kısımlarında tahıl depolanan ambarlar, sağ ve sol kısımlarında takçagöz olarak isimlendirilen oymalar yer almaktadır. Bazı yüklükler ise odanın tavanına kadar ulaşmayıp üzerinde “musandıra” olarak adlandırılan bölüm bulunmaktadır. Musandıra bölümlerinde eski kullanım olarak günlük yiyecek-içecek gibi eşyalar depolanmaktadır. Günümüz kullanımında ise kullanılmayan eşyaların depolandığı alanlar olduğu belirlenmiştir. Büyük evlerin yüklük kapaklarında spiral, çarkıfelek, dört yapraklı yonca gibi bitkisel ve geometrik süslemeler tespit edilmiştir (Şekil 5.8).

Şekil 5.8. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki yüklük kullanım örneği-2

Dolap (niş); Nişler oda, sofa veya kilerler duvarlarında bulunmaktadır. Odalarda bulunan nişler odanın iki duvarında karşılıklı olarak yer alabileceği gibi tekil olarak da bulunduğu görülmüştür. Nişlerin çift kapaklı kapalı bölümlerinin yanı sıra kapaksız açık bölümleri de bulunmaktadır. Bazı nişlerin üst kısmında takçagöz olarak isimlendirilen oymalar yer almaktadır. Nişlerde kullanılmayan çeşitli aksesuarlar veya kap kakak gibi oda kullanımındaki ihtiyaçlara yönelik eşyalar depolanmaktadır (Şekil 5.9).

Şekil 5.9. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki dolap kullanım örneği-1

Bölgeye özgü kullanım olan sofa bölümündeki dolaplar, merdiven arkası veya kafesönu duvar bitiminde sekiden yükseltilmiş kapaklı-kapaksız dolaplar olarak görülmektedir. Nitelikli bazı konutlarda bu dolapların yanında takçagözler (oymalar) de görülmektedir. Bu alanlarda seki de oturmaya yarayan seki minderleri depolanmaktadır. Büyük evlerin dolap kapaklarında spiral, çarkıfelek, dört yapraklı yonca gibi bitkisel ve geometrik süslemeler tespit edilmiştir (Şekil 5.10).

Şekil 5.10. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki dolap kullanım örneği-2

Sergen-rafi; Yapıların yaşam katında bulunan sergenler, çekirdek ailenin yaşamı için ayrılan odalarda dolap hariç olmak üzere duvarlarının tümünü boydan boya kapsayacak şekilde kurgulanmışlardır. Raf olarak kullanım birkaç konutta görülmüştür. Sergen ve rafların ayakla desteklenmiş biçimlenmeleri de tespit edilmiştir (Şekil 5.11).

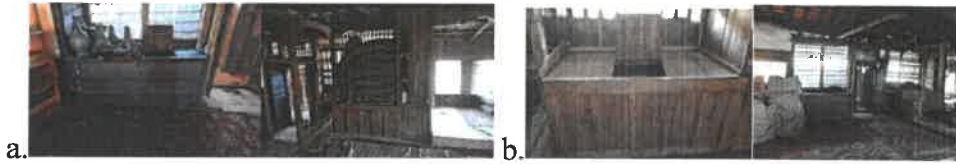
Şekil 5.11. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki sergen-raf kullanım örneği-1

Konak tipi bazı konutların sergen kuşakları geometrik ve bitkisel desenlerle süslenerek renklendirilmiştir. Sergenler bazı konutlarda sofada ve kiler odalarında da yer almaktadır. Oda içinde süs eşyaları, kap kacak gibi eşyaların depolandığı alanlar olarak dikkat çekmektedir (Şekil 5.12).

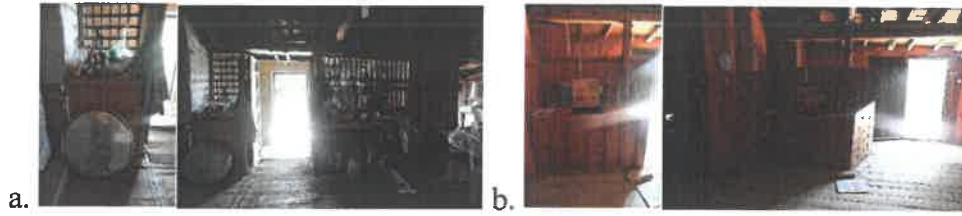
Şekil 5.12. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki sergen-raf kullanım örneği-2

Tahıl ambarları; Bölgeye özgü bazı konutların, sofa mekanında konumlanmış tahıl depolama birimleri belirlenmiştir. Bölgede tahıl üretimi oldukça az olduğu için bu ambarlar plan tipolojisinde planlanarak konutlara yerleştirilmişlerdir. Ambarlar, bölgede büyük konutların yıllık kullanacağı miktarda tahılı depolayacak nitelikteki kütleli biçimlenmeler olarak görülmektedir. Bölgede 2 mahalle kapsamında 4 konutta tespit edilmiştir (Şekil 5.13a, b).

Şekil 5.13. a) C köyü 15 No'lu konuta ait tahıl ambarı; **b)** C köyü 16 No'lu konuta ait tahıl ambarı

Ambarların yapısal olarak dikdörtgen veya kare formlarında olduğu görülmüştür. Konutlarda sofa mekanına girişte kuzey yönlü olarak konumlandırılmışlardır. Kuzey yönlü konumlandırılma nedeni tahılın uzun süre saklanabilmesi ve çürümesini önlemektir. Tahıl ambarlarının yapım malzemesi sedir ağacından elde edilen ahşap malzemedir. Tahıl ambarlarının biçimlenmesinde herhangi bir süsleme görülmemiştir (Şekil 5.14a, b).

Şekil 5.14. a) B köyü 11 No'lu konuta ait tahıl ambarı; b) B köyü 9 No'lu konuta ait tahıl ambarı

İlbat Bölgesi geleneksel konutu donatı kurgusunda yer alan sabit depolama birimlerinin, dört köy kapsamında yoğunlukluları ve bölgeye özgü nitelikleri Çizelge 4.18'de ki tipoloji grafiği üzerinden incelendiğinde;

Çizelge 5.2. İlbat Bölgesi geleneksel konutları donatı kurgusunda yer alan sabit depolama birimlerine ait tipoloji değerlendirme grafiği

Büyükalın Köyü (A)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
V	✓	✓	✓	✓	✓						
VI	✓	✓									
VII	✓										
VIII	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				
IX	✓	✓									
X	✓										
XI	✓	✓	✓								
XII	✓	✓									
XIII	✓										
XIV											
XV											

Belenalan Köyü (B)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
V			✓	✓		✓	✓	✓	✓		
VI	✓	✓									
VII	✓	✓									
VIII	✓	✓		✓	✓			✓	✓		
IX	✓	✓									
X	✓										
XI	✓	✓		✓							
XII	✓	✓									
XIII	✓										
XIV	✓										
XV	✓										

Bucakalan Köyü (C)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
V		✓				✓		✓		✓	
VI	✓										
VII	✓										
VIII	✓	✓	✓	✓	✓			✓			
IX	✓										
X	✓										
XI		✓		✓	✓						
XII	✓										
XIII	✓										
XIV	✓										
XV	✓										

Sarıhacılar Köyü (D)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
V		✓	✓	✓					✓		✓
VI	✓										
VII											
VIII	✓	✓		✓					✓		
IX	✓										
X											
XI	✓			✓							
XII	✓										
XIII											
XIV											
XV											

Bölge konutları sabit depolama birimlerinden biri olan yüklüklerin genel biçimlenmesi, geleneksel Anadolu konutlarında görülen gusülhane, takçagöz ve yüklük biçimlenmesinden oluşmaktadır. Yüklükler plan yerleşiminde oda mekanlarında

bulunmaktadır. Yüklüklerin görünüm tipolojisi incelendiğinde 11 tip yüklük biçimlenmesi görülmektedir. Bölge coğrafyasına özgü yüklük altı ambar kullanımı olan tipoloji çeşitlenmesi dört mahalle konutunda da görülmüştür.

Bölge konutlarında yoğunluklu olarak gusülhane, takçagöz, yüklük alanı (Tip 2), gusülhane, takçagöz, yüklük alanı, musandıra (Tip 3), gusülhane, takçagöz, yüklük alanı, ambar (Tip 4) biçimlenmesi tespit edilmiştir. Bölgede oldukça az görülen biçimlenmeler gusülhane, yüklük alanı, musandıra (Tip 11) D köyü 1 konutunda, takçagöz, yüklük alanı, ambar (Tip 10) C köyü 1 konutunda ve gusülhane, yüklük alanı, ambar (Tip 1) A köyü 1 konutunda tespit edilmiştir.

Bölge yüklüklerinin malzeme kullanımında sedir ağacından elde edilen ahşap malzeme kullanımı yaygındır. Kök boyama yapılan yüklükler A köyü 1 konutunda ve B köyü 2 konutunda görülmüştür. Süsleme nitelikleri olarak geometrik ve bitkisel süslemeler nitelikli konutların yüklüklerinde görülmektedir. Bu kapsamda her iki süsleme B köyü 2 konutunda, bitkisel süslemeler de A ve C köyü büyük konutlarında tespit edilmiştir. D köyü yüklüklerinde herhangi bir süslemeye rastlanılmamıştır.

Dolapların tipolojisi incelendiğinde 9 tip dolap biçimlenmesi görülmektedir. Bölgede dolaplar plan yerleşiminde oda, sofa ve nadir de olsa kiler odalarında bulunmaktadır. Anadolu geleneksel konutunda bulunan üst kısmı takçagöz (oymalı) ve kapaklı-kapaksız gömme dolap sistemi (Tip 1, 2) bölge konutlarında da oldukça yaygındır. Bölge geleneksel konutlarına özgü bir biçimlenme olan kafesönü mekanında sekiden yükseltilmiş gömme dolap sistemi (Tip 3, 4, 6, 8, 10) bölgedeki tüm konutlarda tespit edilmiştir. Takçagöz bölümü bulunmayan kapaklı gömme dolap sistemi (Tip 7) A köyü 1 konutunda görülmüştür. Diğer az kullanım olan sekiden yükseltilmiş dolap sistemi (Tip 6), kapak bezeme unsuru bakımından yaygın olmayan bir tipoloji olup A köyü 1 konutunda tespit edilmiştir. Bu dolap sistemlerinde genellikle bezeme unsuru görülmemektedir. Bölgede en yaygın görülen gömme dolap sistemleri; kapaksız raflı (Tip 1), üst kısımda takçagözü bulunan kapaklı (Tip 2) ve sekiden yükseltilmiş kapaksız dolap sistemleridir.

Dolapların malzemesinde sedir ağacında elde edilen ahşap malzeme kullanımı yaygındır. Kök boya malzeme kullanımı, tespit edilen boyalı yüklüklerin bulunduğu mahalle ve konutların oda mekanlarında görülmüştür. Süsleme özellikleri olarak dolap kapaklarında bitkisel süslemeler görülmüştür. Tespit edilen yüklükler gibi B köyü 2 konutunda, A ve C köyü 1'er konutunda bitkisel süslemeler tespit edilmiştir.

Raf-sergenlerin tipolojisi incelendiğinde 5 tip biçimlenme görülmektedir. Sergen kullanımı genellikle oda mekanlarında, nadir olarak sofa mekanında ve raf kullanımı kiler odalarında bulunmaktadır. Geleneksel Anadolu konutunda bulunan sergen biçimlenmesi, oda mekanını iki kısma bölen ve oda duvarlarını çepeçevre saran sistem olarak bölge coğrafyasında da görülmektedir. Raf kullanımı ayak destekli olarak bölgede sadece C köyü büyük ve nitelikli 1 konutu kiler odasında görülmüştür. Bölgede yoğunlukla ayaksız ve bezemeli (Tip 2), ayaklı bezemesiz (Tip 4) ve ayaksız bezemesiz (Tip 1) sergen sistemi oldukça yaygındır. Bezemelerin, yüklük ve dolaplardaki kadar nitelikli olmasa da sergen kuşaklarına işlendiği tespit edilmiştir.

Bölge konutlarının yüklük ve dolap sistemleri gibi sergenlerin de ahşap malzeme kullanımı, sedir ve nadir de olsa ardıç ağacından elde edilen ahşap malzemelerdir. Süsleme niteliği olarak sergen kuşaklarında geometrik süslemeler görülmüştür. Tespit edilen yüklük, dolaplar gibi B köyü 2 konutunda, A ve C köyü 1'er konutunda geometrik süslemeler tespit edilmiştir.

Bölge coğrafyasına özgü kullanım olan sabit tahıl ambarları B ve C köyü 2 konutunda görülmüştür. Bu birimler bölgede varsıl ailelere ait olan nitelikli konutlarda görülmektedir. Tahıl ambarlarının malzemesi sedir ağacından elde edilen ahşap malzemedir. Sedir ağacından elde edilen ahşabın kullanımında, depolanan tahılın bozulması ve çürümesini engelleyici nitelikler içermesinden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Yapılan değerlendirmeler kapsamında Anadolu geleneksel konutu depolama birimlerinden farklı kullanım ve nitelikler bölge coğrafyasında tespit edilmiştir. Bu kullanımlar; plan yerleşimlerinde kiler odası mekanı kullanımı, sabit donatı birimleri olarak yüklüklerin alt kısmının ambar olarak kullanımı, kafesönü mekanında kullanılan gömme dolaplar ve tahıl ambarı kullanımıdır. Bu birimlere ait nitelikler incelendiğinde malzeme kullanımı olarak bölgede iklim ve topoğrafyanın gerektirdiği malzeme kullanımları da dikkat çekmektedir.

5.1.2.2. Hareketli depolama birimlerine ait değerlendirme

İlvat Bölgesi geleneksel konutu iç mekan incelemesinde depolama amacı ile geçmiş kullanımı bulunan sepet, küp, sandık ve hareketli tahıl ambarları tespit edilmiştir. Bu birimler bölge evlerinin bir kısmında korunarak geçmişten günümüze kadar gelmiştir.

Bölgeye özgü yapım tekniği ve süslemesi bulunan sandık çeşitleri bulunduğu gibi bölge dışından getirilen sandık birimlerine de rastlanılmıştır. Geleneksel Türk Konutu biçimlenmesinde hareketli donatı olarak sandık kullanımının eski yerleşim birimi olan çadır kültüründen geldiği düşünüldüğünde, bölge evlerinde geçmiş kullanım olarak bu geleneğin devam ettiği görülmüştür. Sandıklar, çoğu konutun ardiye alanı olarak kullanıldığı mekanlarda, sofada ve konut zemin katında taşlık mekanında saklandığı tespit edilmiştir. Sandıkların yapım malzemesi olarak ahşap ve bazı sandıklarda kadife kumaş kullanımları da görülmüştür (Şekil 5.15).

Şekil 5.15. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki sandık örnekleri

Bölge konutlarda tespit edilen sepetler, eski kullanımlarında birçok yiyeceğin saklandığı birimlerin olarak dikkat çekmektedir. Eski kullanım yeri olarak mutfak veya kiler odası mekanlarında kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu birimler bölge incelenmesinde, terk edilen veya kullanımda olan konutların çeşitli bölümlerinde görülmüştür. Sepetlerin hasır malzemeden örgü yapım sistemi ile yapıldığı belirlenmiştir (Şekil 5.16).

Şekil 5.16. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki sepet örnekleri

Diğer bir depolama amaçlı hareketli donatı olan toprak testiler birçok konut da tespit edilmiştir. Bu birimler eski kullanımlarıyla yiyecek-içeceklerin saklandığı depolama birimleri olarak kullanılmaktadır. Bölgeye özgü herhangi bir nitelik taşımayan testilerin, Anadolu coğrafyasında olduğu gibi pekmez, zeytinyağı, turşu gibi yiyecek içeceklerin saklanmasıyla yönelik isimlendirildiği görülmüştür. Bölgede aktif olarak kullanılmayan testiler birçok konutun kiler odaları ve ardiye alanlarında saklanarak korunduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.17).

Şekil 5.17. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki testi örnekleri

Diğer bir hareketli depolama birimi olan hareketli ambarlar bölgeye özgü kullanım olarak dikkat çekmektedir. Bölge coğrafyasında tarımın elverişsiz oluşu bakımından konutlarda tahıl, bakliyat gibi yiyeceklerin depolanma ihtiyacı olduğu ve bu ihtiyacın geçmiş kullanımlarda bu ambarlarla sağlandığı tespit edilmiştir. Bölge incelenmesinde bu birimler; konutların zemin katlarında taşlık ve depo mekanlarında saklandığı veya konutların bahçesinde atıl durumda özgün değerlerini yitirdiği belirlenmiştir (Şekil 5.18).

Şekil 5.18. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarındaki hareketli ambar örnekleri

6. SONUÇLAR

Yerel olan her şey; kültürel değerleri, doğal güzellikleri, yerel mimari bileşen ve öğelerini kapsamakta ve tüm bu özellikler ile o yörenin karakterini belirlemektedir. Toplum yaşantısının geçtiği geleneksel konutlar; kullanıcısı, tasarımcısı, mekan kurgusu ve örgütlenmesi ile yerel mimari ifadenin önemli örneklerini oluşturmaktadır. Yerel mimari ifadelerin içinde bulunan iç mekan eylem alanları ve kullanılan mobilyalar da bulunduğu coğrafyanın mimari kimliğine dair izler taşıyarak, o bölge hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır. Konut iç mekan eylemi olan depolama ihtiyacı ve bu ihtiyaçtan şekillenen mobilyalar da yerel mimari kimliğimizin birer parçasıdır.

Bu çalışmada da yerel kimliğimizin bir parçası olan depolama kavramı ve depolamanın geleneksel konutta yeri tanımlanarak; depolama birimlerinin geleneksel konut biçimlenmesinde özellikleri incelenmiştir. İnceleme kapsamında depolama birimlerinin mekan ve donatı kurgusu açısından sınıflanması, nitelikleri ve geleneksel konut kavramında depolama birimlere ait bir tipoloji çıkarımı gibi verilere ulaşılmıştır. Bu doğrultuda çalışma sonucu 2 aşama üzerinden ele alınmıştır. İlk aşamada çalışma alanı ve alandaki geleneksel konutlara ait çıkarımlara; ikinci aşamada çalışmanın ana konusu olan bölge konutlarındaki depolama birimlerine ait sonuçlara yer verilmiştir.

Çalışma alanı olarak Antalya ilinin Akseki ilçesine bağlı İlvat bölgesi yerleşimi seçilmiştir. Akseki ilçesinin; Büyükalın, Belenalan, Bucaklı ve Sarıhacılar köylerini kapsayan yerleşimine İlvat Bölgesi denilmektedir. Çalışma alanı seçiminde, İlvat bölgesinin nitelikli geleneksel konut yapısına sahip olması önemli bir kriter olmuştur. Bölgede yöre halkının köyden göç etmesi sonucunda yapılar bakımsız ve sahihsiz kalmıştır. Özgün niteliklerini yitiren yapılarda plan elemanları ve iç mekan birimleri sökülerek satılmakta ya da bakımsızlık, iyi korunamama gibi unsurlardan dolayı yok olmaktadır. Bölge yapılarının yapısal mimari görünümü kadar iç mekan bileşenleri ve mekan oluşumlarının da oldukça nitelikli olduğu görülmüştür. Bu bağlamda çalışmanın ana konusu olan mekan ve donatı kurgusunun içinde yer alan depolama birimleri, İlvat Bölgesi geleneksel konutları kapsamında incelenmiştir.

Çalışmanın ilk aşaması sonucunda İlvat bölgesi yerleşimine ait yapılan tespitler aşağıda verilmiştir.

- Bölgenin yaşayan halk tarafından terk edilmesi ile yapılar sahihsiz ve bakımsız kalmıştır.
- Sahipsiz kalan yapıların çoğu çökmekte ve yok olmaktadır. Özellikle yapıların tescillenmesi aşamalarında yapının cephe ve mimari elemanları kadar iç mekan unsurları yeteri kadar önem görmemektedir.
- Kültürel miras bileşimi olan iç mekan unsurları bilinçsizce satılmakta ya da parçalanmaktadır.
- Kurumlar ve yerel halkın kültürel miras bileşeni olan yapıların korunmasına yönelik bilinç durumu oldukça düşüktür.
- Bölgede yapıların tescil edilmesi ile devam süreçte maddi yetersizlikler ile çoğu yapı tescillenmemiş, yeterli korumadan uzak bir şekilde bakımsız kalmış ve çökmüştür. Yerel halkın bu durumdan oluşan sorunları dolayısıyla yaptığı müdahaleler konutların özgün niteliğinin kaybolmasına yol açmaktadır.

Çalışma sonucu olarak ikinci aşamada; incelenen geleneksel konutlara ait mimari özellikler, iç mekan depolama birimleri ve bu birimlere ait kültürel değerler belirlenmiştir. Belirlenen depolama birimleri; işlevsel, donatı, yapım tekniği-malzeme ve süsleme özellikleri bakımından analiz edilerek tipolojileri çıkarılmıştır. Bu bağlamda Anadolu geleneksel konutu ve dört köyü içeren bölge konutu depolama birimleri belirlenen tipolojiler üzerinden değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler ile İlvat bölgesine ve bölge konutlarına özgü depolama kullanımı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bu kapsamda bölge yapılarının işlevsel kurgusunda yer alan depolama birimleri kat yerleşim konumları üzerinden analiz edilmiştir. Zemin kat oluşumunda samanlık, odunluk, depo-ambar gibi depolama mekanları tespit edilmiştir. Bu mekanları kapsayan 6 tipoloji belirlenmiştir. Bölgede yoğunluklu ve özgün kullanım olarak 1-2 samanlık mekanı bulunan zemin kat yerleşimleri bulunmaktadır. Bölgede oldukça az görülen odunluk mekanı kullanımı Büyükalan (A) köyü 1 No'lu konutunda, Belenalan (B) köyü 10 No'lu konutunda ve Bucakalan (C) köyü 15 No'lu konutunda olmak üzere 3 konutta görülmüştür. Diğer bir az kullanım olan depo-ambar mekanı Büyükalan (A) köyü 2 No'lu konutu ve Bucakalan (C) köyü 17 No'lu konutunda tespit edilmiştir. Zemin kat yerleşiminde depo mekanı bulunmayan Büyükalan (A) köyü 4 No'lu konutu ve Sarıhacılar (D) köyü 20 No'lu konutu olmak üzere 2 konut tespit edilmiştir.

Zemin kat depolama mekanların nitelikleri ve bölgeye ait özgünlükleri incelendiğinde; zemin kat küçükbaş hayvanların koyulduğu alan olarak kullanılmakta ve bu eyleme yönelik samanlık gibi depolama mekanlarının bulunduğu özgün plan şemaları ortaya çıkmaktadır. Bölge konutlarında, coğrafi etkenlerle kış aylarının sert geçmesi yakacak konusunda bir depolama ihtiyacı doğurmuş ve plan yerleşimlerinde samanlık, ağıl gibi bölümler odunluk ve depo-ambar mekanına dönüştürülmüştür. Diğer bir kullanım olan depo-ambar mekanları, çoğu eşyanın depolandığı alanlar olarak dikkat çekmektedir. Özellikle bölgede tarımın elverişsiz olması ile gelişen hareketli tahıl ambarları bu mekanlarda depolanmaktadır.

1.kat yerleşiminde 4 tipoloji belirlenmiştir. Bölgede yoğun ve özgün kullanım olarak 1-2 kiler odası mekanları bulunan kat yerleşimleri bulunmaktadır. Bölgede az görülen muhdes ek kiler odaları Büyükalan (A) köyü 1-4 No'lu konutu ve Sarıhacılar (D) köyü 20 No'lu konutu olmak üzere 3 konutta görülmüştür. 1.kat yerleşiminde depolama mekanı bulunmayan Büyükalan (A) köyü 3 No'lu konutu ve Sarıhacılar (D) köyü 22 No'lu konutu olmak üzere 2 konut tespit edilmiştir.

1.kat depolama mekanların nitelikleri ve bölgeye ait özgünlükleri incelendiğinde; yaşam katında plan yerleşimi olarak dikkat çeken unsur kiler odalarıdır. Bu odalar bölge plan tipolojisini şekillendiren önemli mekansal oluşumlardır. Hane halkının yiyecek-içecek depoladığı bu mekanlar, Anadolu geleneksel konutu incelenmesinde tespit edilmemiş ve bölgeye özgü oluşum olarak dikkat çekmektedir. Bölge konutları incelemesinde kiler odası bulunmayan konut yerleşimlerinde sofa mekanlarından bölünen muhdes ek kiler alanları tespit edilmiştir. Bölünmüş bu mekanların oluşumu, bölge konutları yaşam katında depolama mekanı ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

Bölgeye özgü kullanım olan çatı katı depolama mekanı Büyükalan (A) köyü 2 No'lu konutu ve Bucakalan (C) köyü 15-16 No'lu konutu olmak üzere 3 konutta

görülmüştür. Bu konutlar; bölgede büyük, gösterişli ve varıl ailelere ait yapılar olarak dikkat çekmektedir.

Çizelge 6.1. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarının mekan kurgusunda yer alan depolama birimlerinin yoğunluk grafiği

MEKAN KURGUSU AÇISINDAN DEPOLAMA BİRİMLERİ			YAPIM MALZEMESİ
ZEMİN KAT	 2 SAKLANLIK	 1 SAKLANLIK	
1. KAT	 2 KILIR ODALI	 1 KILIR ODALI	
ÇATI KATI	 ÇATI ARASI BOŞLUĞU		

Donatı kurgusunda yer alan depolama birimleri sabit donatılar üzerinden analiz edilmiştir. Sabit depolama donatıları olarak yüklük, dolap, sergen-raf ve tahıl ambarı kullanımları bölgede görülmektedir. Yüklük kullanımında 11 tipoloji belirlenmiştir. Bölgede yoğunluklu olarak görülen tipoloji Tip 2 (T+Y+G+BE), Tip 3 (T+Y+G+M+BE) ve Tip 4 (T+Y+G+A+BE) kullanımlarıdır. Bölgede oldukça az görülen tipoloji kullanımları; Tip 1 (Y+G+A+BE) Büyükalın (A) köyü 1 No'lu konutu, Tip 10 (T+Y+A+B) Bucakalan (C) köyü 16 No'lu konutu ve Tip 11 (Y+G+M+BE) Sarıhacılar (D) köyü 18 No'lu konutunda görülmüştür.

Dolap kullanımında 9 tipoloji belirlenmiştir. Yoğunluklu olarak görülen tipoloji Tip 1 (KR) ve Tip 2 (KA+T+BE) kullanımlarıdır. Bölgede ayrıca sekiden yükseltilmiş (SY) ve kapaksız (KA) dolap sistemi olan Tip 3, 4, 6, 8, 10 hemen hemen her konutta görülmüştür. Bölgede oldukça az kullanımda olan Tip 7 (KA+B) ve Tip 6 (KA+SY+B) Büyükalın (A) köyü 4 No'lu konutunda görülmüştür.

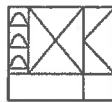
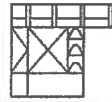
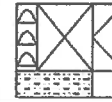
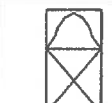
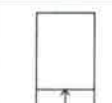
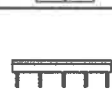
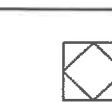
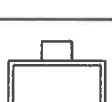
Sergen-raf kullanımında 5 tipoloji belirlenmiştir. Bölgede yoğunluklu olarak Tip 1 (S+BE), Tip 2 (S+B) ve Tip 4 (S+AY+BE) kullanımları tespit edilmiştir. Bölgede en az kullanımı olan Tip 5 (R+AY) Bucakalan (C) köyü 15 No'lu konutu kiler odasında görülmüştür.

Sabit tahıl ambarı kullanımında tek tip kullanım bulunmaktadır. Bu depolama birimleri Belenalan (B) köyü 9, 11 No'lu konutu ve Bucakalan (C) köyü 15, 16 No'lu konutunda tespit edilmiştir.

Sabit depolama birimlerinin nitelikleri ve bölgeye ait özgünlükleri incelendiğinde; bu birimlerden özellikle bölge konutlarında kullanılan, ambar niteliği bulunan yüklük oluşumları dikkat çekicidir. Zemin katta bulunan depolar gibi yaşam katında da küçük ölçek de sabit tahıl depoları düşünülmüştür. Diğer bir kullanım ise yaşam katı kafesönü mekanında bulunan gömme dolap sistemleridir. Bu birimler yazın kullanılan seki minderlerinin kışın depolanması amacına hizmet etmektedir. Bu kullanımlar kapsamında bölge konutlarına özgü depolama birimleri, Anadolu geleneksel

konutu depolama birimlerinden ayrılmaktadır. Bölge konutu depolama birimlerindeki süslemeler oldukça az sayıda, büyük ve nitelikli olarak nitelendirilen konutlarda görülmüştür. Yüklük, dolap, sergen gibi kullanımlarda süslemelerin bölgeye özgü nitelikler taşıdığı tespit edilmiştir. Özellikle depolama birimlerindeki bitkisel motif işlemleri bölgeye özgü yerel kimlik unsurlarını yansıtmaktadır.

Çizelge 6.2. İlvat Bölgesi geleneksel konutlarının donatı kurgusunda yer alan sabit depolama birimlerinin yoğunluk grafiği

DONATI KURGUSU AÇISINDAN DEPOLAMA BİRİMLERİ				YAPIM MALZEMESİ	SÜSLEME
YÜKLÜK					
DOLAP					
RAF-SERGEN					
TAH. AMBARI					

İlvat Bölgesi geleneksel konutlarının mekan ve donatı kurgusunda yer alan depolama birimlerine ait tipoloji yoğunlukları incelendiğinde; donatı kurgusu açısından kullanılan depolama birimlerinin rolünün daha nitelikli olduğu sonucu çıkarılabilir. Bölge konutlarının mekan kurgusunda yer alan depolama birimlerinin rolü ise donatı kurgusunda yer alan depolama birimleri kadar öne çıkmamaktadır.

Hareketli depolama donatıları olarak sepet, küp, sandık ve ambar gibi kullanımlar bölgede tespit edilmiştir. Sepet, sandık ve testiler Anadolu coğrafyası geleneksel konutundaki kullanımları ile aynı nitelikler taşımaktadır. Bölgeye özgü kullanım olarak dikkat çeken donatı ambarlardır. Bölgede tarım arazisini az oluşturan tahılların depolanma ihtiyacını arttırmakta ve konutlarda bu ihtiyaca yönelik kütleli hareketli ambarlar görülmektedir. Bölgede, konutlarının çoğunda bu birimler sökülüp, konutların dışına atılmış ve bölge dışına satılarak kültürel değerleri unutulmuştur.

Depolama birimlerinin yapım tekniği ve malzeme kullanımında bölgenin coğrafi ve fiziksel etmenlerin etkin olduğu görülmektedir. Bölge coğrafyasında orman varlığı depolama birimlerinin yapım malzemesi ve süslemelerinde ahşap işçiliğini ortaya koymaktadır. Konutlarda kullanılan ahşap malzemenin temini, yaygın olarak katran ve ardıç ağacından elde edilmektedir. Bu doğrultuda, bölge yapıları plan kurgusunda yer alan mekansal ve ögesel depolama alanlarının; yapım tekniği, malzeme kullanımı ve işlevsel özellikleri Anadolu geleneksel konutu kavramına birçok nitelik kazandırmaktadır.

Bölgenin genel karakteristik özellikleri ve bozulmamış dokusu ile bölgeye olan katkısı düşünüldüğünde, yapı dış cephe özellikleri kadar iç mekan unsurları da dikkat çekilmesi gereken noktalardan biridir. Bölgenin yapı ölçeğinde incelenmesinde depolama alanlarının tespiti ve niteliklerin çıkarılması ile geleneksel konut iç mekanları sürdürülebilir hale gelecek ve bu birimler gelecek nesillere aktarılarak kültürel miras bileşenlerimiz korunacaktır.

Çalışma sonucunda aşağıdaki öneriler sıralanabilmektedir.

- Bölge dokusunun özgün durumunun bozulmaması için mimari yapı ve iç mekanında yapılan değişikliklerde yerel malzeme kullanımının önemine dikkat edilmelidir.
- Bölge yapılarının cephe ve mimari yapı elemanları kadar özgün olan iç mekan bileşenleri de belirli düzenlemelerle koruma altına alınabilir.
- Bölgede yapılan turistik faaliyetler kapsamında, konutların mekan ve donatı kurgusunda yer alan depolama birimleri, günümüz şartları düşünülerek yerel kimliğini kaybetmeden yeniden düzenlenebilir.
- Çoğu konutun taşınabilir depolama birimleri bölge yakınında faaliyette olan müze gibi kurumsal yerlere taşınarak koruma altına alınabilir.
- Özgün karakteri bulunan konutlarda, mimari yapı ve iç mekan kurgusunu bozacak tadilat ve hasarların önlenmesi için, kullanıcı profili ve yerel halk, kurumlar tarafından bilinçlendirilebilir.
- Tespit edilen depolama birimlerin bazı niteliklerinin bölgeye özgü olması bölgenin tarihine ve kültürel miras bileşenlerine katkıda bulunmaktadır. Bu bakımdan bu birimlerin tespiti ve niteliklerinin belirlenmesi, Anadolu geleneksel konutu envanterine de veri sağlayacaktır.
- Konutların depolama alanı gibi bileşenlerinin tespitinde Lazer-scanner gibi teknolojik imkanlardan faydalanılması ve yaygınlaştırılması ile bu alanların korunması, sürdürülebilirliği ve gelecek nesillere aktarımı sağlanabilir.
- Kültürel miras yönünden zengin Anadolu coğrafyasında, Akseki İlbat Bölgesi geleneksel konutları da değerli kütür mirası özelliği göstermektedir. Bu nedenle, konutların iç mekan nitelikleri ve bunlardan biri olan depolama alanları, yapılacak olan çalışmalarda iç mimarlara birçok bilgi sağlayabilir.
- Geleneksel konutların kullanıcı eylemleri kapsamında depolama alanları, tespit edilen çalışmalarda detaylı bir şekilde çalışılmamış ya da bir nitelik olarak değerlendirilmemiştir. Bu kapsamda bu birimlerin tespiti ve analizinde kullanılan yöntemin iç mekan parametrelerinde kullanılabileceği gösterilmiştir. İlerde gerçekleştirilecek çalışmalarda iç mekan bileşenlerinin tespiti ve özellikleri gibi benzeri çalışmalar daha kapsamlı ele alınabilir.

7. KAYNAKLAR

- A.B. Arşivi. 2020. Akseki Belediyesi arşivinden edinilmiştir.
- Açıkgöz, Ö. 2005. Toplumsal Zihniyet Olgusu ve İktisadi Gelişme ile İlgisi, Sosyoloji Konferansları, Sayı: 32, s. 91.
- Açikel M. ve Kaynakci E. Z. 2020. Antalya'da Geleneksel Tahıl Ambarları, In: Koçakoğlu, B. ve Çakılcı, D. (Ed.), Antalya Kitabı-3 (Antalya'da Doğa ve Medeniyet). Palet, Konya, s. 387-405.
- Adak, M., Takmer, B. ve Arca, A. E. 2015. İlkçağ'da Akseki Bölgesi. Haz: Atilla, D. (Ed.), Ben Akseki'yim. Elit Sistem Ofset Basım Yayım, İstanbul, s. 251-274.
- Agan, T. and Lunhisingen, T. 1965. The house- Principles, Resources, Dynamics. J.B. Lippincott Co., Philadelphia.
- Akbaş, G. 2015. Geleneksel Yapım Teknikleri ve Mekan İlişkisi: Uzungöl ve Taşkiran Örnekleri. Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 110 s.
- Akgül, S. 2020. Depolanmış Ürün Hastalıkları (Depolama, Depo Çeşitleri ve Depolamada Önemli Faktörler. <https://avesis.cu.edu.tr/sakgul/dokumanlar> [Son erişim tarihi: 11.10.2020].
- Akın, N. 2001. Balkanlarda Osmanlı Dönemi Konutları. Literatür Yayıncılık, İstanbul, 240 s.
- Akkaya, N. 2005. Akseki İlvat Köyleri ve Çevresindeki Geleneksel Türk Evlerinin Mimari ve Süslemesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, 293 s.
- Akok, M. 1951. Çorum'un Eski Evleri. Arkitekt Dergisi, (237-238): 171-189.
- AKVKBM Arşivi. 2020. Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden Edinilmiştir.
- Alim, H. ve Sağiroğlu, Ö. 2015. Antalya İli Akseki İlçesi İlvat Bölgesinde Sürdürülebilir Barınma İçin Konut Tasarım İlkelerinin Belirlenmesi. 2nd International Sustainable Buildings Symposium, Ankara, Turkey, pp. 75-83.
- Alsaç, Ü. 1992. Türk Mimarlığı / Cep Üniversitesi, İletişim yayınları, İstanbul, 115 s.
- Alsaç, Ü. 1993. Türk Kent Düzenlemesi ve Konut Mimarlığı, İletişim Yayınları, İstanbul, 50 s.
- Altan, İ. 1983. Mimaride Işık-Gölge İlişkilerinin Psikolojik Etkileri Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 153 s.
- Anon. 1953. Household Storge Units. Small Home Council. Circular Series. Index number: C5.150 (42), January.
- Anon. 1962. Put Your Storge Problems on The Shelf. S.A. hirsh Mfg. Co., U.S.A.
- Anonim 1: <https://haticetunca.wordpress.com/2014/02/10/safranbolu/> [Son Erişim Tarihi: 11.12.2020]
- Anonim 2: <https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/> [Son Erişim Tarihi: 11.12.2020]

- Anonim 3: Türkiye İstatistik Kurumu Nüfus Sayımı Arşivleri, Fadnksdagitapp%2fadnks.Zul&Date=2015-05-24 [Erişim Tarihi: 03.11.2020]
- Anonim 4: <https://haticetunca.wordpress.com/2014/02/10/Safaysenazhanimkonagi.com>. [Erişim Tarihi: 10.01.2020].
- Anonim. 1967. Antalya İl Yıllığı. Antalya, 55 s.
- Anonim. 1982. "Antalya". Yurt Ansiklopedisi. Cilt: 2, İstanbul, 825 s.
- Arat, C. 2011. Geleneksel Türk Evi İç Mekan Donatılarının Antropometrik Verilere Dayalı Analizi; Konya Evleri. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, 203 s.
- Arcan, E. F. ve Erdoğan, M. 1987. Toplu Konutlarda Mekan Standartlarının Belirlenmesinde İşlevsel Program Yaklaşımı. Toplu Konutlarda Mekan Standartları Paneli, Tübitak Mac: 703, 15-16 Nisan, İstanbul.
- Arcan, E. F. ve Evcı, F. 1999. Mimari Tasarıma Yaklaşım: Bina Bilgisi Çalışmaları. Tasarım Yayın Grubu, İstanbul, 208 s.
- Asatekin, G. S. 1994. Anadolu'daki Geleneksel Konut Mimarisinin Biçimlenmesinde Aile-Konut Karşılıklı İlişkilerin Rolü. Kent, Planlama Politika, Sanat Tarık Okyay Anısına Yazılar, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Asatekin, M. 1995. Düşük Metrekareli Konutta Mobilya Tasarımına Yaklaşım ve Örnekleme Çalışması. Konut Araştırmaları Sempozyumu, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Konut Araştırmaları Dizisi, (1): 385-402.
- Avcı, Ü. 2005. Antalya Kenti Geleneksel Türk Konutlarında Bahçe Mekanının Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, 139 s.
- Aydın, H. 2007. 19-20. Yüzyılda Evlerde Kullanılan Dekoratif Eşyalar (Konya Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 245 s.
- Azezli, Ş. G. B. 2009. 19.Yy'da Osmanlı Konut Mimarisinde İç Mekan Kurgusunun Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 134 s.
- Bakır, İ. 1987. Küçük Alanlı Konutlarda Mekan Kullanımı. Toplu Konutlarda Mekan Standartları Paneli Bildirileri, ss. 104-110, 15-16 Nisan, Yapı Endüstri Merkezi, İstanbul.
- Bakışlı, D. 2019. Antalya İli Akseki İlçesi Sarıhacılar Köyü Özgün Yapısal ve Mimari Özelliklerin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 179 s.
- Baş, Ö. ve Arpacıoğlu, Ü. 2019. Orta Anadolu Köy Evlerinde İç Mekan Tongurlar Köyü Örneği, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 1(1): 58-65.
- Başarır, B. 2001. Akseki, Hacıgüzeller Evi. Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 676 s.
- Batur, A., Öymen Gür, Ş. (2005). Doğu Karadeniz'de Kırsal Mimari. İstanbul: Milli Reasürans T. A. Ş., İstanbul, 253 s.

- Bayram, Ö. F. 2014. Doğu Karadeniz Bölgesinde Geçmişten Günümüze Vernaküler Mimari. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 155 s.
- Baytın, N. 1988. Mimarlık, Ergonomi- Antropometri İlişkisi, I. Ulusal Ergonomi Kongresi, Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, Ankara, 372 s.
- Bektaş, C. 1996. Türk Evi, YKY Yayınları, İstanbul, 108 s.
- Bektaş, C. 2001. Halk Yapı Sanatı. İstanbul: Literatür Yayıncılık, 160 s.
- Bektaş, C. 2007. Türk Evi, İstanbul, Bilişim Yayınevi, 40 s.
- Belli, O. 2001. Çavuştepe (Şardurhinili) Excavations. O. Belly (Ed.): İstanbul University's Contributions to Archaeology In Turkey 1932-2000. İstanbul, pp. 173-178.
- Bertram, C. 2008. Imagining the Turkish House. Collective Visions of Home, University of Texas Press, Austin.
- Bilim, C. 2004. Arşiv Belgelerinde ve Salnamelerde Alanya. Alanya Tarih ve Kültür Seminerleri, Sayı: VII, 198 s.
- Bozkurt, S. G. 2013. 19.yy. da Osmanlı Konut Mimarisinde İç Mekan Kurgusunun Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi. Journal of the Faculty of Forestry, 62(2): 37-70.
- Brunskill, R. W. 2000. Vernacular Architecture An Illustrated Handbook. Faber And Faber Limited, Isbn: 0-571-19503-2.
- Burney, C. 1998. The Kingdom of Urartu (Van): Investigations into the Archaeology of The Early First Millennium BC within Eastern Anatolia (1956-1965), in: R. Matthews (Edt), Ancient Anatolia, Fifty Years' Work By The British Institute of Archaeology at Ankara, London, pp. 143-162.
- Cansever, T. 2002. Türk Evinin Mimarisi. Türkler Ansiklopedisi, (12): 313-320.
- Cerasi, M. M. 2001. Osmanlı Kenti; Osmanlı İmparatorluğu'nda 18 ve 19. Yüzyıllarda Kent Uygarlığı ve Mimarisi, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 375 s.
- Ching, F.D.K. 2007. Architecture: Form, Space, Order. USA, John Wiley&Sons.
- Chipiez, C. 1890. 1890 Yılına Ait Karşılaştırmalı Likya Kaya Mezarı ile Tahıl Ambarı Çizimi. <https://yikaroglu.wordpress.com/tag/likya-kaya-mezarlari> [Son Erişim Tarihi: 10.01.2020].
- Christakis, K. S. 1999. Pithoi and Food Storage In Neopalatial Crete: A Domestic Perspective. World Archaeology, 31(1): 1-20.
- Christakis, K.S. 2011. Pithoi and Economy In Lm Ib State Societies, in: Thomas M. Brogan & Erik Hallager (Edit.), Lm Ib Pottery Relative Chronology And Regional Differences. Acts of A Workshop Held at The Danish Institute at Athens in Collaboration with The Instap Study Center For East Crete, 27-29 June 2007. Monographs of the Danish Institute at Athens (11) 1, Athen, pp. 241-253.
- Cömert, M. 2002. Edirnekari Sandıklar. Antik Dekor Dergisi, (72): 102-106.

- Çelebi, T. 2012. Akseki Cemerler Köyü Ahmet Yılmaz Evi Restorasyon Projesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 319 s.
- Çetin, A. 2017. Köylerimizi Tanıyalım: Sarıhacılar. Dergi Akseki, (21): 1-48.
- Çevik, N., Bulut, S. 2010. İkinci Kazı Sezonunda Myra ve Limanı Andriake, Arkeolojisinden Doğasına, Myra / Demre ve Çevresi, (Ed.) N. Çevik, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Antalya, s. 25-117.
- Demir, M. 2004. Selçuklu Tarih Kayıtlarında Alanya'nın Fethi. Alanya Tarih ve Kültür Seminerleri, Sayı: X, 541 s.
- Demir, A. G. 2018. Antalya İli Akseki İlçesi Büyükalın Köyü Ali Petek Evi Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme Önerisi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 358 s.
- Demirkaya, Y. ve Mesut, K. 2017. 6360 Sayılı Kanun ile Birlikte Mahalleye Dönüşen Köylerde Değişimin Muhtarlığa Etkisi: Menteşe ve Seydikemer İlçeleri Üzerinden Bir Değerlendirme. Strategic Public Management Journal, 3(6): 124-149.
- Diamond, J. 2010. Tüfek, Mikrop ve Çelik İnsan Topluluklarının Yazgıları. Çev. Ülker İnce, 21. Baskı, Ankara, 2010, 662 s.
- Dinçbaş, G. K. 2019. Germir Geleneksel Konutlarının İç Mekanlarındaki Sabit Mobilyalar, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 662 s.
- Dinçer, Ö. 2004. Mimari Mekan Organizasyon Sürecinde Mekansal Hemyüzey Birleşim ve Entegrasyon Kavramlarının Analizi. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 104 s.
- Dipasquale, L., Kısa Ovalı, P., Mecca, S., Özel, B. 2014. Resilience of Vernacular Architecture. M. Correia, L. Dipasquale, S. Mecca. (Edt.). Versus: Heritage for Tomorrow: Vernacular Knowledge for Sustainable Architecture, Firenze: Firenze University Press, pp. 65-73.
- Dursun, N. 2012. Akseki İlvat Köyleri ve Çevresindeki Geleneksel Türk Evlerinden Örnekler. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (27): 119-127.
- Eldem, S. H. 1954. Türk Evi Plan Tipleri, İ.T.Ü., Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul, 237 s.
- Eldem, S. H. 1976. Türk Bahçeleri. Kültür Bakanlığı Türe San'at Eserleri:1, İstanbul, 376 s.
- Eldem, S. H. 1987. Türk Evi III Osmanlı Dönemi 'Turkish Houses Ottoman Period'. Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Enhoş, M. 1974. Bütün Yönleriyle Akseki ve Aksekililer. İsteme Adresi, İstanbul, 521 s.
- Ercenk, G. 1992. Pamphylia Bölgesi ve Çevresi Eski Yol Sistemi. Belleten, 56(216): 361-370.
- Ertürk S., Keleş, G., Usta, A. 1992. Geleneksel Mutfak Mekanı ve Yemek Yeme Alışkanlığının Günümüz Konutlarındaki Mekansal Oluşuma Etkileri. Kongre Bildiri Kitabı, Bursa, 176-179 s.
- Esengil, R. 2000. Neden Akseki? Sanatsal Çekül-Mozaik, Sayı: 35, İstanbul, 50 s.

- Esengil, R. 2001. Akseki- İbradı Havzası Projesi. Mimarlık, (298): 58.
- Esengil, R. 2002. Kültürel Değerlerin Korunarak Turizme Kazandırılmasında Katılımcı Bir Deneme. First Tourism Congress Of Mediterranean Countries, Antalya, 178 s.
- Esin, E., vd. 2008. Sadullah Paşa ve Yalısı: Bir Yapı Bir Yaşam. YEM Yayınları, İstanbul.
- Eyüce, A. 2005. Geleneksel Yapılar ve Mekanlar, Birsan Yayınevi, İstanbul, 42-78 s.
- Gögebakan, Y. 2015. Karakteristik Bir Değer Olan Geleneksel Türk Evi'nin Oluşumunu Belirleyen Unsurlar ve Bu Evlerin Genel Özellikleri. İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, 1 (1): 41-55.
- Göka, Ş. 2001. İnsan ve Mekan. Pınar Yayıncılık, İstanbul.
- Gölcü, M. 2009. Akseki Belediyesi Projeleri. Dergi Akseki, 11.
- Günay, B. ve Selman, M. S. 1994. Kentsel Görüntü ve Kentsel Estetik Örnek Kent: Ankara, Kent, Planlama Politika, Sanat Tarık Okyay Anısına Yazılar. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Günay, R. 1989. Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 289 s.
- Günay, R. 1998. Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri. YEM Yayınları, İstanbul, 366 s.
- Güngör, S. 2019. Türk Evinin Geleneksel Japon Evi ile Yapısal Açından Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 177 s.
- Gür, Ş. Ö. 2000. Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü. Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Gürçınar, Y. 1996. Sökülüp Takılabilen Panel Tipi Konut İç Duvar Sistemlerinin Tasarım İlkeleri, Yapı Dergisi, (172): 97.
- Hadimli, H. 2008. Akseki İlçesi'nin Coğrafyası. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 544 s.
- Hasol, D. 2005. Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü. YEM Yayınları, İstanbul.
- Holt-Jensen, A. 2017. Coğrafya: Tarihi, Felsefesi ve Temel Kavramları (Çev. Bekaroğlu, E., Anlı, Ö., Turut, H., Tüysüz, S.). İdil Yayıncılık, İstanbul.
- İmamoğlu, V. 1992. Geleneksel Kayseri Evleri. LAGA Basım-Yayın Ltd. Şti., Ankara.
- İşkan, H. ve Çevik, N. 2000. Akseki Çevresi Arkeoloji ve Tarihi. Sanatsal Mozaik, (35): 51-55.
- Kafesçioğlu, R. 1955. Kuzeybatı Anadolu'da Ahşap Ev Yapıları. Doçentlik Çalışması, İstanbul Teknik Üniversitesi, Pulhan Matbaası, İstanbul.
- Kafesoğlu, İ. 2004. Türk Milli Kültürü. Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Kahraman, B. 1997. Geleneksel Türk Odasında Ahşap Mimari Elemanlar, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 158 s.

- Kansu, R. 1976. Sosyal Konut Kullanıcılarının Depo Gereksinmelerini Saptamak için Gecekondularda Yapılan Bir Araştırma. İ.T.Ü, Mimarlık Fakültesi, MMLS Mimari Tasarım Dalı, İstanbul.
- Karabulut, T. 2017. Antalya İli Akseki İlçesi Büyükkalan Köyü Kırsal Mimari Doku Özelliklerinin Analizi, Değerlendirilmesi ve Koruma Geliştirme Önerisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara. 366 s.
- Karaman, Ö. Y. ve Zeren, M. T. 2010. Geleneksel Türk Konutunda Kullanılan ve Kagir Sistemi Destekleyen Ahşap Yapısal Elemanların Önemi ve Bozulma Nedenleri, DEÜ Mühendislik Fakültesi Mühendislik Bilimleri Dergisi, 12(2): 75-87.
- Karaman, S., Okuroğlu, M., Kızıloğlu, M. F., Memiş, S., Cemek, B. 2009. Karaman İli İklim Koşullarına Uygun Elma Depolama Yapılarının Planlanması, Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi (TABAD), 2(1): 145-154.
- Karayazı, S. S. 2015. Akseki İlçesi, Belenalan Köyü Kırsal Mimari Doku Özelliklerinin Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 271 s.
- Karayazı, S.S. ve Sağıroğlu, Ö. 2016. Documentation Of Rural Architectural And Textural Characteristics And Determination Of The Problems Of Akseki Belenalan Village. Gazi University Journal Of Science Part B: Art, Humanities, Design And Planning, 4(1): 13-23.
- Kavas, K. R. 2011a. Patterns of Environmental Coherence in The Rural Architectural Tradition of Ürünlü (Akseki-İbradı Basin). M.E.T.U. Journal of the Faculty of Architecture, 28(1): 23-40.
- Kavas, R. K. 2011b. Alanya-İncirkırı Geleneksel Kırsal Mimarisinde Doğa-Kültür İlişkisi. Zeitschrift für die Welt der Türken, 3(1): 271-289.
- Kaya, M. 2020. Anadolu Kültüründen Dünya Kültürüne Ambarlar. Ege Coğrafya Dergisi, İzmir, 29 (2): 321-344.
- Kaya, M. ve Güvenç, D. Ş. 2001. Geleneksel Akseki Evinde Ahşap ve Özgün Detaylar: Dügmeli Ev. Mimarlık Dergisi, Mimarlar Odası, (298): 59-60.
- Kaynak, İ. E. 2005. Geleneksel Konut Dokusunun Oluşumunu Etkileyen Fiziksel Faktörler, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 99 s.
- Kazenwadel, B. 1995. Lidar Höyük: Die Hellenistische und Römische Keramik. Na.
- Kırşan, Ç. ve Çağdaş, G. 2004. Etnik Kimlik ve Evsel Mekan. Konut Değerlendirme Sempozyumu, ss. 19-38, 3-4 Haziran, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, İstanbul.
- Koç, S. 2019. Geleneksel Konutların İç Mekan Kurgusunu Yerel Kimlik Unsurları İle Okumak: İslamköy Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 164 s.
- Köse, A. 1991, İspir ve Çevresinin Bölgesel Coğrafi Etüdü, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 404 s.
- Kuban, D. 1976. Sanat Tarihimizin Sorunları. Çağdaş Yayınları, İstanbul, 217 s.

- Kuban, D. 1982. Türk Evi Geleneği Üzerine Gözlemler, Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 281 s.
- Kuban, D. 1995. Türk “Hayat”lı Evi. Eren Yayıncılık, İstanbul, 280 s.
- Kuban, D. 2008. Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı. Yapı Kredi Yayıncılık, İstanbul, 476 s.
- Kudret, S. 2018. Antik Dönemde Artı Ürün Depolama Kavramı ve Depolama Kapları, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(1): 595-610.
- Kunduracı, O. 1995. Batı Toroslarda Bulunan Geleneksel Konutlar. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 164 s.
- Kunduracı, O. 1997. Akseki İlçesi Bademli Köyü Kaşıkçılığı. Türkiye Araştırmaları Dergisi, Sayı: 4, Konya, 111 s.
- Kuşcuoğlu, Z. 1987. Türk Sanatında Ayna, İlgi, 49, İstanbul.
- Küçükerman, Ö. 1973. Anadolu’daki Geleneksel Türk Evinde Mekan Organizasyonu Açısından Odalar, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını, İstanbul.
- Küçükerman, Ö. 1985. Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını, İstanbul.
- Küçükerman, Ö., Güner, Ş. 1995. Anadolu Mirasında Türk Evleri. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Makal, M. 2008. *Bizim Köy*. Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- Manav, K., Çalışkan, V. 2017. Geleneksel Bir Mesken Tipinin Turizmde Çekicilik Potansiyelinin Araştırılması: “Düğmeli Evler” (Antalya) Örneği. Doğu Coğrafya Dergisi, Ocak, 22 (37): 215-240.
- Maslow, H.A. 1996. The Psychology of Science: A Reconnaissance. Harper & Row, New York, p. 16.
- Meder, M. 2001. Bilgi toplumu ve toplumsal değişim. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(9): 72-81.
- Meder, M. 2001. Bilgi Toplumu ve Toplumsal Değişim. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(9): 72-81.
- Melling, J. M. 1994. Elmalı Karamuk Köyü Subaşı Ailesi Tahıl Ambarı. <http://triptych.brynmawr.edu/cdm/search/collection/Mellink/searchterm/elmal%C4%B1/field/all/mode/all/conn/and/display/200/order/nosort/ad/asc>. [Son Erişim Tarihi: 08.01.2020].
- Muşkara, Ü. 2017. Kırsal Ölçekte Geleneksel Konut Mimarisinin Korunması: Özgünlük. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, (37): 437-448.
- Naumann, R. 1975. Eski Anadolu Mimarlığı. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Nelson, G. 1954. Strobe. Whitney Publications. Inc., New York.
- Öney, G. 2000. Erken Osmanlı Sanatı. (1. Basım) İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Tarihi Yayınları.

- Özbek, D. A. 2016. Mimari Mekanın Tanımlanması Üzerine Bir Çalışma. Doktora Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul, 184 s.
- Özdemir, İ. 1994. Mimari Mekanın Değerlendirilmesinde, Mekan Örgütlenmesi Kavramı: Konutta Yaşama Mekanları. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon. 196 s.
- Özkaynak, K. 1954. Akseki Kazası: Tarih, Coğrafya, Turizm, Biyografya. Akgün Matbaası, Ankara, 16-26 s.
- Özsait, M. 1980. İlkçağ Tarihinde Pisidya. İüef Yayınları, İstanbul.
- Pallasmaa, J. 2000. Hapticity and Time: Notes on a Fragile Architecture. The Architectural Review, May, 78-84.
- Pamuk, F. 2010. Safranbolu Evlerinde Ahşap ve Metal Süslemeler. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 247 s.
- Peters, E. W. 1979. Altınova Halk Mimarlığında Erzak Saklama, *Keban Projesi 1973 Çalışmaları*, Keban Projesi Yayınları 1/6 (Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Keban Projesi Yayınları), 128 s.
- Prizeman, J. 1966. Kitchens. A Design Centre. Publication. McDonald and Co Ltd., Newyork.
- Ramsay, W. M. 1960. Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası. Milli Eğitim Yayınları, İstanbul.
- Sağiroğlu, Ö., Kınıklıoğlu, T. Karayazı, S. S. 2016. Akseki, İlvat Bölgesi Ahşap Kapı Tipolojisi ve Kilit Sisteminin 'Traka-Tıfraz' Belgelenmesi. Türk Bilimleri Araştırma Vakfı, 9(3): 10-30.
- Salman, G. 1967. Strobe. A Design Centre Publication. McDonald and Co Ltd., Newyork.
- Sargın, S., Okudum, R. 2014. Isparta İlinde Soğuk Hava Depolarının Kuruluşu, Gelişimi ve Gelişime Etki Eden Faktörler. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, (31): 111-132.
- Sayan, Y. 1997. Uşak Evleri. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Schmidt E.F.1932. The Alışhar Hüyük: Seasons Of 1928 And 1929, Part I. By Erich F. Schmidt. Season Of 1927. Oriental Institute Publications: University Of Chicago Press, 98 p.
- Semple, E. C. 1911. Influences Of Geographic Environment, On The Basis Of Ratzel's System Of Anthropol-Geography. H. Holt and Company.
- Sezgin, H. (2006). Yöresel Konut Mimarisi Ve Türkiye'deki Örnekleri Hakkında. Tasarım+ Kuram dergisi, 3(4): 1-20.
- Sönmez, A., Yıldırım, K. 1996. Orta Nitelikli Konutlarda Ebeveyn Yatak Odası Planlaması İçin Optimum Çözümler. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 9(3): 439-446.
- Sönmezer, İ. 1999. Geleneksel Türk Evinde Ahşap ve Mekan İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir. 268 s.

- Sözen, M., 2006. Gelenekten Geleceğe Anadolu'da Yaşama Kültürü, Çekül Vakfı, Creative Yayıncılık, İstanbul.
- Sözen, M., Eruzun, C. 1992. Anadolu'da Ev ve İnsan, Emlak Bankası Yayınları, Creative Yayıncılık Tanıtım Ltd. Şti, İstanbul.
- Steidl, R.E. 1972. Difficulty Factors in Homemaking Taks: Implications for Environmental Design. Human Factors. 14(5): 471-482.
- Şahlan Ç. K. 2018. 19. ve 20. Yy. Osmanlı Toplumunda Konut İçi Dokumacılık Üretiminin Mekana Yansıması: Geleneksel Isparta Konutları. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2019 s.
- Şenocak, M. 2016. Akseki İlçesi Bucakalan Köyü'ndeki Mehmet Duruk Konutu Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme Önerisi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 408 s.
- Tanyaş, M., Başkak, M. 2012. Farklı Açılardan Depoların Sınıflandırılması, Ulusal Lojistik ve Tedarik Zinciri Kongresi, 10-12 Mayıs, Konya.
- Taş, A. 2015. Bir Konut Alanında Kültürel Değişimin Mekansal Sürekliliği: Sille / Hacı Ali Ağa Sokağı. Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon. 132 s.
- Taşcıoğlu, M. 2013. Bir Görsel İletişim Platformu Olarak Mekan. Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Tayla, H. 2007. Geleneksel Türk Mimarisinde Yapı Sistem ve Elemanları. İstanbul: Taç Vakfı Yayınları, 207 s.
- Tercan, E. 2017. İnsansız Hava Aracı Kullanılarak Antik Kent ve Tarihi Kervan Yolunun Fotogrametrik Belgelenmesi: Sarıhacılar Örneği. Mühendislik Bilimleri ve Sanat Dergisi, 5(3): 633-642.
- Tunçdilek, N. 1960. Orta Sakarya Vadisinde Meskenler. Türk Coğrafya Dergisi, (XVI) 20, Ankara.
- Turgut, H. S. 1990. Kültür-Davranış-Mekan Etkileşiminin Saptanmasında Kullanılabilecek Bir Yöntem. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. 145 s.
- TÜİK. 2020. Nüfus kayıt istatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2020-37210> [Son Erişim Tarihi: 25.10.2020]
- Tümertekin, E. ve Özgüç, N. 1997, Beşeri Coğrafya: İnsan. Kültür. Mekan. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. 2020a. Depolamak Teriminin Tanımı. <https://sozluk.gov.tr/> [Son Erişim Tarihi: 11.10.2020].
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. 2020b. Mekan Tanımı. <https://sozluk.gov.tr/> [Son erişim tarihi: 11.10.2020].
- Umar, B. 1993. Türkiye'deki Tarihsel Adlar. İnkılap Kitabevi, İstanbul, 550 s.
- Umurtak, G. 2007. Silos In Neolithic Settlements Of Burdur-Antalya Region. *Adalya*, 10: pp. 1-16.

- Uzun, O. 2011. Günümüz Orta ve Üst SED Apartman Konutlarının Antre, Mutfak ve Banyolarında Depolama Kapasiteleri Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 183 s.
- Ünal, Y. 2009. Bilgi Toplumunun Tarihçesi. Tarih Okulu, Sayı: V, s. 126.
- Ünar, S. 2020. Orta Anadolu'da Erken Tunç Çağı'nda Tahıl Depolamanın Işığında Ekonomik ve Siyasi Örgütlenme. Ege Üniversitesi, İzmir, 713 s.
- Ünver, A. Süheyl. 1976. Dr. Rıfat Osman'a Göre Edirne Evleri ve Konakları. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları, İstanbul.
- Üst, S. 2015. Konutlarda İç Mekan ile Mobilya Etkileşimi Bağlamında Mobilyaya Dair Özelliklerin İncelenmesi. STD, Haziran, s. 103-118.
- Willcox, G., Nesbitt, M. and Bittmann, F. 2012. From Collecting To Cultivation: Transitions To A Production Economy In The Near East. Vegetation History and Archaeobotany, 21 (2): 81- 82.
- Woodburn, J. 1982. Egalitarian Societies. Man, New Series, 17 (3): 431-451.
- Yeşildal, N. 2008. Antalya, Ürünli Köyü Sivil Mimari Örneği Yapıların Yapım Sistemlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Y.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. 288 s.
- Yıldırım, K. 1995. Orta Nitelikli Konutlarda Ebeveyn Yatak Odası Planlaması İçin Optimum Çözümler, Eylemlere Yönelik Kullanıcı Gereksinimleri ve İç Donatım Elemanları. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 141 s.
- Yıldız, H. 1999. Akseki Kent Merkezi, Sanatsal Mozaik: Kentsel Bilinç Çevre- Kültür. EKO Yayıncılık Ltd, İstanbul.
- Yıldız, H. 2000. Akseki Kent Merkezi. Sanatsal Çekül-Mozaik, İstanbul, s. 35-56.
- Yürekli, F. 1983. Mimari Tasarımda Belirsizlik: Esneklik-Uyabilirlik İhtiyacının Kaynakları ve Çözümü Üzerine Bir Araştırma. İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul.
- Zamankhani, J. S. 2010. İran'ın Deprem Bölgesi Olan "Doğu Azerbaycan" İlindeki Köy Evlerinin Biçimsel ve Yapısal Yönlerden İrdelenmesi ve Islahı Üzerine Bir Çalışma. Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 239 s.

8. EKLER

Ek-1. Büyükalan Köyü, Ahmet Sarıgül Evi Kimlik Kartı

A	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Büyükalan Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	75 - 138 / 1	
	No: 1	Yapı Sahibi	Ahmet Sarıgül Evi

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş ✓	Geleneksel ✓	1 Katlı
	Kiracı	Yeni	2 Katlı ✓
	Ev Sahibi	Geleneksel+Yeni	3 Katlı
	Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....

Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe ✓	Konut ✓
		Bahçe İçinde	Ticaret
		Boş Parsel	Konut+Ticaret
		Diğer.....	Diğer.....

Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı	1. Der. Tescilli	Yığma+Karkas
	Dış Sofalı Eyvanlı	2. Der. Tescilli ✓	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız	Tescili Bulunmayan	Betonarme+Yığma
	Orta Sofalı ✓	Diğer.....	Bet.+Yığma+Karkas ✓

Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan

Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat

Ek-2. Büyükalan Köyü, Ahmet Sarıgül Evi Kimlik Kartı

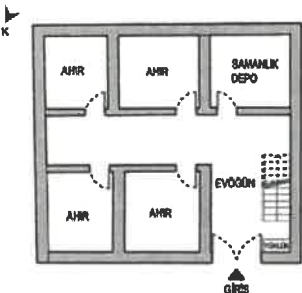
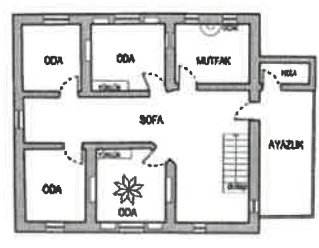
A	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Büyükalan Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	71 - 130 / 8	
No: 2	Yapı Sahibi	Ahmet Aksoy Evi	

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş ☒	Geleneksel ☒	1 Katlı
	Kiracı ☐	Yeni ☐	2 Katlı ☒
	Ev Sahibi ☐	Geleneksel+Yeni ☐	3 Katlı ☐
	Diğer..... ☐	Diğer..... ☐	Diğer..... ☐

Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe ☐	Konut ☒
		Bahçe İçinde ☒	Ticaret ☐
		Boş Parsel ☐	Konut+Ticaret ☐
	Diğer..... ☐	Diğer..... ☐	Diğer..... ☐

Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı ☐	1. Der. Tescilli ☐	Yığma+Karkas ☒
	Dış Sofalı Eyvanlı ☐	2. Der. Tescilli ☐	Betonarme ☐
	Dış Sofalı Eyvansız ☒	Tescilli Bulunmayan ☒	Betonarme+Yığma ☐
	Orta Sofalı ☐	Diğer..... ☐	Bet.+Yığma+Karkas ☐

Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan
		
		

Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat
		

Ek-3. Büyükalan Köyü, Mustafa Sağıroğlu Evi Kimlik Kartı

A	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Büyükalan Mahallesi				
	Kapı - Parsel / Ada No	50 - 124/ 3				
	Yapı Sahibi	Mustafa Sağıroğlu Evi				
Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu		Yapı Durumu		Kat Sayısı	
	Boş		Geleneksel	✓	1 Katlı	
	Kiracı	✓	Yeni		2 Katlı	✓
	Ev Sahibi		Geleneksel+Yeni		3 Katlı	
	Diğer.....		Diğer.....		Diğer.....	
Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı		Parsel İçindeki Konumu		Kullanılan İşlevleri	

Ek-4. Büyükalın Köyü, Fatma Kayhan Evi Kimlik Kartı

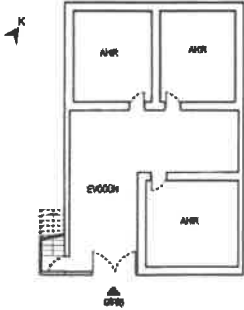
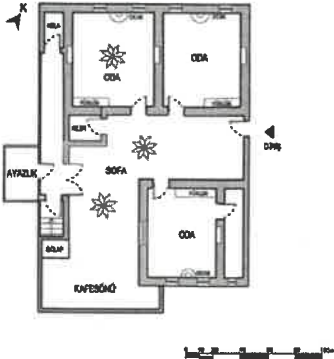
A	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Büyükalın Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	80 - 111/ 2	
	No: 4	Yapı Sahibi	Fatma Kayhan/Hatice Duran Evi

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş	Geleneksel	1 Katlı
	Kiracı	Yeni	2 Katlı
	Ev Sahibi	Geleneksel+Yeni	3 Katlı
	Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....

Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe	Konut
		Bahçe İçinde	Ticaret
		Boş Parsel	Konut+Ticaret
		Diğer.....	Diğer.....

Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı	1. Der. Tescilli	Yığma+Karkas
	Dış Sofalı Eyvanlı	2. Der. Tescilli	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız	Tescili Bulunmayan	Betonarme+Yığma
	Orta Sofalı	Diğer.....	Bet.+Yığma+Karkas

Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan
		
		
		

Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat
		

Ek-5. Belenalan Köyü, Yusuf-Hatice Uz Evi Kimlik Kartı

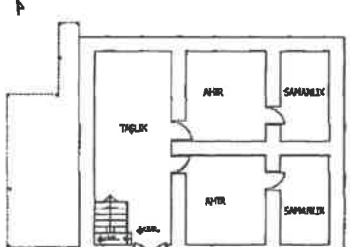
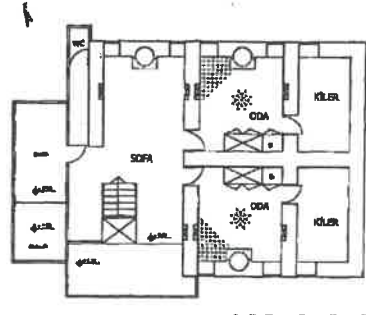
B	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Belenalan Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	27 - 112 / 1	
	No: 5	Yapı Sahibi	Yusuf-Hatice Uz Evi

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş	Geleneksel	1 Katlı
	Kiracı	Yeni	2 Katlı
	Ev Sahibi	Geleneksel+Yeni	3 Katlı
Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....	

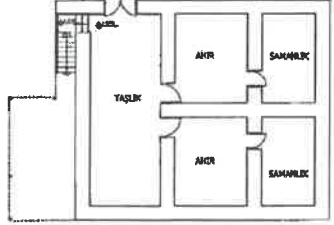
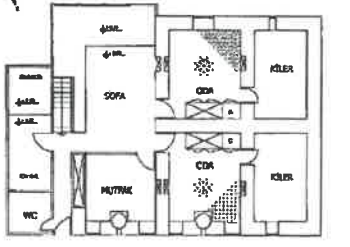
Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe	Konut
		Bahçe İçinde	Ticaret
		Boş Parsel	Konut+Ticaret
	Diğer.....	Diğer.....	

Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı	1. Der. Tescilli	Yığma+Karkas
	Dış Sofalı Eyvanlı	2. Der. Tescilli	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız	Tescilli Bulunmayan	Betonarme+Yığma
Orta Sofalı	Diğer.....	Bet.+Yığma+Karkas	

Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan
		
		

Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat
		

Ek-6. Belenalan Köyü, Yeliz Babacan Evi Kimlik Kartı

B	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Belenalan Mahallesi				
	Kapı - Parsel / Ada No	37 - 101 / 5				
	Yapı Sahibi	Yeliz Babacan (Kamil Gür) Evi				
No: 6						
Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu		Yapı Durumu	Kat Sayısı		
	Boş		Geleneksel	✓	1 Katlı	
	Kiracı		Yeni		2 Katlı	✓
	Ev Sahibi	✓	Geleneksel+Yeni		3 Katlı	
	Diğer.....		Diğer.....		Diğer.....	
Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı		Parsel İçindeki Konumu		Kullanılan İşlevleri	
			Sokağa Cephe	✓	Konut	✓
			Bahçe İçinde		Ticaret	
			Boş Parsel		Konut+Ticaret	
Diğer.....				Diğer.....		
Mimari Öz.	Plan Tipi		Tescil Durumu		Yapım Tekniği	
	İç Sofalı		1. Der. Tescilli		Yığma+Karkas	✓
	Dış Sofalı Eyvanlı		2. Der. Tescilli	✓	Betonarme	
	Dış Sofalı Eyvansız	✓	Tescili Bulunmayan		Betonarme+Yığma	
	Orta Sofalı		Diğer.....		Bet.+Yığma+Karkas	
Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan		İç Mekan			
						
Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat		Birinci Kat			
						

Ek-7. Belenalan Köyü, Hasan Baykara Evi Kimlik Kartı

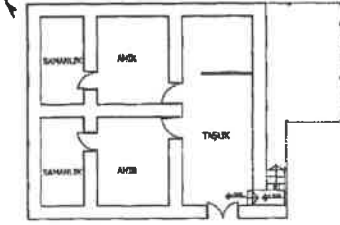
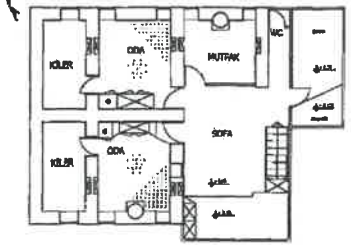
B	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Belenalan Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	20 - 113 / 2	
No: 7	Yapı Sahibi	Hasan Baykara / Yaşar Güzel Evi	

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş	Geleneksel ✓	1 Katlı
	Kiracı	Yeni	2 Katlı ✓
	Ev Sahibi ✓	Geleneksel+Yeni	3 Katlı
	Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....

Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe	Konut ✓
		Bahçe İçinde ✓	Ticaret
		Boş Parsel	Konut+Ticaret
	Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....

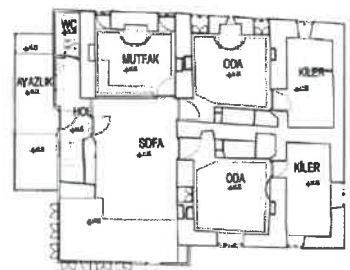
Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı	1. Der. Tescilli	Yığma+Karkas ✓
	Dış Sofalı Eyvanlı	2. Der. Tescilli ✓	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız ✓	Tescili Bulunmayan	Betonarme+Yığma
	Orta Sofalı	Diğer.....	Bet.+Yığma+Karkas

Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan
		
		

Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat
		

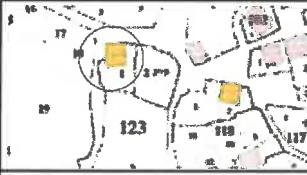
Ek-8. Belenalan Köyü, Zübeyde Metin Evi Kimlik Kartı

B	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Belenalan Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	12 - 118 / 2	
	No: 8	Yapı Sahibi	Zübeyde Metin Evi

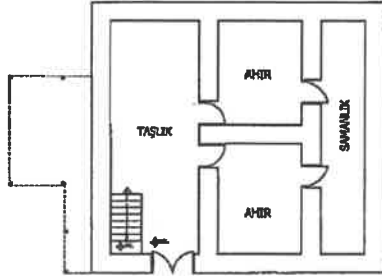
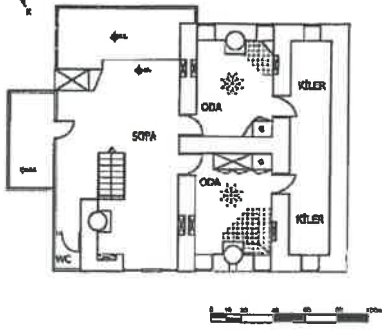
Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş	Geleneksel	1 Katlı
	Kiracı	Yeni	2 Katlı
	Ev Sahibi	Geleneksel+Yeni	3 Katlı
Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe	Konut
		Bahçe İçinde	Ticaret
		Boş Parsel	Konut+Ticaret
Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı	1. Der. Tescilli	Yığma+Karkas
	Dış Sofalı Eyvanlı	2. Der. Tescilli	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız	Tescili Bulunmayan	Betonarme+Yığma
Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan	
			
			
Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat	
			

Ek-9. Belenalan Köyü, Hasan Uz Evi Kimlik Kartı

B	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Belenalan Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	1 - 123 / 1	
	No: 9	Yapı Sahibi	Hasan Uz Evi

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş ☒	Geleneksel ☒	1 Katlı
	Kiracı ☐	Yeni ☐	2 Katlı ☒
	Ev Sahibi ☐	Geleneksel+Yeni ☐	3 Katlı
	Diğer..... ☐	Diğer..... ☐	Diğer..... ☐
Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe	Konut ☒
		Bahçe İçinde ☒	Ticaret
		Boş Parsel	Konut+Ticaret
		Diğer..... ☐	Diğer..... ☐
Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı	1. Der. Tescilli	Yığma+Karkas ☒
	Dış Sofalı Eyvanlı	2. Der. Tescilli ☒	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız ☒	Tescili Bulunmayan	Betonarme+Yığma
	Orta Sofalı	Diğer..... ☐	Bet.+Yığma+Karkas

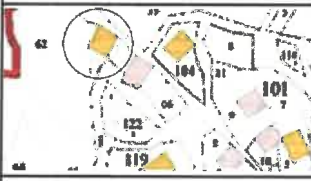
Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan
		
		

Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat
		

Ek-10. Belenalan Köyü, Kerim Çobanoğlu Evi Kimlik Kartı

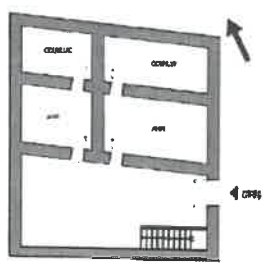
B	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Belenalan Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	41 - 121 / 62	
	No: 10	Yapı Sahibi	
	Kerim Çobanoğlu Evi		

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş	Geleneksel ✓	1 Katlı
	Kiracı	Yeni	2 Katlı ✓
	Ev Sahibi ✓	Geleneksel+Yeni	3 Katlı
	Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....

Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe ✓	Konut ✓
		Bahçe İçinde	Ticaret
		Boş Parsel	Konut+Ticaret
	Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....

Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı	1. Der. Tescilli	Yığma+Karkas ✓
	Dış Sofalı Eyvanlı	2. Der. Tescilli ✓	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız ✓	Tescili Bulunmayan	Betonarme+Yığma
	Orta Sofalı	Diğer.....	Bet.+Yığma+Karkas

Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan
		
		
		

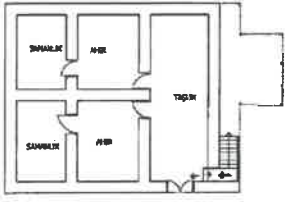
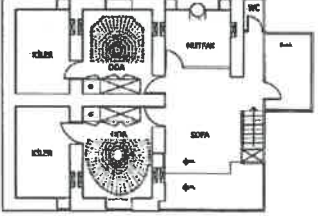
Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat
		

Ek-11. Belenalan Köyü, Hasan Arıcı Evi Kimlik Kartı

B	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Belenalan Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	10 - 116 / 18	
No: 11	Yapı Sahibi	Hasan Arıcı Evi	

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu		Yapı Durumu		Kat Sayısı	
	Boş		Geleneksel	✓	1 Katlı	
	Kiracı		Yeni		2 Katlı	✓
	Ev Sahibi	✓	Geleneksel+Yeni		3 Katlı	
	Diğer.....		Diğer.....		Diğer.....	
Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı		Parsel İçindeki Konumu		Kullanılan İşlevleri	
			Sokağa Cephe		Konut	✓
			Bahçe İçinde	✓	Ticaret	
			Boş Parsel		Konut+Ticaret	
			Diğer.....		Diğer.....	
Mimari Öz.	Plan Tipi		Tescil Durumu		Yapım Tekniği	
	İç Sofalı		1. Der. Tescilli		Yığma+Karkas	✓
	Dış Sofalı Eyvanlı		2. Der. Tescilli	✓	Betonarme	
	Dış Sofalı Eyvansız	✓	Tescili Bulunmayan		Betonarme+Yığma	
	Orta Sofalı		Diğer.....		Bet.+Yığma+Karkas	

Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan	
			
			

Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat
		

Ek-12. Belenalan Köyü, Mehmet Arıcı Evi Kimlik Kartı

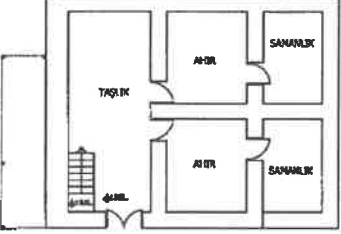
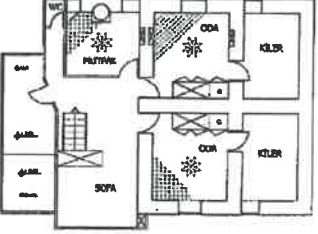
B	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Belenalan Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	35 - 101/4	
	No: 12	Yapı Sahibi	Mehmet Arıcı Evi

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş	Geleneksel ✓	1 Katlı
	Kiracı	Yeni	2 Katlı ✓
	Ev Sahibi ✓	Geleneksel+Yeni	3 Katlı
	Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....

Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe	Konut ✓
		Bahçe İçinde ✓	Ticaret
		Boş Parsel	Konut+Ticaret
	Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....

Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı	1. Der. Tescilli	Yığma+Karkas ✓
	Dış Sofalı Eyvanlı	2. Der. Tescilli ✓	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız ✓	Tescili Bulunmayan	Betonarme+Yığma
	Orta Sofalı	Diğer.....	Bet.+Yığma+Karkas

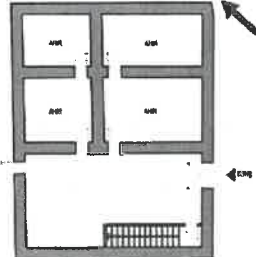
Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan
		
		
		

Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat
		

Ek-13. Belenalan Köyü, Ahmet Arıcı Evi Kimlik Kartı

B	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Belenalan Mahallesi		
	Kapı - Parsel / Ada No	24 - 109 / 1		
	Yapı Sahibi	Ahmet Arıcı Evi		
No: 13				
Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı	
	Boş	Geleneksel	✓	1 Katlı
	Kiracı	Yeni		2 Katlı
	Ev Sahibi	✓	Geleneksel+Yeni	3 Katlı
	Diğer.....	Diğer.....		Diğer.....
Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri	
		Sokağa Cephe	✓	Konut
		Bahçe İçinde		Ticaret
		Boş Parsel		Konut+Ticaret
		Diğer.....		Diğer.....
Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği	
	İç Sofalı	1. Der. Tescilli		Yığma+Karkas
	Dış Sofalı Eyvanlı	2. Der. Tescilli	✓	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız	✓	Tescili Bulunmayan	Betonarme+Yığma
	Orta Sofalı	Diğer.....		Bet.+Yığma+Karkas
Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan		
Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat		

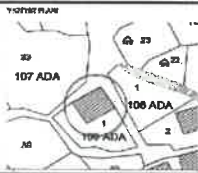
Ek-14. Belenalan Köyü, Hüseyin Arıcı Evi Kimlik Kartı

B	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Belenalan Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	40 - 104 / 1	
	Yapı Sahibi	Hüseyin Arıcı Evi	
Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş	Geleneksel ✓	1 Katlı
	Kiracı	Yeni	2 Katlı ✓
	Ev Sahibi ✓	Geleneksel+Yeni	3 Katlı
	Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....
Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe	Konut ✓
		Bahçe İçinde ✓	Ticaret
		Boş Parsel	Konut+Ticaret
	Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....
Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı	1. Der. Tescilli	Yığma+Karkas ✓
	Dış Sofalı Eyvanlı	2. Der. Tescilli ✓	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız ✓	Tescilli Bulunmayan	Betonarme+Yığma
	Orta Sofalı	Diğer.....	Bet.+Yığma+Karkas
Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan	
			
Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat	
			

Ek-15. Bucakalan Köyü, Raşit Altıntaş Evi Kimlik Kartı

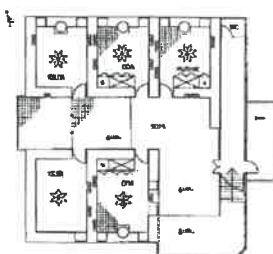
C	İl - İlçe / Köy		Antalya - Akseki / Bucakalan Mahallesi	
	Kapi - Parsel / Ada No		11 - 109 / 1	
No: 15	Yapı Sahibi		Raşit Altıntaş (Ömer Duruk Evi)	

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu		Yapı Durumu		Kat Sayısı	
	Boş	✓	Geleneksel	✓	1 Katlı	
	Kiracı		Yeni		2 Katlı	✓
	Ev Sahibi		Geleneksel+Yeni		3 Katlı	
	Diğer.....		Diğer.....		Diğer.....	

Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı		Parsel İçindeki Konumu		Kullanılan İşlevleri	
			Sokağa Cephe		Konut	
			Bahçe İçinde	✓	Ticaret	
			Boş Parsel		Konut+Ticaret	✓
			Diğer.....		Diğer.....	

Mimari Öz.	Plan Tipi		Tescil Durumu		Yapım Tekniği	
	İç Sofalı		1. Der. Tescilli		Yığma+Karkas	✓
	Dış Sofalı Eyvanlı	✓	2. Der. Tescilli	✓	Betonarme	
	Dış Sofalı Eyvansız		Tescilli Bulunmayan		Betonarme+Yığma	
	Orta Sofalı		Diğer.....		Bet.+Yığma+Karkas	

Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan		İç Mekan	
				
				

Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat
		

Ek-16. Bucakalan Köyü, Mustafa-Lütfiye Akman Evi Kimlik Kartı

C	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Bucakalan Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	2 - 105 / 18	
	Yapı Sahibi	Mustafa-Lütfiye Akman Evi	
No: 16			

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş ☒	Geleneksel ☒	1 Katlı
	Kiracı ☐	Yeni ☐	2 Katlı ☒
	Ev Sahibi ☐	Geleneksel+Yeni ☐	3 Katlı ☐
	Diğer..... ☐	Diğer..... ☐	Diğer..... ☐
Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe ☐	Konut ☐
		Bahçe İçinde ☒	Ticaret ☐
		Boş Parsel ☐	Konut+Ticaret ☒
		Diğer..... ☐	Diğer..... ☐
Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı ☐	1. Der. Tescilli ☐	Yığma+Karkas ☒
	Dış Sofalı Eyvanlı ☒	2. Der. Tescilli ☒	Betonarme ☐
	Dış Sofalı Eyvansız ☐	Tescili Bulunmayan ☐	Betonarme+Yığma ☐
	Orta Sofalı ☐	Diğer..... ☐	Bet.+Yığma+Karkas ☐

Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan

Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat

Ek-17. Bucakalan Köyü, Mehmet Duruk Evi Kimlik Kartı

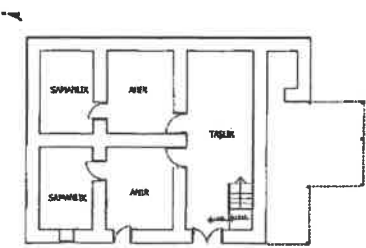
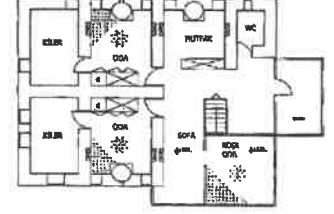
C	İl - İlçe / Köy		Antalya - Akseki / Bucakalan Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No		10 - 108 / 41	
No: 17	Yapı Sahibi		Mehmet Duruk (Hilal Duruk Şenbucak) Evi	

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu		Yapı Durumu		Kat Sayısı	
	Boş	✓	Geleneksel	✓	1 Katlı	
	Kiracı		Yeni		2 Katlı	✓
	Ev Sahibi		Geleneksel+Yeni		3 Katlı	
	Diğer.....		Diğer.....		Diğer.....	
Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı		Parsel İçindeki Konumu		Kullanılan İşlevleri	
			Sokağa Cephe		Konut	✓
			Bahçe İçinde	✓	Ticaret	
			Boş Parsel		Konut+Ticaret	
			Diğer.....		Diğer.....	
Mimari Öz.	Plan Tipi		Tescil Durumu		Yapım Tekniği	
	İç Sofalı		1. Der. Tescilli		Yığma+Karkas	✓
	Dış Sofalı Eyvanlı		2. Der. Tescilli	✓	Betonarme	
	Dış Sofalı Eyvansız	✓	Tescili Bulunmayan		Betonarme+Yığma	
	Orta Sofalı		Diğer.....		Bet.+Yığma+Karkas	

Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan		İç Mekan	
			 	
			 	

Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat		Birinci Kat	
				

Ek-18. Sarıhacılar Köyü, Orhan Can Evi Kimlik Kartı

D	İl - İlçe / Köy		Antalya - Akseki / Sarıhacılar Mahallesi		
	Kapı - Parsel / Ada No		20 - 131 / 3		
	No: 18		Yapı Sahibi		
		Orhan Can Evi			
Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu		Yapı Durumu		Kat Sayısı
	Boş		Geleneksel	✓	1 Katlı
	Kiracı		Yeni		2 Katlı
	Ev Sahibi	✓	Geleneksel+Yeni		3 Katlı
	Diğer.....		Diğer.....		Diğer.....
Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı		Parsel İçindeki Konumu		Kullanılan İşlevleri
			Sokağa Cephe		Konut
			Bahçe İçinde		Ticaret
			Boş Parsel		Konut+Ticaret
			Diğer.....		Diğer.....
Mimari Öz.	Plan Tipi		Tescil Durumu		Yapım Tekniği
	İç Sofalı		1. Der. Tescilli		Yığma+Karkas
	Dış Sofalı Eyvanlı		2. Der. Tescilli	✓	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız	✓	Tescili Bulunmayan		Betonarme+Yığma
	Orta Sofalı		Diğer.....		Bet.+Yığma+Karkas
Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan		İç Mekan		
					
Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat		Birinci Kat		
					

Ek-19. Sarıhacılar Köyü, Fuat Bilginoğlu Evi Kimlik Kartı

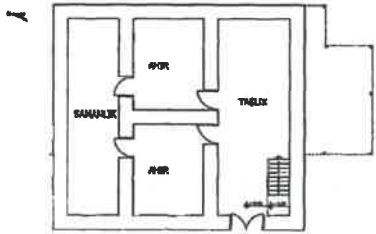
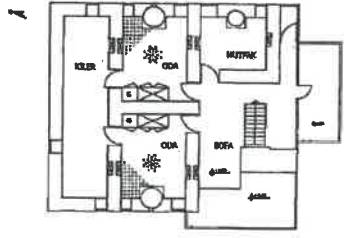
D	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Sarıhacılar Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	19 - 131 / 2	
	No: 19	Yapı Sahibi	Fuat Bilginoğlu Evi

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş	Geleneksel	1 Katlı
	Kiracı	Yeni	2 Katlı
	Ev Sahibi	Geleneksel+Yeni	3 Katlı
	Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....

Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe	Konut
		Bahçe İçinde	Ticaret
		Boş Parsel	Konut+Ticaret
	Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....

Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı	1. Der. Tescilli	Yığma+Karkas
	Dış Sofalı Eyvanlı	2. Der. Tescilli	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız	Tescili Bulunmayan	Betonarme+Yığma
	Orta Sofalı	Diğer.....	Bet.+Yığma+Karkas

Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan
		

Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat
		

Ek-20. Sarıhacılar Köyü, İrfan Çömezoğlu Evi Kimlik Kartı

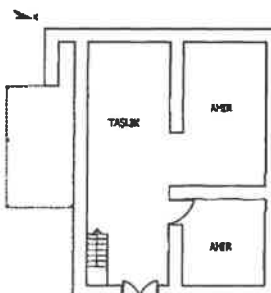
D	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Sarıhacılar Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	54 - 105/ 10	
	No: 20	Yapı Sahibi	İrfan Çömezoğlu Evi

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş ☒	Geleneksel ☒	1 Katlı
	Kiracı ☐	Yeni ☐	2 Katlı ☒
	Ev Sahibi ☐	Geleneksel+Yeni ☐	3 Katlı ☐
	Diğer..... ☐	Diğer..... ☐	Diğer..... ☐

Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe ☒	Konut ☒
		Bahçe İçinde ☐	Ticaret ☐
		Boş Parsel ☐	Konut+Ticaret ☐
		Diğer..... ☐	Diğer..... ☐

Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı ☐	1. Der. Tescilli ☐	Yığma+Karkas ☒
	Dış Sofalı Eyvanlı ☐	2. Der. Tescilli ☒	Betonarme ☐
	Dış Sofalı Eyvansız ☒	Tescili Bulunmayan ☐	Betonarme+Yığma ☐
	Orta Sofalı ☐	Diğer..... ☐	Bet.+Yığma+Karkas ☐

Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan
		

Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat
		

Ek-21. Sarıhacılar Köyü, Fatma Genç Evi Kimlik Kartı

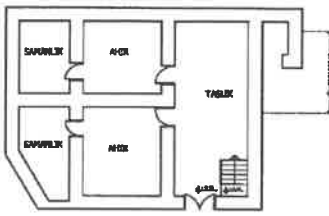
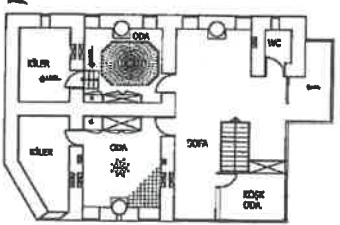
D	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Sarıhacılar Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	19 - 125 / 1	
No: 21	Yapı Sahibi	Fatma Genç Evi	

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş	Geleneksel ✓	1 Katlı
	Kiracı	Yeni	2 Katlı ✓
	Ev Sahibi ✓	Geleneksel+Yeni	3 Katlı
	Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....

Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe ✓	Konut ✓
		Bahçe İçinde	Ticaret
		Boş Parsel	Konut+Ticaret
	Diğer.....	Diğer.....	Diğer.....

Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı	1. Der. Tescilli	Yığma+Karkas ✓
	Dış Sofalı Eyvanlı	2. Der. Tescilli ✓	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız ✓	Tescili Bulunmayan	Betonarme+Yığma
	Orta Sofalı	Diğer.....	Bet.+Yığma+Karkas

Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan
		
		

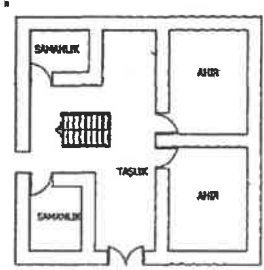
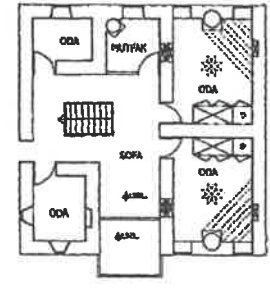
Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat
		

Ek-22. Sarıhacılar Köyü, İhsan Alanyalı Evi Kimlik Kartı

D	İl - İlçe / Köy	Antalya - Akseki / Sarıhacılar Mahallesi	
	Kapı - Parsel / Ada No	1 - 109 / 4	
	No: 22	Yapı Sahibi	İhsan Alanyalı Evi

Yapıya Ait Bilg.	Kullanıcı Durumu	Yapı Durumu	Kat Sayısı
	Boş	Geleneksel	1 Katlı
	Kiracı	Yeni	2 Katlı
	Ev Sahibi	Geleneksel+Yeni	3 Katlı
Yerleşim Öz.	Vaziyet Planı	Parsel İçindeki Konumu	Kullanılan İşlevleri
		Sokağa Cephe	Konut
		Bahçe İçinde	Ticaret
		Boş Parsel	Konut+Ticaret
Mimari Öz.	Plan Tipi	Tescil Durumu	Yapım Tekniği
	İç Sofalı	1. Der. Tescilli	Yığma+Karkas
	Dış Sofalı Eyvanlı	2. Der. Tescilli	Betonarme
	Dış Sofalı Eyvansız	Tescili Bulunmayan	Betonarme+Yığma
	Orta Sofalı	Diğer.....	Bet.+Yığma+Karkas

Yapı Fotoğrafları	Dış Mekan	İç Mekan
		
		

Plan Şeması Çizimleri	Zemin Kat	Birinci Kat
		

EK-23. Yerel Sözlük

Bu çalışmada kullanılmış yöresel sözcükler açıklamaları ile aşağıda sunulmuştur.

Aralık: Merdiven, sofa, ayazlık ve hela bağlantısını kurgulayan, ön hol.

Aşlık: Yörede yemek pişirilen yere (mutfak) verilen isim.

Ayazlık: yörede balkon olarak kullanılan, genellikle sofa veya varsa aralık'tan giriş alan, bazı örneklerde içinde sabit sedir veya aşlık bölümü bulunan, ahşap dikmelerle taşınan, üstü açık mekan.

Köşk: Ayazlığın içinde yükseltilecek, oturma/seyir için ayrıca oluşturulmuş mekan.

Bahna: Yörede, zemin katta ağıl, ahır veya evöğün'de bulunan yemliğe, yalağa verilen isim.

Basak: Yörede merdiven basamaklarına verilen isim.

Başmak: Yörede ocağın üstünde yer alan ahşap davlumbaza verilen isim.

Borta: Yörede, çift kanatlı ahşap kapılara verilen isim. (Genellikle konutun zemin kat girişindeki kapıya borta ismi verildiği görülmekle birlikte, kimi köylerde avlu/bahçe girişine de borta adı verildiği görülmektedir)

Destur: Yörede duvarlar, harçsız kuru duvar tekniğinde örülür. Bu duvarlar 50-60 cm'de bir ahşap hatıl ve bunlara 90 derece ile geçirilen ahşap piştuvan (düğme) yardımı ile bağlanır. Hatılların arasındaki 50-60 cm lik mesafe, yapı ustasının parmak ve dirseği arasındaki mesafe olup, yörede destur adını almaktadır.

Duraklama: Yörede merdivende bulunan ahşap korkuluklara verilen isim.

Düğme (Peştivan/piştuvan): Yörede yapıların duvarları harçsız kuru duvar tekniğinde örülmektedir. Bu duvarın açılması, sehim yapması veya burulmasının önlenmesi ise 50-60 cm de bir konulan hatıllar ve bu hatıllara kertilme sureti ile 90 derece açı ile duvarın içine ve dışına taşan ahşapların oturtulması yardımı ile yapılmaktadır. Hatıllara kertilerek oturtulan ve dışarı doğru taşınan bu ahşapların her birine düğme adı verilmektedir.

Evöğün (Ahıraltı): Yöre konutlarında haneye giriş yapılan, üstteki sofanın izdüşümünde konumlanmış olan mekan.

Gusülhane: yöre konutlarında, yüklük dolabının giriş kapısına en uzak parçasını oluşturan, tek kapaklı yıkanma bölümü.

Hatıl: Duvarın stabilitesi için duvar içerisine 50-60 cm de bir (bknz:destur) yerleştirilen ahşap eleman.

Helik: yöredeki duvarlarda kullanılan,yakın çevreden elde edilen, keskin kenarlı, moloz taşlara verilen isim.

İşkenet: Yörede asma çardaklarına verilen isim.

Kafesöntü: Yörede sofanın bir bölümünü oluşturan, aynı zamanda sekiyi barındıran ahşap çıkma bölümü. Etrafı ahşap lokmalı şebekeli pencerelerle çepeçevre kapatıldığı için bu ismi almıştır.

Kapıarası: Sofa ile ayazlık arasında, sofanın kapısı ve duvarları arasında oluşan, yaklaşık 1m²'lik alan kaplayan eşik- seki altı bölümü.

Katran: Yörede sedir ağaçlarına verilen isim.

Kuşkonmaz (Semerkandi): Yörede bahçe duvarlarına verilen isim. (Duvarın alt kısmı hatıllı düğmeli kuru duvar tekniğinde yapıp, üst kısmı, aralıksız ve açılı yerleştirilen ahşap kaplama tahtaları ile oluşturulur.)

Küllük: Yörede ocak önünde bulunan küllerin sönmesi için bırakıldığı yaklaşık 1-1.5 m² lik alan. Genellikle odadan 10-15 cm yüksekliğinde ahşap veya taş elemanlar ile ayrılır.

Lambalık: Yörede Şamdan,gaz lambası, mum veya ela tında olması gereken küçük süs veya eşyaları koymak için kullanılan, duvarda tek başına, dolap içinde veya yüklüğün bir kısmı olarak tasarlanmış, önünde oymalı bir yaşmak tahtası bulunan ahşap niş.

Musandıra: Yörede yüklüğün üzerinde tasarlanmış, önünde ahşap ızgara olan veya olmayan, eşya depolamak veya meyve kurutmak amacı ile tasarlanmış, kapaksız yüklük bölümü.

Peyke (Minderlik/güğümlük): Yörede merdivenlerin kafa kurtaracak mesafesinin gerisinde kalan kısmında, merdiven sahanlığında veya aralık mekanının bir bölümünde bulunan; güğüm, bidon, terlik, minder vs elemanların konulduğu ahşap bölüm.

Seki: Sofada bulunan ve zeminden 15 cm -20 cm arası yükseklikte olan üzerinde oturuhan ahşap eleman.

Terek: Yöredeki konutlarda odalarda bulunan, tüm odayı çepeçevre dolaşan raf.

Traka (Tıfraz): Yörede kapı ve pencere kasalarındaki kapak ve kanatları kilitlemek veya açmak için tasarlanmış, ahşap mekanizmalı kilit sistemi.

ÖZGEÇMİŞ

ÖĞRENİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi
2019-2021	Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı, Antalya
2018-2019	Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı, Trabzon
Lisans	Karadeniz Teknik Üniversitesi
2012-2016	Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, Trabzon

MESLEKİ VE İDARİ GÖREVLER

Araştırma Görevlisi	Akdeniz Üniversitesi
2019-Devam Ediyor	Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, Antalya
İç Mimar	Oka Proje
2016-2017	Trabzon
İç Mimar	A Proje
2017-2018	Ankara
İç Mimar	Elya Group
2018-2019	Ankara

ESERLER

Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler

Durukan A., Ertaş Beşir Ş., Koc Altuntas S., Açikel M., "Evaluation of Sustainability Principles İn Adaptable Re-Functioning: Traditional Residences İn Demirel Complex", Sustainability, Vol.13, 2021

Durukan A., Açikel M., "Deneyimsel Öğrenme Yöntemiyle Konut Tarihi Derslerinin Uygulanması: Geçmişten Günümüze Anadolu'da Konut Dersi Örneği", Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, vol.11, pp.195-212, 2020

Şekerci Y., Kaynakci Elinç Z., Açikel M., "Antalya Kırkmerdiven ve Yakın Çevresinin Teras Bahçeye Dönüştürülmesi Tasarım Önerisi", Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, vol.11, pp.230-245, 2020.

Ertaş Beşir Ş., Odacı G.S., Bekar M., Açikel M., Sümerkan M.R., "Tarihi ve Kültürel Özellikleri İçeren Bir Çevrede Gerçekleşen Teknik Gezilerin İç Mimarlık Öğrencilerinin Kazanımlarına Etkisi: Trabzon Çaykara Bölgesi Örneği", Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 11(1): 95-107 (2020).

Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler

Açikel M., Kaynakci Elinç Z., "Antalya'da Geleneksel Tahıl Ambarları", in: Antalya Kitabı -3- (Antalya'da Doğa ve Medeniyet), Bedia Koçakoğlu, Diren Çakılcı, Eds., Palet, Konya, pp.387-405, 2020